

POIMENOVANJA PIRANSKEGA ZALIVA

DRAGO KLADNIK
PRIMOŽ PIPAN
PRIMOŽ GAŠPERIČ

Drago Kladnik

Naziv: dr., mag., profesor geografije in zgodovine, znanstveni svetnik
Naslov: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Gosposka ulica 13, Ljubljana, Slovenija
E-pošta: drago.kladnik@zrc-sazu.si
Medmrežje: <http://giam.zrc-sazu.si/kladnik>

Rodil se je leta 1955 v Ljubljani, kjer je leta 1973 maturiral. Leta 1979 je diplomiral na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, leta 1999 je magistriral na interdisciplinarnem podiplomskem študiju prostorskega in urbanističnega planiranja Fakultete za gradbeništvo in geodézijo Univerze v Ljubljani, leta 2007 pa doktoriral na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Od leta 1979 dela na Geografskem inštitutu Antona Melika Znanstveno-raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Ukvarja se predvsem z agrarno in regionalno geografijo ter zemljepisnimi imeni in izrazi. Je urednik in sourednik več znanstvenih knjižnih zbirk ter revij. Njegova bibliografija v domačih in tujih publikacijah obsega skoraj 1100 enot. Od leta 1995 je član Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije. Leta 1977 je prejel Kidričevo nagrado za dodiplomski študij, leta 1978 študentsko Prešemovo nagrado Univerze v Ljubljani, leta 1979 študentsko Prešemovo nagrado Filozofske fakultete, leta 2000 Srebrno plaketo in leta 2011 Zlato plaketo Zveze geografskih društev Slovenije, leta 2003 pa pohvalo Društva učiteljev geografije Slovenije.

Primož Pipan

Naziv: dr., univerzitetni diplomirani geograf, znanstveni sodelavec
Naslov: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Gosposka ulica 13, Ljubljana, Slovenija
E-pošta: primoz.pipan@zrc-sazu.si
Medmrežje: <http://giam.zrc-sazu.si/pipan>

Rodil se je leta 1977 v Ljubljani, kjer je leta 1996 maturiral. Leta 2004 je diplomiral na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, leta 2011 pa doktoriral na Oddelku za geografijo Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem.

Od leta 2004 dela na Geografskem inštitutu Antona Melika Znanstveno-raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Ukvarja se predvsem s politično geografijo, geografijo naravnih nesreč, regionalno geografijo in zemljepisnimi imeni. Njegova bibliografija v domačih in tujih publikacijah obsega več kot 190 enot. Od leta 2005 je član Ljubljanskega geografskega društva, kjer je zadolžen za pripravo ekskurzij po Sloveniji in zamejstvu, od januarja 2014 pa je tudi njegov predsednik. Leta 2001 je prejel Pohvalo Zveze geografskih društev Slovenije, leta 2013 pa Bronasto plaketo Zveze geografov Slovenije.

Primož Gašperič

Naziv: profesor zgodovine in geografije, višji asistent

Naslov: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Gosposka ulica 13, Ljubljana, Slovenija

E-pošta: primoz.gasperic@zrc-sazu.si

Medmrežje: <http://giam.zrc-sazu.si/gasperic>

Rodil se je leta 1976 v Ljubljani, kjer je leta 1990 končal osnovno šolo, leta 1994 pa Gimnazijo Jožeta Plečnika. Istega leta se je vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, na študij zgodovine in geografije. Študij geografije je končal leta 2002 in za diplomsko nalogo prejel nagrado Oddelka za geografijo, študij zgodovine pa je končal z diplomsko nalogo, oddano naslednje leto.

Leta 2003 se je zaposlil na Geografskem inštitutu Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer je vodja Zemljepisnega muzeja. Zadolžen je za zbirko starih zemljevidov, atlasov in arhiva posameznih inštitutskih oddelkov. Njegovo raziskovalno delo je usmerjeno v historično kartografijo. Njegova bibliografija obsega dobrih 40 enot. Študira na podiplomskem študiju geografije na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem. Je upravnik in član uredniškega odbora revije Geografski obzornik, sodeluje v številnih mednarodnih inštitutskih projektih ter v sklopu muzeja vodi strokovne programe za skupine in posameznike.

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 27
POIMENOVANJA PIRANSKEGA ZALIVA

Drago Kladnik
Primož Pipan
Primož Gašperič

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 27

POIMENOVANJA PIRANSKEGA ZALIVA

**Drago Kladnik
Primož Pipan
Primož Gašperič**

LJUBLJANA 2014

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 27

POIMENOVANJA PIRANSKEGA ZALIVA

Drago Kladnik, Primož Pipan, Primož Gašperič

© 2014, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Uredniški odbor: David Bole, Mateja Breg Valjavec, Rok Ciglič, Matej Gabrovec, Drago Kladnik, Blaž Komac, Jani Kozina, Janez Nared, Drago Perko, Primož Pipan, Nika Razpotnik Visković, Aleš Smrekar, Maja Topole, Mimi Urbanc, Matija Zorn

Urednika: Matej Gabrovec, Mimi Urbanc

Recenzenta: Metka Furlan, Milan Orožen Adamič

Avtorji poglavij: Mateja Breg Valjavec, Mateja Ferk (Zaledje Piranskega zaliva), Mauro Hrvatin (Piranski zaliv kot del Tržaškega zaliva in Jadranskega morja)

Fotografi: Bojan Erhartič, Andrej Grmovšek, Matevž Lenarčič, Milan Orožen Adamič, Primož Pipan, Matija Zorn

Kartografi: Mateja Breg Valjavec, Rok Ciglič, Jerneja Fridl, Mauro Hrvatin, Žiga Kokalj

Korektor: Matjaž Geršič

Prevod izvlečka: Deks d. o. o.

Oblikovalec: Drago Perko

Izdajatelj: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Za izdajatelja: Drago Perko

Založnik: Založba ZRC

Za založnika: Oto Luthar

Glavni urednik: Aleš Pogačnik

Računalniški prelom: SYNCOMP d. o. o.

Tiskarna: Collegium Graphicum d. o. o.

Naklada: 250 izvodov

Naslovnica: Izrez Capellarisovega zemljevida Istre iz leta 1797.

Avtorja fotografij na predlistu sta Jan Kladnik in Marko Zaplatil, na zalistu pa Milan Orožen Adamič.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

91:81'373.21(497.4Piranski zaliv)

811.163.6'373.21(497.4Piranski zaliv)

KLADNIK, Drago, 1955–

Poimenovanja Piranskega zaliva / Drago Kladnik, Primož Pipan, Primož Gašperič ; [avtorji poglavij Mateja Breg Valjavec, Mateja Ferk (Zaledje Piranskega zaliva), Mauro Hrvatin (Piranski zaliv kot del Tržaškega zaliva in Jadranskega morja) ; fotografi Bojan Erhartič ... [et al.] ; kartografi Mateja Breg Valjavec ... [et al.] ; prevod izvlečka Deks]. – Ljubljana : Založba ZRC, 2014. – (Geografija Slovenije, ISSN 1580–1594 ; 27)

ISBN 978-961-254-701-1

1. Pipan, Primož 2. Gašperič, Primož

273985280

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 27

POIMENOVANJA PIRANSKEGA ZALIVA**Drago Kladnik, Primož Pipan, Primož Gašperič**

UDK: 91:81'373.21(497.4Piranski zaliv)

COBISS: 2.01

IZVLEČEK

Poimenovanja Piranskega zaliva

Uveljavljeno zemljepisno ime Piranski zaliv označuje največji zaliv v Tržaškem zalivu na skrajnem severu Jadranskega morja. Eno temeljnih načel mednarodno priporočenega ravnanja z zemljepisnimi imeni je, da se uveljavljenih in na široko rabljenih imen ne spreminja, saj so nepogrešljiva pri zagotavljanju ustrezne identifikacije poimenovanega objekta, so pa tudi pomemben del nesnovne kulturne dediščine. Mnoga zemljepisna imena so se skozi zgodovino spreminjala, kar je bilo lahko motivirano s spreminjanjem pripadnosti ozemlja in njegove etnične podobe, kolonializmom ali spremembami političnih režimov.

Ob uveljavljanju ozemeljskih teženj posameznih držav so razplamteli tudi ostri spori glede ustreznih poimenovanj nekaterih morij in zalivov, ki jih sprte države razširjajo na mednarodno raven. Podrobneje je osvetljen japonsko-korejski spor glede imena morja med Japonskim otočjem, Korejskim polotokom in ruskim Daljnim vzhodom, za katerega si Japonska prizadeva mednarodno uveljaviti ime Japonsko morje, Južna Koreja pa ime Vzhodno morje.

Čeprav se zdi ime Piranski zaliv edino prepoznavno, smo si ob novodobnih enostranskih težnjah po spremembi njegovega imena zastavili za cilj kar najbolj natančno ugotoviti razvoj njegovih poimenovanj skozi zgodovino.

Z razpadom Jugoslavije in nastankom neodvisnih sosednjih držav Slovenije in Hrvaške, je prej nerazmejen akvatorij med njima postal jedro razmejitvenega spora. Na eni strani gre za slovensko prizadevanje po zagotovitvi nemotenega stika z mednarodnimi vodami, na drugi pa za hrvaško željo, da si prav prek načina razmejitve Piranskega zaliva zagotovi stik hrvaških teritorialnih voda z italijanskimi. V kontekst prizadevanj Hrvaške za zanjo ugodno sredinsko razmejitev Piranskega zaliva spadajo tudi hrvaške težnje po uveljavitvi njegovih na novo skovanih poimenovanj Savudrijska vala oziroma Savudrijski zaljev, kar je dokazala medijska analiza. V zadnjih nekaj letih je zaznavno umirjanje medijske imenske vojne, kar gre zagotovo pripisati tudi sporazumu med državama, da sporno mejo med njima tako na kopnem kot na morju dokončno določi arbitražno sodišče.

Temeljita preučitev razpoložljivega kartografskega gradiva je razkrila, da je ime Piranski zaliv (hrvaško Piranski zaljev) prevod italijanskega imena Rada di Pirano oziroma Vallone di Pirano, ki pa je, staro dobrih 200 let, šele pred stoletjem izpodrinilo ime Valle di Sicciole (slovensko Sečoveljski zaliv). To se je namesto prvotnih več stoletij zakoreninjenih imen Largon oziroma Golfo Largone v za zdaj še ne zadovoljivo pojasnjenem pomenu dokončno uveljavilo proti koncu 18. stoletja. V drugi polovici 16. in prvi polovici 17. stoletja je na več zemljevidih znotraj zaliva zapisano ime Dragogna, ki se najverjetneje nanaša na kopenski hidronim v notranjosti zaliva, zdaj v obeh sosednjih slovanskih jezikih poimenovan Dragonja.

Kljub vodilni imenoslovni tematiki smo publikacijo zasnovali tudi kot regionalnogeografski prikaz Piranskega zaliva in njegovega zaledja, pri čemer so predstavljene tako pglavitne naravnogeografske kot družbenogeografske značilnosti. Posebej so izpostavljene temeljne hidrogeografske poteze Piranskega zaliva kot dela Tržaškega zaliva in Jadranskega morja. Precejšen poudarek smo namenili zgodovinskemu razvoju in pri tem izpostavili solinarstvo s Sečoveljskimi solinami. Podrobneje so osvetljene tudi okoliščine, ki so privedle do zdaj že več kot dve desetletji trajajočega mejnega spora.

KLJUČNE BESEDE

geografija, zemljepisna imena, mareonim, nesnovna kulturna dediščina, medijska analiza, Piranski zaliv, Piranski zaljev, Savudrijska vala, Savudrijski zaljev, Jadransko morje, Istra, Slovenija, Hrvaška

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 27

POIMENOVANJA PIRANSKEGA ZALIVA**Drago Kladnik, Primož Pipan, Primož Gašperič**

UDC: 91:81'373.21(497.4Piranski zaliv)

COBISS: 2.01

ABSTRACT

Names for the Bay of Piran

The established name *Bay of Piran* refers to the largest bay in the Gulf of Trieste in the extreme north of the Adriatic. One of the fundamental principles of internationally recommended handling of geographical names is that established names in general use should not be changed because they are indispensable in ensuring suitable identification of the named feature and they may also be an important part of intangible cultural heritage. Many geographical names have changed through historical development, which may have been motivated by changes in administration of the territory and its ethnic composition, colonialism, or changes in the political system.

As individual countries have pressed their territorial aspirations, this has given rise to heated arguments regarding the appropriate naming of certain seas and gulfs, which the disputing countries have taken to the international level. Detailed attention has focused on the Japanese–Korean argument regarding the name of the sea between the Japanese archipelago and the Korean peninsula, for which Japan has striven to internationally establish the name *Sea of Japan* and South Korea the name *East Sea*.

Even though the name *Bay of Piran* appears to be the only familiar one, recent unilateral efforts to change its name were an incentive to determine the historical development of its name as precisely as possible.

With the collapse of Yugoslavia and the emergence of the independent neighboring countries of Slovenia and Croatia, the previously undemarcated body of water between them became the focus of a demarcation dispute. On the one hand, this involves Slovenian efforts to ensure unhindered access to international waters, and on the other hand the Croatian wish to ensure contact between Croatian and Italian territorial waters. In the context of Croatia's efforts to divide the Bay of Piran through the middle, which would be most favorable for Croatia, there has arisen the Croatian aspiration to establish the newly coined name *Bay of Savudrija*, as demonstrated through media analysis. In the last few years, the media war over the name has subsided, which can also certainly be ascribed to the two countries' agreement to refer their disputed land and sea border to a court of arbitration.

A thorough examination of available cartographic material reveals that the Slovenian name *Piranski zaliv* 'Bay of Piran' is translation of Italian *Rada di Pirano* or *Vallone di Pirano*, a name over 200 years old that replaced the name *Valle di Sicciole* 'Bay of Sečovlje' only a century ago. This had replaced the previous centuries-old name *Largon* or *Golfo Largon* with for the present indefinable meaning toward the end of the eighteenth century. In the second half of the sixteenth century and first half of the seventeenth century, the name *Dragogna* is written inside the bay on several maps, probably referring to the river that flows into the bay, now known as the *Dragonja* in the two neighboring Slavic languages.

Despite its dominant onomastic topic, this publication also offers a regional geographical presentation of the Bay of Piran and the countryside around it, presenting features of both its physical and social geography. Special attention is placed on the basic hydrogeographical features of the Bay of Piran as part of the Gulf of Trieste and the Adriatic Sea. Considerable emphasis is dedicated to historical development, highlighting salt production at the Sečovlje salt pans. There is also detailed examination of the circumstances that led to this border dispute, which has lasted for two decades.

KEYWORDS

geography, geographical names, thalassonym, sea name, media analysis, Bay of Piran, Piranski zaliv, Piranski zaljev, Savudrijska vala, Savudrijski zaljev, Adriatic Sea, Istria, Slovenia, Croatia

VSEBINA

Predgovor	8
1 Uvod	10
2 Metode dela	15
3 Zemljepisna imena kot kulturna dediščina	18
4 Najbolj znana primera spornih mareonimov	19
4.1 Perzijski zaliv/Arabski zaliv	19
4.2 Japonsko morje/Vzhodno morje	20
5 Piranski zaliv kot del Tržaškega zaliva in Jadranskega morja	29
5.1 Jadransko morje	29
5.2 Tržaški zaliv	29
5.3 Piranski zaliv	32
5.3.1 Piranski zaliv kot mejni problem	34
5.3.2 Ribolov v zalivu	36
6 Zaledje Piranskega zaliva	38
6.1 Naravnogeografske razmere	38
6.2 Druženogeografske razmere	41
6.2.1 Prebivalstvo in naselja	41
6.2.1.1 Centralna naselja	46
6.2.2 Prometna in komunalna infrastruktura	46
6.3 Savudrijski polotok in Savudrijski rt	47
6.4 Dragonja	49
6.4.1 Regulacije in Kanal sv. Odorika	51
6.4.1.1 Melioracije v dolini Dragonje	52
6.5 Sporni zaselki ob Dragonji	54
7 Piransko solinarstvo in Sečoveljske soline	57
7.1 Kulturni pomen solin	63
7.2 Naravni pomen solin	64
7.2.1 Krajinski park Sečoveljske soline	65
8 Zgodovinski okvir	67
8.1 Mejni spor na območju zaliva in njegovo zgodovinsko ozadje	69
8.1.1 Nastanek slovensko-hrvaške meje v Istri	71
8.1.2 Posledice nerešenega mejnega spora	75
9 Poimenovanja območja Piranskega zaliva skozi čas	77
9.1 Coppova zemljevida Istre	77
9.2 Drugi zemljevidi iz obdobja Beneške republike	87
9.3 Obdobje francoske nadvlade in Ilirskih provinc	99
9.4 Obdobje Avstrije in Avstro-Ogrske	100
9.5 Obdobje Italije	104
9.6 Obdobje Svobodnega tržaškega ozemlja	105
9.7 Obdobje poveljne Jugoslavije	160
9.8 Obdobje neodvisnih Slovenije in Hrvaške	162
9.9 Savudrijski zaljev – zgodba o zemljevidu, ki je in ga ni	164
10 Sintezna spoznanja poimenovanj zaliva	167
11 Razmerje med imeni Savudrijska vala/Savudrijski zaljev in Piranski zaliv/Piranski zaljev na podlagi medijske analize	168
12 Ime Piranski zaliv nekoliko drugače	172
13 Sklep	174
14 Seznam virov in literature	177
15 Seznam slik	191
16 Seznam preglednic	196

PREGOVOR

Ko sem se lotil branja te raziskave, zdaj že knjige, se mi je spomin vrnil na čas nestrpnih in žolčnih razpravljanj o novodobnih poskusih preimenovanja Piranskega zaliva. Vse skupaj se je začelo na Hrvaškem, v Sloveniji smo bili začudeni nad vsem tem in seveda je sledila žolčna izmenjava pogledov. Temu dogajanju je v monografiji posvečeno enajsto poglavje z naslovom *Razmerje med imeni Savudrijska vala/Savudrijski zaljev in Piranski zaliv/Piranski zaljev na podlagi medijske analize*. V njem je prikazana razsežnost te, lahko rečemo medijske »vojne«, ki je bila še posebej na hrvaški strani zelo ostra in neizprosna.

Vsem nam, ki živimo na obrobju Piranskega zaliva, torej ob našem domačem morju in smo po njem nič kolikokrat veslali, jadrali, se v njegovih nedrjih velikokrat potapljali, v njem lovili ribe, še posebej ob vsakoletnem znamenitem in vznemirljivem lovu na ciplje, se je uvajanje kakršnegakoli novega poimenovanja za zaliv vedno zdelo svojevrstno nasilje. Sleherni tovrstni novorek bi lahko označili tudi za aferastvo. Med ljudmi današnjega časa, domačini, turisti, obiskovalci je že dolgo v rabi le poimenovanje Piranski zaliv. No, seveda v slovenski ali italijanski različici, odvisno pač od uporabljanega jezika na tem dvojezičnem območju. Tudi drugi večji zalivi se običajno imenujejo po večjem kraju ob njem, na primer Koprski zaliv, Strunjski zaliv, ne nazadnje tudi Tržaški in Beneški zaliv. Že raba hrvaške oblike občnoimenske sestavine *zaljev*, ki ima korenine v časih nekdanje skupne države, je bila med Slovenci vedno razumljena kot nekakšen tujek, prevzet iz njenega takrat prevladujočega jezika. Agresivno uvajanje novih hrvaških poimenovanj *Savudrijski zaljev*, *Savudrijska vala* ali celo *Savudrijska uvala* pa še toliko bolj, ker je to tudi geografsko netočno. V slovenskih očeh se namreč nanaša na zalivček na koncu Savudrijskega polotoka, pri kraju Savudrija, tako da je dejansko že zunaj območja Piranskega zaliva.

Razumljivo je, da je vse to v knjigi, razdeljeni na kar 16 poglavij, podrobno razdelano. Uvodnemu delu in obrazložitvi metod sledi širše zasnovano in zanimivo poglavje o zemljepisnih imenih kot kulturni dediščini. Omenjena je deveta Konferenca Združenih narodov o standardizaciji zemljepisnih imen (*United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names*, UNCISG), na kateri je bil leta 2007 na podlagi priporočil delegatov konference leta 2002 izpostavljen pomen zemljepisnih imen kot pomembnega dela nacionalne zgodovinske in kulturne dediščine, pri čemer se posamezne članice spodbuja, da poskrbijo za sistematično zbiranje zemljepisnih imen in globlje razumevanje pomena podedovanih imen v širši javnosti, ob upoštevanju lokalne, regionalne in nacionalne dediščine ter identitete.

Z nastankom samostojne države Slovenije smo prek komisije Vlade Republike Slovenije za standardizacijo zemljepisnih imen postali zelo aktivni v Skupini izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena (*United Nations Group of Experts on Geographical Names*, UNGEGN). V preteklih letih smo bili še posebej aktivni v njeni delovni skupini za eksonime (podomačena tuja zemljepisna imena), zdaj pa v okviru UNGEGN-a že drugič predsedujemo jezikovno-zemljepisnemu oddelku za vzhodni del srednje in jugovzhodno Evropo. V slovenskem standardizacijskem telesu strokovne naloge v sodelovanju z Geodetsko upravo Republike Slovenije že vrsto let opravlja Geografski inštitut Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (v nadaljevanju ZRC SAZU).

Pri tem velja poudariti tudi to, da smo se v Sloveniji začeli celovito ukvarjati z zemljepisnimi imeni vzporedno s prirejanjem in izdelovanjem velikih atlasov sveta, kar sovпада s časom nastajanja samostojne države. Razumljivo je, da je naše delovanje v tej organizaciji z lokalne ravni postopoma prešlo na mednarodno, kar se odraža tudi v četrtem poglavju te knjige, kjer je govora o najbolj znanih spornih mareonimih po svetu. Izpostavljena sta primera oziroma imenski dvojnici Perzijski zaliv/Arabski zaliv in Japonsko morje/Vzhodno morje. V okviru različnih zasedanj UNGEGN-a in sorodnih teles smo večkrat poročali o poimenovanjih Piranskega zaliva in pri tem dobili mednarodno potrditev ter jasno izraženo podporo nasprotovanju imenskim spremembam, še zlasti ob dejstvu, da so se nove imenske različice začele uvajati vzporedno z »razreševanjem« mejne problematike. V nekdanji Jugoslaviji medrepubliška meja na morju ni bila določena. Jasna so bila le območja upravljanja posameznih policijskih uprav in Slovenija je nadzorovala praktično celoten Piranski zaliv.

Avtorji knjige, vsi sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, so lahko uporabili vsa ta znanja in izkušnje, ki smo jih začeli sistematično in še posebej intenzivno pridobivati po zagotovitvi neodvisnosti in vključitvi Slovenije v Organizacijo združenih narodov. Zato tudi obravnava poimenovanj Piranskega zaliva v pričujoči knjigi nikakor ni izvedena zgolj na ravni lokalnih pogledov in spoznanj, pač pa se, vpeta v svetovni okvir, postopoma vgrajuje tako v našo kot svetovno stvarnost.

Pred mnogimi leti je nestor slovenske geografije, akademik prof. dr. Svetozar Ilešič, ki je bil dolgo tudi predstojnik Geografskega inštituta Antona Melika, v knjigi *Pogledi na geografijo: teoretsko-metodološki prispevki, razprave in poročila* zelo odločno zapisal (Ilešič 1979): »... *Geografija je kompleksna veda, le v tem je njena izjemnost in enkratnost* ...«. Zato ne preseneča, da so se avtorji lotili tudi naravnogeografskega in družbenogeografskega orisa obravnavanega akvatorija z zaledjem. S tem so bralcu olajšali razumevanje okolja in temeljiteje osmislili opise v naslednjih poglavjih. Na prvi pogled je tak pristop neobičajen, je pa z njim vzpostavljen temelj za še bolj celovito razumevanje zemljepisnih imen na obravnavanem območju. Razveseljivo je, da je dodan temeljit oris solin in solinarstva, ki je brez dvoma bilo in je še vedno najpomembnejša dejavnost v akvatoriju Piranskega zaliva. Zavedati se moramo, kar je razvidno iz zgodovinskega orisa, da je bil Piran stoletja neločljivo, eksistencialno povezan s pridobivanjem soli in je zato poimenovanje zaliva po njem toliko bolj upravičeno.

Tem, rečemo lahko razširjenim uvodnim poglavjem, sledi osrednji del knjige, ki govori o poimenovanjih Piranskega zaliva skozi čas. Imena so se spreminjala bolj, kot bi lahko glede na bežno poznavanje problematike pričakovali. V zbirko preučenih zemljevidov so vključeni 104 različni kartografski viri. Tako je bilo mogoče ugotoviti, v katerem časovnem obdobju se je določeno ime pojavljalo oziroma kdaj je prevladovalo. Trinajst kartografskih virov je iz 16. stoletja, triindvajset iz 17. stoletja, devetnajst iz 18. stoletja, štirinajst iz 19. stoletja, šestindvajset iz 20. stoletja in preostalih devet iz 21. stoletja. Avtorji knjige se seveda dobro zavedajo, da vseh razpoložljivih virov niso ne odkrili ne pregledali, zato je seznam ni popoln. Pa vendar je dovolj reprezentativen, da omogoča zanesljiv in celovit vpogled v obravnavano imenoslovno tematiko. Posebej zanimiva je preglednica s sintezniimi ugotovitvami iz vseh v knjigi reproduciranih zemljevidov. To je za bralca morda najbolj zanimiv del, ki skozi stoletja prikazuje in osvetljuje nekdanje védenje in videnje Piranskega zaliva. Ta zahteven pregled so avtorji opravili več kot odlično. Brez dvoma je še kakšen zemljevid, ki bi si zaslužil, da se ga vključi v knjigo, vendar je malo verjetno, da bi bistveno vplival na predstavljene izsledke.

Iz priložene preglednice je razvidno, da so se poimenovanja najprej spreminjala počasneje, potem pa čedalje hitreje. Vsekakor se imena niso spreminjala hipno, ampak postopoma. Zanimivo je, da so (bila) najbolj zakoreninjena naslednja imena: *Largon* oziroma *Golfo Largon* v za zdaj še ne zadovoljivo pojasnjenem pomenu, ki je bilo v veljavi malo manj kot 300 let, *Valle di Sicciolle* (Sečoveljski zaliv), ki je prevladovalo skoraj 250 let in Piranski zaliv (v raznih jezikovnih različicah), ki se uporablja dobrih 200 let. Ob tem je treba poudariti, da so se ta imena vsaj v delih njihove časovne rabe pojavljala kot edine imenske oblike, medtem ko so se v določenih obdobjih prekrivala z drugimi imeni in imela s tem značaj alonimov. Iz tega zornega kota sta hrvaški imenski različici *Savudrijska vala* oziroma *Savudrijski zaljev* izrazito mladi, čas pa bo pokazal, kakšna usoda ju čaka.

Zdi se, da se razmere okrog še pred nekaj leti razburljivega dogajanja ob poimenovanju Piranskega zaliva vendarle umirjajo in se bo v procesu potekajoče mednarodne arbitraže o mejnem sporu našla pravična in za obe strani sprejemljiva rešitev.

dr. Milan Orožen Adamič

1 UVOD

Zemljepisno ime je lastno ime, ki je po definiciji ustaljeno in nedvoumno identificira ter individualizira določen topografski objekt. Nastane na določeni točki časovne osi in na natanko določenem jezikovnem ozemlju (Šivic-Dular 1988, 55). Ruski akademik Nadeždin (1837, 27) je že pred skoraj stošestdesetimi leti zapisal: »... *Zemlja je knjiga, v kateri je zgodovina človeštva zapisana v zemljepisnih imenih* ...«.«.

Pokrajinska, reliefna, ledinska, upravna, krajevna in vodna zemljepisna imena so svojevrsten duhovni, kulturni, socialni, zgodovinski in politični pokazatelj. Iz njih je mogoče razbrati marsikatero potezo naravne, družbene in značajске preteklosti, a tudi sedanosti posameznega naseljenega ali nenaseljenega območja na našem planetu. Pripovedujejo o naravnogeografskih značilnostih, zgodovini, kulturi in ljudeh določenega območja. Imena poimenovanih pojavov ne odsevajo le njihovih naravnih lastnosti, ampak nam lahko, skupaj z njihovimi morebitnimi različicami ali alonimi, pojasnijo tudi določene kulturne ali zgodovinske okoliščine, denimo ozemeljsko pripadnost, etnično podobo, kolonizacijo, vojaška zavojevanja in podobno.

Problematika rabe zemljepisnih imen med drugim kaže na vpetost določenega naroda ali jezikovne skupnosti v svetovna dogajanja in na različne, tudi jezikovne razvojne vidike. Prek zemljepisnih imen se je zlasti v preteklosti pogosto izvajal psihološki boj za prilaščanje prostora, naj je šlo za fizično oziroma kolonialno prilaščanje ali pa za duhovno (Cohen in Kliot 1992; Myers 1996; Harley 2001).

Skozi stoletja so se zemljepisna imena spreminjala ali izginjala, pri tem pa ni nujno, da so se uveljavila takšna, kot so vzniknila znotraj lokalne skupnosti. Zato imena v trenutni obliki odsevajo kompleksnost nenehno spreminjajočih se družbenih razmer, pri čemer nastajajo in se razvijajo obenem z družbenim razvojem, nekatera pa celo utonejo v pozabo. Pomembno je njihovo sistematično beleženje, preučevanje in ohranjanje spomina nanje kot na kulturne vrednote, s tem pa podaljševanje njihovega »življenja« v korist prihodnjih generacij, obenem z razkrivanjem njihovega zgodovinskega razvoja in pomena.

Raba zemljepisnih imen je lahko izjemno občutljiva in politično kočljiva. Slovenci še vedno dobro pomnimo dolgoletno nesrečno zgodbo o dvojezičnih krajevnih napisih na avstrijskem Koroškem. Zelo ilustrativen in razgret je tudi primer poimenovanja Republike Makedonije, ki lahko zaradi grškega odklanjanja tega imena v svet svetovne diplomacije vstopa le z imenom Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija (angleško *Former Yugoslav Republic of Macedonia*; FYROM) (Kladnik in Pipan 2008a). Za dosledno rabo imena Moldova si ognjevit prizadeva tudi Republika Moldavija, ki želi na ta način pretrgati popkovino z naslednicami nekdanje skupne domovine Sovjetske zveze, s svojo vztrajnostjo pa hote ali nehote posega v jezikovno avtonomijo uporabnikov v ciljnih jezikih (Kladnik in Perko 2007 in 2013, 25–31). Moldavija je zvesta posnemovalca dobila v Slonokoščeni obali in Vzhodnem Timorju (Kladnik in Perko 2013).

V skrajnih primerih so lahko zemljepisna imena tudi eksplozivna. To dokazuje primer skupine otokov vzhodno od Argentine, ki jo Britanci imenujejo Falklandski otoki (Falkland Islands), Argentinci pa želijo zanjo tudi v mednarodni rabi uveljaviti ime Malvinski otoki (*Islas Malvinas*) (Kladnik in Pipan 2011).

Med vodnimi imeni ali *hidronimi* sestavljajo posebno skupino morska imena ali *mareonimi*, med katero poleg imen oceanov (na primer Tihi ocean, Arktični ocean), morij (na primer Andamansko morje, Karibsko morje, Ligursko morje, Sargaško morje, Vatsko morje, Notranje morje, Jadransko morje), prelivov in ožin (na primer Danski preliv, Rokavski preliv, Dovrska vrata, Kattegat, Hormuška ožina, Bab el Mandeb, Otrantska vrata, Velebitski kanal), fjordov (na primer Trondheimski fjord, Sognefjord, Milford Sound, Comau Fjord), rečnih ustij (na primer Amazonkino ustje, Iravadijino ustje, Nigrovo ustje) in obsežnih ledenih polc na gladini antarktičnih morij (na primer Ameryjeva ledena polica, Rossova ledena polica) spadajo tudi imena zalivov, od izredno velikih (na primer Bengalski zaliv, Hudsonov zaliv, Mehiški zaliv, Veliki Avstralski zaliv) prek nekoliko manjših (na primer Biskajski zaliv, Botnijski zaliv, Mainški zaliv, Velika Sirta, Perzijski zaliv, Zaliv izobilja), še manjših (na primer Saintmalojški zaliv, Kielski

Slika 1: Piranski zaliv je razmeroma majhno vodno telo, ki se mu je z nastankom Slovenije in Hrvaške izredno povečal strateški pomen, tako da ta daleč presega njegove dejanske razsežnosti.

zaliv, Bay of Fundy, Akabski zaliv, Solunski zaliv, Kvarnerski zaliv, Beneški zaliv), pa še manjših (Bahía de Guantánamo/Guantánamo Bay, Korintski zaliv, Boka Kotorska, Reški zaliv, Tržaški zaliv) in še manjših (Kotorski zaliv, Zaljev Vela Luka, Valun, Medulinski zaljev, Miljski zaliv, Piranski zaliv (slika 1)) do tako rekoč brezštevilnih zelo majhnih zalivov in zalivčkov, ki pa so jih bližnji prebivalci zaradi orientacije ter bolj ali manj stalnega gospodarskega izkoriščanja prav tako skrbno opremili z imeni. Naj kot primer navedemo nekaj značilnih primerov z območja Jadranskega morja: Simonov zaliv, Strunjanski zaliv, Portoroški zaliv, Uvala Zambratija, Luka Dajla, Uvala Tarska, Bunculuka, Vrženica.

Če v tej luči osvetlimo razmerje med dejansko velikostjo Piranskega zaliva in njegovo sodobno strateško vlogo, zlahka prepoznamo velik razkorak. Gre za razmeroma majhen, v svetovnem merilu povsem nepomemben *akvatorij*, kot s tujko poimenujemo vodno telo, ki pa je zaradi mejne lege in odločujočega pomena pri dokončnem razmejevanju novonastalih sosednjih držav vsaj zanj postal ena ključnih strateških točk za doseganje njenih ozemeljskih interesov.

Z vidika spornih vodnih imen je svetovno znan spor med Iranom in arabskimi državami o poimenovanju z nafto bogatega Perzijskega oziroma Arabskega zaliva; tudi zato se je zanj na široko uveljavilo kratko ime *The Gulf* oziroma Zaliv. Še bolj trdovraten in ob zavzetem angažmaju sprtih držav tudi mednarodno prepoznaven se zdi spor glede imena morja med Japonskim otočjem, Korejskim polotokom in ruskim Daljnim vzhodom, za katerega si Japonska zavzeto prizadeva mednarodno uveljaviti ime Japonsko morje, Južna Koreja pa morda še bolj goreče zanj edino sprejemljivo ime Vzhodno morje, lahko tudi njegovo alternativno imensko različico Korejsko morje, ki pa je za Japonce še manj sprejemljiva. Oba primera spornih mareonimov podrobneje osvetljujemo v nadaljevanju.

Vsa ta in še mnoga druga, v svetovnem merilu manj znana imenska nasprotja budno spremlja strokovna organizacija UNGEGN (*United Nations Group of Experts on Geographical Names*, slovensko Skupina izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena), ki je z večdesetletnim delovanjem

ogromno prispevala k poenoteni rabi zemljepisnih imen po svetu. Ker je njena vloga nenadomestljiva, njene napotke o ustrezni rabi zemljepisnih imen pa velja upoštevati kot najbolj široko poenotene in strokovno podkrepjene, smo njena historiat in organiziranost podrobno predstavili tudi v slovenski strokovni literaturi (Kladnik 2007).

V UNGEGN-u dejavno sodelujejo jezikoslovci, geografi, zgodovinarji, geodeti, pravniki in tudi strokovnjaki drugih ved, zato njegovih interdisciplinarno zasnovanih priporočil ne velja razumeti kot enostranski pogled določene stroke, ampak kot najširši možni konsenz različnih ved in, morda še bolj, zapletenih političnih razmerij v sodobnem svetu. Prav znanstvena širina je brez dvoma osrednji razlog, da se v UNGEGN-u čedalje bolj uveljavljajo načela medsebojnega spoštovanja. Zemljepisna imena v najrazličnejših jezikih, originalno zapisana v raznih pisavah, se pišejo čedalje bolj usklajeno, enotno in glasovno dosledno, pri čemer se znova uveljavljajo zaradi kolonializma (pre)dolgo prezrta imena v jezikih prvotnih prebivalcev (Kladnik in Pipan 2008a, 81).

Morda najbolj znan primer mednarodnega poenotenja mareonima je ime morske ožine med Severnim in Baltskim morjem Skagerrak, ki ga od leta 1970 dogovorno v enaki obliki uporabljajo Danska, Norveška in Švedska. Prej je bilo to le dansko ime, medtem ko se je v norveščini ožina imenovala Skagerak, v švedščini pa Skagerack. Čeprav gre v tem primeru za sorodne skandinavske germanske jezike, sta si tudi sosednja južnoslovanska jezika slovenščina in hrvaščina zagotovo dovolj blizu, da v primeru Piranskega zaliva imensko razlikovanje, še posebej, če upoštevamo dolgoletno tradicionalno rabo, ni ne potrebno ne umestno.

Slovensko ime Piranski zaliv je Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije leta 2006 standardizirala kot enega izmed nekaj tisoč imen v Državni pregledne karte Republike Slovenije v merilu 1 : 250.000. Standardizirana slovenska zemljepisna imena, ki jo je nedolgo zatem izdala Geodetska uprava Republike Slovenije (slika 2). Na njej so standardizirana vsa slovenska zem-

Slika 2: Poimenovanje Piranski zaliv je kot standardizirano zemljepisno ime prvič zapisano na Državni pregledni karti Republike Slovenije iz leta 2008 (Geodetska uprava Republike Slovenije 2008).

Ijepsna imena v Republiki Sloveniji, pa tudi nekaj slovenskih eksonimov na ozemljih sosednjih držav Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške.

Ime Piranski zaliv v jezikovni različici Piranski zaljev uporabljajo tudi Hrvati, ki pa so zanj na začetku 21. stoletja izključno zaradi političnih razlogov vpeljali na novo skonstruirano poimenovanje Savudrijska vala, ki ga postopoma nadomeščajo z vsaj jezikovno bolj domišljeno različico Savudrijski zaljev. Ker pa ima Hrvaška ozemeljske spore z vsemi sosednjimi državami, razen z Madžarsko, si je samovoljno spreminjanje zemljepisnih imen kot motivacijo za uspešnejša pogajalska izhodišča pri ozemeljskih aspiracijah privoščila tudi na svoji vzhodni morski meji. Morda v še večjo imensko pustolovščino se je podala tudi v primeru mednarodno še bolj poznanega zaliva Boka Kotorska, za katerega je ob uveljavljenem imenu Boka kotorska (črnogorsko Бoкa Кoтopcka) začela uporabljati novorek *Zaljev hrvatskih svetaca* (Boka kotorska 2014), kar lahko poslovenimo v 'Zaliv hrvaških svetnikov'. To potrjuje, da je hrvaško ravnanje z zemljepisnimi imeni do neke mere naklepno, čeprav se tudi nekateri na Hrvaškem dobro zavedajo, da ni skladno z dobro prakso ravnanja z zemljepisnimi imeni, za kakršno si prizadeva UNGEGN.

Tako je tudi nepristranski hrvaški strokovnjak, geograf Mladen Klemenčič zapisal, da je hrvaško ime Savudrijska vala novodobna skovanka, s katero je hrvaška stran skušala preprečiti, da bi poimenovanje samo kakorkoli vplivalo na rešitev mejnega spora v korist Slovenije. Ob tem je v članku, ki ga je pred kratkim predstavil na 19. Mednarodnem seminarju o imenih morij v Carigradu pošteno zapisal (Klemenčič 2013): »... *Kolikor mi je bilo mogoče preveriti v ustreznih virih, mi ni uspelo najti opravičila za takšno preimenovanje [zaliva]. Gre za jasen primer namerne rabe zemljepisnega imena v politične namene.*«

Na drugi strani se dobro zavedamo, da jezika in s tem tudi zemljepisnih imen ni mogoče »zacementirati«, saj se jezik v prizadevanjih po večji funkcionalnosti veskozi spreminja, to pa znotraj njega velja tudi za zemljepisna imena. Ta so spremembam še posebej izpostavljena ob spremembah družbenopolitičnih sistemov, državnih meja in etnične sestave. V primeru Piranskega zaliva je po drugi svetovni vojni ter nastanku neodvisnih držav Slovenije in Hrvaške prišlo do vseh navedenih sprememb, zato je njegovo poimenovanje še toliko bolj izpostavljeno spremembam. Po drugi strani pa se zemljepisna imena spreminjajo tudi brez navedenih radikalnih sprememb, kar smo okvirno že poznali tudi v primeru Piranskega zaliva. Zaradi tega smo se odločili podrobneje raziskati historiat njegovih poimenovanj, ob tem pa še pogostnost rabe njegovih novejših imenskih različic v zadnjih dveh desetletjih.

Kljub izpostavljeni imenoslovni tematiki smo pričujočo monografijo zasnovali tudi kot temeljit regionalnogeografski prikaz Piranskega zaliva in njegovega zaledja, pri čemer so predstavljene tako poglobljene naravnogeografske kot družbenogeografske značilnosti. Posebej so izpostavljene temeljne hidrogeografske poteze Piranskega zaliva kot dela Tržaškega zaliva in Jadranskega morja. Precejšen poudarek je namenjen zgodovinskemu razvoju, potrebnem za razumevanje okoliščin, v katerih so se uporabljale posamezne imenske različice poimenovanja zaliva, pri čemer je izpostavljeno solinarstvo kot tamkajšnja vodilna gospodarska dejavnost. Z vsem tem smo imensko problematiko in sodobna dogajanja na območju Piranskega zaliva skušali postaviti v širši zgodovinsko-prostorski kontekst, ki je po našem mnenju pomemben za njihovo globlje, celovitejše dojetje in razumevanje.

Velik del notranjosti zaliva zavzemajo Sečovelske soline, ki niso pomembne le kot eno najbolj prostranih, inovativnih in uspešnih območij pridobivanja soli v Jadranskem morju, pač pa tudi kot pomemben oblikovalec kulturne pokrajine, vključno s tisto v njihovem zaledju. V ta okvir spada tudi regulacija strug vodotokov, ki s svežo vodo napajajo solne bazene, a jih zaradi hudourniškega značaja občasno tudi poplavno ogrožajo.

Zato so jih že razmeroma zgodaj regulirali. Z regulacijami se je temeljito spremenil naravni tok glavnega dotoka v zaliv Dragonje, s tem pa so bili vzpostavljeni novi »oporniki« za novodobne formulacije ozemeljskih zahtev Slovenije in Hrvaške, pomembni tudi pri iskanju rešitev njune dokončne razmejitve. Meja na kopnem namreč neločljivo vpliva tudi na mejo na morju oziroma razmejitev zaliva.

Podrobno so osvetljene tudi okoliščine, ki so privedle do zdaj že več kot dve desetletji trajajočega mejnega spora. Z razpadom Jugoslavije in nastankom neodvisnih sosednjih držav Slovenije in Hrvaš-

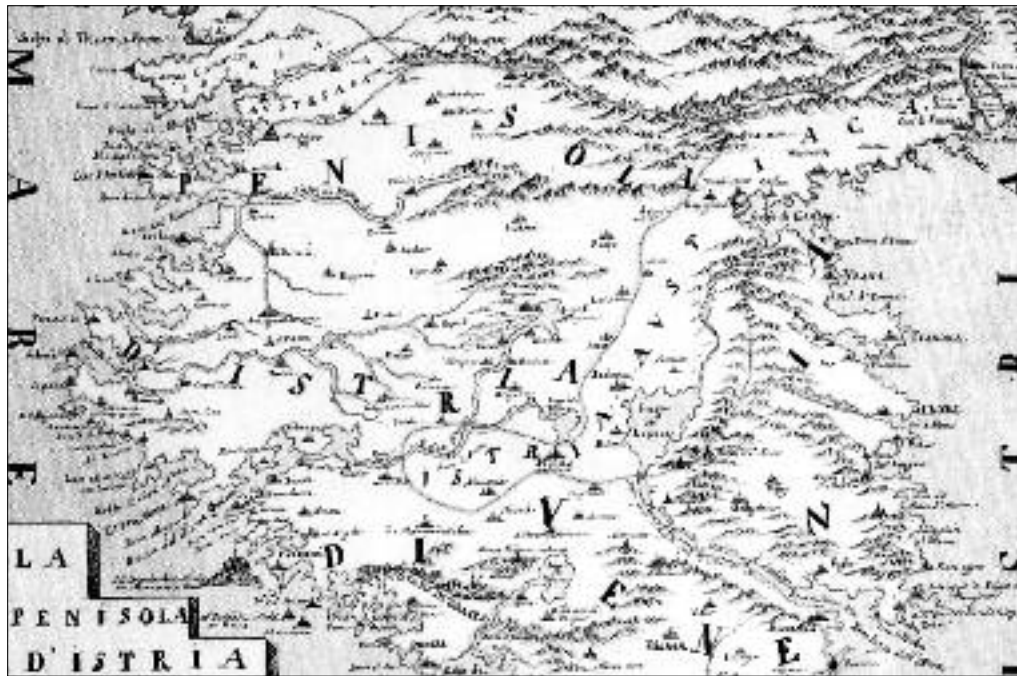
ke, razmejenih po nekdanjih republiških mejah, je prej nerazmejen akvatorij med njima postal jedro razmejitvenega spora. Na eni strani gre za slovensko prizadevanje po zagotovitvi nemotenega stika z mednarodnimi vodami, na drugi pa za hrvaško željo, da si prav prek načina razmejitve Piranskega zaliva zagotovi stik hrvaških teritorialnih voda z italijanskimi, kar bi pomenilo, da bi ti državi postali sosedi.

Knjigo smo pripravili trije avtorji, ki se poglobljeno ukvarjamo z obravnavano tematiko, tudi z raziskovanjem poimenovanj Piranskega zaliva. O njej smo že prej pripravili več znanstvenih in poljudnih člankov ter znanstvenih monografij, iz katerih črpamo številna spoznanja. V njih obravnavamo splošno problematiko zemljepisnih imen (Kladnik 2007), slovenske eksonime (Kladnik s sodelavci 2013), imena držav (Kladnik in Perko 2007; Kladnik in Perko 2013), politično občutljivost zemljepisnih imen (Orožen Adamič in Kladnik 2010), slovensko-hrvaško čezmejno sodelovanje (Pipan 2004; Pipan 2007) in obmejnost (Pipan 2009) v Istri, slovensko-hrvaški mejni spor ob Dragonji (Pipan 2008), geopolitične razsežnosti slovenskega morja in obale (Zupančič in Pipan 2012), pa tudi soline in solinarstvo (Črnivec, Pipan in Žabjek 2006; Pipan 2010). Ukvarjali smo se tudi s historično in sodobno kartografijo, pri čemer smo pripravili monografijo o zemljevidu Ilirskih provinc (Gašperič, Orožen Adamič in Šumrada 2012) in zemljevid sveta, na katerem smo med drugim v duhu novih spoznanj zapisali imensko dvojnico Japonsko morje/Vzhodno morje (Kladnik in Perko 2005). O poimenovanjih Piranskega zaliva in hrvaških novodobnih poskusih njegovega preimenovanja smo v domači periodiki objavili dva poglobljena znanstvena članka (Kladnik in Pipan 2008a; Kladnik in Pipan 2011), o nehygieničnosti tega početja pa smo podrobneje seznanili tudi slovensko laično javnost (Kladnik in Pipan 2008b). Spoznanja o tem smo predstavili tudi eminentnim udeležencem mednarodnih posvetovanj v tujini (Kladnik in Pipan 2009; Kladnik, Orožen Adamič in Pipan 2010).

2 METODE DELA

Za razkritje historiatu poimenovanj Piranskega zaliva smo se lotili skrbne analize kartografskega gradiva. Pri tem smo se opri na kartografski zbirki Zemljepisnega muzeja pri Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU ter Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, vključno z Digitalno knjižnico Slovenije na medmrežju, pa tudi na temeljna knjižna dela, ki celovito obravnavajo stare kartografske prikaze sveta in njegovih delov (Lago in Rossit 2006), Jadranskega morja (Kozličič 1995; Lago 1996a in 1996b; Gombač 2007), Hrvaške (Novak, Lapaine in Mlinarić 2005) in polotoka Istre (Lago in Rossit 1981; Sošič 2012). Ob tem smo pregledali še vrsto domačih in tujih atlasov, samostojnih zemljevidov in knjižnih virov, ki ime navajajo opisno. Poudarek je bil na sodobnih slovenskih (Atlas Slovenije 1985) in hrvaških atlasih (Jadran – atlas ... 1964; Satelitski atlas Hrvatske 2001; Veliki atlas Hrvatske 2002) ter leksikografskih delih (Enciklopedija Jugoslavije 1960; Pomorska enciklopedija 1960; Simonović 1960). Zajeli smo tudi poimenovanja na nekaterih zemljevidih, ki jih nismo našli v nobenem knjižnem delu ne v obeh temeljito pregledanih kartografskih zbirkah (na primer Rajšp in Trpin 1997; Švagelj 2007; Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran 2008). Nekaj zemljevidov smo našli prosto dostopnih tudi na svetovnem spletu.

Upoštevali smo le kartografske prikaze, na katerih so izpisana poimenovanja akvatorija Piranskega zaliva. Razvrstili smo jih po časovnem zaporedju njihovega izida. Med starejšimi zemljevidi smo upoštevali vse, čeprav se zavedamo, da so se posamezni avtorji pri delu radi zgledovali drug po drugem. Med novejšimi smo opravili selekcijo in upoštevali le tiste, ki so zaradi razširjenosti in priljubljenosti referenčni ali zaradi lege na časovni lestevici prelomni. Če se je le dalo, smo poiskali njihove prve izdaje. Za mnoge upoštewane zemljevide smo pripravili primerne izreze (slika 3), ki nazorneje ponazarjajo

Slika 3: Zapis Golfo Largone na zemljevidu milanskega kartografa Abbateja Lonatija, ki je predelal dela Vicenza Coronellija. Datum nastanka ni znan, glede na kartografske značilnosti ga lahko umestimo v prvo polovico 18. stoletja (Lago 1996a, 157).

poimenovanja zaliva, spet druge pa smo pustili cele, kar velja še zlasti za prikaze celotnega polotoka Istre. Na teh zemljevidih je praviloma zapisanih veliko imen, ki so v njihovi originalni velikosti seveda dobro berljiva, ob pomanjšavi, kakršna je v pričujoči publikaciji pa bistveno slabše ali sploh ne. Ker je ime zaliva običajno izpisano z večjimi črkami, je nekoliko bolje prepoznavno, sicer pa je ob vsakem prikazu naveden vir, kjer si ga je mogoče ogledati bolj podrobno.

Pri raziskovanju pogostnosti pojavljanja novodobnih poimenovanj Piranskega zaliva v slovenskih in hrvaških časopisnih člankih smo se za pridobitev potrebnih podatkov obrnili na Časopisno hišo Delo. Njena dokumentacija je gotovo najobsežnejši arhiv novinarskih prispevkov v Sloveniji in je obenem med najstarejšimi časopisnimi dokumentacijami v naši državi. Velja tudi za najbolj referenčno v Sloveniji. Približuje se najrazvitejšim tovrstnim arhivom po svetu, na primer dokumentaciji časnika Guardian (Merljak 2007). Njeno kakovost potrjuje dejstvo, da jo od leta 1999, ko je v celoti na razpolago zunanjim uporabnikom, uporabljajo tudi druge konkurenčne časopisne in medijske hiše v Sloveniji, med njimi nacionalna radiotelevizija.

Začetki sprva neorganiziranega zbiranja gradiva segajo v leto 1954; od leta 1959 zbiranje poteka sistematično. Od leta 1999 je v elektronski obliki shranjenih 280.000 digitalnih strani vseh publikacij časopisne hiše Delo. Arhiv hrani približno dva milijona člankov v klasični in od leta 2001 pol milijona člankov v digitalni obliki. Dnevno je zbirka bogatejša za približno 300 novih člankov (Merljak 2007).

Temelj Delove dokumentacije je zbirka iz obdobja pred digitalizacijo. Obsega klasičen arhiv, v katerem so izrezki besedil posameznih člankov iz tiskanih izvodov časopisa Delo in pomembnejših člankov iz drugega slovenskega, delno tudi tujega tiska. Del seznama teh člankov je popisano v tako imenovanem elektronskem katalogu, ki zajema članke iz obdobja od 17. julija 1996 do 3. januarja 2001 in vsebuje približno 400.000 zapisov.

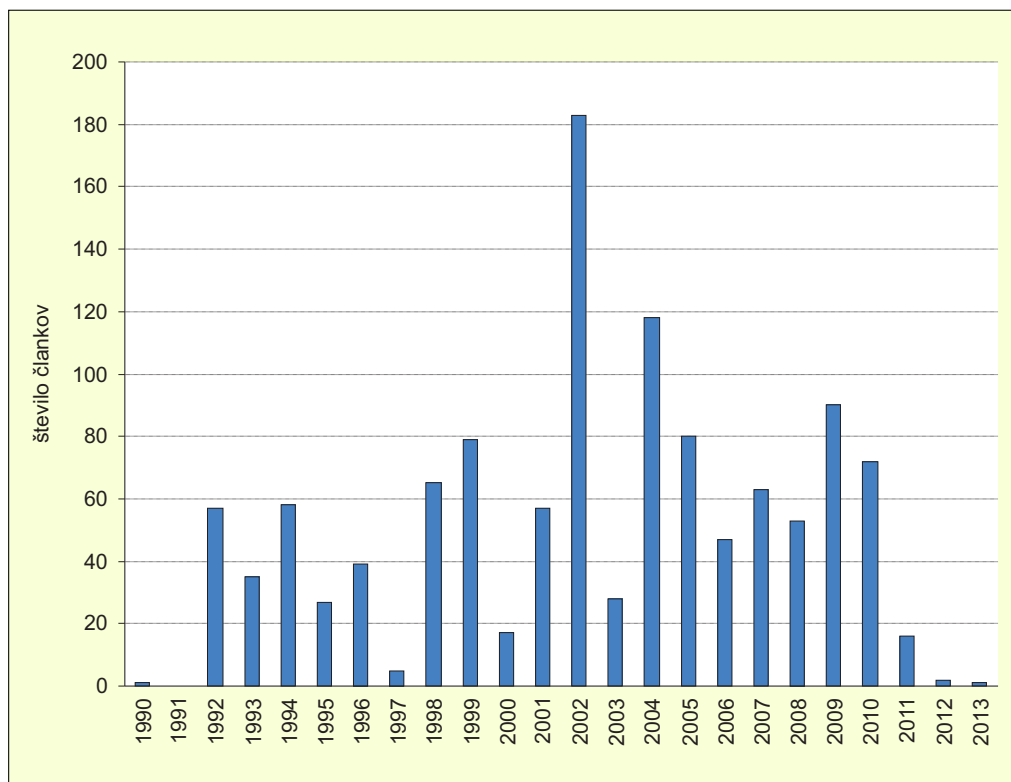
Prva digitalna dokumentacijska zbirka vsebuje celotno besedilo posameznih člankov iz Dela, Nedela in Sobotne priloge v obdobju od 3. januarja 2001 do 1. marca 2004. Vsebuje 100.000 klasificiranih besedil; podatkov in besedil člankov. Ker ni popolna, je v tem obdobju vzporedno potekalo še arhiviranje po klasičnem postopku izrezovanja posameznih člankov. 1. marca 2004 je bil uveden nov celostni digitalni dokumentacijski sistem, ki vsebuje vse članke iz Dela, Slovenskih novic, rednih in posebnih prilog ter izbrane članke iz približno petdesetih slovenskih ter nekaterih tujih časopisov in revij.

Pri izboru člankov smo se oprli na sistem univerzalne decimalne klasifikacije (UDK). Predmet obdelave so bili časopisni članki s poglavji *morska meja* (UDK: 341.225), *ribolovni pas* (UDK: 341.225.8), *ozemeljske zahteve* (UDK: 341.223) in *arbitražni sporazum* (UDK: 341.222 : 341.63). Znotraj njih so lahko podrobneje razdelana podpoglavja, kot na primer morska meja in arbitraža, morska meja in policija, morska meja in incidenti, napetosti zaradi ribolovnega pasu, hrvaške ozemeljske zahteve, slovenske ozemeljske zahteve, kronologija, sestava komisije ...

Navedena UDK poglavja smo izbrali zato, da smo se lahko omejili na vsebine, povezane z mejnimi nesoglasji med Slovenijo in Hrvaško, s tem pa le na tiste članke, ki zemljepisna imena zaliva omenjajo v kontekstu, pomembnem z vidika njegovih poimenovanj. Tako smo že na začetku izločili množico člankov, ki obravnavajo na primer turizem v širšem smislu, športna tekmovanja, ribolov in morebitne ostale teme, kjer je v besedilih katerikoli iskani mareonim sicer omenjen, vendar z vidika mejnega spora ni relevanten.

Znotraj omenjenih UDK poglavij smo pregledali vse članke iz obdobja od 24. novembra 1990 do 29. junija 2013. Ker je določen članek glede na vsebino lahko uvrščen v dve ali več UDK poglavij, se lahko pojavi več kot enkrat. Ker je iskanje možno le po enem UDK naenkrat, se članki lahko podvajajo. Po izločitvi podvojenih člankov smo dobili skupno število 1952 relevantnih člankov v slovenskem, hrvaškem in srbskem jeziku, ki smo jih vključili v nadaljnjo obdelavo.

Iskali smo imenske različice Piranski zaliv (slovensko ime, tudi srbsko) in Piranski zaljev (hrvaško ime) na eni strani ter Savudrijska vala, Savudrijska uvala (hrvaški imeni), Savudrijski zaljev (hrvaško ime) in Savudrijski zaliv (slovensko ime) na drugi. Enkrat se pojavi tudi srbsko ime Koparsko-piranski zaliv. Skupno smo vsaj eno poimenovanje iskanega hidronima za obravnavani zaliv našli v 1193 člankih, ki so po posameznih letih različno pogostni (slika 4).

Slika 4: Pogostnost člankov z omembami imenskih različic Piranskega zaliva v letih 1990–2013.

3 ZEMLJEPISNA IMENA KOT KULTURNA DEDIŠČINA

Zemljepisna imena se vse pogosteje prepoznajajo in obravnavajo kot neločljivi del nesnovne kulturne dediščine. Rezolucija št. 4 devete Konference Združenih narodov o standardizaciji zemljepisnih imen (*United Nations Conferences on the Standardization of Geographical Names*, UNCISG) leta 2007 na podlagi priporočila delegatov osme Konference leta 2002 priznava pomen zemljepisnih imen kot dela nacionalne zgodovinske in kulturne dediščine, pri čemer posamezne članice spodbujajo, da poskrbijo za sistematično zbiranje zemljepisnih imen in razumevanje pomena podedovanih imen v širši javnosti ob upoštevanju lokalne, regionalne in nacionalne dediščine ter identitete. Razumevanje zemljepisnih imen krepi tudi njihovo vlogo pomembnega segmenta nesnovne kulturne dediščine (Hausner 2010, 15; Kerfoot 2009, 16). O tovrstni problematiki je na razpolago obsežnejši zapis v Priročniku za nacionalno standardizacijo zemljepisnih imen (*Manual for the national standardization of geographical names*) izpod peresa norveškega izvedenca Botolva Hellelanda (Helleland 2006).

Na deveti Konferenci je H  l  ne-Marie Gosselin kot predstavnica organizacije UNESCO predstavila prispevek o pomenu govorne tradicije in jezikovne dediščine kot dela naše nesnovne dediščine, prvi neposredni prispevek, ki je zemljepisna imena nedvoumno opredelil kot del svetovne dediščine.   e prej, na peti Konferenci leta 1987, je bilo izpostavljeno, da imena pojavov, ki se raztezajo prek državnih mej, ne obsegajo zgolj tehničnih, znanstvenih oziroma praktičnih imenskih vidikov, ampak odsevajo tudi njihovo svojstveno zgodovinsko in kulturolo  sko realnost (Kerfoot 2009, 14 in 15). Pomena zemljepisnih imen kot kulturne dediščine so se seveda zavedli   e prej, saj je   e na posvetovanju na Finskem leta 1977   vedski strokovnjak Kurt Zilliacus med drugim zapisal (Helleland 2006, 122): »*Zemljepisna imena imajo velik družbeni pomen. Družba mora prevzeti tudi odgovornost za spoštovanje dediščine zemljepisnih imen in zagotoviti, da se zemljepisno ime uveljavi v obliki, ki zagotavlja ohranjanje funkcionalnosti poimenovanega pojava in v hitro spreminjajoči se družbi omogoča njegovo ohranjanje kot segmenta kulturne dediščine.*«

Maja 2008 je bilo na Dunaju posvetovanje Zemljepisna imena kot del kulturne dediščine (*Geographical Names as a part of the Cultural Heritage*), ki se ga je udeležilo 83 strokovnjakov iz 24 držav. Predstavljeni prispevki so bili leto pozneje objavljeni v posebnem zborniku (Jordan s sodelavci 2009). Na posvetovanju je bila prvič v mednarodni javnosti predstavljena tudi problematika poimenovanj Piranskega zaliva in novodobnih hrvaških poskusov njegovega preimenovanja (Kladnik in Pipan 2009).

Vloga zemljepisnih imen je zaradi bogate sporočilnosti pomembna za različne vede, kot so jezikoslovje, zgodovina, geografija, etnologija in arheologija, pri čemer je treba še posebej izpostaviti forenzične raziskave, s katerimi se razkriva preteklost, ujeta v sporočilnost posameznih zemljepisnih imen, pri čemer se njihov pomen skuša raztolmačiti v sodobnosti živečim ljudem (Hausner 2010, 15).

Kreiranje zemljepisnih imen je vezano na določena obdobja, določene okoliščine in določeno prebivalstvo, vsi dejavniki pa so tesno povezani s prostorom, na katerega se onimizacija navezuje. Zaradi tega so ti v imenih zastopani dejavniki oporniki njihove identitete za človeka. Mnoga zemljepisna imena se sčasoma spreminjajo. Pomembnejši mareonimi imajo vselej mednarodno razsežnost, saj so zaradi plovnih poti usmerjeni navzven in tako znani daleč naokrog.

4 NAJBOLJ ZNANA PRIMERA SPORNIH MAREONIMOV

V kolonializmu in pozneje z nastankom nacionalnih držav se je v svetu razbohotilo vse polno ozemeljskih sporov na kopnem in morju. Po letu 1946 se je pred Mednarodnim sodiščem (*International Court of Justice*) Združenih narodov v Haagu znašlo 129 primerov ozemeljskih in sorodnih sporov, od tega 95 povezanih s kopnim, 34 pa z morjem in spornimi otoki (List of Cases ... 2014). Pri morskih sporih so pomembna tudi razmejevanja celinskih polic. Težko je reči, kateri primeri so najbolj kričeči, saj so gledišča glede na interese velesil oziroma vpletenost posameznih držav precej neenotna, zagotovo pa so nekateri zelo dolgotrajni.

V spore sta lahko vpleteni le dve, praviloma sosednji državi, na nekaterih območjih, predvsem na morju, pa je v spore lahko vpletenih več držav. Njihovo težavnost in zapletenost je težko objektivno ovrednotiti, saj se je težko izogniti subjektivni presoji, objektivna merila pa niso ne dorečena ne primerno uveljavljena. Po enem od spletnih virov (Diver 2011) je v obdobju nastajanja te knjige najbolj »prestiznih« naslednjih deset ozemeljskih sporov: Palestina, Tajvan, Falklandi, Ciper, Tibet, Južna Georgija in Južni Sandwichevi otoki, Gibraltar, Zahodna Sahara, Kosovo ter Abhazija in Južna Osetija.

Čeprav so v vseh primerih v ospredju prerekanja glede kopna, je velik del naštetih ozemelj ob in v morjih. Če upoštevamo njihove ozemeljske vode, je povsem na dlani, da se spori lahko razplamtevaajo tudi v zvezi z razmejevanjem površine morij, pri tem pa so običajno vanje vključeni tudi strateško pomembni otoki in otočja, kot je v primeru spornih Spratlyjevega otočja (*Spratly Islands/Nánshā Qúndǎo/Quần Đảo Trường Sa/Kepulauan ng Kalayaan/Kepulauan Spratly*) ter otočij Paracel (*Paracel Islands/Xīshā Qúndǎo/Quần Đảo Hoàng Sa*) in Natuna (*Kepulauan Natuna*) v Južnokitajskem morju, v katere je s svojimi zahtevami vpletenih kar sedem okoliških držav: Kitajska, Tajvan, Filipini, Vietnam, Malezija, Brunej in Indonezija (Territorial disputes in the South China Sea 2014).

Nekateri spori so se postopoma prelevili v pravcate imenske vojne, saj si sprte države za dosego svojih ciljev želijo svoje poglede na ustrezno mednarodno rabo zemljepisnih imen spornih območij (skoraj za vsako ceno) uveljaviti v mednarodni skupnosti. Oglejmo si najbolj znana primera.

4.1 PERZIJSKI ZALIV/ARABSKI ZALIV

Eden najtrših zemljepisnoimenskih orehov je zagotovo spor okrog novodobnega poimenovanja Perzijskega zaliva, za katerega arabske države skušajo vsiliti ime Arabski zaliv, o čemer je na razpolago izvrsten geselski zapis *Persian Gulf naming dispute* v angleški Wikipediji (Persian Gulf naming dispute 2014). Enostransko preimenovanje Perzijskega zaliva v Arabski zaliv, ki ga je izvedel z nacionalizmom prežeti arabski svet, je povzročilo medsebojne napetosti in hude politične spore, ki so se kaj kmalu prenesli na mednarodno raven in so še vedno daleč od obojestransko zadovoljive rešitve (Zagórski 2012 in 2013).

Sodobno arabsko ime Perzijskega oziroma Arabskega zaliva, ki se ga je tako pri nas kot v tujini oprijel tudi kratek in preprost alonim Zaliv (angleško *The Gulf*), je *Al-Haliğ al-Arabī*. To je pravzaprav staro ime, ki pa je bilo na zdajšnjo lokacijo preneseno šele nedolgo tega z območja Rdečega morja, ki so ga prej imenovali s tem imenom. Z njim so namreč v šestdesetih letih prejšnjega stoletja nekatere Iranu konkurenčne arabske države želele nadomestiti starodavno in tradicionalno tudi lokalno uveljavljeno ime Perzijski zaliv. Njegovi prvotni arabski poimenovanji *Bahr Fāris* (Perzijsko morje) in *Haliğ Fāris* (Perzijski zaliv) ter nekaj mlajši *Al-Haliğ al-Fārisī* in *Haliğ al-Ağam* so pravzaprav prevod antičnega latinskega imena *Sinus Persicus* (Perzijski zaliv), odgovarjajo pa tudi izvornemu imenu, ki so ga temu z nafto bogatemu vodnemu telesu nadeli bodisi na njegovih severnih obalah živeči Perzijci ali Iranci bodisi tuji popotniki oziroma kartografi (Zagórski 2013).

Arabci so ga mestoma imenovali tudi *Bahr al-Bašra* ('Basrsko morje') in *Haliğ al-Bašra* ('Basrski zaliv'). Naj kot zanimivost povemo, da je imenska različica v pomenu Basrski zaliv še vedno v živi rabi v standardnem turškem jeziku, v katerem se imenuje *Basra Körfezi*, kar ima natanko tak pomen kot v arabščini. Ti arabski imeni sta bili znani tudi Evropejcem, kot je razvidno na primer iz Homannovega

zemljevida *Imperii Persici [...] Tabula Nova* iz leta 1720, kjer je zaliv poimenovan *Sinus Persicus sive Golfo di Bassora* ('Perzijski zaliv ali Basrski zaliv').

Sodobno arabsko ime za Rdeče morje je *Al-Bahr al-Ahmar* v enakem pomenu, kar je neposredni prevod starogrškega imena *Erythra Thalasa* oziroma latinskega imena *Mare Rubrum* (oboje Rdeče morje) (Zagórski 2013). Ime se nanaša na sezonsko cvetenje rdečkasto obarvane alge oziroma bakterije *Trichodesmium erythraeum* tik pod vodno gladino (Red Sea 2014).

Alternativno latinsko ime Rdečega morja je bilo *Sinus Arabicus* (Arabski zaliv), kar so Arabci prevedli v *Al-Haliġ al-Arabī*. V novejšem času je bilo arabsko alternativno ime za Rdeče morje opuščeno oziroma preneseno na drugo lokacijo, to je na območje Perzijskega zaliva, kar je, kot rečeno, povzročilo ne le imensko zmedo, ampak tudi politične napetosti. Ob tem je treba omeniti, da je bilo eno od alternativnih arabskih imen za Rdeče morje tudi *Baġr Fāris* ('Perzijsko morje'), kar še dodatno povečuje imensko zmedo.

In to še ni vse! Ime *Haliġ al-Arab* v pomenu 'Zaliv Arabcev' se pojavlja tudi v Sredozemskem morju, saj je z njim poimenovan širok zaliv v njegovem jugovzhodnem delu, zahodno od Aleksandrije (Zagórski 2013).

4.2 JAPONSKO MORJE/VZHODNO MORJE

V zadnjem času se je razplamtel pravcati boj za uveljavitev mednarodno ustreznega poimenovanja morja med Japonsko in Korejo. V novejšem času ga namreč večina sveta pozna kot Japonsko morje, Korejci pa zelo zagnano in sistematično dokazujejo, da bi se moralo imenovati Vzhodno morje, če že ne Korejsko morje.

Slika 5: Morje med Japonskim otočjem in Korejskim polotokom na sodobnem zemljevidu, z vpisanim imenom, kakršnega si tudi v mednarodni javnosti želijo uveljaviti Korejci (*The Historical Precedent for the »East Sea«* 2000).

Imenski nesporazum je dobil mednarodne razsežnosti s tem, ko je poimenovanje Japonsko morje postalo neformalni mednarodni standard, nekatere države pa so ga kot eksonimsko imensko različico tudi standardizirale. Japonska trdi, da se je ime Japonsko morje v mednarodni javnosti trdno zakoreninilo že na začetku 19. stoletja, medtem ko Koreji trdita, da je to ime prevladalo pozneje, v obdobju, ko je bil Korejski polotok pod japonsko okupacijo (od 1910 do 1945) (Korea under ... 2014), pred tem pa naj bi se v angleščini prevladujoče uporabljali imenski različici Korejsko morje oziroma Vzhodno morje.

Po trditvah Južne Koreje je ime Donghae (동해 v pomenu 'Vzhodno morje') v Koreji v rabi že več kot 2000 let. Prvi zemljevid sploh, na katerem naj bi bilo zapisano ime Japonsko morje, naj bi bil *Kun-yu Wanguo Quantu* (v pinjinu *Kūnyú Wànguó Quántú* v pomenu 'Zemljevid nešteti dežel sveta'), ki ga je leta 1602 izdelal italijanski misijonar na Kitajskem Matteo Ricci. Vse do poznega 18. stoletja naj to ime ne bi bilo zapisano v nobenem japonskem dokumentu. Še več, po trditvah Južne Koreje naj bi se na več japonskih zemljevidih iz 19. stoletja pojavljalo ime *Chōsenkai* v pomenu Korejsko morje. S tem Južna Koreja oporeka, da naj bi bila že v tem času mednarodno uveljavljena kakršna koli imenska različica, pač pa se je mednarodna uveljavitev imena Japonsko morje zgodila med japonsko aneksijo Korejskega polotoka, ko Korejci niso mogli zastopati svojih interesov in uveljavljati svojih pogledov v mednarodni javnosti (Sea of Japan naming dispute 2014).

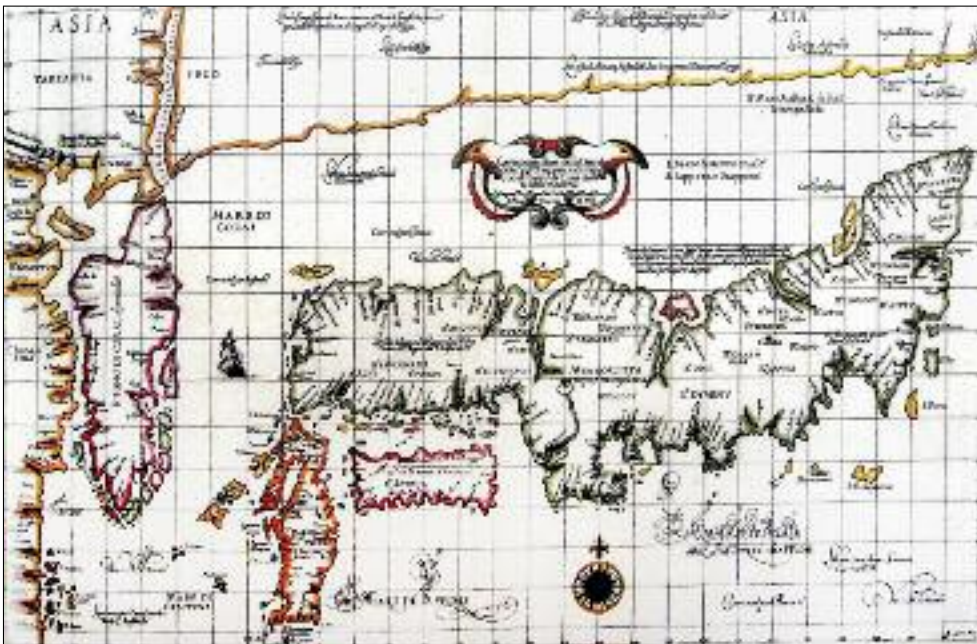
Po trditvah Japonske se je ime Japonsko morje (Japonci ga imenujejo 日本海, kar se v Hepburnovem prečrkovanju zapiše kot *Nihonkai*), ki se je v mednarodni rabi pojavilo v 17. stoletju, dodobra zakoreninilo v zgodnjem 19. stoletju. Takrat je bila Japonska oziroma takratni šogunat Tokugawa povsem izolirana, kar je onemogočalo kulturno izmenjavo in trgovino s tujimi državami, z izjemo Kitajske in Nizozemske. To je trajalo do leta 1854 in je po mnenju Japoncev zagotovo onemogočalo kakršenkoli japonski vpliv na mednarodno skupnost glede poimenovanja obravnavanega morja. V drugi polovici 18. in na začetku 19. stoletja so Daljni vzhod raziskovali zahodni morjeplovci in ruski pomorščak nemškega rodu Ivan Fjodorovič Kruzenštern (Adam Johann von Krusenstern), ki naj bi populariziral ime Japonsko morje v zahodnem svetu. V delu *Reise um die Welt in den Jahren* ('Potovanje okrog sveta po letih') iz leta 1812 je med drugim zapisal: »... Ljudje to morje imenujejo tudi Korejsko morje, vendar, ker se korejske obale dotika le njegov manjši del, je bolj ustrezno poimenovanje Japonsko morje ...«. Knjiga je izšla v Sankt Peterburgu v nemščini in ruščini, prevedena pa je bila v nizozemščino, francoščino, švedščino, italijanščino in angleščino, tako da se je uveljavila širom Evrope. Z njo je prej največkrat neimenovano vodno telo dobilo uveljavljeno ime Japonsko morje, ki se od takrat dalje prevladujoče pojavlja na vseh zemljevidih po svetu (Sea of Japan naming dispute 2014).

Vpletene države so sporna variantna imena na široko internacionalizirale, pri čemer si v pristojnih mednarodnih ustanovah Japonska prizadeva ohraniti trenutne pozicije, obe Koreji pa njihovo trenutno stališče spremeniti. Za imena morij zadolžena Mednarodna hidrološka organizacija je leta 2012 ime Japonsko morje prepoznala kot edinega ustreznega za poimenovanje obravnavanega vodnega telesa, vendar je ob tem sprejela izjavo, da bo o spornih imenih najverjetneje ponovno razpravlja leta 2017. Južna Koreja si s podporo Severne Koreje za spremembo imena prizadeva tudi v Združenih narodih oziroma njenemu izvedenskemu telesu UNGEGN-u. Gre za dolgoletno diplomatsko »bojevanje«. Medtem ko Japonski za zdaj uspeva ohraniti uradni status imena Japonsko morje, je za Koreji spodbudno vsaj to, da se dopušča nadaljnja razprava. Avgusta 2012 so predstavniki Južne in Severne Koreje na skupščini Konference Združenih narodov za standardizacijo zemljepisnih imen naslovili zahtevo za hkratno rabo imen Vzhodno morje oziroma Japonsko morje. Predsedujoči Konference, Nizozemec Ferjan Ormeling, je odgovoril, da ta organ ni odgovoren za razsojanje o zadevi in vpletene države pozval, da spor glede imena razrešijo same (Sea of Japan naming dispute 2014).

Obenem so južnokorejski ter japonski diplomati in strokovnjaki začeli oster diplomatski in strokovni boj na nižjih ravneh, v katerega vpletajo vse, ki se kakorkoli srečujejo s spornimi poimenovanji, pri čemer skušajo vplivati na njihova stališča, še posebno, če so ta drugačna od njihovih pogledov. Ta »boj« je vse prej kot poceni, saj vključuje nenehno nadziranje rabe spornih imen, obiskovanje strokovnjakov

Slika 6: Sporno ime Japonsko morje naj bi bilo najprej zapisano na Riccijevem zemljevidu iz leta 1602 (Tanabe s sodelavci 2010, 29).

Slika 7: Na zemljevidu Roberta Dudleyja iz leta 1661 se pojavljajo imena Korejsko morje, Severno Japonsko morje, Japonsko morje (dvakrat) in Vzhodnojaponsko morje (Tanabe s sodelavci 2010, 41).

Slika 8: Robert de Vaugondy je na zemljevidu Japonskega cesarstva iz leta 1750 uporabil imeni Korejsko in Japonsko morje (Tanabe s sodelavci 2010, 75).

Slika 9: Zemljevid Japonske in Koreje iz Ilustriranega atlasa in sodobne zgodovine sveta iz leta 1851 (Tanabe s sodelavci 2010, 99).

in ministrstev, ki jih uporabljajo, vabljenje na formalna in neformalna druženja ter pripravo publikacij, s katerimi svoje poglede širijo po svetu.

V zvezi s tem so po osmi Konferenci Združenih narodov o standardizaciji zemljepisnih imen leta 2002 v Berlinu predstavniki korejske ambasade z Dunaja poslali dopis glede imena Japonsko morje/Korejsko morje/Vzhodno morje tudi v Slovenijo in obiskali predsednika Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije s sedežem na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Leta 2004 je bila o tem v Parizu organizirana mednarodna konferenca, v okviru katere je izšla bogato dokumentirana in privlačno opremljena korejska publikacija *East Sea in Old Western Maps* ('Vzhodno morje na starih zahodnih zemljevidih') (Lee K. S. s sodelavci 2004), ki bralca z reprodukcijami mnogih starih zemljevidov in s statističnimi analizami prepričuje o neustreznosti rabe imena Japonsko morje. Japonci seveda ne držijo križem rok in v raznih prispevkih vztrajno dokazujejo neupravičenost korejskih zahtev (na primer Hishiyama in Nagaoka 2003; A historical overview ... 2006). Za zdaj je krona japonskih publicističnih prizadevanj dvojezična (japonska in angleška) knjiga *Origin and Functions of Geographical Names* ('Izvor in vloga zemljepisnih imen') s podnaslovom *Study on the geographical name »Japan Sea«* ('Preučevanje zemljepisnega imena »Japonsko morje«') (Tanabe s sodelavci 2010), iz katere so tudi skenogrami starih zemljevidov v tem podpoglavju. V publikaciji je 50 zelo kakovostnih reprodukcij starih zemljevidov s podrobnimi opisi njihovega historiatu in razčlemba spornih imen.

Zadeve gredo tako daleč, da smo tudi v Sloveniji uredniki zemljepisnih imen v atlasih in na zemljevidih sveta (na primer Kladnik in Perko 2005) potisnjeni v neprijeten položaj in deležni pritiskov ene od obeh strani, če uporabimo eno samo od obeh imen, ali pa obeh, če se odločimo za hkratno enakovredno poimenovanje z obema imenoma.

Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije je že na sestanku 7. 10. 2002 sprejela stališče, da se, dokler se mednarodna skupnost glede tega vprašanja ne opredeli, še vedno uporablja tradicionalno ime Japonsko morje, ki je bilo veskozi v rabi, vendar se ob njem dopušča tudi raba enega od obeh drugih imen, to je bodisi Vzhodno morje bodisi Korejsko morje (Klad-

Slika 10: Zapis mareonima Japonsko/Vzhodno morje je politično vse bolj kočljivo dejanje (Kladnik in Perko 2005).

nik in Pipan 2008a), pri čemer ob zapisu obeh imen priporoča uporabo vmesne poševnice. Ta namreč opozarja na enakovrednost imen. Podobno prakso vse pogosteje uporabljajo tudi v izdelkih nekaterih drugih založniških hiš po svetu (Sea of Japan naming dispute 2014).

Tako južnokorejski kot japonski strokovnjaki so se lotili podrobnih preučitev starih zemljevidov iz najbolj bogatih kartografskih arhivov po svetu in, zanimivo, rezultati obojih so, kljub podobnim metodam, precej različni (Sea of Japan naming dispute 2014) ter interpretirani na način, ki odgovarja njihovim pogledom na sporno ime (preglednica 1). V analizah ločujejo poimenovanja v angleščini, francoščini, nemščini in ruščini ter v drugih jezikih.

Preglednica 1: Primerjava rezultatov japonskih (JAP) in korejskih (KOR) raziskav spornega poimenovanja vodnega telesa med Japonskim otočjem in Korejskim polotokom na starih zemljevidih z navedbo števila pojavljanj posameznih imen po stoletjih (prirejeno po Wikipedia, The Free Encyclopedia 2014).

ime	16. stoletje		17. stoletje		18. stoletje		19. stoletje		skupaj	
	JAP	KOR	JAP	KOR	JAP	KOR	JAP	KOR	JAP	KOR
Japonsko morje	2	–	22	17	96	36	1.829	69	1.949	122
Vzhodno morje	3	–	0	39	13	341	4	60	20	440
Korejsko morje	2		8		307		147		464	
Orientalno morje	3		38		75		5		121	
Kitajsko morje	25	16	86	28	56	10	32	–	199	54
drugo		13		41		80		12		146
brez zapisa imena	76		166		272		234		748	
skupaj	111	29	320	125	819	467	2.251	141	3.501	761

Če nas morda preseneča ognjevitost zavzemanja vpletenih vzhodnoazijskih držav za njim ustrezno različico imena vmesnega morja, se njihova prizadevanja razjasnijo ob drugem spornem imenu, to je poimenovanju dveh ozemeljsko spornih neposeljenih vulkanskih otočkov in okoliških čeri v skupni izmeri 0,23 km², ki kipijo na plan sredi južnega dela Japonskega morja (slika 11). Za to na videz nepomembno skupino otočkov, ki je mednarodno znana pod imenom Liancourt Rocks, si Japonci prizadevajo mednarodno uveljaviti njihovo ime *Takeshima*, Korejci pa njihovo *Dokdo* (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2008; Japan's Consistent Position ... 2014, Barber 2014 in Dokdo-or-Takeshima? 2014).

Ta težje razumljiv prepis se hitro razjasni ob upoštevanju njihove strateške lege, ki bi ob pripadnosti eni od obeh držav in posledični razmejitvi teritorialnih voda odločilno vplivala na ozemeljsko delitev morja, pri čemer obe sprti državi domnevata, da se pod morskim dnom skrivajo »neslutena« naravna bogastva. Zato ni čudno, da tako Južna Koreja kot Japonska v imensko vojno čedalje bolj goreče vpletata tudi oba neposeljena otočka in okoliške čeri.

V prizadevanjih po uveljavitvi svojih pogledov so Korejci korak pred Japonci, saj so že pred dvema desetletjema začeli prirejati tako imenovane mednarodne seminarje o imenih morij (International Seminar on Sea Names 2014). Namen teh strokovnih srečanj, ki so bila prvih sedem let v južnokorejskem glavnem mestu Seulu, je zagotoviti akademsko prizorišče za obravnavo načel in izsledkov o poimenovanjih morskih pojavov s predstavitvami izvedenskih mnenj udeležencev. Po »seulskem« obdobju so začeli seminarje prirejati po svetovnih metropolah, najprej v Vladivostoku, potem pa še v Šanghaju, Parizu, Washingtonu, ponovno v Seulu, na Dunaju, v Tunisu, Sydneyju, Haagu, Vancouvru, Bruslju in Carigradu (preglednica 2). Pri tem Južna Koreja vsem (povprečno petdesetim) udeležencem plača vse potne in nastanitvene stroške. To pomeni, da je dolgoročno zasnovan projekt finančno zahteven; sponzorirajo ga Korejska hidrografska in oceanografska uprava, Ministrstvo za kopenske, prometne in pomorske zadeve, Korejska fundacija, Korejska kulturna in informacijska služba ter Zve-

Slika 11: Sporna otočka Takeshima oziroma Dokdo v južnem delu Japonskega morja (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2008).

za korejske industrije. Razveseljivo je, da se seminarja v zadnjem času udeležujejo tudi japonski izvedenci, kar daje upanje, da se bo sčasoma le našla rešitev, sprejemljiva za obe sprti strani.

Seminar je bil vzpostavljen kot forum za kreiranje ustrezne resolucije o spornem mareonimu med Japonsko in Korejama. Za doseg želenih ciljev se raziskujejo tudi druga morska imena ter odstirajo zgodovinske in druge vzporednice z vseh koncev sveta. Sčasoma se je torišče seminarja razširilo na celovito obravnavo načel in izsledkov poimenovanj vseh topografskih objektov in geografskih pojavov ter izdajo publikacij s prispevki, pri čemer ima pomembno vlogo mednarodna standardizacija. Južno-korejski strokovnjaki o rezultatih posvetovanj redno poročajo na zasedanjih UNGEGN-a. Na šestnajstih seminarjih med letoma 1995 in 2010 je bilo predstavljenih 229 prispevkov, ki jih je pripravilo 250 udeležencev iz 26 držav.

Med njimi so tudi slovenski prispevki (Orožen Adamič 2004; Orožen Adamič in Kladnik 2010; Kladnik, Orožen Adamič in Pipan 2010). Eden od slovenskih prispevkov je podrobneje predstavil imenski spor v Piranskem zalivu (Kladnik, Orožen Adamič in Pipan 2010). Leta 2013 se je seminarja v Carigradu udeležil tudi geograf Anton Gosar. Na primeru vzpostavljanja morske meje med Bosno in Hercegovino ter Hrvaško je predstavil težavnost razmejevanja na »eksplozivnem« Balkanu po razpadu Jugoslavije (Gosar 2013).

Publikacije, ki jih po vsakem seminarju založita soorganizatorja Društvo za Vzhodno morje in Severovzhodna azijska zgodovinska ustanova, so pravcata zakladnica znanj o zemljepisnem imenoslovju, še posebej o mareonimih, njihovem historiatu in ravnanju z njimi. Članki z vseh seminarjev so dostopni tudi na svetovnem spletu (International Seminar on Sea Names 2014).

Če si nekoliko pobliže ogledamo le zbornike seminarjev v letih 2010, 2011 in 2012, lahko pridemo do spoznanja, da so v njih mnogi prispevki (nekateri, navedene na drugih mestih v besedilu, smo v pregledu izpustili), ki ne obravnavajo le imenskega spora med Korejama in Japonsko, ampak tudi vrsto drugih vidikov, ki ravnanje z zemljepisnimi imeni nasploh in še posebej z mareonimi postavljajo tako v korejski kot svetovni kontekst.

Preglednica 2: Dozdajšnji mednarodni seminarji o imenih morij ali mareonimih (International Seminar on Sea Names 2014; The 19th International Seminar on Sea Names 2013).

seminar	vsebinski poudarek	leto izvedbe	kraj izvedbe
1. seminar	zemljepisno ime Vzhodno morje	1995	Seul
2. seminar	zemljepisno ime Vzhodno morje	1996	Seul
3. seminar	poseben poudarek na Vzhodnem morju	1997	Seul
4. seminar	poseben poudarek na Vzhodnem morju	1998	Seul
5. seminar	poseben poudarek na Vzhodnem morju	1999	Seul
6. seminar	poseben poudarek na Vzhodnem morju	2000	Seul
7. seminar	poseben poudarek na Vzhodnem morju	2001	Seul
8. seminar	poseben poudarek na severnem Tihem oceanu	2002	Vladivostok
9. seminar	poseben poudarek na mareonimih Daljnega vzhoda	2003	Šanghaj
10. seminar	poseben poudarek na standardizaciji mareonimov	2004	Pariz
11. seminar	poudarek na mareonimih	2005	Washington
12. seminar	poudarek na imenih morij in Vzhodnem morju	2006	Seul
13. seminar	poudarek na imenih morij in Vzhodnem morju	2007	Dunaj
14. seminar	geografija, mareonimi in imena podmorskih oblik	2008	Tunis
15. seminar	poudarek na mareonimih	2009	Sydney
16. seminar	poudarek na mareonimih	2010	Haag
17. seminar	poudarek na mareonimih	2011	Vancouver
18. seminar	mareonimi – azijske in evropske perspektive	2012	Bruselj
19. seminar	morje, mareonimi in sredozemski mir	2013	Carigrad

Pomemben vsebinski poudarek je na obravnavi mareonimov z vidika mednarodnega prava (Franck s sodelavci 2010; Franckx in Boone 2012; Bossche 2012), pravni vidiki pa so v ospredju tudi pri obravnavi nekaterih spornih oziroma problematičnih kopenskih imen, pri čemer sta najbolj izpostavljena trdovratni grško-makedonski spor glede poimenovanja novonastale države v južnem delu Balkanskega polotoka (Benatar 2012) in mednarodno še vedno nedorečena imenska dvojnica Spitsbergi/Svalbard, ki se je pojavila potem, ko je Norveška v dvajsetih letih prejšnjega stoletja pridobila suverenost nad otočjem daleč na severu, vsega okrog 1000 km od Severnega tečaja (Scotcher 2012). V pravni kontekst lahko uvrstimo tudi prispevek o razmejevanju na območju Japonskega oziroma Vzhodnega morja in njegov vpliv na imenski spor (Chang 2012). Naslednji vidik so mednarodna pravila pri ravnanju z mareonimi, o čemer je govora v prispevkih o suverenosti posameznih držav pri poimenovanjih morij (Park 2011), prvih resolucijah OZN glede mareonimov, ki so se oprle na začetne obravnave te tematike v okviru UNGEGN-a (Woodman 2010), mednarodnih načelih poimenovanja območij, ki si jih lasti več držav (Park 2010; Atoui 2012), dvojnih in tudi številčnejših poimenovanjih določenih morij (Dormels 2011) ter dvojnih poimenovanj hidronimov zunaj ozemeljske suverenosti (Pokoly 2011).

Seveda je na seminarjih vselej pomemben poudarek na obravnavi spornih alonimov Japonsko morje in Vzhodno morje. Udeleženci skušajo med drugim realno predstaviti razsežnosti spora in v mednarodni perspektivi ovrednotiti njegove možne rešitve (Woodman 2011), pri čemer seveda predstavijo tako trenutni mednarodni uradni status spornih imen (Choo 2010) kot tudi geopolitične vidike imenskih nasprotij (Choo 2011). Predstavljeni so tudi odzivi na togo uradno stališče Mednarodne hidrološke organizacije (Ryu 2011). Ob tem vseskozi iščejo tako za sprti strani kot mednarodno skupnost sprejemljive rešitve imenskega spora (Ryu 2011; Choo 2012; Woodman 2012), ki seveda izhajajo iz obstoječega uradnega statusa spornih imen; za zdaj kljub nekaterim svežim zamislim še ni bil postorjen kakšen odločnejši korak. V zvezi s tem se temeljito preučuje sodobne težnje rabe spornih imen v mednarodni skupnosti (Alderman 2011b), pri čemer so bila raziskana tudi angleška imena vodnega telesa s spornim poimenovanjem (Watanabe 2011). Za korejske organizatorje seminarjev so pomemb-

na tudi spoznanja o korejskih uspehih pri mednarodnem uveljavljanju njegovega dvojnega poimenovanja (Li 2011).

Poseben vsebinski sklop sestavlja znanstvena obravnava motivacije poimenovanj vodnih imen z evropske perspektive, pri čemer sta v ospredju zgodovinski in jezikoslovni vidik (Hausner 2012). Imena morij v mednarodni rabi so obravnavana tudi z vidika njihove členitve na eksonime in endonime (Dormels 2010; Jordan 2011). Ob njih so nekateri kot posebni imenski skupini izdvojili še alonime in prevedena imena ter tovrstno členitev preizkusili na primeru spornih poimenovanj vodnega telesa med Japonskim otočjem in Korejskim polotokom (Atoui 2011). Izpostavljeno je bilo tudi vprašanje, ali so imena zunaj ozemeljske suverenosti sploh lahko eksonimi (Jordan 2010), kar je aplicirano na primeru Japonskega oziroma Vzhodnega morja (Raper 2012). Endonimsko-eksonimska klasifikacija mareonimov je bila izvedena tudi z onomastično analizo njihovih imen na starih zemljevidih (Soh 2011).

Obravnavani so identitetni vidiki spornih imen (Kim Y. H. 2010), predstavljene so njihove temeljite analize (Kim S. 2011), pri čemer je bilo opravljeno tudi shematiziranje oziroma modeliranje imen Vzhodno morje (Vzhodni ocean) in Korejsko morje, ki so bila zapisana na starih evropskih zemljevidih od zgodnjega 16. do konca 17. stoletja (Kim S. 2010). Tovrstni pristop je opazno »navijaški« in višek doseže v prispevkih o stoletnem življenju korejskega poimenovanja Vzhodno morje (Lee Y. C. 2011) in japonskem poskusu prenosa imena Vzhodno morje na Vzhodnokitajsko morje, do katerega naj bi prišlo na japonskih zemljevidih iz 19. stoletja (Lee S. T. 2011). Raziskovanje imen na starih zemljevidih je nasploh zelo priljubljena tematika (Shim in Yun 2011; Lee S. T. 2010; Ormeling 2012). Nekateri iščejo razlike v rabi spornih imen glede na kolonialno in pokolonialno obdobje (Short 2010), spet drugi analizirajo sporna imena v sodobnih atlasih sveta in geografskih učbenikih (Choi 2011).

Japonski izvedenci udeležence seznanjajo z japonskimi sodobnimi (Watanabe 2010) in zgodovinskimi (Yaji 2011) pogledi na rabo spornih imen. Prav njihovo sodelovanje vzbuja upanje, da se bosta sprti strani nekega dne morda le uspeli dokopati do za oboje sprejemljivih rešitev, k čemur ju vseskozi spodbuja tudi nehote vpletena mednarodna skupnost. Ob tem se z izsledki predstavljajo tudi kitajski (Cheng 2010) in vietnamski (Nguyen 2012) strokovnjaki, ki razkrivajo svoje poglede na sporna poimenovanja, s katerimi problematika dobiva dodatno razsežnost. V zvezi s tem je predstavljen kitajsko-japonski ozemeljski (in imenski) spor glede otočja severovzhodno od Tajvana, ki mu Kitajci pravijo Diaoyu, Japonci pa ga imenujejo Senkaku (Lee C. W. 2011). Zglede za rešitev japonsko-korejskega spora iščejo širom sveta, zato nekaj prispevkov obravnava problematiko z vidika medsebojne primerjave poimenovanj Rokavskega preliva in Japonskega oziroma Vzhodnega morja (Pokoly 2010) ter vzporednic med Japonskim oziroma Vzhodnim morjem in imeni nekaterih evropskih morij (Kim S. 2012). Posebej podrobno je prikazana večimenskost Severnega morja (Munro 2012). Predstavljeni so tudi drugi sporni mareonimi, denimo alonima Perzijski zaliv in Arabski zaliv (Razavi 2012), pri čemer je spor okrog tega imena še posebej umeščen v sistem arabskih mareonimov (Zagorski 2012).

Obravnavani so tudi vodna imena in imena otokov v tunizijskem delu Sredozemskega morja (Friha 2011), spreminjanje imen morij na območju Indonezije (Ormeling 2010), problematika na novo skovanega imena Sališko morje (*Salish Sea*) ob jugozahodni obali Kanade, na območju Vancouverovega otoka (*Vancouver Island*), pa tudi sodobne imenske zadrege, ki jih pospešuje in zaostruje obdobje digitalizacije (Tikunov 2011), ter konceptov Bengalije kot domovine in Bengalcev kot naroda, razpetih in razcepljenih med indijsko zvezno državo Zahodno Bengalijo in Bangladešem. Opozoriti velja še na vrednotenje območja Japonskega oziroma Vzhodnega morja v luči svetovne dediščine (Que 2011), raziskave uličnih imen (Alderman 2011a), kartografske izzive rabe zemljepisnih imen v hitro spreminjajočem se svetu (Joyce 2011) in rabo zemljepisnih imen v izobraževanju (Stoltman 2011).

5 PIRANSKI ZALIV KOT DEL TRŽAŠKEGA ZALIVA IN JADRANSKEGA MORJA

Piranski zaliv je izrazita zajeda severnega dela Jadranskega morja, poglobljena v severozahodni del polotoka Istre. Je del Tržaškega zaliva, najbolj severnega dela Beneškega zaliva, ki sestavlja severozahodni del Jadranskega morja.

5.1 JADRANSKO MORJE

Jadransko morje ali Jadran je globoko v Evropo zajeden del Sredozemskega morja med Balkanskim in Apeninskim polotokom. 138.595 km² (Klemenčič 2013) prostrano polzaprtο morje se razteza v dinarski geotektonski smeri od jugovzhoda proti severozahodu in je več kot petkrat daljše (800 km) od povprečne širine (150 km). Zaradi plitvosti ima razmeroma malo vode, približno 35.000 km³. Sestavljajo ga trije deli: severni, srednji in južni Jadran. Med njimi ni izrazitih meja in prehajajo zlagoma drug v drugega. Severni in srednji Jadran se največkrat razmejuje po črti od otoka Premude do Ancone oziroma po črti od Zadra prek Dugega otoka do Ancone. Zanimivo je, da kar 82 % vodne količine pripada južnemu Jadranu, 15 % srednjemu in le 3 % severnemu, čeprav so površinsko vsi trije deli približno enako veliki (Radinja 1990b).

V bližnji geološki preteklosti sta se velikost in oblika Jadranskega morja precej spreminjali. V pliocenu je morje na primer segalo vse do vznožja Alp in je prekrivalo sedanjo severnoitalijansko nižavje, v würmski ledeni dobi pa je bil ves njegov severni del, ki je zdaj plitvejši od 100 m, kopen. Umik morja ali regresija v ledeni dobi proti jugu in njegovo vračanje ali transgresija po ledeni dobi proti severu sta posledici kolebanja morske gladine zaradi podnebnih sprememb.

Skupna dolžina obale Jadranskega morja, ki vključuje kopenski del in obale otokov, je skoraj 8000 km, od tega je dolžina kopenskega dela le 3740 km. Kopenski del obale pripada šestim državam. Največ, 1778 km (47,5 %) kopenske obale ima Hrvaška, 1249 km (33,4 %) jo ima Italija, 396 km (10,6 %) Albanija, 249 km (6,7 %) Črna gora, najmanj, 47 km (1,2 %) pa Slovenija ter z 21 km (0,6 %) Bosna in Hercegovina (Radinja 1990b).

Skladno z mednarodnim pomorskim pravom sta v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja Jugoslavija in Italija določili teritorialne vode na 12 morskih milj (22,2 km). Zaradi otokov je imela Jugoslavija še obsežno medotoško notranje morje. Preostali del Jadranskega morja sta si Jugoslavija in Italija že leta 1968 razdelili s središčno črto na dva epikontinentalna pasova, razmejitev v Tržaškem zalivu pa sta dokončno določili šele z Osimskimi sporazumi leta 1975.

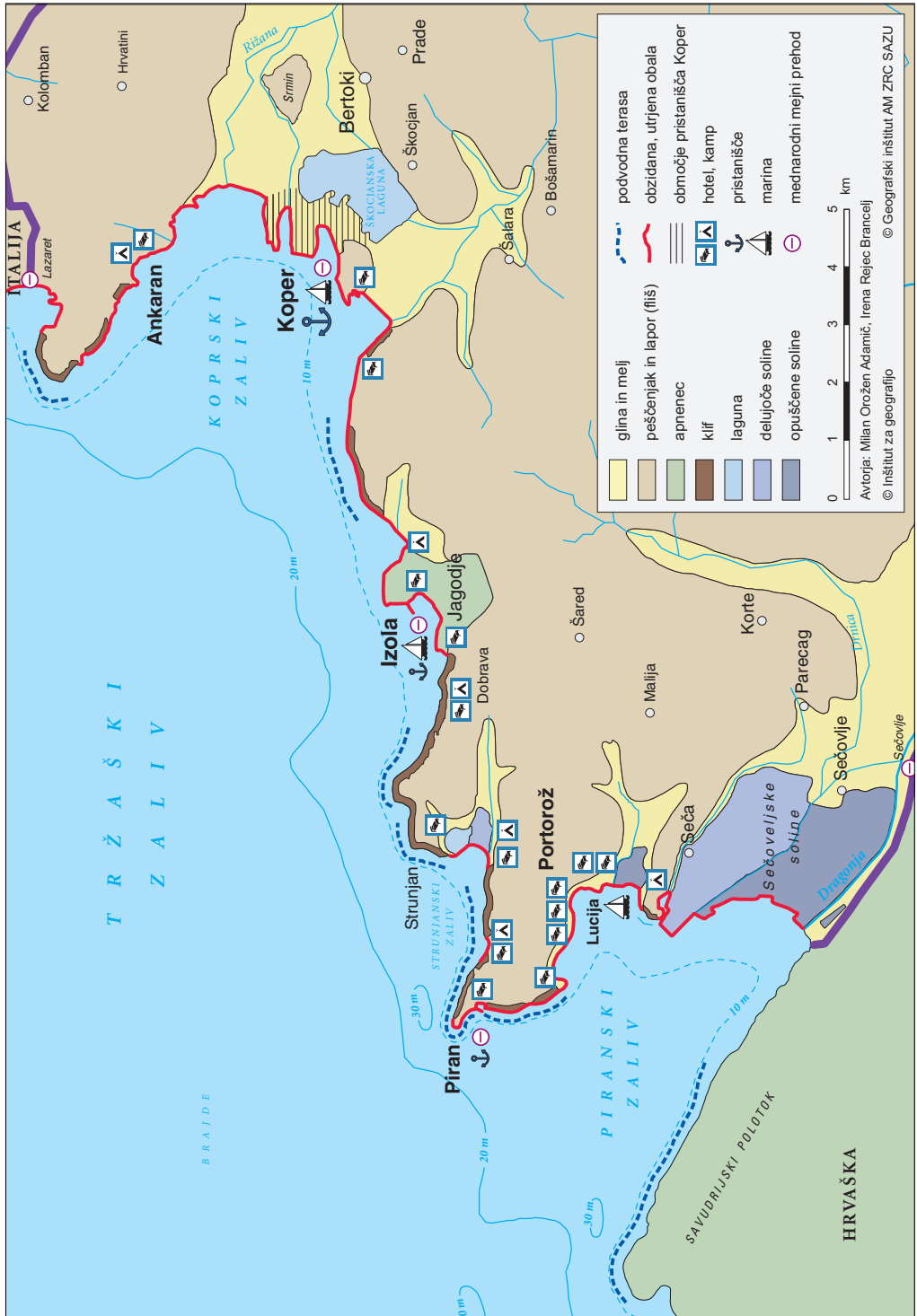
Klemenčič (2013) navaja, da se je z razpadom Jugoslavije in nastankom novih držav število spornih razmejitev s prejšnjega enega samega tovrstnega primera povečalo na štiri. Vendar ob tem pomirljivo ugotavlja, da je Jadransko morje na splošno lahko dober primer mednarodnega sodelovanja, kar se tiče razmejitev na morju, pa tudi glede ustrezne rabe zemljepisnih imen. Originalna imena v različnih jezikih so ob medsebojnem spoštovanju obalnih držav ustrezno prenesena tudi v mednarodno rabo. Pri tem italijanske endonime iz časa med svetovnimi vojnami v vse večji meri izpodrivajo slovenski, hrvaški in črnogorski endonimi.

5.2 TRŽAŠKI ZALIV

Tržaški zaliv je del Jadranskega morja, ki se proti severu najgloblje zajeda v evropsko celino. Obsega njegov skrajni severovzhodni del. Prometna lega Tržaškega zaliva je pomembna za bližnje slovensko in italijansko zaledje, pa tudi celinske države v širšem zaledju.

S površino 551 km² obsega manj kot 0,5 % Jadranskega morja oziroma manj kot 3 % kopenske površine Slovenije. Zaliv je skoraj pravilne pravokotne oblike in je usmerjen od jugozahoda proti severovzhodu, torej pravokotno na dinarsko smer in podolžno os Jadranskega morja. Vstop v Tržaški zaliv

Slika 12: Slovenska morje in obala (Orožen Adamič in Rejec Brancelj 1998, 97). ► str. 30

med Savudrijskim rtom in Gradežem je širok 20,9 km. Obsežni osrednji del obsega 86 % Tržaškega zaliva, 14 % njegove površine pa sestavlja obrobni del, razčlenjen v zalive (Radinja 1990a).

Ne glede na to, da razmejitevna črta s Hrvaško na morju še ni določena, lahko rečemo, da obsega slovensko morje slabo tretjino Tržaškega zaliva. Zračna razdalja med skrajnima točkama slovenske obale, Lazaretom na meji z Italijo in Dragonjo na meji s Hrvaško, je le dobrih 17 km, dejanska dolžina obale pa je zaradi razčlenjenosti 46,6 km. Najbolj se v slovensko kopno zajedata Koprski zaliv, kamor se izliva Rižana in Badaševica, ter Piranski zaliv, kamor se izlivajo potok Fazan, Jernejski potok, Drnica in Dragonja. Na obeh straneh slikovitega koničastega Piranskega polotoka sta še manjša zaliva, Strunjanski na severni strani in Portoroški na južni; slednji je del Piranskega zaliva.

Tržaški zaliv spada med plitve zalive s povprečno globino komaj 16,4 m. Med letoma 1998 in 2003 so ga skoraj v celoti natančno izmerili. Hidrografske meritve so opravljali Pomorska oceanografska služba (*Naval Oceanographic Office*) iz Združenih držav Amerike, Mednarodna pomorska akademija (*International Maritime Academy*) iz Trsta in podjetje *Harpha Sea d. o. o.* iz Kopra, medtem ko je priobalno območje na območju Savudrijskega polotoka izmeril Hrvaški hidrografski inštitut (*Hrvatski hidrografski institut*) iz Splita.

Večji del slovenskega morja (97 %) ne presega globine 25 m. Najgloblje območje je obsežna kotanja pred Piranom, približno 300 m severozahodno od rta Madona, kjer so namerili globino 37,25 m. Domačini ji od nekdaj pravijo preprosto Piranska buža (luknja), po osamosvojitvi Slovenije pa se je zanjo uveljavilo ime Podvodni Triglav. Najgloblja točka je od 11. 6. 2000 dalje označena z betonsko piramido, na kateri je pritrjena kovinska ploščica z napisom *Najgloblja točka slovenskega morja* in narisanim na glavo obrnjenim slovenskim grbom s Triglavom. Nastanek kotanje, ki spominja na kraško depresijo, ni povsem pojasnjen. Kot enega izmed možnih vzrokov navajajo močnejše morske tokove, ki krajevno onemogočajo sedimentacijo (Orožen Adamič 2002).

Tržaški zaliv obroblyajo s prodom nasuta Soška ravan na severozahodu, apnenčasta planota Kras na severovzhodu, flišna Koprška brda na jugovzhodu ter apnenčasti Bujski kras na jugu. Obala je najbolj razčlenjena prav na istrski strani, kjer je usmerjena pravokotno na geološko zgradbo. Značilna je menjava višjih polotokov in vmesnih zalivov, potopljenih delov dolin ob Dragonji, Rižani in Osapski reki, ki se odpirajo vanje. Spominja na riaški tip obale, za katerega so značilni ozki morski zalivi, ki se zajedajo globoko v kopno in so nastali, ko je morje zalilo ustja rečnih dolin.

Ob slovenski obali se dno Tržaškega zaliva hitro, vendar neenakomerno spušča. Flišno in apnenčevo obalo spremlja podmorski pas živoskalnega dna, ki se v številnih manjših terasah pod vodo spušča v rahlem naklonu do globine okrog 9 m. Na tej globini je izrazit pregib s strmejšim skokom, ki sega vse do sedimentnega dna. Ta skok ali rob je najbolj izrazita oblika obalnega podvodnega reliefa; pri rtu Madona je pregib visok 10 m. Naklon tega pregiba, ki ponekod spominja na manjšo steno, je lahko tudi do 70°. Strm prag na tej globini zasledimo ob vsej Jadranski obali in zdi se, da je posledica daljšega zadrževanja gladine morja v tej legi. Posebno izrazit je ob apnenčastih obalah, kar gre pripisati večji odpornosti kamnine. Na flišnem dnu, ki prevladuje ob slovenski obali, je veliko blažji, vendar še vedno povsem jasno izražen (Orožen Adamič 1981).

Tik ob obali je znana tudi priobalna uravnava na globini okrog dva metra. O tej tako imenovani »rimski« terasi govorijo številna arheološka raziskovanja. Terasa še zdaleč ni tako izrazita kot prej omenjeni pregib, pa vendar jo lahko s pozornim opazovanjem zasledimo na mnogih krajih. Ena od najbolj verjetnih razlag za njen nastanek je postopno pogrezanje obale.

Živoskalna podlaga iz fliša in apnenca od deset do sto metrov od obale potone pod morske usedline, ki prekrivajo večino dna slovenskega morja. Izobata globine 20 m je precej uravnana in poteka od jugozahoda proti severovzhodu, tako da je ob rtih pri Savudriji in Piranu ter pri Debelem rtiču le dober kilometer od obale. Proti severozahodni obali se dno Tržaškega zaliva dviga bolj postopoma in enakomerno. Še vedno ga nasipa Soča, ki ustvarja delto in podaljšuje strugo, njeni nanosi pa segajo daleč proti osredju zaliva (Navtični vodnik ... 2011).

Akumulacijski tip obale se pojavlja tudi ob slovenskem morju in je značilen za Koprski zaliv s Škocjanskim zatokom, v katerega se poleg Rižane izliva še Badaševica, Strunjanski zaliv z izlivom Roje ali

Strunjanskega potoka, Portoroški zaliv z izlivom potoka Fazan pri Luciji ter izliva Dragonje in Drnice s Sečoveljskimi solinami. Večina obale je pozidane oziroma spremenjene zaradi vplivov človeka, naravne je le še dobra petina.

Med naravne zanimivosti slovenskega morja spadajo leta 2003 odkriti podmorski termalni izviri pred Izolo. Potapljači so raziskali osem podmorskih kotanj s termalnimi izviri, kjer na plan prihaja voda s temperaturo med 22 in 30 °C (Žumer 2004). Sčasoma se je pojava oprijelo ime Žumrove kotanje, saj je bil med najbolj zaslužnimi za njihovo odkritje obalni geograf Jože Žumer (1953–2006). Na predlog Izvršnega odbora Zveze geografov Slovenije je Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije na seji 22. marca 2012 ime Žumrove kotanje standardizirala in priporočila njegov vpis v Register zemljepisnih imen.

Povprečne mesečne temperature morja so jeseni in pozimi višje od povprečnih mesečnih temperatur zraka, spomladi in poleti pa nižje. Povprečna letna temperatura morja v Trstu (1946–1999) je 15,8 °C, kar je 1,3 °C več od povprečne letne temperature zraka. Od januarja do marca je povprečna temperatura morja pod 10 °C, od junija do septembra pa presega 20 °C (Stravisi 2000).

Slanost morja v Tržaškem zalivu koleba na površini med 32,3 in 37,1 ‰, na globini 20 m pa med 37,1 in 38,0 ‰ (Stravisi 2003). V primerjavi s povprečno slanostjo oceanov (33 ‰) so vrednosti večinoma nadpovprečne. Prozornost morske vode je precej spremenljiva. Ker prevladuje muljasto in drobnopješčno dno, je zelo kalna in se vidljivost navadno giblje od 6 do 8 m, le redko več kot 10 m (Navtični vodnik ... 2011).

Glavni morski tok, usmerjen od Istre proti severu, teče s povprečno hitrostjo 1,5 km/h, nakar se vzdolž italijanske obale vrača proti jugu s povprečno hitrostjo 0,9 km/h. Ob ritih so zaradi reliefne izoblikovanosti morski tokovi močnejši. Zaradi plitvosti Tržaškega zaliva sta moč in smer morskih tokov odvisni tudi od plimovanja, vremena in še posebej od smeri vetra (Orožen Adamič in Rejec Brancelj 1998).

Plimovanje v Tržaškem zalivu je najmočnejše na Jadranu. V normalnih razmerah se plima in oseka izmenjata dvakrat na vsakih 24 ur in 50 minut. V Trstu je povprečna največja razlika morske gladine ob plimi in oseki 88 cm, navadno pa ne presega 60 cm. Povprečne mesečne razlike so največje med oktobrom in decembrom, najmanjše pa med januarjem in marcem. Časovna razlika med začetkom plime ali oseke v Trstu in Piranu je približno 14 minut (Orožen Adamič in Rejec Brancelj 1998).

Najpogostejši veter je severovzhodnik, burja. Pojavljata se še jugovzhodnik ali *široko* in južnik ali *oštro*. Ob lepem vremenu v toplejši polovici leta med 11. in 16. uro pogosto pihata severozahodnik ali *mistral* in jugozahodnik ali *grbin*. Redka, a lahko nevarna, sta severnik ali *tramontana* in vzhodnik ali *levant*. Vsakih nekaj let se v najtoplejšem delu leta pojavi tudi tromba z rušilno močjo (Orožen Adamič in Rejec Brancelj 1998).

Rečna voda, ki priteka v Tržaški zaliv, je večinoma onesnažena. Ob onesnaževanju, ki ga povzroča človek, sta glavna vira evtrofizacije morja in razloga za njegovo »cvetenje« povečan dotok sladke vode in manjša poletna slanost. Cvetenje morja je posledica izjemnega razvoja fitoplanktona, predvsem kremenastih alg (diatomej), ki se združujejo v goste sluzaste gmote. Vetrovi in plima jih potiskajo v obalne plitvine, kjer se lahko nakopiči tudi do pol metra debela mešanica alg, morske trave in odpadkov. Množični razvoj alg lahko povzroči pomanjkanje kisika v morju, s tem pa pomor rib in organizmov na morskem dnu.

5.3 PIRANSKI ZALIV

Piranski zaliv je izrazita zajeda v južnem delu Tržaškega zaliva. Njegova površina je 18,8 km², kar je 3,4 % površine Tržaškega zaliva. Poglobljen je v severozahodni del Istre med Savudrijskim polotokom in rtom Madona, skrajno točko Piranskega polotoka. Vključuje dva izrazitejša zaliva, Portoroški zaliv v vzhodnem delu in Sečoveljski zaliv v južnem delu, ki ju razdvaja rt Seča.

Poenostavljeno ima obliko trikotnika: črta med Savudrijo in Piranom meri 4,9 km, v dolžino pa meri 5,4 km. Severna obala med Piranom in Portorožem je dolga 3,1 km, vzhodna obala med Portorožem in izlivom Dragonje 3,8 km ter južna obala med izlivom Dragonje in Savudrijo 7,1 km.

PRIMOŽ PIPAN

Slika 13: Piranski zaliv je vodno telo med flišno in akumulacijsko slovensko obalo v ospredju in ravno hrvaško obalo zakraselega Savudrijskega polotoka v ozadju.

Obala Piranskega zaliva ima različno kamninsko sestavo. Od Pirana do rta Seča jo gradita flišna peščenjak in lapor, zato je vijugasta in razgibana ter sestavljena iz položnih in strmih odsekov, imenovanih klifi. Med rtom Seča in izlivom Dragonje je sestavljena iz rečnih in morskih naplavin, na katerih so urejene Sečoveljske soline. Od izliva Dragonje do Savudrije je apnenčasta, njeno površje pa strmo, skalnato ter razmeroma enolično in slabo razčlenjeno.

Tako kot celoten severni del Jadranskega morja je Piranski zaliv plitev. V večjem delu je njegova globina med 15 in 20 m. 77 % dna je globlje od 10 m, vendar globina le v skrajnem zunanem delu zaliva malenkostno presega 20 m. Najplitvejši deli so vzdolž flišnega in akumulacijskega obrežja, ob obali Savudrijskega polotoka pa globina kaj kmalu preseže 10 m. Plitvo in gladko dno je nastalo zaradi močnega nasipavanja Dragonje in Drnice, ki sta iz razgibanega flišnega zaledja nanесли velike količine peščeno-glinastih naplavin. Zaliv je v bistvu potopljeni spodnji del rečne doline, ki ga je morje ponovno preplavilo šele po zadnji ledeni dobi. V notranjost se nadaljuje z nizko in antropogeno močno preoblikovano ravnico. Zaradi solin so v preteklosti regulirali prej nestalni in zaradi hudourniškega značaja poplavni tok Dragonje.

Zaradi odmaknjenosti od Kraškega roba in zatišne lege so celinski vplivi nekoliko šibkejši kot v drugih delih slovenskega morja. Povprečna zimska temperatura vode v zalivu je 8 °C, poletna pa 23 °C. Slanost je za severni del Jadranskega morja nekoliko nadpovprečna in koleba od 34 do 38 ‰. Prozornost vode je večja na zahodni, savudrijski strani zaliva, kjer je vidljivost običajno od 10 do 15 m (Radinja 1994).

Populacijsko in gospodarsko težišče je na severni strani zaliva, kjer so poleg slikovitega srednjeveškega mesta Pirana (italijansko *Pirano*) večja naselja še Portorož (*Portorose*), Lucija (*Lucia*), Seča (*Sezza*) in Sečovlje (*Sicciole*). Portorož je vodilno slovensko turistično središče, Lucija izrazito spalno naselje, Seča in Sečovlje pa sta v veliki meri ohranila značaj podeželskih naselij. Na hrvaški strani je

Slika 14: Območje Piranskega zaliva (Geopedija, zemljevid Geodetske uprave Republike Slovenije).

bilo do pred kratkim edino starejše naselje vas Savudrija (italijansko *Salvore*), po letu 1970 pa so z razvojem turizma nastala počitniška naselja Kanegra (*Canegra*), Lavra (*Laura*) in Crveni Vrh (*Monterosso*). Naj kot zanimivost navedemo, da je imel Piran leta 1910, ko je dosegel prebivalstveni višek, 7491 prebivalcev, Savudrija pa jih je imela leta 1953, po odselitvi optantov, vsega 56.

Dvojezična imena nakazujejo, da gre za območje prepletanja slovenskega in hrvaškega življa z italijanskim prebivalstvom. Dejanska etnična sestava in njeno spreminjanje sta zapleteni in sta se zlasti v obdobju po drugi svetovni vojni bistveno spremenili. Reka Dragonja se kot jezikovna in siceršnja meja med slovenskim in hrvaškim prebivalstvom večinoma navaja že pri geografskih in jezikoslovnih piscih od druge polovice 19. stoletja naprej (Darovec in Gosar 2004).

Poglavitne dejavnosti na območju Piranskega zaliva so turizem, promet (marina, letališče), ribištvo (sezonski izlov cipljev), marikultura (gojenje školjk in plemenitih rib), solinarstvo (kljub močnemu nazadovanju so tu največje soline vzdolž severne jadranske obale), v krajih na obali storitvene dejavnosti in v gričevnatem, eroziji izpostavljenem flišnem zaledju (Hrvatini, Perko in Petek 2006; Zorn 2009) kmetijstvo s poudarkom na pridelovanju zgodnje zelenjave, oljk, fig, breskev in drugega sadja ter vina. Velik vpliv na turizem in možnosti njegovega nadaljnega razvoja ima letališče v Sečovljah, eno od treh mednarodnih letališč v Republiki Sloveniji.

5.3.1 PIRANSKI ZALIV KOT MEJNI PROBLEM

V obdobju Jugoslavije je bil Piranski zaliv pod jurisdikcijo republike Slovenije, po razpadu skupne države ter osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške leta 1991 pa je zaradi nedoločene morske meje postal osrednje sporno območje vzdolž celotne na novo vzpostavljene državne meje.

Vzroki za to so predvsem:

- za razliko od kopenske meje morska meja med Slovenijo in Hrvaško ni bila nikoli določena,
- morje je z vidika pomorskega prometa, ribolova in izkoriščanja podmorskega bogastva gospodarsko izjemno pomembno območje,
- določitev meje v zalivu naj bi odločilno vplivala na strateško pomembne povezave na morju, v primeru Slovenije na njen morebitni stik z mednarodnimi vodami, v primeru Hrvaške pa na njen morebitni ozemeljski stik z Italijo.

Leta 1992 je Slovenija razglasila suverenost nad celotnim zalivom. Tako kot Hrvaška je zahtevala, da se meja na morju določi skladno s 15. členom Konvencije Združenih narodov o pomorskem pravu. V njem je navedeno (United Nations Division ... 1982): *»Kjer sta si obali dveh držav blizu ali nasproti ena drugi, nobena od obeh držav nima pravice, razen v primeru drugega medsebojnega dogovora, da razširi svoje teritorialne vode onkraj sredinske črte, enako oddaljene od najbližjih kopenskih točk, ki so podlaga za merjenje ustrezne širine teritorialnih voda obeh držav. Zgornje določilo pa se ne uporablja tam, kjer je zaradi zgodovinskih razlogov ali drugih posebnih okoliščin mejo teritorialnih voda treba določiti na način, ki ni skladen s predhodno navedenim.«*

Hrvaška zahteva temelji na prvem stavku določila, slovenska pa na drugem, saj naj bi bila Slovenija geografsko prikrajsana, ker nima dostopa do mednarodnih voda, ga je pa nesporno imela v nekdanji skupni državi. Zaradi tega bi lahko Hrvaška omejevala dostop v slovenska pristanišča, kar bi Sloveniji povzročilo gospodarsko škodo.

Večkrat se je pojavila tudi zamisel o Piranskem zalivu kot slovensko-hrvaškem kondominiju. Izraz kondominij ali sovladje v mednarodnopravnem kontekstu pomeni, da dve ali več držav na nekem ozemlju izvajajo suveren pravni, politični in ekonomski nadzor, ne da bi si to ozemlje razdelile. Gre torej za izvrševanje enakih pravic in obveznosti nad tem ozemljem. Kondominij je možno skleniti kot pogodbo za 50 ali 99 let, lahko pa se ga razglasi tudi za trajnega. Vendar pa je imela zamisel o kondominiju v Piranskem zalivu ob vsakokratni pobudi zaradi medsebojnega nezaupanja obeh držav vselej več nasprotnikov kot podpornikov (Pihlar 2009).

Po osamosvojitvi leta 1991 sta Slovenija in Hrvaška sprejeli več uredb in podpisali več sporazumov, povezanih z morsko mejo med obema državama. Kronološko lahko kot pomembnejše opredelimo:

- Memorandum o Piranskem zalivu, ki ga je Slovenija sprejela leta 1993,
- Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), ki sta ga Slovenija in Hrvaška podpisali leta 1997 (Zakon o ratifikaciji ... 2001),
- Pogodbo med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji (sporazum »Drnovšek-Račan«) leta 2001,
- leta 2003 je Hrvaška na Jadranskem morju razglasila svojo izključno ekonomsko cono, ki jo je poimenovala »zaščitni ekološko-ribolovni pas« (ZERP); njegove omejitve niso veljale za članice Evropske unije (Zaščitni ekološko-ribolovni pas Republike Hrvatske (ZERP) 2014),
- Zakon o razglasitvi zaščitne ekološke cone in epikontinentalnega pasu Republike Slovenije, ki ga je Slovenija sprejela leta 2005,
- Uredbo o določitvi območja ribolovnega morja Republike Slovenije iz leta 2006,
- 1. januarja 2008 je Hrvaška omejitve zaščitnega ekološko-ribolovnega pasu razširila na vse države; zaradi ostrega nasprotovanja Slovenije in Italije ter groženj Evropske unije pa je že 15. marca istega leta svojo odločitev začasno preklicala (Zaščitni ekološko-ribolovni pas Republike Hrvatske (ZERP) 2014),
- Arbitražni sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, sklenjen leta 2009. Določa naloge arbitražnega sodišča, ki naj bi odločilo o:
 - poteku meje med Republiko Slovenijo ter Republiko Hrvaško na kopnem in morju,
 - stiku Slovenije z odprtim morjem in
 - režimu za uporabo ustreznih morskih območij.

Skladno z dogovorjeno proceduro sta si obe državi februarja 2013 izmenjali memorandum, v katerih sta predstavili svoje poglede in predlagali rešitve. Novembra 2013 sta si izmenjali še odgovore in

Slika 15: Po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške je slovenski ribolov močno nazadoval.

pogleda na memorandum nasprotne strani. Med nastajanjem te knjige (prvi meseci leta 2014) mednarodna arbitraža še ni bila sklenjena.

Z razglasitvijo svojih izključnih ekoloških con in epikontinentalnih pasov sta obe državi sledili splošnemu dogajanju na območju Sredozemlja, saj je že leta 1994 svojo izključno cono razglasila Alžirija, leta 1997 Španija, leta 2003 poleg Hrvaške še Francija, leta 2005 poleg Slovenije še Libija in leta 2006 Italija.

Položaj se je torej korenito spremenil na prelomu iz 20. v 21. stoletje. Vse do devetdesetih let 20. stoletja je imela večina Sredozemskega morja status odprtega morja. Odprto morje je namenjeno potrebam vseh držav in ga sestavljajo vsi deli morja, ki niso vključeni v notranje in teritorialno morje ali v izključno ekonomsko cono.

Prej z izjemo Malte ni nobena sredozemska država razglasila svoje izključne ekonomske cone, čeprav je bila do nje upravičena. Malta je razglasila ožjo, le 25 morskih milj široko izključno ekonomsko cono. Izključna ekonomska cona sicer lahko sega najdlje 200 morskih milj od obale in obmorskim državam omogoča raziskovanje ter upravljanje z živim in neživim morskim in podmorskim bogastvom. Poglavitni razlog, da sredozemske države niso razglasile svojih izključnih ekonomskih con, je dejstvo, da obale marsikje medsebojno niso oddaljene 400 ali več morskih milj. Ob razglasitvi izključne ekonomske cone bi se torej morale usklajevati s sosedami (Zona_economica_esclusiva 2011).

5.3.2 RIBOLOV V ZALIVU

Do osamosvojitve Slovenije in Hrvaške so slovenski ribiči lovili predvsem daleč na jugu, v zdajšnjem hrvaškem morju. Največje podjetje za ulov in predelavo rib v nekdanji Jugoslaviji je bil izolski Delamaris. Podjetje, ki je bilo veliko tudi za takratne evropske razmere, je imelo vzdolž celotne hrvaške obale razporejeno floto več deset ribiških ladij. Te so ulov oddajale v bližnjih lukah, kjer so čakali tovarnjaki, ki so nalovljene ribe po jadranski magistrali prepeljali do tovarne v Izoli (Pipan 2004).

Po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 je Delamaris izgubil obsežna ribolovna območja. Leta 1996 sta Slovenija in Hrvaška podpisali Pogodbo o morskem ribolovu, ki naj bi Sloveniji dovoljevala ulov do 1500 ton plave ribe v hrvaških teritorialnih vodah, vse do otoka Suska. Ker pa ga hrvaški Sabor ni nikoli ratificiral, je slovenskim ribičem dejansko ostalo na razpolago le morje pred slovensko obalo. Delamaris se je postopoma preusmeril izključno v predelavo rib, število samostojnih ribičev s statusom podjetnikov pa se je začelo hitro zmanjševati (Pipan 2004).

5. septembra 2001 je začel veljati Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) med Slovenijo in Hrvaško, po katerem so hrvaški ribiči lahko lovili v celotnem slovenskem teritorialnem morju, slovenski pa do vzporednika na $45^{\circ} 10'$ severne zemljepisne širine, v bližini Vrsarja (Zakon o ratifikaciji Sporazuma ... 2001). Po svoji naravi je ta sporazum določal kondominij (soupravljanje) za nadzor in rabo hrvaško-slovenskega morja.

V naslednjem letu se je v Piranskem zalivu med slovenskimi in hrvaškimi ribiči razplamtela pravcata »ribiška vojna«.

Poglavitni razlog za številne incidente je bila okoliščina, da so hrvaški ribiči ribarili v slovenskem teritorialnem morju po hrvaških predpisih, ki se od slovenskih precej razlikujejo. Slovenski zakon o ribištvu zaradi varovanja sestave morskega dna in ribolovnih virov namreč izrecno prepoveduje uporabo vseh vrst strgač ali »ramponov« (Zakon o morskem ribištvu 2002). Načeloma je veljalo, da lahko hrvaške ribiče, ki so s strgačami lovili tudi po »slovenski« polovici Piranskega zaliva, kaznuje le hrvaški ribiški inšpektor, kar pa se v praksi ni nikoli zgodilo. Ob tem je v Piranski zaliv večkrat načrtno priplulo veliko število hrvaških ribiških čolnov, po registrskih oznakah sodeč tudi iz pristanišč na jugu Istre, ki so slovenske ribiče namerno izzivali. Ob dejstvu, da je Piranski zaliv premajhen še za vse slovenske ribiče, so bili ob hkratnem vplutju petdesetih hrvaških ribiških čolnov incidenti neizbežni. Rezultat so bile številne grožnje s potopitvijo ribiških čolnov, rezanje ribiških mrež in aretacije, ki jih je izvedla hrvaška pomorska policija. Ta je v tem času pogosteje izvajala nadzor do sredinske črte v Piranskem zalivu (Pipan 2004). Tako je na območju med Piranskim zalivom in osimsko morskjo mejo nastal nekakšen trikotnik, kjer sta se območji varovanja slovenske in hrvaške pomorske policije prekrivali.

Medsebojna ribiška izzivanja so dobila mesto tudi v kulturi, saj se je hrvaški pisatelj Predrag Raos v svojem nadrealističnem romanu *Tajna Piranskog trokuta* ('Skrivnost Piranskega trikotnika') satirično ponorčeval iz »vojne zaradi kilograma rib« (Raos 2002).

6 ZALEDJJE PIRANSKEGA ZALIVA

Zaradi določanja meje v Piranskem zalivu je pomemben tudi njen potek v njegovem neposrednem zaledju, ki, kot si bomo pogloblje ogledali v nadaljevanju, prav tako še ni dokončno določen. Še prej pa naj orišemo pogloblavitne naravnogeografske in družbenogeografske poteze zaledja. S tem obravnavano tematiko postavljamo v širši prostorski kontekst, ki je, skupaj z zgodovinskim okvirjem, brez dvoma zelo pomemben za njeno celovitejšje dojetje in razumevanje.

6.1 NARAVNOGEOGRAFSKE RAZMERE

Neposredno zaledje Piranskega zaliva pripada porečju Dragonje. Večino porečja Dragonje sestavljajo slabo prepustne flišne kamnine, tako da je relief oblikovala površinsko tekoča voda. Porečje se razteza v smeri vzhod–zahod. Glede na morfološki tip reliefa lahko večino porečja uvrstimo med gričevja, naplavno ravnico ob spodnjem toku reke pa med ravnine. Za flišno površje je značilna gosta rečna mreža. Večje doline so zaradi bočne erozije in akumulacije razmeroma široke, njihova pobočja pa so razčlenjena s pritoki. Severne lege so praviloma bolj strme od južnih (Zorn 2008).

Posebnost porečja Dragonje so izjemno intenzivni erozijski procesi na pobočjih, ki so deloma posledica kamninske podlage in podnebnih značilnosti, deloma pa človekovega delovanja. Z njimi se je v preteklosti ukvarjalo več geografov, saj na pobočjih tudi zaradi opustitve obsežnih obdelovalnih zemljišč potekajo zanimivi geomorfni in geografski procesi, ki vplivajo tudi na poplavne značilnosti Dragonje (Natek 1990; Staut 2004; Zorn 2008).

Na izoblikovanost dolin naj bi imelo pomemben vpliv kolebanje morske gladine. V ledenih dobah je bila gladina morja precej nižja od sodobne, najnižja pa naj bi bila v zadnji ledeni dobi, nekako od 80 do 90 m pod zdajšnjo ravnjo (Šifrer 1965, 5). V medledenih dobah je bila gladina tudi precej višja, kar

Slika 16: Značilna terasirana pokrajina flišnih Koprskih brd v zaledju Piranskega zaliva.

do 250 m nad sodobno. Ostanke obdobja z nizko morsk gladino se kažejo v na debelo zasuti dolini ob spodnjem toku Dragonje, ki se pri istoimenski vasi nenadoma zelo razširi. Pod njo so s pomočjo vrtin v globini 100 m odkrili rečni relief. To kaže, da je nekdanja Dragonja tudi 100 m pod zdajšnjo gladino še vedno imela precejšnjo erozivno moč. Znano je, da obstaja rečni relief pod celotno nasutino Tržaškega zaliva, tudi v globini do 300 m pod morsk gladino (Staut 2004, 27).

Fliš ob slovenski obali sestavljajo menjajoče plasti rjavih do sivih peščenjakov in sivih do zelenorjavih laporjev. Plasti so debele od nekaj centimetrov do nekaj decimetrov. Peščenjaki so trdni in vsebujejo mnogo kremenovih zrn, vezivo med delci pa je največkrat karbonatno. Svež peščenjak reagira s solno kislino, preperel pa manj izrazito ali sploh ne. Pri preperem peščenjaku je karbonatna primes pogosto izluščena. Ob zunanjem robu so peščenjaki skoraj vedno prepereli, kar spoznamo po rjavi barvi in slabši sprjetosti peščenih zrn. Ob razpokah sega prepereli del tudi več decimetrov pod površino. Laporji so mehkejši in se drobijo v nepravilne, dokaj ostre delce. Tudi laporji reagirajo s solno kislino, kar pomeni, da je v njih precej kalcijevega karbonata. V notranjosti so sive barve, na površini pa zaradi preperavanja rjavkaste. Preperavanje je hitrejšo v drobnozrnatih flišnih kamninah, medtem ko so flišni peščenjaki in breče bolj odporni (Zorn 2008, 32–33).

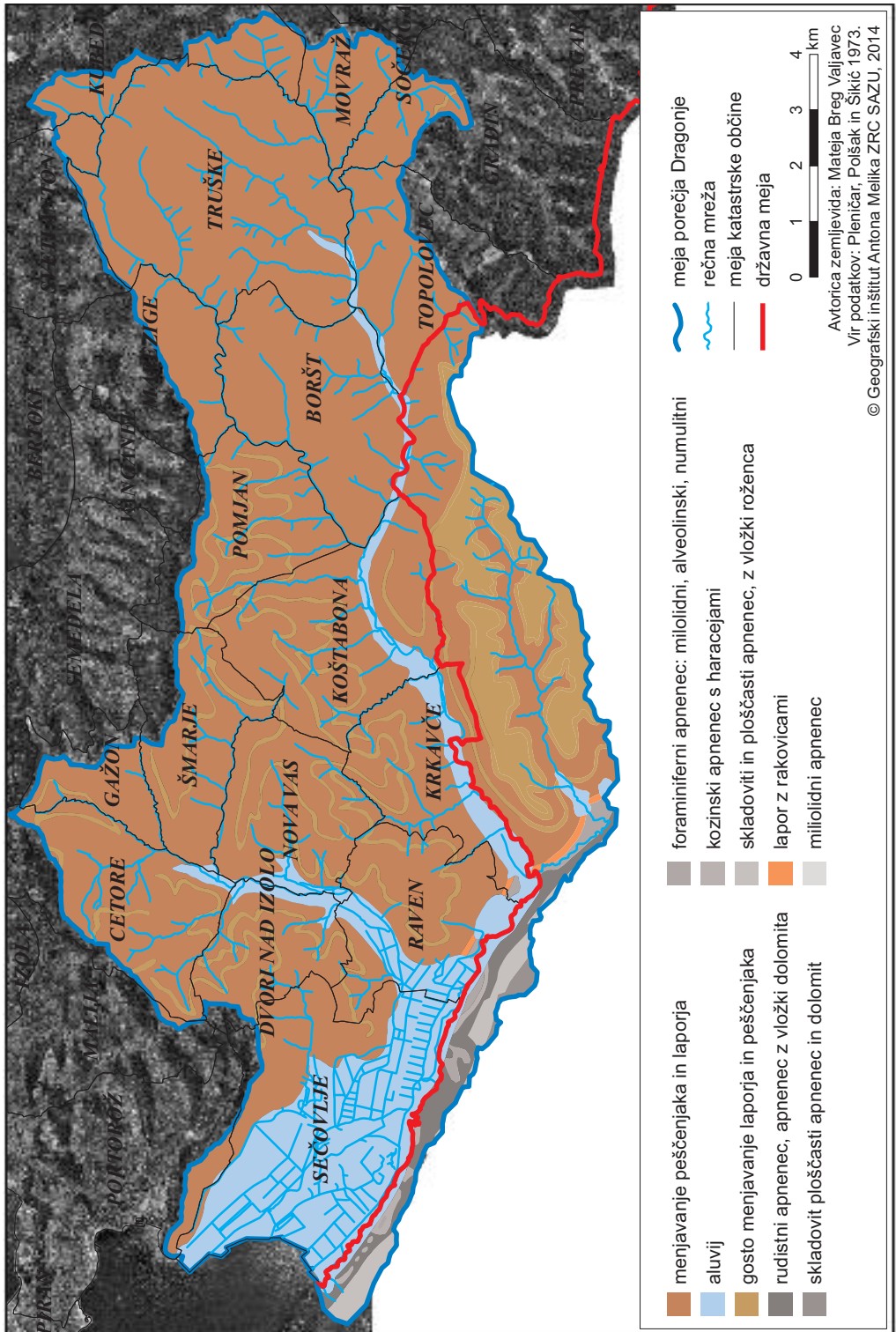
Flišne kamnine razpadajo in tvorijo rodovitne prsti, na katerih dobro uspeva vinska trta. Značilna vrsta vina na slovenski obali je refošk. Človek je flišne peščenjake uporabljal tudi za gradnjo kulturnih teras in stavb. Ker so flišne kamnine slabo prepustne za vodo, rastline na takšnih tleh ne trpijo prevelike suše (Pavlovec 1977). Na strmih pobočjih je voda humusni pokrov odnesla ter izdolbla neštete jarke in grape. Vodna erozija je najbolj prizadela območja, kjer prevladuje lapor. Ta je mnogo manj odporen na mehansko delovanje vode (erozijo) kot trši apnenčev peščenjak (Zorn 2008). Med plastmi eocenskega fliša ni redke premog. Premogovnik pri Sečovljah je že več desetletij opuščen. Glavni rudarski objekti so bili na ustju aluvialne ravnine Dragonje.

Kredni skladi so na širšem območju Primorske razviti v obliki karbonatnih kamnin, vendar se na bujski antiklinali južno od Dragonje pojavljajo v nekoliko drugačnem faciesu kot severneje, kjer imajo podoben razvoj kot na Krasu, Nanosu in Snežniku. V severni Istri se začneja istrski kredni facies, za katerega so posebno značilni tankoplastoviti beli in sivi apnenci. Paleocenski skladi (temnosivi, drobno plastoviti apnenci) so razviti na obrobju Čičarije, pri Sečovljah in vzdolž bujskega krednega ravnika. Paleocenski apnenci mnogo lažje preperijo v rodovito prst kot kredni, zato se obe formaciji pokrajinsko izrazito razlikujeta. Območja iz krednih apnencev so višja in skalnata, območja iz paleocenskih apnencev pa nižja in prekrita z debelejšo plastjo preperine (Pleničar, Polšak in Šikić 1973). Območja karbonatnih kamnin so izrazito zakrasela, na njih je malo humusa in tudi malo rastlinja.

Bujski kras je močno in globoko zakrasel. Na njem je mnogo ponorov, jam in brezen. Globina brezen je večja v njegovem vzhodnem delu, kjer doseže do 70 m. Najpomembnejša jama je 80 m globoka Golubinka. Površinska rečna mreža ni razvita. Vsa padavinska voda ponira skozi razpoke v kraško podzemlje.

Podnebje na obali Piranskega zaliva je najtoplejše v Sloveniji. Po Köppnu ga, kot edinega v Sloveniji, uvrščamo med zmerno topla vlažna podnebja z vročim poletjem, za katera je značilno, da povprečna temperatura najtoplejšega meseca presega 22 °C. Ker je povprečna temperatura januarja kot najhladnejšega meseca visoka (v Portorožu na primer 4,9 °C), ga uvrščamo tudi v sredozemsko podnebje. Temperaturni režim je sicer res sredozemski, kar pa ne velja za letno razporeditev padavin. V pravem sredozemskem podnebjju pade večina padavin v hladni polovici leta, na slovenski obali pa je ravno obratno, Portorož prejme v poletni polovici 54 %, Kubed v zaledju, na nadmorski višini 240 m, pa 51 % celoletne količine padavin. Za takšno stanje sta dva razloga: podnebje je tudi poleti pod močnim vplivom vremenskih dogajanj v srednji Evropi in Alpah, ob tem pa Tržaški zaliv zaradi plitvosti in velikega dotoka sladke vode ni tako izrazit zbirnik toplote kot južnejši Jadran. (Repolusk 1996).

Količina padavin se povečuje od zahoda proti vzhodu, deloma zaradi večjih nadmorskih višin deloma zaradi močnejše konvekcije zračnih gnot nad predvsem poleti bolj razgretim kopnim v zaledju. Od

okrog 1000 mm neposredno ob obali se v vzhodnih delih Koprskih brd poveča na 1200 do 1350 mm. Koprška brda imajo med slovenskimi mezoregijami najmanjše število dni s sneženjem in snežno odejo (Repolusk 1996).

Območje je najbolj vetrovno pozimi, ko pihata burja in jugo. Obdobja z burjo so trikrat pogostejša kot obdobja z jugom. Jugo, ki piha z morja, dvigne temperaturo, istočasno pa se takrat povečata tako relativna kot absolutna vlažnost ozračja. Nasprotno pa burja, ki piha predvsem v hladni polovici leta, zniža tako temperaturo zraka kot morja. Morje se ohladi, ker vstran od obale izriva toplejšo zgornjo plast vode, zaradi kompenzacije pa na njeno mesto priteka hladnejša globinska plast vode.

V splošnem velja, da so za kmetijsko pridelavo najugodnejša toplejša prisojna pobočja gričevja Koprskih brd, zlasti njihovi jugozahodni deli, ki so še najbolj varni pred burjo.

6.2 DRUŽBENOGEOGRAFSKE RAZMERE

Ob Piranskem zalivu so območja treh občin, slovenske občine Piran ter hrvaških občin Buje in Umag. V preglednici 3 je prikazano gibanje njihovega števila prebivalcev po podatkih zadnjih treh popisov (Popis prebivalstva 1991, 1992; Popis prebivalstva 2002, 2014; Prebivalstvo ... 2014; Popis stanovništva 1991, 1992; Popis stanovništva 2001, 2002; Popis stanovništva 2011, 2012).

Preglednica 3: Število prebivalcev občin ob Piranskem zalivu med letoma 1991 in 2011 (Vir: Statistični urad Republike Slovenije in Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske)

občina	število prebivalcev		
	leto 1991	leto 2001 oziroma 2002	leto 2011
Piran	16.768	16.758	17.687
Buje	5.421	5.340	5.182
Umag	12.348	12.901	13.467

6.2.1 PREBIVALSTVO IN NASELJA

Poselitev ob Piranskem zalivu je zgoščena ob slovenski obali zaliva, kjer je največje zgodovinsko pomembno mesto Piran, po katerem je Piranski zaliv dobil sodobno ime. Poleg Pirana (4134 prebivalcev leta 2011) sta južneje ob obali, proti hrvaški meji še novejši mestni naselji Portorož (2935 prebivalcev) in Lucija (5904 prebivalcev). Na slovenski strani obale so še podeželska naselja Seča, Parecag in Sečovlje. Apneniška hrvaška obala je bila dolgo skoraj neposeljena. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja so tamkaj zrasla turistična naselja Kanegra, Lavra in Crveni Vrh.

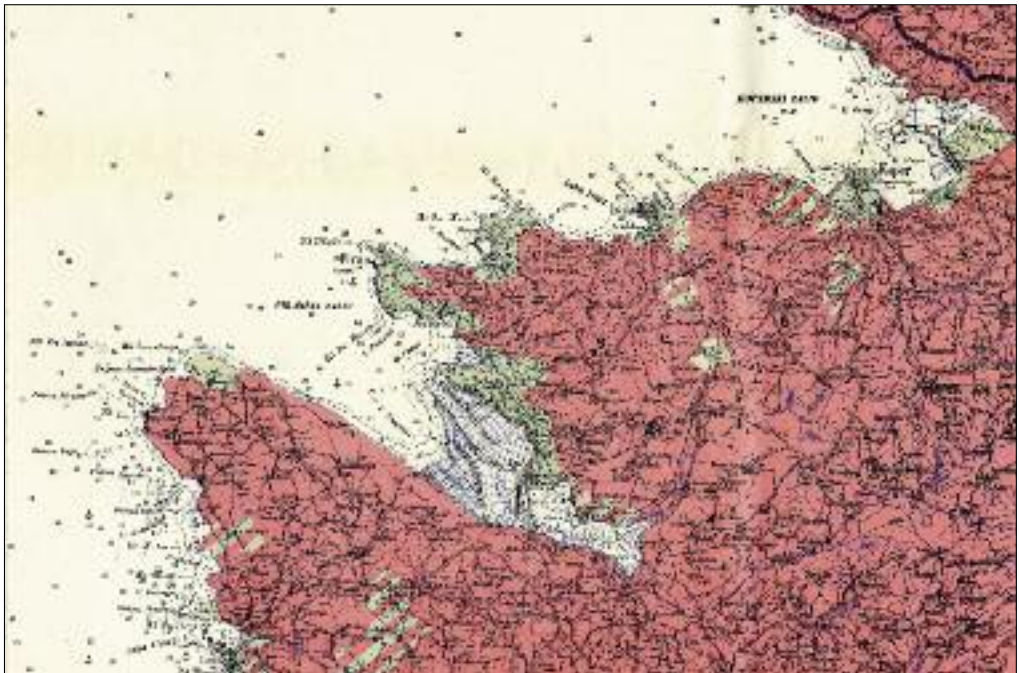
Narodnostno problematiko so močno zaznamovale politične spremembe. Benečani so v Istro načrtno doseljevali ljudi s svojih posesti v Dalmaciji in iz zaledja ter begunce pred Turki. Ta naselitveni tok je slovensko-hrvaško (čakavsko) jezikovno mejo postopoma premaknil severno od reke Mirne. Sočasno so se v obalna mesta priseljevali trgovci in rokodelci iz beneških ozemelj na območju zdajšnje Italije. S tem se je postopoma izoblikovala večstoletna razporeditev posameznih narodov v Istri, ki pa se je sredi 20. stoletja temeljito spremenila. Večinsko prebivalstvo v mestih so bili Italijani, ki so se na podeželju mešali s slovanskim življenjem, na slovenski strani meje s Slovenci in na hrvaški strani predvsem s Hrvati (Repolusk 1998), četudi so na Savudrijskem polotoku prebivali tudi Slovenci. Pri geografskih in jezikoslovskih piscih se Dragonja kot jezikovna in siceršnja meja med slovenskim in hrvaškim prebivalstvom pojavlja že od druge polovice 19. stoletja dalje (Pipan 2004).

Število prebivalcev je v novejšem zgodovinskem obdobju naraščalo vse do prve svetovne vojne. Sledilo je zmanjševanje, ki ga gre pripisati tako žrtvam v prvi svetovni vojni kot hudi gospodarski krizi

med svetovnjima vojnima (Repolusk 1998). Po drugi svetovni vojni je prebivalstvo znova močno nazadovalo. Glavni razlog je bilo množično odseljevanje Italijanov, ki se je začelo že po kapitulaciji italijanske vojske leta 1943 in prvem valom protifašističnega nasilja, še več Italijanov pa se je odselilo neposredno po končani vojni, v prvi polovici leta 1945, ko je sledil drugi val protifašističnega nasilja. Teh izseljencev se je oprijel izraz *ezuli*. Tretji val izseljevanja Italijanov, ki je spremljal vključitev večjega dela Istre v Federativno narodno republiko Jugoslavijo leta 1947, je zaledje Piranskega zaliva, ki je obenem s priobalnim območjem med Devinom (italijansko *Duino*) in Novigradom sestavljalo Svobodno tržaško ozemlje (STO), zaobšel. Ko pa je leta 1954 z Londonskim memorandumom Italija prevzela upravo nad cono A Svobodnega tržaškega ozemlja, njegova cona B pa je upravno pripadla Jugoslaviji in bila razdeljena med republiko Slovenijo in Hrvaško, je prišlo do novega močnega izselitvenega vala Italijanov (Istarski ekzodus 2014), izselilo pa se je tudi precej med drugo svetovno vojno »kompromitiranih« in prozahodno usmerjenih Slovencev. Glavnina se jih je preselila v Trst in njegovo neposredno okolico. Te izseljence označuje izraz *optanti*, ki razkriva, da so ti ljudje ob spremembi meje optirali oziroma uveljavili pravico za izbor italijanskega državljanstva. Ob tem so se prostovoljno odločili zapustiti Jugoslavijo, skrb za njihovo nadaljnjo usodo pa je prevzela Italija.

Ob močnemu izseljevanju je prišlo tudi do močnega doseljevanja. V izpraznjena obalna mesta so se sprva priseljevali ljudje iz drugih delov slovenske Istre in Primorske, pozneje pa tudi iz notranjosti Slovenije. Ves čas je bil močan dotok priseljencev iz Hrvaške, pozneje pa tudi iz Srbije ter Bosne in Hercegovine (Piry 1985; Repolusk 1998).

Zaradi vseh teh migracijskih premikov se je narodnostna podoba slovenskega priobalnega območja povsem spremenila. Odselilo se je okrog 84 % Italijanov, njihovo število pa se je med letoma 1945 in 1961 z 19.400 zmanjšalo na 3000 oziroma z nekdanjih 40 na le 3 % tamkajšnjega

Slika 18: Izrez zemljevida etnične sestave na območju Svobodnega tržaškega ozemlja, kot ga je na podlagi zanjo ugodnih podatkovnih virov pripravila Jugoslavija (zeleno = Italijani, rdeče = Slovenci in Hrvaši) (Ethnical map of the FTT, 1953).

prebivalstva (Repolusk 1998). Kljub temu je slovensko priobalno območje dobilo uradni status narodnostno mešanega območja (Piry 1985), kjer je poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina. Na njem živi 81,5 % tistih, ki so se v Republiki Sloveniji opredelili kot pripadniki italijanske narodnosti (Baluh 2012).

Do prve svetovne vojne je prebivalstvo na podeželju naraščalo, po njej pa je zaradi političnih in gospodarskih razlogov začelo nazadovati. Po drugi svetovni vojni je število prebivalcev najprej naraslo, potem pa se je zaradi odseljavanja v obalna mesta začelo hitro zmanjševati. Številna delovna mesta v obalnih naseljih so pritegnila kmečko in polkmečko delovno silo. K opuščanju kmetijstva sta pripomogli tudi republiška meja med Slovenijo in Hrvaško ter odrezanost od Trsta. Kulturne terase so se začele zaraščati, delež gozda se je povečal, zarasle so se tudi mnoge poti.

Negativni razvojni trendi se postopoma umirjajo, zlasti v dostopnejših naseljih bližje obali. Zaradi cenejših stanovanj in boljših življenjskih razmer spet postaja zanimivo tudi podeželje, kamor se preseeljujejo mlajši prebivalci iz obalnih mest.

Zgodovinsko najpomembnejše naselje na območju Piranskega zaliva je staro pristaniško mesto **Piran/Pirano** (4134 prebivalcev). Stoji na koncu Piranskega polotoka, ki se postopoma zožuje med Strunjanskim in Piranskim zalivom. Polotok, s katerim se izklinjajo Koprška brda, se končuje z rtom Madono, kjer sta svetilnik in baročna Marijina cerkev. V vzhodnem, kopnem delu omejuje mesto vzpetina Moštra (93 m). Mesto se zaradi utesnjene lege ne more več širiti in število prebivalcev se že od začetka 20. stoletja postopno zmanjšuje (leta 1910 jih je bilo še 7491).

Piran je ohranil srednjeveško zasnovo z ozkimi ulicami in tesno stisnjenimi hišami, ki se od obalne ravnice stopničasto dvigajo proti vrhu slemena. Prvotno jedro je nastalo na rtiču Punta, pod beneško oblastjo pa se je začelo širiti proti jugovzhodu, ob notranjem pristanišču, kjer so bile tudi upravne stavbe. Domačini mu pravijo mandrač. Leta 1894 so pristanišče zasuli in tu je zdaj osrednji mestni trg, Tartinijev trg s spomenikom skladatelju in violinistu Giuseppeju Tartiniju (1692–1770), ki se je rodil v Piranu. Ob trgu so še vedno upravne stavbe: občina, sodišče, pošta, knjižnica, le da so beneška poslopja zamenjala nova, zgrajena konec 19. stoletja. V severnem delu trga stoji gotska hiša iz 15. stoletja, imenovana Benečanka. Nad mestom se dviga cerkveni kompleks z veliko župnijsko cerkvijo sv. Jurija, ki je sodobno podoba dobila v 17. stoletju in je bogato baročno opremljena. Pod cerkvijo se polotok na severni strani strmo spušča v morje. Pomembne so tudi cerkve Marije Tolažnice iz 15. stoletja, Marije Snežne in minornitska cerkev sv. Frančiška Asiškega iz 14. stoletja. Po pobočju Mogorona v mesto segajo ostanki obzidja, ki so ga začeli graditi v sedemdesetih letih 15. stoletja.

Mesto je v zgodovini večkrat zamenjalo gospodarje. V zgodnjem srednjem veku je bilo svobodno, nato so si ga skušali podrediti oglejski patriarhi in za njimi istrski fevdalci. Pet stoletij je bil Piran pod beneško oblastjo (1283–1797), nato so njegovi gospodarji postali Avstrijci, vmes za nekaj časa Francozi (1809–1813). Od leta 1918 je spadal k Italiji. Z londonskim sporazumom leta 1954 je bil priključen nekdanji Jugoslaviji oziroma Sloveniji. V tem času se je večina meščanov izselila v Italijo, v mesto pa so se priselili prebivalci iz notranjosti Istre in Slovenije. V preteklosti so se Pirančani ukvarjali z ribolovom, pomorsko plovbo, različnimi obrtni, trgovino z oljem, vinom in zlasti s soljo, saj so bili lastniki solin pri Luciji, Sečovljah in Strunjanu (Požeš 1996a, 221–222).

Zdaj je mesto upravno in oskrbovalno središče, vse večji pa je tudi njegov turistični in kulturni pomen, saj so tu kulturne ustanove, počitniški domovi, številne restavracije in različne prireditve. Obiskovalce pritegne že mesto samo, ki je zaradi kakovostne arhitekturne dediščine svojstven urbanistični spomenik. V njem so še Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran z različnimi zbirkami, Tartinijeva spominska soba, več galerij in naš največji morski akvarij.

Portorož/Portorose (2935 prebivalcev) je turistično mestno naselje ob obali Piranskega zaliva, na polotoku med Portoroškim in Strunjanskim zalivom. Prvotno je bil razloženo naselje, ki so ga sestavljali zaselki Fizine, Bernardinska Reber in Martinovo ob obali ter na južnih pobočjih flišnega slemena, zahodnega obronka Koprskih brd, Arze, Beli Križ in Šentjane vrh slemena, Pacug na njegovih severnih pobočjih in Fiesa ob obali Strunjanskega zaliva. V zavetni legi na prisojnih pobočjih so dandanes

BOJAN ERHARTIČ

Slika 19: Pogled na Piran iz letala.

BOJAN ERHARTIČ

Slika 20: Večerni pogled na Piran.

bolj ali manj strnjeno postavljene stanovanjske hiše. Vzdolž obale Portoroškega zaliva z obsežnimi peščenimi plažami, bazeni in pomoli so številni hoteli in drugi turistični objekti.

Portorož je bil že v 13. stoletju znan kot zdraviliški kraj. Benediktinci iz samostana sv. Lovrenca so z morsko vodo in slanico zdravili revmatična obolenja. V 16. stoletju so začeli zdraviti še s solinskim blatom. Prvi hotel je bil zgrajen v 19. stoletju, leta 1912 pa še večji hotel Palace. Hitrejši turistični razvoj se je začel šele po letu 1954. Največji hoteli so Emona, Bernardin in Metropol, kjer je tudi igralnica. Zdraviliško tradicijo ohranjajo Terme Portorož. Za dodatno turistično ponudbo skrbi prireditveni center Avditorij.

Vendar Portorož ni samo turistično in stanovanjsko naselje. V njem ima sedež edini slovenski ladjar Splošna plovba, ki je uredil muzejsko zbirko, tu pa sta tudi uprava tovarne začimb Droga ter fakulteti za pomorstvo in promet, ki spada k Univerzi v Ljubljani, in za turistične študije – Turistica, ki spada k Univerzi na Primorskem. V mestu je župnijska cerkev rožnovenske Matere božje (Požeš 1996b, 238).

Mestno naselje **Lucija/Lucia** (do leta 1961 Sv. Lucija; leta 2011 je imelo 5904 prebivalce) ob obali Piranskega zaliva je po letu 1954 doživelo izrazito preobrazbo. Nekoč je bilo v jedru strnjeno solinarsko in kmečko naselje v dolini potoka Fazana, razloženo pa je bilo tudi po prisojnih pobočjih, ki se postopno dvigajo proti severu in vzhodu do temena flišnega slemena, visokega 190 m. Zaselki na teh pobočjih so Fazan, Kampolin, Liminjan, Borgola, Lucan in Vinjole. Zdaj je Lucija predvsem spalno in turistično naselje. Na obalni naplavni ravnici ob potoku Fazani in na vznožju vzpetine Kampolina je zrastle strnjeno pozidano naselje blokov in vrstnih hiš. Med letoma 1953 in 1991 se je število prebivalcev štirikrat povečalo, tako da je zdaj Lucija največje naselje ob Piranskem zalivu, s Portorožem pa se zrašča v somestje. Kar štiri petine aktivnih prebivalcev je zaposlenih v drugih mestnih naseljih ob obali.

Manjše soline na območju naselja so dokončno opustili leta 1967. Solne bazene so zasuli in pridobljena zemljišča namenili za turistične objekte. V delu nekdanjih solin je zdaj velika marina, ki se po kakovosti in vsestranskosti navtične, tehničnoservisne in druge turistične ponudbe uvršča med najboljše opremljene na Jadranu. Poleg marine so v Luciji še obsežne športno-rekreacijske površine (na prostem in v pokritih objektih), ki so del turističnega območja Portoroža in Pirana. V okoliških zaselkih je še vedno pomembno pridelovanje zgodnjih vrtnin, predvsem paradiznika, graha, solate, krompirja, jagod in drugega sadja. V kraju je župnijska cerkev sv. Lucije (Požeš 1996c, 182).

Večinoma urbanizirano naselje **Seča/Sezza** je razloženo ob Piranskem zalivu, na manjšem polotoku med Lucijo in Sečoveljskimi solinami ter na pobočjih zahodnih obronkov flišnih Koprskih brd v notranjosti. H kraju spadata zaselka Nožed in Paderno. Skozenj vodi glavna cesta Koper–Sečovelje. V parku na vrhu polotoka so na prostem razstavljena umetniška dela, ki so jih ustvarili domači in tuji umetniki, udeleženci kiparskih kolonij Forma viva. Ob severni obali polotoka je obrat Droge za predelavo začimb in soli. V kraju je več počitniških domov in gostiln. Še vedno so pomembni viri zaslužka pridelovanje zgodnjih vrtnin, sadjarstvo in vinogradništvo. Med glavno cesto in sečoveljskimi solinami stoji podružnična cerkev sv. Jerneja, po kateri se je kraj imenoval do leta 1958 (Požeš 1996d, 265–266).

Parecag/Parezago je razloženo naselje na zahodnih in južnih, prisojnih pobočjih Kaštelirja (271 m), griča na jugozahodu Koprskih brd, nad dolinico Jernejskega potoka. Mimo kraja pelje glavna cesta Koper–Sečovelje. Sestavljajo ga zaselki Čedola, Gocan, Gorgo, Nargocan in Špilugola. Nekdanje kmečko naselje, katerega prebivalci so se ukvarjali s pridelovanjem zgodnjih vrtnin, sadja in oliv, je čedalje bolj privlačno bivalno okolje za zaposlene v mestih ob obali. Kmetijstvo je večinoma le dopolnilna dejavnost. V kraju je podružnična cerkev sv. Križa. Parecag je samostojno naselje od leta 1955, prej je bil del Kort in Sečovelj (Požeš 1996e, 217–218).

Sečovelje/Sicciole so obmejno razloženo naselje z gručastim jedrom ob solinah v notranjosti Piranskega zaliva, na robu naplavne ravnice Drnice in Dragonje ter na vznožju flišnih Koprskih brd, kjer so zaselki Košta, Kaštinjol, Lonzan in Pišine. Ob meji s Hrvaško je tik ob Dragonji, blizu mednarodnega mejnega prehoda, zaselek Mlini. Na levi strani leta 1946 regulirane Dragonje so še zaselki Bužini, Škri-le in Škodelin, ki jih Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij (1994) opredeljuje kot

samostojna naselja. Vzhodno od solin je portoroško mednarodno letališče. V Sečovljah je župnijska cerkev sv. Martina. Na griču Krog nad Drnico je na razglednem mestu poslopje po drugi svetovni vojni zaprtega benediktinskega samostana sv. Onofrija (Požeš 1996f, 266).

Dragonja/Dragogna je razloženo obmejno naselje v skrajnem jugozahodnem delu Koprskih brd, ob robu naplavnih ravnin Drnice in Dragonje ter na vznožju flišnega gričevja, ob cesti Koper–Buje. Samostojno naselje je od leta 1955. Sestavljajo ga zaselki Gočan, Križišče-Sečovlje, kjer je jedro naselja, Križišče, Stena, Rota, Pesjanci, Ruda, Slami in Vuki. Na apnenčasti plošči na desnem bregu Dragonje je Stena, območje bogato z značilnim sredozemskim rastlinjem (Požeš 1996g, 97).

6.2.1.1 Centralna naselja

Z vidika poselitve ob zalivu je ključno somestje Piran–Lucija–Portorož, ki je edino območje strnjene poselitve ob celotnem Piranskem zalivu z vlogo centralnega naselja višje stopnje. Z vidika funkcijske prepletenosti posameznih naselij na območju zaliva je značilno njihovo prepletanje.

Centralna (središčna) naselja so temeljna središča v prostorski organizaciji človeške družbe. V njih so osredotočene storitvene dejavnosti in prek njih potekajo gospodarski in negospodarski stiki med regijami in naselji (Vrišer 1998, 308). Centralna naselja z namenom zagotavljanja enakovrednih razmer bivanja in dela s svojimi funkcijami zadovoljujejo ne le potrebe domačega, temveč (predvsem) okoliškega prebivalstva (Kladnik 1999, 129). Zaradi tega centralna naselja obvladujejo okolico, ki jim pripada, in z mejami svojega vpliva določajo gravitacijski obseg regij (Vrišer 1967, 143).

Omrežje centralnih naselij se nenehno spreminja. V preteklih desetletjih so nanj najbolj vplivale spremembe v prometu, industrializacija in urbanizacija, dvig življenjske ravni in spremembe navad v potrošnji prebivalstva in upravne reorganizacije (Benkovič Krašovec 2006, 1).

Centralna naselja so urejena hierarhično, tako da imajo naselja višje stopnje poleg temeljnih še različne zahtevnejše funkcije. Oblikovanje središč je odvisno od števila porabnikov, ki v njih prebivajo, in od števila porabnikov v njihovem gravitacijskem zaledju. (Vrišer 1998, 308).

Za Geografski atlas Slovenije, ki je izšel leta 1998, je Vrišer ponovno preučil slovensko omrežje centralnih naselij. Po tej raziskavi so bila leta 1994 v občini Piran naslednja centralna naselja:

- Strunjan (1. stopnja);
- Sveti Peter (1. stopnja);
- Sečovlje (2. stopnja, podpovprečno opremljeno);
- Lucija (2. stopnja, povprečno opremljeno);
- Portorož (3. stopnja, podpovprečno opremljeno);
- Piran (3. stopnja, povprečno opremljeno).

Na Hrvaškem sta centralni naselji v zaledju Piranskega zaliva le Buje in Umag, ki imata glede na slovenska opredelitelna merila najverjetneje 2. oziroma 3. stopnjo centralnosti.

6.2.2 PROMETNA IN KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Na območju Občine Piran sta državni cesti, za kateri skrbi Direkcija RS za ceste, glavna cesta M1 (G 0239; Valeta–Sečovlje) in cesta R1 (R 1427; Koper–Dragonja), ki poteka ob Dragonji in se konča na mostu čez reko. Vzдолž dna doline Dragonje vodi ena sama cesta, ki ni bila nikoli v celoti asfaltirana.

V obalnem pasu Piranskega zaliva sta le dve marini z urejenimi privezi in spremljajočo infrastrukturo. To sta leta 1974 ustanovljena Marina Portorož z več kot 1000 priveznimi mesti in Pristanišče Piran. Obe omenjeni marini omogočata javni potniški promet in imata z zakonom urejene uporabnine, urejen odvoz odpadkov, ribiške pristojbine ... Na hrvaški strani Piranskega zaliva še ni urejenega pristanišča za morska plovila, ne za ribiška ne tovorna ne za tista, namenjena javnemu prometu.

Mednarodno letališče Portorož je tretje mednarodno letališče v Sloveniji (IATA koda je POW, štiričrkovna koda ICAO je LJPZ). Njegova gradnja se je začela leta 1975 na podlagi odločitve Občine Piran,

ki je izdala tudi gradbeno dovoljenje na predhodni lokaciji travnatega športnega letališča, s katerim je upravljal Aeroklub Piran. Zdaj letališče Portorož upravlja podjetje Aerodrom Portorož d. o. o.

Območje Piranskega zaliva oskrbuje slovensko vodovodno omrežje, ki se napaja s črpališča Rižana (tako imenovani Rižanski vodovod). Vodovod poteka tudi prek meje v hrvaško Istro. Rižanski vodovod je leta 1965 zgradil vodno črpališče in čistilno napravo Gabrijeli, ki je na meji piranske katastrske občine in je infrastrukturno povezana s spornimi naselji na levem bregu reke Dragonje (Prostor ... 2012).

6.3 SAVUDRIJSKI POLOTOK IN SAVUDRIJSKI RT

Savudrijski rt ($45^{\circ} 29' 26,88''$ oziroma $45,490833^{\circ}$ severne zemljepisne širine ter $13^{\circ} 30' 29,16''$ oziroma $13,508056^{\circ}$ vzhodne zemljepisne dolžine) je skrajna zahodna točka apneniškega Savudrijskega polotoka in Republike Hrvaške, po geografski členitvi jugovzhodnega dela Evrope pa velja tudi za najbolj zahodno točko Balkanskega polotoka. Rt, ki z južne strani omejuje vhod v Piranski zaliv in s tem določa njegove zunanje meje, je tudi skrajna zahodna točka polotoka Istre.

Zanj so uveljavljena tudi druga imena: starejši italijanski *Punta Salvore* in *Capo Salvore*, slovenski *Rt Savudrija* in *Savudrijski rtič* ter hrvaško *Spas*. Kot najbolj ustrezno slovensko ime se nakazuje vrstnoprivedniška oblika *Savudrijski rt*, saj že eden najstarejših virov, Coppov zemljevid Istre iz leta 1525, navaja imensko obliko *pon. [ponta] de saluori* [v tistem času se je velika začetnica šele začenjala uveljavljati], ki s členom *de* med občnoimensko in lastnoimensko sestavino nedvoumno nakazuje, da se imenuje po naselju *Salvore*, kakršno je njegovo sodobnejše italijansko ime, ki so ga pozneje v slovenskem in hrvaškem jeziku podomačili v *Savudrija*. Na nekaterih zemljevidih, na primer na prvem zemljevidu v vodiču in atlasu *Jadran* (*Jadran – atlas ... 1964*), se ime *Savudrija* nanaša tudi na celotno območje Savudrijskega polotoka.

Skrajni zahodni del Savudrijskega rta v bistvu sestavlja več rtičev. Najbolj severni in najbolj južni sta med seboj oddaljena dobre tri kilometre. Najbolj proti zahodu štrleči rtič je *Rt Lako* v skrajnem južnem delu obravnavanega območja, njemu najbližji je *Rt Far* s svetilnikom, še bolj severno pa so, navedeni od severa proti jugu, rtiči *Gornja Savudrija* ('Zgornja Savudrija'), *Srednja Savudrija* in *Donja Savudrija* ('Spodnja Savudrija'). Vmes so bolj ali manj izraziti zalivi, med katerimi sta še najbolj znana *Uvala Ravno* v južnem in *Luka Savudrija* v severnem delu. *Luka Savudrija* je že staro ime, saj je navedeno na

© ISTOCK.COM

Slika 21: Znameniti Savudrijski svetilnik na najbolj zahodni točki Savudrijskega rta.

več starih zemljevidih, ki dovolj podrobno ponazarjajo območji Savudrijskega polotoka oziroma Piranskega zaliva.

Zahodni deli Savudrijskega polotoka so iz peščenih vetrnih nanosov iz ledenodobnega obdobja, medtem ko je ves preostali del polotoka iz spodnjekrednih apnencev in je močno zakrasel. Ima značaj ravnika. Na karbonatni matični podlagi se je razvila rodovitna jerovica ali terra rossa, po FAO klasifikaciji prsti kromični kambisol (Repe 2006), ki je podlaga dokaj razvitega poljedelstva in vinogradništva.

Na območju Savudrijskega rta je edino naselje Savudrija, ki ga sestavljajo zaselki Savudrija v ožjem pomenu na jugu, Borozija na sredini in Stara Štancija na severu, na območju rtičev Gornja in Srednja Savudrija. Naselje Savudrija, ki je še vedno pomembno ribiško naselje, je prvič omenjeno že leta 1177. Na najbolj zahodnem rtiču stoji dobro viden, 29 m visok svetilnik, ki so ga zgradili leta 1818 in velja za najstarejši tovrstni objekt na Hrvaškem. V smeri proti Umagu, kamor Savudrija gravitira, sta v njeni neposredni bližini samostojni naselji Bašanija (italijansko *Bassania*) in Zambratija (italijansko *Zambrattia*), v smeri proti Plovaniji in slovenskemu mejnemu prehodu Sečovlje pa je izrazito turistično naselje Crveni Vrh (italijansko *Monte Rosso*).

V kraju, kjer se je v zadnjih desetletjih dodobra razvil turizem, so številne počitniške hiše, počitniški domovi, manjša turistična naselja in kampingi. Tu so že desetletja tudi počitniški objekti v lasti slovenskih pravnih oseb; sem že dolgo hodi letovat slovenska mladina.

Čeprav je v Savudriji čedalje več hiš, pa se število njenih prebivalcev od leta 1931, ko so jih našli 603, vseskozi zmanjšuje. Največji upad je bil neposredno po drugi svetovni vojni, ko se je velik del do takrat prevladujočega italijanskega prebivalstva (po statističnih podatkih izpred druge svetovne vojne so bili druga najmočnejša etnična skupina Slovenci) izselil v Italijo. Leta 1991 se je število prebivalcev glede na leto 1881 zaradi beguncev, ki so sem prebegnili pred vojnimi pustošenji v drugih predelih Hrvaške, povečalo za desetino (s 317 povečalo na 349), po tem letu pa se je znova precej zmanjšalo, tako da je leta 2001 v Savudriji živelo samo še 241 ljudi (Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske ...). Šestina med njimi je bila starejša od 60 let. Zatem se je število prebivalcev začelo rahlo povečevati, tako da je v Savudriji leta 2011, ko je na razpolago zadnji podatek, živelo 248 ljudi (Popis stanovništva 2011).

Omenili smo že, da je Savudrijski rt na zemljevidih iz let 1525 in 1540 prikazal in poimenoval kartograf Pietro Coppo. Ime *Ponta de Saluori* je izpisano tudi na zemljevidih Giovannija Francesca Camocia in Ferranda Bertellija iz leta 1569. Tudi znameniti nizozemski kartograf Abraham Ortelius je na zemljevidu iz leta 1570 zapisal *Putā* [verjetno gre za napako, saj bi moralo pisati *Punta*] *di Saluori*. Na Valeggiovem zemljevidu, ki je nastal nekaj pred letom 1600, je zapisano ime *Ponta de Saluori*, na zemljevidu Descriptio Istrič Paulusa van Merleja iz leta 1605 pa *Punta di Saluori*. Ime *Punta* (ali *Ponta*) *di Saluori* se pojavlja tudi na vseh drugih podrobnejših zemljevidih 17. in 18. stoletja (Magini, Janssonius, De Witt, Homann), medtem ko je Giovanni Salmon na zemljevidu iz leta 1653 navedel ime *Ponta Salvore*.

V vseh primerih je zapis postavljen ob najbolj severnega od savudrijskih rtičev, tako kot tudi na jožefinskem vojaškem zemljevidu v merilu 1:28.800 iz leta 1803 (Rajšp 1998, 17), na katerem je z verzalkami zapisano tudi ime *PORTO DI SALVORE*, ki je prav tako locirano v morju, na mestu, ki ga Slovenci dandanes pojmujejo kot Savudrijski zaliv. Tam, kjer zdaj stoji svetilnik, se pojavi navedba *Punta della Bassania*, ki jo vsebujejo tudi drugi zemljevidi s konca 18. stoletja (na primer Vallejev in Capellarisov). Na zemljevidu Giovannija Valleja iz leta 1784 je navedeno tudi pokrajinsko ime *Carso Salvore* (Savudrijski kras). Na zemljevidu *Strassenkarte des Königreiches Illyrien* (Cestni zemljevid Kraljevine Ilirije) izpred leta 1850 je zapisano samo ime *Leuchthurm Salvore*, kar je glede na to, da je bil svetilnik zgrajen v tistem času, razumljivo.

Slovensko ime *Savudrijski Rtič* je prvič zapisano na Zemljevidu slovenskega ozemlja, ki ga je po večdesetletnem pripravljalnem delu leta 1921 izdala Matica Slovenska. Na njem so zapisani še krajevni imeni Savudrija in Borozija ter ime objekta Savudrijski svetilnik. Ime Savudrijski Rtič se pojavi tudi na zemljevidu Narodne republike Slovenije iz leta 1947, medtem ko je na zemljevidu s prikazom etnične sestave Svobodnega tržaškega ozemlja iz leta 1953 navedeno ime *Rt Savudrija*. To ime je v enaki

obliki navedeno na hrvaškem zemljevidu Istre iz leta 1960. Povzel ga je tudi Ivan Selan na zemljevidu Slovenije iz leta 1968, na katerem je na mestu prej pogostejšega imenskega zapisa *Punta della Bassanija* (slovensko Bašanijski rt) zapisano ime *Rt Lako*.

Na hrvaškem zemljevidu, ki ga je leta 2007 v okviru projekta kartografske ponazoritve Istre kot eno od sekcij izdalo zasebno podjetje Mateus iz Funtane v bližini Vrsarja, sta ob savudrijskih rtičih zapisani le imeni *Rt Stara Savudrija* in *Rt Lako*, medtem ko najbolj severni rtič sploh ni poimenovan. Med posameznimi rtiči se od severa proti jugu zvrstijo mareonimi *Luka Savudrija*, *Uvala Ravno* in *Uvala Lako*, s katerimi so poimenovani pomembnejši zalivi na območju Savudrije.

6.4 DRAGONJA

Dragonja je ena najpomembnejših rek slovenske Istre, ki ima že od nekdaj močan vpliv na življenje ljudi v njeni okolici. Kot osrednja vodna žila teče po ravninskem delu in zbira vode iz flišnega (Koprska brda) in kraškega zaledja (Bujski kras).

Pietro Coppo je v delu *Del sito de Listria* ('O položaju Istre'), natisnjem leta 1540 zapisal (Žitko 1999, 51): »... *Reka Dragonja je dobila ime po svojem vijugastem toku ob izlivu v morje, ki spominja na kačastega zmaja* ...«. V Coppovem besedilu je napisano ime *Dragogna* (italijansko *drago* pomeni 'zmaj'), pod imenom *Argaone* pa jo omenja že Anonymus iz Ravene (7. ali 8. stoletje) v delu *Cosmografia* (Žitko 1999, 59). Ime reke je zapisano na več starih zemljevidih, na nekaterih tudi na območju Piranskega zaliva, zato ni povsem jasno, ali se to poimenovanje nanaša na rečno ime, zapisano v bližini njenega izliva v morje, ali pa je z imenom *Dragogna* morda poimenovan zaliv. Ob zgornjem toku imenujejo reko Rokava, ob srednjem tudi Reka (Bezljaj 1956, 147–148) in v Krkavčah Flum, kadar pa naraste, jo imenujejo tudi Soča ali Montana (Bezljaj 1956, 147), pri čemer občno ime *montana* v krajih Nova vas nad Dragonjo, Padna in Sveti Peter pomeni 'povodenj, poplava' (Giljanović in Koštiál 2014, 55).

Dragonja je dolga 29 km. Njeno porečje po podatkih v Hidrološkem letopisu (Kobold 2012, 118) meri 92,7 km², po podatkih v Wikipediji pa 95,6 km² (Dragonja 2014).

Reka nima stalnega izvira, pač pa se voda na površini pojavi v obliki številnih manjših izvirov na vzhodnih obronkih Koprskih brd. Številni povirni kraki se med seboj združujejo, dokler tok nazadnje ne postane stalen. nakar teče proti zahodu, kjer se v Piranskem zalivu izliva v Jadransko morje. Na poti dobi dva večja desna pritoka (Rokava in Drnica) in enega levega (Poganja). Porečje si je večinoma izoblikovala v flišnem gričevju slovenske Istre. Le manjši del porečja, ki je večinoma na hrvaški strani, je sestavljen iz apnencev. Na flišu se je zaradi sposobnosti zadrževanja vode, ki jo ima ta kamnina, razvila gosta in razvejena rečna mreža, prepredena s številnimi bolj ali manj stalnimi vodotoki. Ti se globoko vrezujejo v strma pobočja, kar pokrajini daje izrazito reliefno dinamiko. Slednja se zrcali v številnih slapovih in slapiščih, soteskah, prodiščih, meandrih, razgaljenih geoloških prerezih, spodmolih, podornih blokih, vršajih, brzicah, tolmunih ..., ki so pomembna geološka, geomorfološka in hidrološka dediščina, njihov preplet pa ustvarja življenjski prostor za svojstven vodni ter obvodni živalski in rastlinski svet (Trobec 2010).

V zgornjem delu ima velik strmec, ki pa se po toku navzdol postopoma umirja. Ob Dragonji in Rokavi s pritoki so doline večinoma ozke, pobočja pa strma. V spodnjem delu, dolvodno od Krkavškega potoka (Feneda), se dolina razširi in tako omogoča intenzivno kmetijsko rabo prostora. Reka je tu regulirana in obdana s protipoplavnimi nasipi, ki do neke mere blažijo posledice hudourniškega značaja vodotoka.

Kljub dolžini in razmeroma razvejenem porečju ima razmeroma malo vode, saj vodomerna postaja Podkaštel v dolgoletnem povprečju beleži le 1 m³/s pretoka, medtem ko je na izlivu povprečni pretok 1,78 m³/s (Dragonja 2014). Količina vode v strugi je prek leta neenakomerno razporejena. Večino leta (oktober–maj) je nadpovprečna, v poletnih mesecih (junij–september) pa je izrazito podpovprečna, kar je posledica omiljenega vpliva bližine morja na podnebje, ki se odraža v jesenskem višku padavin in visokih poletnih temperaturah z močnim izhlapevanjem. Poleti se tako pogosto zgodi, da Dragonja skoraj povsem presahne. Voda se tedaj zadržuje pod površino struge in se večinoma

BOJAN ERHARTIČ

Slika 22: Na bregu Dragonje, v tem delu vrezane v razgaljene flišne sklade.

pretaka podzemno po prodnih nasutinah, na površini pa se pojavi le v globljih tolmunih (Trobec 2010). Po teh značilnostih ima reka sredozemski dežni režim. Zaradi hudourniškega značaja lahko reka ob močnejšem deževju zelo hitro naraste. Razlika med srednjimi in maksimalnimi pretoki je v razmerju od 1 : 60 do 1 : 190. 22. decembra 1981 je imela Dragonja maksimalni pretok 97,5 m³/s, 60 m³/s pa je presegel še v letih 1960, 1979, 1980, 1982, 1992, 1993 in 1995 (Podatki o največjih ... 2005), zagotovo pa tudi leta 2010.

6.4.1 REGULACIJE IN KANAL SV. ODORIKA

Regulacije struge Dragonje v njenem spodnjem toku se zaradi varovanja pred poplavami izvajajo že nekaj stoletij. Prvotne regulacije so bile namenjene prvenstveno varovanju Sečoveljskih solin pred uničujočimi hudourniški poplavami. Za Beneško republiko je bilo njihovo varovanje strateško pomembno, saj so na tem območju pridelali tretjino soli vzdolž celotne vzhodne jadranske obale.

Reka Dragonja je pod Kaštelom proti solinam prvotno tekla v okljukih. Pri Mlinih, kjer so jo napajali kraški izviri, je ob robu solin zavila na sever proti Sečovljam, kjer je ponovno ostro zavila proti zahodu in se prek solin izlivala v morje. Pred nastankom solin je tu pogosto menjavala strugo. Glavnega, bolj ali manj stalnega izliva ni imela, enostavno se je stekala v obmorski močvirni svet. Višje ob reki so bili številni mlini (po nekaterih podatkih 40), ki pa so zaradi uvedbe električnih mlinov med svetovnjima vojnama propadli; njihovi ostanki so pomembni kot etnološka dediščina.

Posledica vijuganja reke je bilo spreminjanje njenega toka. Spreminjanje rečnega toka Dragonje, ki je v reliefu razvidno v obliki suhih strug, je določljivo predvsem na podlagi analiz starih letalskih posnetkov (najstarejši obstoječi so iz leta 1954). Najnatančnejša metoda za določanje sprememb poteka rečne struge pa so analize površja s pomočjo digitalnega modela reliefa, izdelanega na podlagi lidarskega laserskega skeniranja.

Prve regulacije Dragonje nedvomno spadajo v čas, ko so nastajale soline; zagotovo so med najstarejšimi na slovenskih rekah. Pri Podkaštelu je bila Dragonja zaradi pritoka Drnice odrinjena proti jugu, pozneje se je znova obrnila proti severu, kar gre pripisati prevladujočim morskim tokovom ob izlivu. Podobne so morale biti razmere pred nastankom solin, saj njihov severni del še vedno sega znatno dlje v morje kot južni. Nedvomno je k temu prispevala tudi flišna severovzhodna obala, ki je izrazito izpostavljena eroziji (Orožen Adamič 1980, 202–204).

Poplave ali obilno deževje so zavirale proizvodnjo soli, saj so znatno zmanjšale ali pokvarile pridelek, močno znižale slanost v evaporacijskih bazenih in poškodovala nasipe. Hkrati z nanašanjem rečnega gradiva se je gladina poplavnih voda postopoma dvigala; zato so morali soline spriti urejati in jih prilagajati spremembam. Poplave so omejevali s tem, da so urejali, širili in poglobljali obodne obvodne kanale.

Dragonja je v letih 1790–1895 večkrat katastrofalno poplavlila celotne solne fonde, tako da so morali soline nekajkrat popolnoma obnoviti. Okrog leta 1850 so ob njih zgradili varovalne in odtočne kanale, ki so odvajali visoke poplavne vode. Za nemoteno delovanje solin je bilo treba stalno urejati, vzdrževati in dopolnjevati tudi sistem obrambnih nasipov. Posebno pogosto je bil poplavljen južni del Sečoveljskih solin, imenovan Fontanigge. Ko so v tem delu solin leta 1967 opustili pridobivanje soli in ga prenehali skrbno vzdrževati, je začel hitro propadati (Orožen Adamič 1980, 202–204).

Da bi pridobili čim več ravnih zemljišč, uporabnih za kolektivno mehanizirano kmetijstvo, so do leta 1955 po načrtih zagrebškega Hidroprojekta končali večja regulacijska dela na Dragonji in Drnici. Dragonjo so regulirali v dolžini 7,5 km, ob tem pa njeno strugo znatno skrajšali, poglobili in utrdili z obodnimi varovalnimi nasipi. Pri solinah so jo v celoti preusmerili v obodni Kanal sv. Odorika, tako da se od takrat reka v morje izteka ob južnem robu solin. Takratna melioracijska dela so z izkopom številnih manjših odvodnih kanalov zajela okrog 500 ha zemljišč.

Na podlagi zemljevidov je mogoče sklepati, da se je vsaj del voda reke Dragonje že pred drugo svetovno vojno v morje izlival po Kanalu sv. Odorika in ne le po stari strugi reke Dragonje v osrednjem

delu Sečoveljskih solin. Glede na Kozlerjev zemljevid (Kozler 1853) se reka Dragonja po tako imenovani »novi strugi« Kanal sv. Odorika v morje izliva že vsaj od sredine 19. stoletja.

Po regulaciji so se poplave na naplavni ravnici ob spodnjem toku Dragonje zmanjšale, pred njo pa so bile zelo pogoste (tri- do petkrat letno) in obsežne. Pred regulacijo se je visoka voda razlivala prek ceste Dragonja–Kaštel in nato po stranskem rokavu na osrednjo ravnino. K poplavam v najnižjem delu poplavne ravnice bistveno prispeva Drnica, ki je v spodnjem toku sicer deloma regulirana, vendar lahko ob zelo visokih vodah vseeno prestopi bregove (Orožen Adamič 1980).

Na nekdanji upravni stavbi v Sečovljah, kjer je zdaj trgovina, so na plošči zabeležene višine poplav. Najvišja je bila 14. oktobra 1896, nekoliko nižje je pričvrščena plošča z datumom 10.–11. 10. 1852, še nižje plošča z datumom 9. 10. 1765. Oznake kažejo na postopno dviganje gladine izjemnih poplav, kar je posledica postopnega dviganja morske gladine od konca zadnje ledene dobe, s čimer se zvišuje erozijska baza vodotokov in zmanjšuje njihov strmec, zaradi zmanjšane transportne moči pa povečuje nasipavanje gradiva na naplavni ravnici. Poleg regulacij na zmanjšanje poplav v novejšem času vpliva predvsem obsežno zaraščanje z gozdom (Titl 1965). Kljub temu se občasno še vedno pojavljajo velike poplave; zlasti huda je bila 17. in 18. septembra 2010 (Gradiščan 2010).

Obstoječe vodnogospodarsko upravljanje reke Dragonje je razdeljeno med Slovenijo in Hrvaško. Po dozdajšnjih usmeritvah je na odseku od izliva v morje do mejnega prehoda Dragonja slovenska stran skrbela za desno polovico struge, hrvaška pa za njeno levo stran.

6.4.1.1 Melioracije v dolini Dragonje

Kljub številnim protipoplavnim nasipom so obsežne poplave leta 1952 ponovno potopile celotne Sečoveljske soline in povzročile veliko gmotno škodo. Takrat je Okrajni ljudski odbor Koper začel z izvajanjem regulacijskih in melioracijskih del ob celotnem spodnjem toku reke Dragonje. Investitor gradbenih

MATIJA ZORIV

Slika 23: Pogled na meliorirana zemljišča s sadovnjaki in vinogradi v izteku doline Dragonje; v ozadju so Sečoveljske soline in za njimi Savudrijski polotok.

del je bila vedno slovenska stran, izvajalce gradbenih del pa so pridobili z razpisi (Bela knjiga ... 2006, 261–262). Po načrtih zagrebškega Hidroprojekta so leta 1955 končali večja regulacijska dela na Dragonji in Drnici, pri čemer so si prizadevali pridobiti čim več ravnih zemljišč, uporabnih za obdelavo s kmetijsko mehanizacijo, kar se je takrat izvajalo predvsem v okviru kolektivnega kmetovanja.

Z melioracijami so nadaljevali v naslednjih desetletjih. Po analizi prostorskih podatkov Agencije RS za okolje je bilo doslej v porečju Dragonje melioriranih vsaj 1105,99 ha zemljišč. Na njih je največ njiv, precej pa je tudi intenzivnih plantažnih sadovnjakov in ravninskih vinogradov. Oljčnikov je razmeroma malo, več pa je travnikov.

Iz razpoložljivih podatkov (preglednica 4) je razvidno, da na poplavnih zemljiščih prevladujejo njive, ki jih je 31,7 %, 11,7 % je vinogradov, 6,1 % pa sadovnjakov, večinoma intenzivnih. 13,9 % je travnikov in pašnikov, 16,3 % poplavnega ozemlja pa pokrivajo gozd ter drevesa in grmičje. Če upoštevamo celotno aluvialno ravnico (meliorirana zemljišča zavzemajo 59,7 % njene površine; 671,7 ha oziroma 36,3 % pa zasedajo soline), so še vedno v ospredju njive (13,8 %), ne bistveno manj (10,7 %) pa je sadovnjakov oziroma vinogradov (8,5 %). 13 % aluvialne ravnice prekrivajo gozd ter drevje in grmičevje, nekaj zemljišč (2,1 %) se tudi zarašča z gozdom.

Preglednica 4: Raba tal v na vodozbornem območju Sečoveljskih solin (Grafični podatki RABA za leto 2005).

kategorija	poplavna zemljišča (ha)	aluvialna ravnina (ha)	vzpeto površje (ha)	celotno porečje (ha)
njive in vrtovi	142,1	242,3	423,6	665,8
intenzivni sadovnjaki	24,2	181,9	32,6	214,5
ekstenzivni sadovnjaki	3,0	4,4	13,3	17,7
oljčni nasadi	1,7	11,6	660,5	672,1
ostali trajni nasadi	–	–	0,3	0,3
vinogradi	52,6	158,2	649,7	807,9
trajni travniki in pašniki	62,7	107,6	1.298,0	1.405,6
začasni travniki	17,6	65,8	87,6	153,4
zemljišča v zaraščanju	13,7	39,3	776,2	815,5
kmetijska zemljišča, porasla z gozdnim drevjem	0,3	0,4	27,1	27,4
drevesa in grmičevje	23,4	46,3	86,4	132,7
gozd	49,9	194,5	5.218,2	5.412,7
odprta zemljišča brez ali z nepomembnim rastlinskim pokrovom	–	0,4	11,8	12,2
suha odprta zemljišča s posebnim rastlinskim pokrovom	–	–	6,2	6,2
soline	–	671,7	–	673,5
ostala zamočvirjena zemljišča	10,0	0,3	–	0,3
vode	47,6	37,0	15,6	50,8
pozidana in sorodna zemljišča	–	89,5	447,6	537,1
skupaj	448,8	1.851,2	9.754,5	11.605,7

Zemljiška raba v dolini Dragonje je v opaznem razkoraku z rabo na vzpetem površju, kjer gozdno drevje porašča že 54,7 % zemljišč, nadaljnjih 8,0 % pa se jih zarašča. Na nagnjenem oziroma vzpetem površju je med kmetijskimi zemljiškimi kategorijami največ travnikov in pašnikov (14,2 %), s skoraj povsem enakima deležema sledijo oljčniki (6,8 %) in vinogradi (6,7 %), precej manj pa je njiv (4,3 %) in še posebej sadovnjakov (0,5 %). Pozidanih zemljišč je glede na slovenske razmere malo, kar velja tako za aluvialno ravnico kot vzpeto površje.

6.5 SPORNI ZASELKI OB DRAGONJI

Na obmejnem območju ob Dragonji se meja v kontekstu čezmejnega povezovanja zrcali večinoma kot filter in ovira v čezmejnem sodelovanju. Njeno »zapiranje« je zaznati od leta 1991, ko so bile poleg infrastrukturnih povezav postopoma prekinjene tudi nekdanje živahne čezmejne povezave, kot so delo, izobraževanje, bolnišnična oskrba, obiskovanje prijateljev. Kjer je bilo čezmejno sodelovanje prej dobro razvito, se je meja v odnosih med prebivalci obeh držav večinoma izkazala kot ovira. Ponekod, kjer so bili čezmejni stiki prej šibkejši, se je meja pokazala celo kot rahel spodbujevalni razvojni dejavnik. Rekli bi lahko, da bolj kot je določeno območje obrobno in manj razvito, večji je interes lokalnega prebivalstva za čezmejno sodelovanje, in obratno.

Poseben problem spornega mejnega območja med Slovenijo in Hrvaško so majhni, prej le malo znani in nepomembni zaselki ob reki Dragonji, ki so jim pred dvema desetletjema dodelili status samostojnih naselij. Državni zbor Republike Slovenije je namreč 3. oktobra 1994 sprejel Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, v katerem je razvidno, da so sestavni del občine Piran tudi naselja Škodelin, Bužini in Škrile, skladno z njim pa so imeli tak status tudi Mlini, zaselek kraja Sečovlje. Na Hrvaškem so sporna naselja oziroma zaselki znani kot Škudelin, Bužin, Škrilje in Mlini. Ozemlje si lasti Hrvaška in nad njimi tudi dejansko izvaja nadzor. Hrvaška statistika sporna naselja oziroma zaselke uvršča v naselja Kaštel (Škodelin in Bužini) ter Kaldanija (Škrile).

Škodelin je majhno naselje na ravnici Dragonje. Na jugu se onstran meje s Hrvaško dviga Bujski kras. Ker je Dragonja večkrat poplavljala, so jo leta 1946 regulirali in jo po najkrajši poti speljali v morje (Orožen Adamič 1996b, 303).

Bužini so majhno obmejno naselje na robu poplavne ravnice Dragonje. Preden so reko leta 1946 regulirali in preusmerili njen tok, je naselje stalo ob njej. V Bužinih je več kraških izvirov, ki so zajeti za vodovod. Tu so bili nekoč znani vodni mlini, saj voda v izvirih ni nikdar presahnila (Orožen Adamič 1996a, 72).

Škrile (v Priročnem krajevnem leksikonu Škrilje) so gručasto obmejno naselje na levem bregu leta 1946 regulirane Dragonje. Na jugu se nad nekdanjo poplavno ravnico Dragonje vzpenja Bujski kras, ki je že na Hrvaškem. V bližini vasi je mednarodni mejni prehod (Orožen Adamič 1996c, 303).

Območje spornih naselij oziroma zaselkov ob spodnjem toku Dragonje, tik pred njenim izlivom v Piranski zaliv po Kanalu sv. Odorika, je po letu 1994 postalo znano kot »primer štirih naselij« in je zaradi določanja izhodiščne točke za bodočo mejo na morju ena izmed najbolj vročih točk mejnega spora med Slovenijo in Hrvaško. Po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije sporno ozemlje pred izlivom Dragonje meri 113 ha (Bela knjiga ... 2006, 178), po hrvaških podatkih pa naj bi merilo 121 ha (Klemenčič in Schofield 1995).

Prebivalci Škodelina, Bužinov, Škril in Mlinov so vedno gravitirali na slovensko stran, ob tem pa je treba poudariti, da naselja oziroma zaselki med seboj niso bili tesneje povezani. Povezala jih je šele leta 1994 zgrajena cesta. V SFRJ so bili priključeni na hrvaško električno omrežje, vodovod pa so imeli napeljan iz Slovenije. Po letu 1994, ko je Hrvaška za to območje izvedla novo geodetsko izmero, so jih preklpili na hrvaško vodovodno omrežje, neposredno na Istrski vodovod iz Buzeta (Pipan 2008).

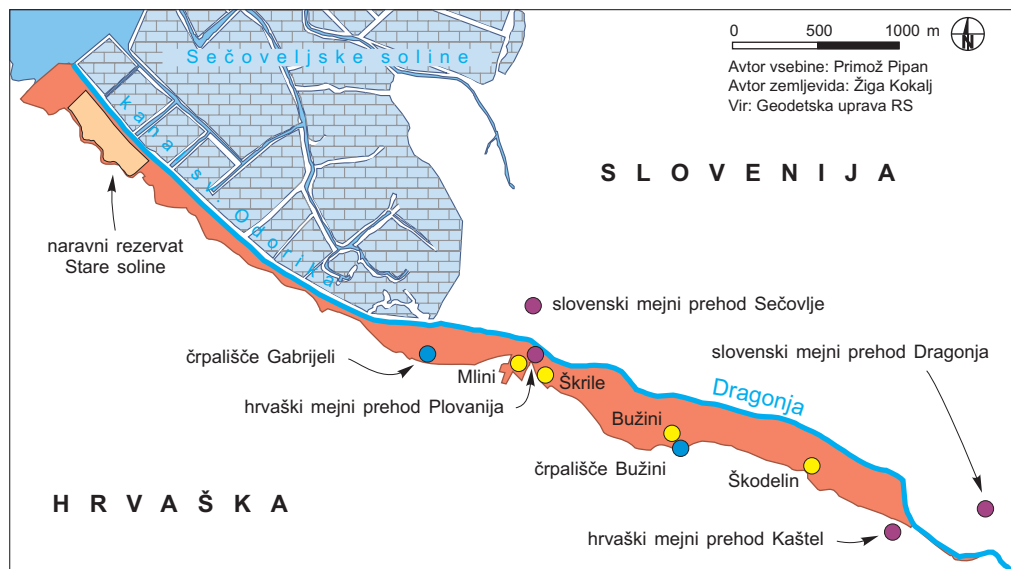
Še po osamosvojitvi obeh držav so bili priključeni na slovensko telefonsko omrežje, poštne storitve pa je za njih opravljala pošta v Sečovljah. Del zaselka Mlini, ki je na levem bregu reke Dragonje, je bil preklpjen na hrvaško telefonsko omrežje leta 1993, ko so do tja potegnili napeljavo za objekte mejnega prehoda Plovanija, naselje Škodelin pa je bilo na hrvaško telefonsko omrežje preklpljeno leta 1995. Zanimiv je primer iz Škodelina, ko je bilo po podatkih enega izmed informatorjev, naročnikom ob preklopu obljubljeni (Pipan 2004): »... *Imat čete lokalno tarifo s Koprom i platit čete kao, da imate slovenski...*« ('... S Koprom boste imeli lokalno tarifo, plačali pa boste, kot da imate slovensko...'). Obljuba o lokalni tarifi podjetja Hrvatski Telekom je veljala vse do leta 2000, ko je Telekom Slovenije uvedel nov sistem območnih telefonskih skupin. Dotedanja stara območna skupina 066, ki je za območje Kopra veljala še iz obdobja Jugoslavije, je bila spremenjena v območno skupino 05. Prebivalce spornih

naselij oziroma zaselkov, ki so tudi po preštevilčenju omrežnih skupin v enakem obsegu telefonirali v Slovenijo, so po prvem mesecu neprijetno presenetili občutno višji računi za Hrvatski Telekom (preračunano med 65 in 80 evri), saj so vse pogovore zaračunali kot mednarodne pogovore.

Po pripovedovanju enega izmed informatorjev naj bi do leta 1984 v vsa sporna naselja oziroma zaselke južno od Dragonje redno dostavljali pošto uslužbenci pošte v Sečovljah, nakar je nekega dne upravna sečoveljske pošte določila, naj njihovi prebivalci prispele poštnne pošiljke sami prevzemajo na poštnem uradu v Sečovljah. Razloga za takšno »birokratsko« odločitev naj bi bila bolezenska odsotnost poštarja, ki je bil zadolžen za obravnavano območje, ter preobremenjenost njegovih kolegov, ki zaradi omejenega časa naj ne bi mogli razdeljevati poštnih pošiljk tudi v naseljih oziroma zaselkih južno od Dragonje. Ta sprva začasna odredba je sčasoma postala trajna. Zdaj prebivalcem spornih naselij oziroma zaselkov pošto na dom dostavlja podjetje Hrvatska Pošta. Poštne pošiljke iz Slovenije večina ljudi še vedno osebno prevzema na poštnem uradu v Sečovljah (Pipan 2008).

Po podatkih iz popisa leta 1991 je v štirih zaselkih južno od Dragonje v 17 gospodinjstvih živelo 53 prebivalcev (Klemenčič in Schofield 1995). Prebivalci spornih naselij oziroma zaselkov so bili od leta 1954 »katastrsko« obravnavani kot del Slovenije, »upravno« so bili od takrat del Hrvaške, funkcionalno pa v različnih obdobjih del obeh držav. Na Hrvaškem so bili vključeni v popise prebivalstva, tam so tudi volili. Leta 1990 niso dobili vabila za udeležbo na plebiscitu za samostojno Slovenijo, prav tako se v samostojni Sloveniji do leta 1994 niso udeleževali referendumov in volitev, saj so bili vključeni v register prebivalcev Hrvaške. V obdobju Jugoslavije so imeli hrvaške osebne izkaznice in vozniška dovoljenja, tudi njihovi jugoslovanski potni listi so bili izdani na Hrvaškem.

Na območju spornih naselij oziroma zaselkov je vir mejnega spora med Slovenijo in Hrvaško južna meja katastrske občine Sečovlje, ki spada v občino Piran. Problem je stopil v ospredje po letu 1991, ko je obravnavano območje prvič v zgodovini razdelila državna meja. Na podlagi zemljiške knjige v Piranu lastniki zemljišč na spornem območju plačujejo katastrski dohodek Sloveniji, zemljiški najemniki pa najemnine Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Problem se pojavlja, ko občina Buje ista zemljišča prodaja drugim interesentom, s čimer prihaja tudi do sporov različnih lastnikov

Slika 24: Sporno območje dvojne evidence Slovenije in Hrvaške ob spodnjem toku reke Dragonje (Pipan 2008, 340).

oziroma najemnikov istih zemljišč. Kljub vsemu so številni prebivalci dela katastrske občine Sečovlje južno od Dragonje, kjer so sporna naselja oziroma zaselki Bužini, Škodelin, Škrile in Mlini, ohranili zavest o slovenski pripadnosti (Mihelič 2007, 150).

Območje z obeh strani spodnjega toka Dragonje je bilo od nekdanj razmeroma tesno povezano. Ljudje z obeh strani reke so se med seboj poročali. Naselje Dragonja še vedno spada k župniji Kaštel, kjer ima tudi pokopališče. Pred osamosvojitvijo obeh držav je veliko ljudi iz občine Buje vsakodnevno migriralo na delo v občine Piran, Izolo in Koper. Predvsem prebivalci Kaštela in Plovanije, seveda tudi vseh spornih naselij oziroma zaselkov južno od Dragonje, so bili na Slovenijo predvsem funkcionalno vezani, saj je tudi večina otrok hodila v slovenske šole. Ker je bila pred osamosvojitvijo Slovenije na hrvaški strani zemlja cenejša, si je precej Slovencev iz Sečovlj v Plovaniji zgradilo hiše. Ti so tudi po osamosvojitvi, čeprav so po novem postali tudi državljani Republike Hrvaške, svoje otroke še vedno vpisovali v šole v Sečovljah in Piranu.

V praksi imajo skoraj vsi prebivalci spornih naselij oziroma zaselkov južno od Dragonje stalno prebivališče prijavljeno še pri kakšnem sorodniku ali prijatelju v občini Piran, tja še vedno vsakodnevno hodijo na delo in v šolo, tam se tudi oskrbujejo. Poleg hrvaškega imajo tudi slovensko državljanstvo. Sedmim hišam zaselka Mlini južno od reke Dragonje in zahodno od magistralne ceste Sečovlje–Plovanija so bile leta 1999 dodeljene hišne številke naselja Sečovlje. Tablico z napisom Sečovlje št. 1 je na svojo hišo izobesil samo znani slovenski aktivist in politik Joško Joras (Pipan 2004).

Na območju naselij Sečovlje in Dragonja je meja kljub dvema mejnima prehodoma za mednarodni promet omejevalni dejavnik čezmejnega sodelovanja, kar se kaže v slabitvi stikov med prebivalci z obeh straneh meje. Vzrok za to so prometni zastoji (čakalne vrste), ki so posledica mejne kontrole po letu 1991 na glavnih cestah, kjer sta oba mednarodna mejna prehoda. Več informatorjev iz spornih naselij oziroma zaselkov je povedalo, da so se pred letom 1991 ob koncu tedna pogosto zapeljali na obisk ali rekreacijo k prijateljem na slovensko stran tedanje republiške meje, zdaj pa skorajda ne več, saj je treba v poletnem času ob nedeljah v kolonah za prestop meje čakati tudi po dve uri (Pipan 2004). Upati je, da se bodo razmere z vstopom Hrvaške v Evropsko unijo in čez nekaj let tudi v šengensko območje postopoma izboljšale.

Izhodišče za določitev kopenske meje med Slovenijo in Hrvaško je bila praviloma katastrska meja na dan osamosvojitve obeh držav 25. junija 1991. Najtrši oreh je bilo njeno določanje ob Dragonji. Še najresnejši poskus določitve njune meje, ki vključuje tudi sporno območje ob spodnjem toku Dragonje, je bil Sporazum Drnovšek–Račan, tako poimenovan po tedanjih predsednikih vlad obeh držav. Vladi Slovenije in Hrvaške sta 19. julija 2001 potrdili Pogodbo med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji. Čeprav sta sporazum parafirali že naslednji dan (20. 7. 2001), zaradi velikega nasprotovanja tako hrvaške javnosti kot hrvaške pravne stroke ni nikdar prišlo do njegove ratifikacije (Pipan 2007).

Državi sta se v tem sporazumu dogovorili, da mejo med državama na obravnavanem območju določa struga reke Dragonje. Vseh spornih 113 hektarjev (skupaj z delom Sečovljskih solin južno od Dragonje), ki je uradno še vedno vpisano v piranski zemljiški kataster in nad katerim dejansko izvaja nadzor Hrvaška, naj bi po sporazumu pripadlo južni sosedu. To pomeni, da naj bi sporna naselja Bužini, Škodelin in Škrile ter del zaselka Mlini pripadli Hrvaški. Za njihove prebivalce so se dogovorili o nekaterih ugodnostih, ki bi bile večje kot jih predvideva Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) iz leta 2001. Pri uvozu iz Slovenije bi bili oproščeni plačila carin in drugih dajatev, lahko bi pridobili slovensko državljanstvo, Slovenija bi jim omogočila koriščenje zdravstvenih, šolskih in drugih storitev na svojem ozemlju. Poleg tega je Hrvaška pristala, da lahko Slovenija še 30 let črpa pitno vodo iz črpališč Bužini in Gabrijeli. Sporazum je upošteval še vrsto okoljevarstvenih in naravovarstvenih ukrepov oziroma načel (Ivanc 2001; Šlamberger 2001; Šuligoj 2001; Pogodba med Republiko Slovenijo in ... 2001).

Na podlagi dejstva, da bi po tem sporazumu Hrvaški pripadlo sporno območje na kopnem južno od Dragonje, naj bi glede na dotodanja stališča Hrvaške na celotni morski meji prišlo do ustreznega nadomestila v korist Slovenije.

7 PIRANSKO SOLINARSTVO IN SEČOVELJSKE SOLINE

Piransko solinarstvo ima verjetno korenine že v antiki. Sečoveljske soline so skupaj s tistimi v Luciji in Strunjanu del Piranskih solin. Razprostirajo v zahodnem delu naplavne ravnice rek Dragonje in Drnice, v neposrednem zaledju Piranskega zaliva. Na severu jih obdajajo zahodni odrastki flišnih Koprskih brd s polotokom Sečo, na jugu pa jih omejuje apnenčasta uravna Bujski kras. S površino 650 hektarov so največje soline ob slovenski obali. Stara struga Dragonje jih deli na še vedno aktivno severno območje, imenovano Lera, ter na opuščeno južno območje, imenovano Fontanigge.

Zaradi tesne odvisnosti pridobivanja soli od mikroklimatskih razmer je oblikovanje solinskih površin težilo k pravičnim, pravokotnim geometrijskim oblikam. Soline sestavljajo tri temeljne geometrijske vrvine: ploskve (solni fond z bazeni ali kavedini), linije (kanali s spremljajočimi nasipi) in točke (solinarske hiše, mostovi, zapornice in črpalke na veter).

Tako kot ostale soline na območju severnega Jadrana, so tudi Sečoveljske nastale ob izlivu vodotoka v morje. Ta je bil temelj njihovega nastanka. Fluvialna erozija vztrajno niža Koprška brda, zgrajena iz eocenskega fliša. Gradivo se izpira v vodotoke porečja Dragonje in postopoma premešča proti njegovemu glavnemu vodotoku. Ta ga odlaga na aluvialni ravnici ob izlivu reke v Piranski zaliv. Ker Dragonja svojo delto naplavlja čedalje globlje v Piranski zaliv, so solinarji soline z njegovega vzhodnega dela sproti širili na novo nastajajočo ravnico v smeri proti zahodu. Lokacija solin se je sčasoma pomikala proti morju, sproščeno ozemlje v zaledju pa so namenjali obdelovalnim zemljiščem, predvsem njivam, sadovnjakom in vinogradom (Savnik 1951; Križan 1990; Darovec 2001; Črnivec, Pipan in Žabjek 2006).

Sečoveljske soline so stoletja stara kulturna pokrajina na meji morja in kopnega, ki jo je na nekdanjem naravnem mokrišču zaradi pridobivanja soli ustvaril človek. Sistemi kanalov, nasipov, mostov, solnih polj, poslopj in vsega, kar je človek v tem prostoru ustvaril, so izjemen in funkcionalno zaokrožen pri-

Slika 25: Zemljevid Sečoveljskih solin, ki ga je izdelal Lorenzo Vitelleschi (1807), hrani ga Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran.

BOJAN ERHARTIČ

Slika 26: Panoramski pogled na Sečovljske soline.

ARHIV POMORSKEGA MUZEJA »SERGEJ MAŠERA« PIRAN

Slika 27: Sečovljske soline na stari razglednici.

mer uravnoveženosti med naravnimi in antropogenimi prvinami okolja. V zadnjih desetletjih so doživele preobrazbo območja, katerega edini namen je bila proizvodnja soli, v območje, kjer je poleg proizvodnje soli pomembno še varovanje naravnih vrednot in kulturne dediščine. Območje varovanja Sečoveljskih solin z Odlokom o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline iz leta 1990 in Uredbo o Krajinskem parku Sečoveljske soline iz leta 2001 vključuje tudi ozemeljski pas južno od Kanala sv. Odorika, vse do vzpetega sveta Bujskega krasa. Tamkajšnji sladkovodni izviri so nedeljiva celota Sečoveljskih solin in so bili dolga stoletja pogoj za njihovo delovanje, saj so bili poglaviti vir oskrbe solinarjev s pitno vodo.

V preteklosti je imela sol izjemen strateški pomen, saj je bila glavna sestavina za konzerviranje hrane. Prvi pisni viri o piranskem solinarstvu segajo v 13. stoletje (Pipan 2010). Prva dokumentirana navedba solin na območju Pirana je omemba solin v ustju potoka Fazana v dokumentu *Chartularium Piranense* iz leta 1278, kjer je navedeno, da so konzuli za ureditev solin na območju San Lorenza, zdajšnje Lucije, dali na razpolago peščen pas na obali. Že piranski statut iz leta 1307 med drugim določa, da občini pripada sedmina soli, pridobljene v tamkajšnjih solinah, pa tudi, da mora biti določen solni fond v primeru, če ne deluje dve leti zapored, dodeljen kakemu drugemu piranskemu meščanu (Colombo 2011).

Najpomembnejši tehnološki mejnik v delovanju Piranskih solin se je zgodil leta 1377, ko so po vzoru dalmatinskih solinarjev z otoka Paga na dnu kavedinov ali kristalizacijskih bazenov začeli izdelovati petolo, nekaj milimetrov debelo plast iz sadre, alg, bakterij in mineralov, ki jo ustvarijo mikroorganizmi in preprečuje mešanje soli z blatom. Od tedaj dalje je piranska sol zaradi izredno kakovostne petole kristalno čista, bela in dobrega okusa, brez primesi peska ter ostalih nečistoč. Zaradi izredno visoke kakovosti so »belo zlato« začeli prodajati v širše zaledje, pa tudi na širše območje Evrope in celo na Bližnji vzhod (Bonin 2001).

Gospodarski razvoj Pirana je stoletja temeljil na pridelavi in trgovanju z »belim zlatom«. Ko je leta 1283, kot zadnje istrsko mesto prišel pod oblast Benetk, je postal del širšega beneškega koncepta vzpostavljanja monopola nad solno trgovino (Holz 2001). Kako zelo pomembne so bile Sečoveljske soline za Beneško republiko govori dejstvo, da so proizvedle večino soli v okviru Piranskih solin. V teh so, ob solinah v Trstu, Miljah, Kopru, Rabu, Pagu, Stonu in Ulcinju, pridobili kar tretjino od celotne količine soli na vzhodni jadranski obali. Sol so začeli prodajati v širše zaledje, pa tudi na širše območje Evrope in celo na Bližnji vzhod. Razvila se je živahna trgovinska dejavnost. Trgovina s soljo je dosegla velik razmah zlasti po letu 1578, ko so Benečani zaradi novega gospodarskega zapleta s Habsburškim cesarstvom poškodovali tržaške soline, ki so dokončno propadle leta 1617.

Sol je bila od nekdaj strateško zelo pomembna. Benečani so nadzorovali tako njeno proizvodnjo kot tudi trgovino z njo. Sčasoma so Benetke začele proizvodnjo soli v piranskih solinah omejevati. Država je odkupila večino letnega pridelka, sedmina ga je pripadla občini, solinarji pa so ga lahko obdržali petino in ga prodajali trgovcem iz zaledja (Gestrin 1998).

Zaradi monopolne gospodarske politike in nizkih odkupnih cen soli so Pirančani sol tudi tihotapili. Tihotapljenje je bilo značilno za celotno obdobje obstoja solin. Okrepilo se je zlasti ob koncu 14. stoletja, ko so začeli pridobivati čistejšo sol, in v prvih dveh desetletjih 16. stoletja, med vojno s turško državo in Cambraijsko ligo. Zaradi neurejenih političnih razmer je doseglo močan razmah tudi ob koncu 16. in na začetku 17. stoletja.

Zaradi trgovine s cenejšo soljo iz Dalmacije in južnejših predelov Jadrana ter zaradi vzpona bližnjega Trsta so piranske soline že ob koncu 17. stoletja, še zlasti pa v 18. stoletju začele doživljati krizo. Proizvodnja soli se je izrazito zmanjšala, kar je spremljalo opuščanje kristalizacijskih bazenov. Leta 1761 je reka Dragonja prebila nasipe in poplavlila piranske soline, kar je stanje še dodatno poslabšalo (Bonin 1992). Po propadu Beneške republike so Francozi na ozemlju Ilirskih provinc uvedli popoln državni monopol nad soljo.

Ker so francoske oblasti prodajo soli v avstrijske dežele prepovedale, se je tržišče bistveno zmanjšalo. Ker so morje nadzorovale angleške vojne ladje, ni bilo možnosti izvoza soli niti po morju. Trgovali so lahko le z Lombardijo in Furlanijo, vendar so v teh pokrajinah prodajali francosko sol, ki je bila cenejša. Čeprav so bila skladišča polna, je cena soli ostala nespremenjena (Bonin 2002).

ARHIV POMORSKEGA MUZEJA »SERGEJ MAŠERA« PIRAN

Slika 28: Piranski solinarji skupaj s svojimi družinami.

ARHIV POMORSKEGA MUZEJA »SERGEJ MAŠERA« PIRAN

Slika 29: Delo v solnih bazenih.

ARHIV POMORSKEGA MUZEJA »SERGEJ MAŠERA« PIRAN

Slika 30: Solinar med vzdrževanjem solnega bazena.

ARHIV POMORSKEGA MUZEJA »SERGEJ MAŠERA« PIRAN

Slika 31: Piranski solinarji leta 1962.

S ponovnim prihodom pod avstrijsko oblast se je položaj začasno spremenil na bolje. Leta 1827 se je po celotni habsburški monarhiji ponovno uveljavil državni monopol nad soljo in se obdržal do začetka 20. stoletja. Zaradi dobre kakovosti so sol prodajali v Turčijo, posamezni trgovci pa celo v Severno in Južno Ameriko, Indijo in skandinavske dežele (Bonin 1992).

Delo v solinah je bilo izrazito sezonsko. Zima je bila čas za obnovo solinskih nasipov ter poglobljanje kanalov, poletje pa sezona žetve soli. Soline so bile v lasti bogatih meščanskih družin, cerkve, samostanov in dobredelnih ustanov. Solinarji so bili Pirančani, ki so bili večinoma italijanske narodnosti. Vsako leto aprila, okrog dneva sv. Jurija, zaščitnika Pirana, so se za nekaj mesecev skupaj z družinami preselili v soline. Sezonska migracija več kot 400 piranskih družin je bila usmerjena v solinarske hiše; o njih še vedno pričajo številne neme razvaline iz preteklosti. Čeprav solinarji nikoli niso bili lastniki solin in so kot plačilo za opravljeno delo dobivali določen delež pridelane soli, so zaslužili dovolj za celoletno preživetje svojih družin (Pipan 2010). Šele na prelomu iz 19. stoletja v 20. stoletje so sprva kot pomožni delavci, pozneje pa kot solinarji začeli delati kmetovalci iz neposredne okolice, torej z narodnostno mešanega ozemlja, za njimi pa še kmečko prebivalstvo s sosednjega, povsem slovenskega ozemlja v zaledju (Orožen Adamič 1998).

Ker je v obdobju poletne sezone v solinah živelo in delalo več sto ljudi, je bil drug pomemben pogoj za delovanje solin oskrba z zadostno količino kakovostne pitne vode. Vodotoki, ki se iz vododržnih flišnih Kopskih brd s severa in vzhoda stekajo proti Sečoveljskim solinam, so se izkazali za nezanesljiv

Slika 32: Območje Sečoveljskih solin zgodovinsko obsega tudi območje južno od Kanala sv. Odorika oziroma zdajšnje struge Dragonje (Piano Topografico ... 1882). Na tem zemljevidu je Piranski zaliv poimenovan preprosto Vallone (Arhiv Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran).

oskrbni vir, saj imajo sredozemski rečni režim, za katerega sta značilna hudourniški značaj in presihanje strug v poletnih mesecih. Edini stalni vir kakovostne pitne vode so številni kraški izviri na stiku vodonosnika Bujskega krasa z aluvialno ravnico reke Dragonje na južni strani Sečoveljskih solin. Solinarji so tjakaj dnevno hodili po vodo z lesenimi posodami ali z glinenimi vrči. Eden izmed takšnih izvirov so bile na primer Fontanele (Starec 2001, 127). Vrsta sladkovodnih izvirov je tudi v morju vzdolž Savudrijskega polotoka, kjer se sladka voda pod morsko gladino meša s slano. Dva takšna večja izvira sta Velika in Mala Luknja (Orožen Adamič 1980, 162).

Zaradi strateškega pomena oskrbovanja solin s pitno vodo z izvirov pod Bujskim krasom je občina Piran pod svoje okrilje že davno vključila bližnje zaledje vzpetega sveta Sečoveljskih solin na Bujskem krasu in Savudrijskem polotoku, kar kaže zemljevid iz leta 1882 (slika 32).

Do leta 1904 je bila temeljna proizvodna enota v celotnih Sečoveljskih solinah solni fond. Za pridobivanje soli v posameznem solnem fondu je bila odgovorna posamezna družina. Solni fond je bil razdeljen na več pravokotnih kristalizacijskih bazenov ali kavedinov, ki jih je med seboj povezoval sistem kanalov, nasipov in zapornic. Colombo (2011) navaja, da naj bi bilo leta 1283 v Piranskih solinah okrog 1200 kavedinov (bolj verjetna se mu zdi številka med 800 in 1200), leta 1375 naj bi jih bilo okrog 1750, leta 1550 okrog 3000, leta 1688 2679 in leta 1727 2426. Potem ko je Dragonja preplavila soline in uničila tamkajšnje naprave, so jih obnovili in navadno še povečali. Tako je bilo med letoma 1791 in 1800 v Piranskih solinah 4534 kavedinov, glavovina v Sečoveljskih solinah, kjer so bili v Fontaniggah 1904 kristalizacijski bazeni, v Leri pa jih je bilo 2166. Največ kavedinov, 7034, so našli leta 1820.

Leta 1904 so soline postale državna last in monopol nad soljo je tudi uradno prevzela Avstrija. Pod avstrijsko oblastjo so leta 1904 solinsko območje Lera preuredili v eno samo veliko solino in s tem zabrisali srednjeveško sestavo solin. Monopol nad soljo se je obdržal tudi v nekdanji Jugoslaviji, vse do njenega razpada. Z razvojem prometa po drugi svetovni vojni je bil možen uvoz cenejše soli iz držav južnega Sredozemlja, zlasti iz Tunizije in Alžirije, kar je pomembno vplivalo na zmanjšanje količine pridelane soli. Obenem s pridobivanjem soli sta se po letu 1954 začela razvijati industrija (Droga Portorož) in še zlasti turizem.

Leta 1967 je prišlo do ukinitve pridobivanja v Fontaniggah. Razloga sta bila negospodarnost tamkajšnjega pridobivanja v primerjavi s soljo, pridelano v Leri, še bolj pa uvoz cenejše soli iz tujine. V Leri še vedno poteka komercialno pridobivanje soli, ki jo izvaja podjetje Soline, pridelava soli d. o. o. Leta 2003 je podjetje za 20 let pridobilo koncesijo za upravljanje s Krajskim parkom Sečoveljske soline (Pipan 2010).

7.1 KULTURNI POMEN SOLIN

Sečoveljske soline so ovrednotene kot etnološka, tehnična, zgodovinska, naselbinska in (po)krajinska dediščina izjemnega pomena v državnem in širšem smislu. Vsebujejo dva tipa »tradicionalnih« solin, oba opredeljena kot kulturna spomenika: območje Lera je tehnični spomenik, bazen Fontanigge pa tehnični in etnološki spomenik, saj priča tudi o nekdanjem solinarskem stavbarstvu, bivanjski kulturi solinarskih družin, njihovem načinu dela in vsakdanjem življenju, delovanju solnih polj in organizaciji naselja.

Ob kanalih, med bregovi in solnimi polji so nanizane solinske hiše in skladišča. O značilnem solinarskem naselju, edinem ohranjenem na območju severnega Jadrana še vedno priča 117 lokacij različno ohranjenih stavb (slika 33). Naselje je pomembno kot sooblikovalec posebne pokrajine, ki jo določajo soline na stičišču kopnega z morjem.

Tradicija srednjeveškega načina pridobivanja soli se je začela ponovno vzpostavljati na delu Fontanigg ob kanalu Giassi, kjer je bil leta 1991 odprt Muzej Solinarstva, ki ga upravlja Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran. Solinarski muzej na prostem ali skansen vključuje tudi projekte mednarodnega prostovoljnega dela. Za prizadevanja pri ohranjanju kulturne dediščine je v kategoriji kulturna pokrajina za leto 2003 kot prvi v Sloveniji prejel medaljo *Europa Nostra*, ki jo podeljuje Evropska unija (Pipan 2010).

Slika 33: Opuščeni del Sečovljskih solin je kulturno in naravno pomembna vrednota.

Oba kulturna spomenika, Lera in Fontanigge, pa tudi celotno območje solin so vključno s polotokom Seča zavarovani na lokalni ravni z Odlokom o razglasitvi Krajinskega parka Sečovljske soline (1990). Poleg tega je del območja Fontanigge razglašen za kulturni spomenik državnega pomena.

7.2 NARAVNI POMEN SOLIN

Z opustitvijo pridelave soli v Fontaniggah leta 1967 je to območje prepuščeno naravni sukcesiji, tako da je nastalo biotsko pomembno območje, ki ga odlikuje izjemna pestrost vrst, habitatov in habitatnih tipov. Zaradi manjše intenzivnosti dotedanjih vsakoletnih vzdrževalnih del na solinarski infrastrukturi je to območje po nekaj stoletjih spet začelo dobivati podobo mokrišča z bolj ali manj naravnimi razmerami. V zadnjih desetletjih so se na območju opuščениh solin oblikovala posebna življenjska okolja, kakršna so somorno močvirje, slana mlaka, slana trata, poloj in trstišče. V njih so stalno ali začasno zatočišče našle številne ogrožene rastline, ptice in druge živali. Opaženih je bilo 293 vrst ptic; več kot 80 jih tu stalno ali občasno gnezdi. Čeprav v Sečovljskih solinah živi le manjše število vrst kopenskih vretenčarjev, je med njimi tudi drugi najmanjši sesalec na svetu, etruščanska rovka (*Suncus etruscus*) (Lipej 2007).

Območje Sečovljskih solin je bilo 6. januarja 1993 kot prvo slovensko mokrišče uvrščeno na seznam mednarodno pomembnih mokrišč pod okriljem Ramsarske konvencije o močvirjih. Pomembno je predvsem kot prebivališče močvirskih ptic. Meja ramsarskega območja poteka po meji krajinskega parka.

Na podlagi Uredbe o ekološko pomembnih območjih (2004) so Sečovljske soline skupaj s Sečo opredeljene kot ekološko pomembno območje, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Celotne Sečovljske soline z delom odprtega morja v Piranskem zalivu so del omrežja Natura 2000, znotraj solin pa sta še posebni potencialni ohranitveni območji Kanal sv. Jerneja in območje Fontanigge z aluvialno ravnico, ki obsega tudi ozek pas ozemlja južno od Dragonje oziroma Kanala sv. Odorika.

Na podlagi Zakona o ohranjanju narave je minister za okolje izdal Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (2004) in z njim opredelil Sečoveljske soline kot naravno vrednoto državnega pomena, znotraj katere so kot naravne vrednote posebej opredeljena še štiri območja: Sečovlje – Ob rudniku, Sečovlje – Stare soline, Sečovlje – Stojbe, Sečovlje – Curto Pichetto. Stanje naravnih vrednot je večinoma ugodno. Del solin Curto Pichetto ogrožajo v poplavah leta 2010 poškodovani nasipi, območje Starih solin na levem bregu Dragonje pa ogroža kršenje prepovedi izvajanja lova. Kljub nedovoljnemu lovu in ribolovu na območju parka hrvaški lovci in njihovi gosti občasno streljajo race in malo divjad. Na levem bregu Dragonje so znani primeri organiziranega in posamičnega ribolova ter pobiranja školjk in mehkužcev v kanalih po solinah. Ob tem hrvaška stran onemogoča vsakršen nadzor območja južno od Dragonje.

7.2.1 KRAJINSKI PARK SEČOVELJSKE SOLINE

Z namenom varovanja kulturnih in naravnih vrednot območja Sečoveljskih solin je občina Piran že 21. decembra 1989 sprejela Odlok o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, ki je bil 26. januarja 1990 objavljen v Uradnih objavah občin Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Piran, Postojna in Sežana.

Po odloku je bil v krajinski park vključen polotok Seča na severu, na vzhodu ga omejuje cestni most čez reko Dragonjo pri Sečovljah, pred vzponom ceste na Bujski kras, na jugu pa meja parka poteka južno od reke Dragonje, po reliefnem pregibu med njeno aluvialno ravnico in vzpetim Bujskim krasom. Del krajinskega parka je tako tudi ozek pas ozemlja južno od Dragonje oziroma Kanala sv. Odorika, ki sega do meje s katastrsko občino Savudrija.

Na pobudo Ministrstva za kulturo oziroma Zavoda za varstvo kulturne dediščine Piran je Vlada Republike Slovenije 5. aprila 2001 sprejela Uredbo o Krajinskem parku Sečoveljske soline. Tako se je raven zaščite Sečoveljskih solin z občinske dvignila na državno raven. Po novem je z območja Krajinskega parka izvzet polotok Seča na severu, medtem ko so druge meje ostale nespremenjene.

Na podlagi Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (2001) je Krajinski park Sečoveljske soline razdeljen na tri varstvena območja:

1. območje s primarno varstveno namembnostjo, na katerem ni dovoljeno opravljati gospodarskih dejavnosti;
2. območje, na katerem je zaradi varstva naravnih vrednot obvezno tradicionalno izvajanje solinarstva, druge dejavnosti pa se lahko opravljajo le, če ne ovirajo varstva naravnih vrednot v parku oziroma dejavnosti tradicionalnega solinarstva;
3. območje, na katerem so poleg varstva naravnih vrednot prednostni tudi tradicionalni načini rabe in opravljanja dejavnosti, če se opravljajo v obsegu in na način, ki ne ogrožata naravnega ravnovesja v parku.

Prvo varstveno območje obsega območje Fontanigge, drugo območje Lera, tretje pa neposredno okolico solin.

Na območju krajinskega parka so naravni rezervati, ki so z novejšo zakonodajo preimenovani v naravne vrednote: Ob rudniku, Stojbe, Curto Pichetto in Stare soline. Slednje so na levem bregu sodobne struge Dragonje, na izlivu reke v Piranski zaliv. Naravni rezervat Stare soline ima za krajinski park poseben pomen, saj je poleg rezervata Ob rudniku (tamkaj je med letoma 1935 in 1973 deloval rudnik črnega premoga) (Mužič 2012) najpomembnejše drstišče rib v parku.

Za krajinski park je zelo pomembno celovito obravnavanje in upravljanje celotnega vplivnega območja parka, torej povodij Dragonje in Drnice, akvatorija Piranskega zaliva, vključno s polotokom Seča, ter pobočij Savudrijskega polotoka.

Območje Krajinskega parka Sečoveljske soline na levem bregu reke Dragonje je bilo uslužbenecem takratnega Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran dostopno do leta 1993, ko je Republika Hrvaška zgradila mednarodni cestni mejni prehod Plovanija. Po njegovi dograditvi so hrvaški mejni organi uslužbenecem Zavoda onemogočili upravljanje dela Krajinskega parka

Sečoveljske soline na območju južno od reke Dragonje, kjer prihaja do precejšnjega navzkrižja interesov v rabi prostora, kar se ni spremenilo niti po sprejetju Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline leta 2001.

Slovenska stran je namreč to območje zavarovala kot enega izmed najvrednejših delov solin, hrvaška pa je isto območje razglasila za lovišče. Severozahodni del tega območja spada v Županijsko lovišče Umag, s katerim upravlja lovsko družina *Trčka Umag*, jugovzhodni del pa je del Županijskega lovišča Buje, s katerim upravlja lovsko družina *Fazan Buje* (Pregled lovišta 2014). Z lovom, ki je v krajinskem parku seveda prepovedan, so ogroženi njegovi varstveni cilji, saj lov škodljivo vpliva na naravne vrednote in biotsko raznovrstnost v parku ter ogroža njegovo ekološko, biotsko in krajinsko vrednost.

8 ZGODOVINSKI OKVIR

Istra je bila zaradi svoje geografske lege zgodovinsko pomembno območje v pomorstvu, pomorski trgovini in za obrambo notranjosti srednje Evrope. V njej so se zato poleg domačega prebivalstva prepletali predstavniki mnogih ljudstev, stekali so se tokovi svetovnega znanja, dognanj in novosti. Zgodovina Istre tako nikakor ni zgolj zgodovina domačega prebivalstva, pač pa sklop zgodovine različnih narodov, ki so skozi stoletja bivali na obalah Sredozemskega morja. Zato tudi preučevanje zgodovine kartografije Istre nima zgolj ozkega domoljubnega namena, pač pa lahko z njim spoznavamo zgodovino kartografije celotnega sredozemskega prostora, ki je s kulturno raznolikostjo vplival tako na avtorje zemljevidov kot na zemljevide same (Sošič 2012).

Zaradi prestižnega strateškega pomena je severni Jadran vseskozi privlačil različna ljudstva. Tako je ta prostor postal stičišče različnih jezikov in kultur, ki so skozi zgodovino sprožala zelo dinamičen razvoj, katerih odsev so bile tudi spremembe političnih meja. Te so imele zelo pomembno vlogo in so bistveno vplivale ne le na razvoj kulturne pokrajine, ampak tudi na prebivalstveno sestavo (Zupančič in Pipan 2012).

Na tem stičišču in obenem mejišču so imeli Slovenci težaven položaj. Kot kulturno in jezikovno jasno oblikovana skupnost so morali preživeti pritiske tako romanske (italijanske, furlanske) kot germanske (nemške oziroma avstrijske) skupnosti. Medtem ko so zaradi asimetričnih naravnih razmer imeli pripadniki prve občutno demografsko premoč, je bilo drugim slovensko ozemlje ovira na poti za dosego pomembnejše pomorske dimenzije geopolitične moči. Slovensko-hrvaška polarizacija se je pojavila zelo pozno, pravzaprav šele z osamosvojitvijo obeh držav po razpadu Jugoslavije. Vsebina slovensko-hrvaškega spora je izrazito lokalna (meddržavna), zaradi načina reševanja (vpetosti v kontekst širjenja Evropske unije) pa je dobila mednarodne in s tem širše geopolitične dimenzije (Zupančič in Pipan 2012).

Prvotno se je Istra imenovala Histria. Po nekaterih domnevah naj bi dobila ime po ilirskem plemenu Histri, ki so to območje naselili v pozni bronasti dobi, po drugih pa po spodnjem toku reke Donave, ki so jo Grki imenovali Hister. Nekoč naj bi namreč mislili, da se Donava na območju Istre izliva v Jadransko morje (Pucer 2013)).

Arheološke najdbe dokazujejo, da je bila Istra naseljena že v starejši kameni dobi, ko so ljudje živeli v jamah, ki jih v Istri ne primanjkuje. Od mlajše kamene dobe so redili živino, sejali žitarice in izdelovali lončeno posodo. Prva naselja, tako imenovana gradišča, so nastajala od srede 2. tisočletja pr. n. št. Zgrajena so bila na gričih ali v izpostavljenih legah nad dolinami in bila utrjena s obzidji. V obdobju bronzaste in železne dobe je bilo v Istri okrog 500 gradišč. Histri se omenjajo že pred 5. stoletjem pr. n. št. Ukvarjali so se z lovom, ribolovom, poljedelstvom, živinorejo in trgovino.

Rimljani so Histre napadli že konec 3. stoletja pr. n. št., dokončno pa so si jih podredili leta 178 ali 177 pr. n. št. (Pucer 2013). V rimski dobi je bila Istra deloma vključena v X. provinco Italije, imenovano *Venetia et Histria*, vzhodno od reke Raše pa v provinco *Ilirik* in po njeni razdelitvi leta 10 (Ilirik ... 2013) v provinco *Dalmatia* (Sošič 2012). Rimljani so Istri vladali do leta 476, zatem pa so si jo do leta 539 lastili Goti, nakar je za dve stoletji prešla pod bizantinsko oblast. Nato so si jo za kratek čas podredili Langobardi, leta 788 pa je pripadla Frankom. Frankovska nadoblast je temeljito spremenila družbene odnose na polotoku (Pucer 2013).

Slovani so Istro začeli naseljevati v 7. stoletju. Kronisti poročajo o zgodnjerednjeveški slovanski agrarni poselitvi neposredno ob morski obali severnega dela Tržaškega zaliva, medtem ko so obalna mesta kljub razmeroma močnemu doseljevanju slovanskega življa zadržala kontinuiteto poselitve in s tem romanski značaj (Gogala 1992, 15–17). Središče politične in gospodarske moči v Istri je bilo v oddaljenih Benetkah, ki so posedovale skoraj celotno obalno območje severnega Jadrana.

Celoten akvatorij Piranskega zaliva gospodarsko in v upravno pripada Piranu že vsaj od 13. stoletja dalje. Naselje se je začelo razvijati v zgodnjem srednjem veku, v virih pa se kot *Piranon* prvič omenja v prvem desetletju 7. stoletja. V drugi polovici 8. stoletja je tako kot celotna Istra prešlo iz bizantinske pod frankovsko oblast. Sredi 9. stoletja je bila Istra priključena k srednjeveškemu frankovskemu Ital-

skemu kraljestvu, sredi 10. pa kot del Furlanske marke vključena v Sveto rimsko cesarstvo (*Sacrum Romanum Imperium*) (Mihelič 1994; Sveto rimsko cesarstvo 2014).

Takrat so se v istrskih obalnih mestih začeli močnejše razvijati obrt, pomorska trgovina in solinarstvo. Zlasti solinarstvo je bistveno vplivalo na družbene in gospodarske razmere. Trgovina s soljo je namreč imela odločilno vlogo v razvoju Trsta, Milj, Kopra, Izole in Pirana (Žagar in Mihelič 1998). Zaradi pomembnosti navedenih dejavnosti je oblast nad istrskimi obalnimi mesti postopoma prevzemala Beneška republika, ki je kot samostojna politična tvorba zaživela leta 697 z imenovanjem prvega doža Paulicia Anafesta, čeprav je bila sprva še vedno trdno navezana na Bizantinsko cesarstvo. Povsem osamosvojena je bila šele proti koncu 10. stoletja (Beneška republika 2014).

Obalna mesta so vpliv Benetk občasno občutila že od sedemdesetih let 9. stoletja, vendar so se, vključno s Piranom, še nekaj časa samostojno razvijala. Po letu 1209 je imel položaj istrskega mejnega grofa oglejski patriarh. Za Piran lahko trdimo, da »... je zrasel na soli ...« (Bonin 1992). Leta 1274 je dobil statut, leta 1283 pa je bil kot zadnje samostojno istrsko mesto podrejen Beneški republiki. Pod njenim okriljem je ostal vse do njene ukinitve leta 1797.

Od 14. stoletja dalje so posesti na območju Krasa in severne Istre pridobivali Habsburžani. Pomen je začel pridobivati Trst, ki je leta 1382 prešel pod njihovo oblast in s tem postal resen tekmeč beneških mest v Istri. Do pomembnih geopolitičnih sprememb je prišlo po dveh avstrijsko-beneških vojnah. Tako prva (1508–1517) kot druga (1615–1617) sta napovedovali čedalje večji pomen dostopa do morja. Sprožil jih je spor glede plovbe in trgovanja. Po obeh vojnah je Avstriji uspelo dokončno utrditi posestne in služnostne pravice na morju in ob njem. Površinsko skromno, vendar strateško zelo pomembno avstrijsko ozemlje med Devinom in Miljami je omogočilo vzpon Avstrije kot pomorske sile, razvoj Trsta in s tem bistveno spreminjanje njegovega bližnjega zaledja. Leta 1719 je bil razglašen za svobodno luko (Pirjec 2008, 17), kar je izjemno pospešilo njegov razvoj.

Slika 34: Zgodovinsko daleč najpomembnejše naselje na obali zaliva je slikovito srednjeveško mesto Piran (Lavallee 1802) (Zasebna zbirka Boruta Žuniča).

Druga pomembna prelomnica je bila francoska okupacija teh predelov. Francoske čete so beneško Istro zasedle leta 1806, celotno območje Piranskega zaliva pa je bilo med letoma 1809 in 1813 vključeno v Ilirske province s sedežem v Ljubljani. Ilirske province, ki so se raztezale od Koroške do Boke Kotorske, so imele vlogo celinske zapore Avstrije oziroma francoskega pomorskega nadzora vzhodnega Jadrana, vse do takratnih otomanskih (turških) ozemelj (Slovenski veliki leksikon 2007).

Po francoskem porazu in ukinitvi Ilirskih provinc se Beneška republika ni več obnovila. Njene posesti v Istri so pripadle Avstriji in bile vključene v tri upravno-politične enote: Goriško, Istro in Trst kot ozemlje s posebnim statutom. Vse tri so pozneje dobile skupno ime Avstrijsko primorje (nemško *Österreichisches Küstenland*, italijansko *Litorale Austriaco*), ne pa tudi posebnega upravnega statusa (Slovenski veliki leksikon 2007). Leta 1814 je bila ustanovljena tako imenovana glavna občina Piran, ki je obsegala podobčine Piran, Savudrija in Kaštel (Mihelič 2008). V prvi polovici 19. stoletja je franciscejski kataster tudi Istro razdelil na katastrske občine. Piransko politično občino, ki je obsegala isto ozemlje kot v beneškem obdobju, so sestavljale katastrske občine Piran, Sv. Peter, Kaštel in Savudrija. Takšen obseg je obdržala vse do druge svetovne vojne (Mihelič 2009). Avstrijsko Primorje je bilo del avstro-ogrske monarhije do konca prve svetovne vojne leta 1918, ko je pripadlo Italiji. Ta je nastala leta 1866 z združitvijo malih držav na Apeninskem polotoku, nekdanjega Neapeljskega kraljestva, Sicilije, Papeške države in Piemonta. Nastanek močne države v zahodnem sosedstvu Avstro-Ogrske je bistveno spremenil razmere v severnem Jadranu, ki je ponovno postal mejišče (Zupančič in Pipan 2012). V obdobju Italije je piranska občina ostala nespremenjena, ohranila je tudi pravice nad morjem, ki je oblikovalo njeno obalo (Mihelič 2008).

Po končani drugi svetovni vojni leta 1945 je Piran za nekaj let postal del Svobodnega tržaškega ozemlja, po podpisu Londonskega sporazuma pa je bil leta 1954 priključen nekdanji Jugoslaviji oziroma njeni republiki Sloveniji (Mihelič 1994). Po razpadu Jugoslavije leta 1991 je postal del novonastale države Republike Slovenije. Z nastankom Republike Hrvaške in spremembo republiških meja v državnih se je znašel v neposredni bližini državne meje. Nedoločen potek državne meje med Slovenijo in Hrvaško je dodobra zaznamoval tudi sodobnost Piranskega zaliva in neposredno vplival na njegovo novodobno preimenovanje, za katerega Hrvati uvajajo alonima *Savudrijska vala* oziroma *Savudrijski zaljev*.

8.1 MEJNI SPOR NA OBMOČJU ZALIVA IN NJEGOVO ZGODOVINSKO OZADJE

Od 13. stoletja dalje se je v Evropi namesto prostorsko širšega, iz latinščine izhajajočega izraza *fronteria* ali *frontaria*, ki označuje širše obmejno območje, uveljavil bolj linearni termin *granica*, ki izhaja iz poljščine. Nadomeščanje conalnega koncepta meje z linearnim izraža prehod od ofenzivnega k defenzivnemu družbeno-političnemu sistemu in težnjo po definitivnem urejanju zemljišč, posesti, skratka »obvladanega sveta« (Bufon 2001). Izraz tovrstnega urejanja sta zemljiški kataster kot geodetski pojem in zemljiška knjiga kot pravni pojem.

Vir mejnega spora med Slovenijo in Hrvaško je južna meja katastrske občine Sečovlje, ki spada v občino Piran. Problem je vzplamtel po letu 1991, ko je obravnavano območje, ki pripada isti kulturni pokrajini, prvič v zgodovini razdelila državna meja. Prej je bila to namreč meja med republikama znotraj enotne federalne države Jugoslavije (Pipan 2007). Mejni problem med Slovenijo in Hrvaško na spornem območju ob spodnjem toku Dragonje (glej tudi poglavje 6.5) so z geografskega in zgodovinskega vidika obravnavali že številni slovenski, hrvaški in tuji avtorji (Klemenčič in Schofield 1995; Blake in Topalović 1996; Gosar in Klemenčič 2000; Darovec in Gosar 2004; Kristen 2006; Mihelič 2007). Po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške se je razplamtel še mejni spor v Piranskem zalivu (glej podpoglavji 5.3.1 in 5.3.2).

Po razpadu Jugoslavije ter osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške leta 1991 je odsek meje ob spodnjem toku reke Dragonje zaradi dotedanjih nedorečenosti v zvezi z raznimi pristojnostmi obeh nekdanjih jugoslovanskih republik na obravnavanem območju postal eden izmed najtrših orehov v razmejitenem

procesu med Slovenijo in Hrvaško. Čeprav je med državama več spornih ozemeljskih vprašanj, je istrski del meje zdaleč najbolj izpostavljen. Izjemno pomemben je stik kopenske meje z morskou gladino ob oseki, saj je izhodiščna točka za razmejitev na morju (Pipan 2008).

Kopenski potek državne meje je posredno pomemben za potek državne meje na morju, saj morska meja med Slovenijo in Hrvaško ni bila nikoli določena, ker je bilo Jadransko morje skupno, torej jugoslovansko. Do leta 1991 sta imeli državi razdeljen policijski nadzor na vodnih površinah Jadranskega morja, pri čemer je slovenska stran izvajala kontrolo nad celotnim Piranskim zalivom, vse do Savudrijskega rta.

Nekaj mesecev pred osamosvojitvijo Slovenije in Hrvaške je prišlo do spremembe območja nadzora osimske morske meje. V nasprotju s hrvaško stranjo, ki je želela, da slovenska stran opravlja nadzor še malce južneje od dotedanjega območja, je šef kopske notranje uprave predlagal, da se redni obhod Piranskega zaliva s slovenske strani skrajša. Namesto nadzora do Savudrijskega rta s svetilnikom in zalivom Uvala Savudrija naj bi se omejili na vode približno 278 metrov (0,15 navtične milje) od savudrijske obale. S prihodom ladij jugoslovanske vojne mornarice je bil slovenski pomorski policiji onemogočen dotedanji nadzor celotne osimske morske meje (Rebec 2004).

Območje policijskega nadzora slovenske pomorske policije se je premaknilo na črto Savudrijski rt-zadnja prelomnica mejne črte z Italijo (točka T 4). To črto policijskega nadzora je spoštovala tudi Jugoslovanska vojna mornarica, vse do njenega umika iz Slovenije (Celar 2002). Ta črta policijskega nadzora na morju se še vedno izvaja.

Kot rečeno, akvatorij Piranskega zaliva v gospodarskem in v upravnem smislu pripada Piranu že vsaj od 13. stoletja dalje, ko je bil ta še pod nadoblastjo Benetk. Slovensko-hrvaški spor glede vzpostavitev morske meje je za Slovenijo še posebno pomemben z vidika prizadevanj za zagotovitev nemotenega dostopa na odprto morje, ki ga otežujeta ali celo preprečujeta ozek Tržaški zaliv in kratka slovenska obalna črta. S tega zornega kota je bil pomemben sporazum med predsednikoma hrvaške vlade Ivico Račanom in slovenske vlade Janezom Drnovškom leta 2001, po katerem bi večji del akvatorija zaliva pripadel Sloveniji, manjši del vzdolž obale Savudrijskega polotoka pa Hrvaški. Sporna naselja oziroma zaselki na levem bregu spodnjega toka Dragonje bi pripadli Hrvaški. Slovenski parlament je sporazum potrdil, hrvaški pa ne (Pipan 2004).

Pozneje je morska meja postala pomembna za Hrvaško z vidika implementacije ekološko-ribolovne cone, ki jo je kljub nasprotovanju Italije in Slovenije enostransko sprejela leta 2006, na začetku leta 2008 pa se je njenemu izvajanju v prid nadaljevanja pogajanj kot kandidatke za vstop v Evropsko unijo morala odločiti. Ko je Hrvaška 1. julija 2013 postala polnopravna članica Evropske unije, so določila ekološko-ribolovne cone za druge članice EU postala nična.

S tem se je Piranski zaliv znašel v srčiki nerešenih mejnih vprašanj vzdolž celotne državne meje med Slovenijo in Hrvaško. Ker se državi ne moreta dogovoriti skoraj o ničemer več (tudi ne, ali naj rešujeta posamezne sporne točke ali vse probleme v paketu, ali naj se povsod držita enakih razmejitvenih kriterijev, saj se vsaka na posameznih odsekih zavzema le za tiste, ki so njej v prid), sta se kot o edini preostali možnosti dogovorili o mednarodni arbitraži.

Verjetno je prav članstvo Slovenije v Evropski uniji slovensko politično elito navdahnilo s prepričanjem, da lahko med pridruženjem Hrvaške Evropski uniji pritisne na soseda in izposluje boljši mejni izid. Nepredvidno napenjanje loka je Slovenijo drago stalo, saj se je v dogovarjanje o meji vključila Evropska unija, kar se je zgodilo ravno, ko je le-ta zaradi notranjih razmer (zastoja širitvenega procesa) in izbruha hude gospodarske krize potrebovala kakršnokoli rešitev. Slovenija je morala opustiti nasprotovanje vstopu Hrvaške v Evropsko unijo in pristati na arbitražno reševanje mejnega spora. Po svetu je sicer arbitražna za reševanje težavnih mejnih, še posebej pomorskih sporov, precej pogosta metoda. Neugodno za Slovenijo je, da se je dotlej izrazito dvostranski mejni spor prelevil v mednarodnega.

Naj omenimo še, da se je slovenska stran doslej na zemljevidih do leta 2008 strogo izogibala prikazovanju poteka nedogovorjene državne meje na morju. To pa ni veljalo za hrvaško stran, ki mejo že več let praviloma vrisuje po sredini Piranskega zaliva, kar ustreza njenim maksimalnim pogajalskim izhodiščem.

8.1.1 NASTANEK SLOVENSKO-HRVAŠKE MEJE V ISTRI

Slovensko-hrvaška meja je nastala kot rezultat administrativne razdelitve med Slovenijo in Hrvaško po koncu Tržaške krize, potem, ko je bila cona A Svobodnega tržaškega ozemlja dodeljena Italiji in cona B Jugoslaviji; dejansko je šlo za razdelitev med dve republiki iste države. Dokler je bila meja medrepubliška, ni bilo problemov, težave pa so nastale v novih okoliščinah, ko sta Slovenija in Hrvaška razglasili neodvisnost in so meje morale prevzeti povsem nove funkcije. Delitvena razmerja segajo v čas druge svetovne vojne in po njej, ko se je v senci parol o socialističnem internacionalizmu jugoslovanskega tipa dogajal tihi, navzven zamolčani spopad za »slovenskost« oziroma »hrvaškost« sicer majhnih, a, kot se še vedno kaže, zelo pomembnih območij (Kristen 2002).

Zgodovinski vzrok za mejni spor so spremembe meje občine Piran. Njene katastrske meje so nastale kot posledica lastništva zemljišč z različno rabo pripadnikov posameznih lokalnih skupnosti. Skozi stoletja gospodarskega razvoja, ki je temeljil na lokalnih virih, so bile meje vse do konca druge svetovne vojne razmeroma stabilne. Zaradi strateškega pomena oskrbovanja solin s pitno vodo iz izvirov pod Bujskim krasom je občina Piran pod okrilje že davno vključila bližnje zaledje vzpetega sveta Sečoveljskih solin na Bujskem krasu in Savudrijskem polotoku.

Poznejši zunanji minister ustaške NDH je že leta 1939 »prilagodil« podatke nekdanjega predstojnika avstrijskih centralnih statističnih ustanov Carla von Czoerninga, ki je sredi 19. stoletja prvi izvedel anketo o narodnostni sestavi celotne monarhije. Choerning je bil tudi prvi, ki je slovensko-hrvaško narodnostno mejo postavil na Dragonjo, vendar je območji Kaštela in Savudrije južno od reke še vedno izrecno uvrščal k slovenskemu etničnemu ozemlju (Švagelj 2007).

Spremembe južne meje občine Piran segajo v čas druge svetovne vojne, ko se je začela oblikovati bodoča razmejitev med Slovenijo in Hrvaško v Istri. Slovenski Narodnoosvobodilni Svet (SNOS) je z namenom priprave izhodišč za slovenske državne meje po vojni ustanovil Znanstveni inštitut, katerega predsednik je bil dr. Fran Zwitter. Sodelavci Znanstvenega inštituta so se pri načrtovanju povojnih meja usmerjali prvenstveno v študije slovensko-italijanske, slovensko-nemške in slovensko-madžarske etnične meje, mejo s Hrvati oziroma Hrvaško pa so kot neproblematično puščali ob strani (Mihelič 2007, 149).

Pri določanju izhodišč za mejo s Hrvaško v Istri elaborati niso temeljili na terenski raziskavi, ampak na starejši, zgodovinski literaturi. Oprli so se namreč na *Zemljevid Slovenske dežele in pokrajin*, ki ga je leta 1853 izdelal Peter Kozler. Razlog za to odločitev je bilo splošno nepoznavanje dejanskih terenskih razmer, saj med svetovnima vojnama tega območja slovenski znanstveniki niso mogli podrobneje preučevati, ker je spadalo pod Italijo.

Ohranjeni so zapisniki šestih sej Znanstvenega inštituta, ki so bile 26. januarja 1944 v bazi 13–23, 7. februarja 1944, verjetno v bazi 13–23, 22. februarja 1944 v Črnomlju, 20. marca 1944 v Semiču, 1. maja 1944 v Črnomlju in 30. junija 1944 ponovno v Semiču. Poleg teh sej je bila še posebna seja 20. marca 1944 v Semiču, ki se je je udeležilo 19 udeležencev, med njimi tudi zunanji sodelavci inštituta (Škerl 1965, 36). Na osnovi gradiv zasedanj Znanstvenega inštituta in SNOS je Dušan Fatur ugotovil, da, če je bilo na vseh zasedanjih, ko so govorili o meji, porabljenih 100 ur, za mejo v Istri na razpolago le 20 minut (Fatur 2008).

Eden od rezultatov teh zasedanj je tudi zemljevid predloga razmejitve med Slovenijo in Hrvaško v Istri, ki ga je pripravil Fran Zwitter. Za osnovo je vzel zemljevid *Upravna podjela Istre* iz leta 1918, ki prikazuje katastrske občine in na katerem so imena katastrskih občin v hrvaščini. Na zemljevidu, kjer sta z modro-rdečim barvnim svinčnikom vrisani dve različici meje v Istri glede na to, ali so katastrske občine Topolovec, Gradin, Sočerga, Movraž, Črnica in Rakitovec vključene v Hrvaško ali Slovenijo, je na območju ob spodnjem toku Dragonje začrtana ena sama črta. Ta poteka po dolini reke Dragonje,

Slika 35: Predlog razmejitve med Slovenijo in Hrvaško v Istri, kot ga je pripravil Fran Zwitter (Arhiv Republike Slovenije, 1402). ► str. 72

vendar ne po reki sami, pač po južni meji tedanje katastrske občine Piran (slika 35). Zemljevid hrani Arhiv Republike Slovenije (AS 1402).

Med slovenskimi in hrvaškimi partizanskimi enotami ter prebivalstvom v severni Istri je do nesporazumov glede vojaških akcij, oskrbovanja in mobilizacije prihajalo že leta 1943. Za ureditev nesoglasij sta se 10. februarja 1944, le tri dni po prvem zasedanju Znanstvenega inštituta, v Maliji nad Izolo sestala tajnik okrožnega odbora OF Milan Guček in zastopnik pokrajinskega komiteja KPH Andrija Babič. Rezultat njunega srečanja je bil dogovor o vojaško-operativni razmejitvi delovanja obeh osvobodilnih gibanj. Guček v spominskih navaja (Guček 1959): »... Z Andrijo sva slonela nad geografsko karto in sva se kaj lahko sporazumela. Meja bo tam, kjer se konča ozemlje in govorijo ljudje še izrazito slovensko. Tako daleč je pravzaprav segala organizacija naše Osvobodilne fronte, tukaj se prebivalci sami čutijo Slovence. In sva kar začrtala mejo in sprti ocenjevala vasi. Začela sva pri izlivu Dragonje v morje s konca Sečoveljskih solin, nato sva šla ves čas po toku te rečice do vasi Topolovec, nato jugovzhodno pod vasjo Pregara, proti vzhodu nad Štrpedom pred Buzetom in proti Vodicam. Podala sva si roke. Sedaj ne bo več nesporazumov, čigavo je kaj. Morda sva tudi opravila delo za bodoče republiške meje. Kdo ve? ...« (Marin 1998)

Dogovor je bil sklenjen neodvisno od Znanstvenega inštituta in ni skladen s Zwitterjevimi zemljevidi. Ta vojaško-operativna razmejitev med slovensko in hrvaško partizansko vojsko je tudi prva etnična razmejitev Slovencev in Hrvatov v Istri. Vojaško-operativni razmejitvi navkljub so se pozneje še vedno pojavljale težave, ki so jim botrovali predvsem poskusi hrvaških partizanskih enot mobilizirati Slovence onkraj črte organizacijsko-ozemeljske razmejitve (Celar 2002). Obstoječe mejne spore med Slovenijo in Hrvaško je že leta 1945 reševala posebna slovensko-hrvaška komisija, ki sta jo vodila takratna notranja ministra Ivan Maček Matija in Stevo Krajačić.

10. februarja 1947 je bila v Parizu podpisana mirovna pogodba med Jugoslavijo in Italijo, ki je začela veljati 15. septembra 1947. Telega dne je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje (STO). Zakonodajni organ njegove cone B, ki je bila pod vojaško upravo Jugoslovanske armade, je bil Istrski okrožni ljudski odbor (IOLo). Cona B je bila razdeljena na okraja Koper in Buje, med katere je bila razdeljena

Slika 36: Izrez zemljevida iz priloge knjige *Cadastre national de l'Istrie* (1946; v Darovec 1992, 74).

tudi dotlej enovita občina Piran. Skladno z odločitvijo Znanstvenega inštituta za mejo po dolini reke Dragonje sta katastrski občini Savudrija in Kaštel, ki sta prej spadali v občino Piran, po novem pripadli pozneje ustanovljeni občini Buje v istoimenskem okraju (slika 36). Zemljiški knjigi obeh katastrskih občin naj bi bili iz sodišča v Piranu preneseni na sodišče v Bujah.

V nasprotju s stališčem Znanstvenega inštituta in s katastrskim načelom je verjetno pod vplivom dogovora Guček-Babič mejo po reki Dragonji določil Odlok o ureditvi ljudskih sodišč Istrskega okrožja (1947). Ta je jurisdikcijo nad ozemljem južno od reke s sodišča v Piranu prenesel na sodišče v Bujah. Njegov 10. člen se glasi: »... *Okrajno ljudsko sodišče v Bujah posluje v svojem dosedanem sodnem območju, okrajni ljudski sodišči v Piranu in Koprju poslužeta v istih sodnih področjih, v katerih sta poslovala pred ukinitvijo samostojnega okrajnega sodišča v Piranu, vendar le severno od reke Dragonje* ...«.

Zaradi večstoletne navezanosti prebivalcev ob Dragonji na občino Piran so se leta 1948 prebivalci Mlinov odloku uprli in zahtevali ponovno umestitev v Slovenijo oziroma v krajevni ljudski odbor Sečovlje, posledično pa tudi pod jurisdikcijo okrajnega sodišča v Piranu. Njihovo zahtevo je potrdil sklep V. rednega zasedanja IOLO, ki je bilo 29. junija 1948 v Piranu. Zapisnik tega zasedanja je 30. oktobra 1948 izšel v 6. številki 2. letnika Uradnega lista vojne uprave JA jugoslovanske cone STO in IOLO. V njegovem 3. členu, ki govori o organizacijskih vprašanjih, je navedeno (Zapisnik V. rednega zasedanja ... 1948): »... *Tajnik Izvršilnega odbora tov. Laurenti Eugenio poroča o organizacijskih izpremembah v organih ljudske oblasti, nato pa poda sedanje stanje razmejitve med krajevnimi ljudskimi odbori. Končno predloži dopis prebivalcev naselja Mulini (Sv. Odorik), ki prosijo, naj bi jim IOLO dovolil odcepitev od KLO-a Kastel okraj Buje ter priključitev k KLO-u Sičjole, kamor so vezani gospodarsko in kulturno. Tej prošnji se soglasno ugotovi, odobri se tudi soglasno celotno poročilo Laurenti-ja* ...«.

Dobro leto pozneje so isto zahtevali tudi prebivalci Bužinov in Škodolina. Njihovo zahtevo je potrdil sklep VIII. rednega zasedanja IOLO z dne 17. in 18. julija 1949 v Koprju. Zapisnik tega zasedanja je izšel v 1. številki 4. letnika Uradnega lista vojne uprave JA jugoslovanske cone STO in IOLO, 25. 1. 1950. V njegovem členu 9c je navedeno (Zapisnik VIII. rednega zasedanja ... 1950): »... *del zaselka Božini s hišama številka 1019 in 1020, KLO Kaštel, okraj Buje, se priključi zaselku Božini v območju KLO Sečovlje, okraj Koper* ...«.

Oba sklepa, ki sta »razveljavila« predhodni odlok, je prav tako kot odlok sam sprejel isti organ, ki je načeloval coni B Svobodnega tržaškega ozemlja. Objavljena sta bila v istem glasilu, ki je izhajalo v vseh treh uradnih jezikih cone B STO, hrvaščini, italijanščini in slovenščini. Sklepa IOLO sta ozemlje občine Piran oziroma katastrske občine Piran III, ki je bila leta 1953 preimenovana v katastrsko občino Sečovlje, ponovno razširila na ozek pas ozemlja južno od reke Dragonje in Kanala sv. Odorika, do meje s katastrskima občinama Savudrija in Kaštel, ki poteka po reliefnem pregibu med naplavno ravnico reke Dragonje in vzpetim površjem Bujskega krasa.

Na podlagi Memoranduma o soglasju oziroma Drugega londonskega sporazuma 5. oktobra 1954, se je italijanska civilna uprava z manjšimi ozemeljskimi popravki razširila na cono A STO, jugoslovanska pa na cono B STO. Memorandumu je sledil jugoslovanski zvezni Zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju iz 27. oktobra, na katero se je z mednarodnim sporazumom razširila civilna uprava Federativne Ljudske republike Jugoslavije, ki je okraj Koper dodelila Sloveniji, okraj Buje pa Hrvaški (Zakon o veljavi ustave ... 1954). Zakon o razširitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih predpisov na Koprsko območje iz novembra istega leta je slovensko jurisdikcijo razširil na novo pridobljeno ozemlje (Zakon o razširitvi ... 1954). Zakon o območjih okrajev in občin iz 30. junija 1955 je določil, katere katastrske občine sestavljajo območje Slovenije. Celotna katastrska občina Sečovlje je bila vključena v Slovenijo, tudi območje južno od Dragonje (Zakon o območjih ... 1955). Leta 1956 je posebna slovensko-hrvaška komisija rešila zadnji spor, ko je več naselij v povirju Dragonje iz občine Buje v tedanjem okraju Pulj sporazumno postalo del ozemlja takratne Ljudske republike Slovenije.

Cena, ki jo je Slovenija plačala formalno za jugoslovanski, dejansko pa za hrvaški interes, je bila visoka. Poleg prebivalstvenega vidika, v Italiji je zaradi načela etničnega ravnotežja ostalo več deset

tisoč Slovencev, je namreč treba upoštevati dejstvo, da je skupaj s cono A Svobodnega tržaškega ozemlja izgubila celotno tradicionalno slovensko morje od Devina prek Sesljana in Barkovelj do Trsta. V coni B je bil eden od dveh uradnih jezikov slovenščina, ne hrvaščina. Takrat je bilo rečeno, da bo vso cono B, če bo pripadla Jugoslaviji, dobila Slovenija, s čimer se bi ji omenjena izguba nadomestila (Švagelj 2009). Zato se z izgubo njenega južnega dela v korist Hrvaške Slovenija ob reševanju odprtih mejnih vprašanj z južno sosedo poleg drugih argumentov vsekakor lahko in tudi mora sklicevati na načelo pravičnosti.

8.1.2 POSLEDICE NEREŠENEGA MEJNEGA SPORA

Čeprav so sporna mejna območja običajno samosvoji primeri, je večini skupno, da nedoločene meje negativno vplivajo na njihov razvoj in čezmejno sodelovanje. Glede na stopnjo vplivov je treba razlikovati med (Waack 2013):

- ravnijsko Evropske unije s svojimi političnimi in upravnimi enotami,
- državno ravnijsko z vidika členitve na članice Evropske unije in njihove sosednje države, nečlanice unije, ter
- lokalno oziroma regionalno ravnijsko na obeh straneh zunanje meje Evropske unije.

Waack (2013) na območju Evropske unije navaja 20 novodobnih mejnih sporov, med katerimi je tudi območje Piranskega zaliva, ki ga v prispevku kot enega od dveh vzorčnih primerov tudi podrobneje predstavi. Kar 11 sporov je povezanih z razpadom Jugoslavije in Sovjetske zveze na začetku zadnjega desetletja prejšnjega stoletja.

Problematika omejenosti se je zaostriła z vstopom Slovenije v Evropsko unijo, uveljavitvijo Sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) in uvedbo šengenskega mejnega režima. Vstop Slovenije v Evropsko unijo maja 2004 ter njen poznejši vstop v šengensko območje je državno kopensko mejo močnejše zavaroval; njena prepustnost se je dejansko zmanjšala, saj je južna slovenska meja postala zunanja meja evropske unije. To je posredno povzročilo zmanjšano gospodarsko izmenjavo na lokalni ravni, obenem pa se je povečala odvisnost od zaposlitev prebivalcev v administrativnih poklicih in storitvenem sektorju. Vstop Slovenije v Evropsko unijo je nesporno pomagal pri razvoju kopske luke in znova jasno pokazal na nujnost njene tesnejše povezanosti z oddaljenim srednjeevropskim zaledjem. Nasprotno pa se je hrvaška stran Istri periferizirala, še posebej njena notranjost (Pipan 2007 in 2009).

Državljeni Slovenije, lastniki počitniških bivališč in drugih nepremičnin v severni Istri, so zaradi različnih težav pogosto prodajali svoje nepremičnine, čeprav za razmeroma nizko ceno. Nekatera naselja, na primer Dajla, so bila glede na lastništvo počitniških bivališč večinoma slovenska. Obenem je zaradi različnih kalkulacij in lastniških sprememb prišlo do hitre pozidave južne obale Piranskega zaliva, kar gre prav tako pripisati učinkom vzpostavitve državne meje.

Čeprav je Hrvaška pred kratkim postala članica Evropske unije, se bo trenutno veljavni mejni režim med državama sprostil šele, ko bo postala članica šengenskega območja. Pogoj za to je, da na svojih vzhodnih mejah vzpostavi sistem varovanja, ki bo ustrezal šengenskim standardom. Šengenski sporazum so leta 1985 podpisale države Belgija, Francija, Luksemburg, Nemčija in Nizozemska, ker so želele postopno odpraviti mejno kontrolo na medsebojnih mejah. Zdaj združuje že 26 evropskih držav, med katerimi je 22 članic Evropske unije, 4 pa so članice Evropskega združenja za svobodno trgovino (EFTA). Skupaj merijo približno 4.300.000 km² in imajo nekaj več kot 400 milijonov prebivalcev. Šengenski režim vsebuje skupno azilsko, migracijsko in vizumsko politiko (Waack 2013). Skladno z njim lahko vsi prebivalci šengenskega območja brez kakršnekoli kontrole prestopajo meje med državami članicami.

Slovenija, ki je članica šengenskega območja postala konec leta 2007, se je na uvedbo šengenskega mejnega režima na 670 km dolgi kopenski meji s Hrvaško pripravljala kar 10 let. Hrvaška kopenska meja s Srbijo, Bosno in Hercegovino ter Črno Goro je dolga 1198 km (A Concise Atlas ... 1993). Hrvaš-

ka pa ima sporne mejne odseke z vsemi sosednjimi državami, razen z Madžarsko (Waack 2013). V primerjavi z njimi se razreševanje mejnih nesoglasij dozdeva dokaj enostavno. Med spornimi hrvaškimi mejami se zdi še posebej zapletena razmejitev med Hrvaško ter Bosno in Hercegovino na morju, na kratkem odseku obale v zaledju Neuma, edinega večjega bosansko-hercegovskega naselja na jadranski obali, kjer je ozemlje Republike Hrvaške dobesedno presekan na dva dela (Gosar 2013). Najbrž je tudi zaradi tega in prav tako sporne meje na območju polotoka Prevlaka, k z zahodne strani obrobja Boko Kotorsko, hrvaška drža pri razreševanju mejnega spora s Slovenijo tako zelo nepopustljiva, saj bo končni rezultat zagotovo pomembno vplival na razreševanje mejnih sporov z drugimi sosedami.

Po najbolj optimističnem scenariju bo Hrvaška postala članica šengenskega območja v nekaj letih, do takrat pa bodo čezmejni stiki na obravnavanem območju talec »Trdnjave Evrope«, ki hkrati s popolno liberalizacijo notranjih meja postavlja zidove tam, kjer jih prej nikoli ni bilo (Pipan 2007).

9 POIMENOVANJA OBMOČJA PIRANSKEGA ZALIVA SKOZI ČAS

Ime Piranskega zaliva se je skozi zgodovino spreminjalo bolj, kot je v navadi za mareonime podobnih dimenzij. Celo večini Slovencev je malo znano in presenetljivo, da se je nekoč imenoval drugače kakor zdaj. Ime Piranski zaliv je namreč med nami tako močno zakoreninjeno, da je večini ljudi samo po sebi umevno, da je, še zlasti ker se navezuje na edino zgodovinsko pomembno mesto na njegovi obali, takšno že od nekdanj, torej vsaj od srednjega veka dalje.

V zbirko dokumentov, na in v katerih smo pregledali poimenovanja območja Piranskega zaliva, smo vključili vse pregledane zemljevide in druge vire, kjer je obravnavani zaliv dovolj jasno poimenovan. V seznamu (preglednica 5) so se znašli 104 različni kartografski viri, ki smo jih kronološko razvrstili. To nam je omogočilo razbrati, kako se je poimenovanje zaliva spreminjalo skozi čas in v katerem časovnem razdobju se je določeno ime pojavljalo oziroma prevladovalo. Trinajst kartografskih virov je iz 16. stoletja, triindvajset iz 17. stoletja, devetnajst iz 18. stoletja, štirinajst iz 19. stoletja, šestindvajset iz 20. stoletja in preostalih devet iz 21. stoletja.

Zavedamo se, da vseh razpoložljivih virov nismo odkrili in pregledali. Zato seznam ni popoln, vendar je zagotovo dovolj reprezentativen, da zanesljivo omogoča celovit vpogled v obravnavano imenoslovno tematiko. Vsi v preglednici navedeni zemljevidi so ponazorjeni kot slikovne priloge, večinoma kot kartografski izrezi, v nekaterih primerih tudi v celoti. Večina jih je vključenih v slikovnem nizu, ki je del tega poglavja, nekaj pa smo jih uporabili že kot slikovne ponazoritve tematik, obravnavanih v drugih poglavjih.

Sošič je v disertaciji (2012) najprej obdelal najzgodnejše prikaze Istre na antičnih in srednjeveških zemljevidih, od Ptolemajeve *Pete karte Evrope* in *Tabule Peutingeriane* do upodobitve Istre na Idrizijevem zemljevidu iz leta 1154. Navaja, da sta ohranjena le dva splošogeografska zemljevida, ki lahko pričarata antično in visokosrednjeveško podobo Istre samo v grobih črtah. Vendar tudi ta dva zemljevida ne obstajata v izvorniku, ampak v obliki srednjeveških prerisov. *Tabula Peutingeriana*, katere original je nastal okrog leta 340, je bila prerisana nekje v 12. oziroma 13. stoletju.

Če pri prvih, antičnih zemljevidih lahko zaznamo le zelo posplošene, grobe oblike, lahko na poznejših zemljevidih opazimo čedalje pravilnejše medsebojne relacije in vse bolj prepoznavne oblike. Orientacija zemljevidov se je znatno popravila šele proti koncu 17. stoletja, kar je sicer nekoliko nenavadno, vendar zaradi povsem praktičnih razlogov, kot je najprimernejši format, povsem razumljivo. Homogenost merila, s tem pa tudi pravilne razdalje med prikazanimi objekti, je zaznavna šele na zemljevidih iz obdobja, ko je zemljemerska tehnika dovolj napredovala, predvsem pa z vzpostavitvijo državnih triangulacijskih mrež (Sošič 2012).

9.1 COPPOVA ZEMLJEVIDA ISTRE

Najstarejši in prvi znani regionalni zemljevid Istre, na katerem je tudi prvo poimenovanje obravnavanega zaliva, je iz leta 1525 (slika 37). Izdelal ga je znameniti geograf, kartograf in graver, Benečan Pietro Coppo. Natančna datuma njegovih rojstva in smrti nista znana, znana pa so njegova dela in tudi precej podrobnosti iz njegovega življenja. Obstaja podatek, da je umrl konec decembra 1555 ali na začetku januarja 1556 v Izoli, kjer je preživel večji del svojega življenja. Rodil se je konec leta 1469 ali na začetku leta 1470 v Benetkah. 1. januarja 1499 se je poročil s Callotto, hčerko bogatega meščana iz družine, ki je bila od leta 1459 vključena v mestni svet Izole. Zaradi zaslug je bil Coppo na seji mestnega sveta 1. februarja 1506 izvoljen za polnopravnega državljana in mestnega svetnika. Pozneje je bil večkrat izvoljen za župana, zato je kot zastopnik izolskih interesov pogosto odhajal v Benetke. Med letoma 1524 in 1526 je v Izoli risal zemljevide, ki so jih hranili v kodeksu piranske mestne knjižnice, v novejšem času pa so bili preneseni v Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran (Sošič 2012).

Preglednica 5: Pregledani viri, v katerih smo našli poimenovanja akvatorija Piranskega zaliva (imena na zemljevidih so zapisana bodisi z verzalkami bodisi z malimi začetnicami; **ime je izpričan kopenski hidronim).

zaporedna številka	slika v knjigi	stran v knjigi	naslov zemljevida	avtor, avtorska ustanova, založnik	leto izdaje	kraj izdaje	poimenovanje
1	37	84–85	Serenissimo P(rincipi) (et D(omi)no Excell(entissimo) D(omino) Andraee Gritti Inculto Ducivenetiarum (et cetera) Iстриa	Pietro Coppo	1525	–	Largon*
2	38	106	Del sito de Iстриa	Pietro Coppo	1540	Benetke	Largon*
3	39	106	Iстриa	neznani	okrog 1550	–	Colfo de Largon
4	40	107	La raffigurazione dell'Iстриa	Ferrando Bertelli (Pietro Coppo)	1569	–	Dragogna**
5	41	107	Iстриa	Giovanni Francesco Camocio	1569	Benetke	Largon
6	42	108	Histriae tabula (a Pietro Coppo descripta)	Abraham Ortelius	1570	Antwerpen	Golfo Largon
7	43	108	Fori Iulii, vulgo Friuli typus	Abraham Ortelius	1570	Antwerpen	Golfo Largon
8	44	109	La Tavolla dell' Iстриa	Giovanni Francesco Camocio	1571	Benetke	Laron, Sizol
9	45	109	La carta dell' Iстриa Simoneja Pnargentija	Camocijev zemljevid v redakciji	1573	Benetke	Laro, Sizol
10	46	110	Totius Iстриae ali Nicolò Valeggio	tiskar Francesco Valeggio	zadnja desetletja 16. stoletja	–	Golfo Largon
11	47	110	brez naslova – zahodni del zemljevida »Severnega Jadrana«	neznani	pred 1593	–	Golfo largon
12	48	111	Forum Iulium, Karstia, Carniola, Histris et Windorum Marchia	Gerhard Kremer Mercator	1589	Duisburg	Dragogna**
13	49	111	brez naslova: »Severni Jadrani«	tiskar Stefano Scolari	okrog 1600	Benetke	Golfo largon
14	50	112	Descrittione dell' Iстриa	Tommaso Porcacchi	1605	Benetke	Largon
15	51	112	Histris	Paulus van Merle, tudi Paul Merula	1605	Amsterdam	Golfo Largon
16	52	113	Iстриa olim Iapidia	Giovanni Antonio Magini	1620	–	Golfo Largone
17	53	113	Histris	Jodocus Hondius Junior	1626	Leida	G. Largone
18	54	114	Karstia, Carniola, Histris et Windorum Marchia	Johannes Janssonius	1635	Amsterdam	Dragogna**
19	55	114	Iстриa olim Iapidia	Johannes Janssonius	1646	Amsterdam	Golfo Largone

20	56	115	brez naslova: »rokopisni zemljevid Istre«	Lukas Holste, tudi Lucas Holstenius	tik pred 1648	-	Golfo Largone
21	57	116	Basse Lombardie ou sont les Estats de Venise en Italie Mantove Parme Modene Trente	Nicolas Sanson d'Abbeville	1648	-	Golfo Largone
22	58	116	Hertzogthuber Steyer, Karnten, Krain, & Duchés Stirie, Carinthie, Carniole, Comité de Cilley, Marqsat des Windes, et autres Estats Unis a hereditaires aux Archiducs d'Autriche	Nicolas Sanson d'Abbeville	1657	Pariz	Golfo Largone
23	59	117	Karslia, Carniola, Histría et Windorum Marchia	Joan Blaeu, osnova Gerhard Kremer Mercator	1662	-	Dragogna**
24	60	117	Istria olim Iapodia	Joan Blaeu, tudi Giovanni Blavio	1663	-	Golfo Largone
25	61	118	L'Istrie	Joan Blaeu, tudi Giovanni Blavio	1680	Amsterdam	Golfo Largone.
26	62	118	Bassa Lombardia	Giacomo Cantelli da Vignola	1681	Rim	Golfo Largone
27	63	119	Li ducati di Stiria, Carintia e Carniola	Giacomo Cantelli da Vignola	1686	Rim	G. Largone
28	64	120	Golfo di Venezia	Vincenzo Maria Coronelli	1688	Benetke	G. Largone
29	65	120	Ristretto della Dalmazia	Vincenzo Maria Coronelli	1688	Benetke	Golfo Largone
30	66	121	Domini Veneti in Italia	Frederick de Witt	po 1688	Pariz	Golfo Largone
31	67	121	Le Golfe de Venise. Avec ses Principaux Caps Promontoires & Ports de Mer	Alexis Hubert Jaillot	1693	Pariz	G. Largone
32	68	122	Partie du Cercle d'Autriche, ou sont Les Duches de Stirie, de Carinthie, de Carniole et autres Estats Hereditaires a la Maison d'Autriche	Guillaume Sanson	1696	Pariz	G. Largone
33	69	122	Ducatus Carintic et Carniolc, Cilleic q[ue] Comitatus	Frederick de Witt, pretisk Pieter Mortier	okrog 1700	Amsterdam	Golfo Largone
34	70	123	Patria dell Friuli coll'isole che gli dipendono	Vincenzo Maria Coronelli	okrog 1700	Benetke	Golfo di Largone ó Siciole
35	71	123	Circuli Austriaci	Gerard Vaick	okrog 1700	Amsterdam	G. Largone
36	72	124	Corografia ecclesiastica di Capo d'Istria	Paolo Naldini	1700	Benetke	Largon
37	73	125	Fond du Golfe de Venise	Jean-Baptiste Nolin	1701	Pariz	Golfe Largone
38	74	125	Le cours du Po	Jean Baptiste Nolin	1702	Pariz	Golfe Largone
39	75	126	Domini Veneti e Ducatus Mantuic; Partes Orientiores	Carel Allard	1705	-	Golfo di Largone

zaporedna številka	slika v knjigi	stran v knjigi	naslov zemljevida	avtor, avtorska ustanova, založnik	leto izdaje	kraj izdaje	poimenovanje
40	76	126	Estat de la Seigneurie et Republique de Venise en Italie; Les Evescés de Trente et de Brixen	Alexis Hubert Jaillot	1706	Trst	Golfo Largone
41	77	127	»Rokopisni zemljevid Hrvaške«	avtor neznan, zbirka Jeana-Baptista Bourguignon d'Anvillea	okrog 1720	–	Golfo Largone
42	78	127	Ducatus Stiric et Carintiac Carniolic Cilleic et Comitatus Nova Tabula que et Pars est Meridionalior Circuli, Austriaci	Reiner in Joachim Ottens	okrog 1725	Amsterdam	Golfo Largone
43	81	130	Carte du Golfe de Venise	F. de Cantelli; založnika Reiner in Joachim Ottens	okrog 1745	Amsterdam	Golfo Largone
44	79	128	Nouvelle Carte de L' Istrie	Paolo Santini	1752	Benetke	Valle di Siziole; Porto delle Rose
45	80	129	Dominii Veneti cum vicinis Parmic Mutinic Mantuc et Mirandolic Statibus	Johann Baptist Homann, tudi Giovanni Battista Homann	1752	Nürnberg	Golfo Largone
46	82	130	Partie méridionale du cercle d'Autriche qui comprend la Basse partie du duché de Stirie, le duché de Carinthie, divisé en haute et basse, le duché de Carniole, divisé en haute, moyenne et inferiere Carniole, et l'Istrie impériale	Gilles Robert de Vaugondy	1752	–	Golfo Largone
47	83	131	Carta geografica dell' Istria	Giovanni Salmon	1753	–	Valle Siziole; Porto delle Rose
48	84	131	Nouvelle Carte de l'Istrie	Paolo Santini	1780	Benetke	Valle Seziole; Porto delle Rose
49	85	132	Parte settentrionale dell' Istria; Parte meridionale dell' Istria	Giovanni Valle	1784	Benetke	Valle di Siziole, Porto delle Rose
50	86	133	Carta dell' Istria	Giovanni Valle	1792	Benetke	Valle di Siziole
51	87	134	Carta dell' Istria	Giovanni Antonio de Capellaris	1797	Trst	Valle di Siziole
52	88	135	Jožefinski vojaški zemljevid v merilu 1:57.600	–	1797	Dunaj	Valle di Siziole
53	89	135	Die Landschaft Istrien oder Histerreich	Franz Johann Joseph von Reilly	1799	Dunaj	Meerbusen Largone, Hafen Rose
54	90	136	Der Oesterreichische Kreis	Konrad Mannert	1800	Nürnberg	Golfo Largone

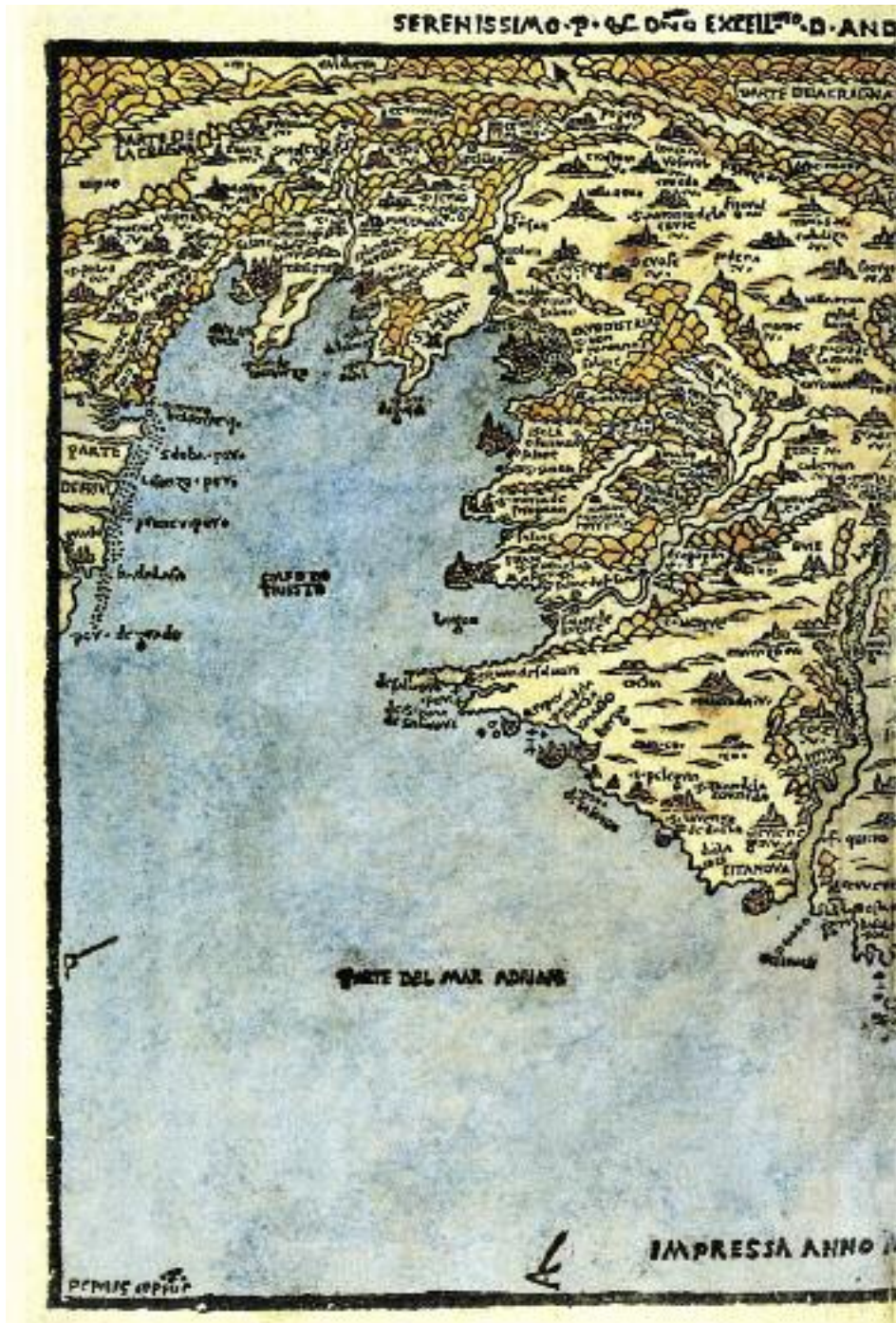

55	91	136	Jožefinski vojaški zemljevid v merilu 1 : 28.800	–	1803	Dunaj	Valle di Siciole; La Rada
56	92	137	Rada di Pirano in Istria	Charles-François Beautemps-Beaupré	1806	Pariz	Rada di Pirano
57	93	137	Plan de la Rade de Pirano	Charles-François Beautemps-Beaupré	1806 (1821)	Pariz	Rade de Pirano
58	25	57	Carta topografica della Valle delle saline di Sicciole	Lorenzo Vitelleschi	1807	–	Vallone di Stizziole
59	94	138	Carte des Provinces Illyriennes comprenant la Bosnie, l'Herzegovine, le Monténéro et quelques pays adjacens	Gaetano Palma	1812	Trst	Valle di Siciole
60	95	138	»certvena razdelitev na dekanije in župnije«	Giovanni Gerin	1847	–	Rada di Pirano
61	96	139	Strassenkarte des Königreiches Illyrien	–	pred 1850	–	Valle delle Rose
62	97	139	General – Post – & Strassenkarte des Königreichs Illyrien	R. A. Schulz	1870	Dunaj	Rada di Pirano
63	98	140	General Karte der Herzogthümer Kärnten und Krain, der Gefürsteten Grafschaft Görz und Gradiska, der Marktschaft Istrien, der Reichumittelbaren Stadt Triest sammt ihrem Gebiete und des königlich ungarischen Küstenlandes	Militärischen Geographische Institut	1872	Dunaj	Rada di Pirano
64	99	140	Die Herzogthümer Steiermark, Kärnten, Krain	Geographisches Institut	okrog 1880	Weimar	Rada di Pirano
65	32	62	Piano Topografico della città, porto e stabilimento salifero di Pirano	–	1882	Piran	Vallone
66	100	141	Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie im Masse 1 : 75.000. Zone 23, Col. IX	Militärgeographisches Institut	1889	Dunaj	Vallone di Pirano
67	101	141	Österreichisch-Ungarische monarchie. Carl Flemmings Generalkarten. No. 22	Friedrich Handtke	okrog 1890	Glogau	Rada di Pirano
68	102	142	Nieder und Ober-Österreich, Steiermark, Kärnten, Krain und Küstenland	–	okrog 1900	–	Vallone di Pirano
69	104	143	»Avstrijski popisi občine Piran«, razdelitev občine Piran na popisne okoliše za potrebe popisa	–	okrog 1900	–	Rada di Pirano
70	103	142	Atlante della nostra guerra.	Istituto geografico de Agostini	1916	Novara	Vallone di Pirano

zaporedna številka	slika v knjigi	stran v knjigi	naslov zemljevida	avtor, avtorska ustanova, založnik	leto izdaje	kraj izdaje	poimenovanje
71	105	144	Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie im Masse 1 : 75.000, Triest. 5751	Militärgeographisches Institut	1916	Dunaj	Bai von Pirano
72	106	144	Zemljevid slovenskega ozemlja	Matica Slovenska in Vojaški geografski zavod na Dunaju	1921	Ljubljana	Piranski zaliv, Sičjolski zaliv
73	107	145	Venezia Giulia	Touring Club Italiano	1928	–	Vallone di Pirano
74	108	145	Österreich, Östlicher Teil	Ernst Ambrosius, Verlag von Veihagen & Klasing	1928	Bielefeld in Liepzig	Vallone di Pirano
75	109	146	Deutsche Heereskarte. Italien 1 : 25.000. Blatt-Nr. 53AIV Sud Ost. Pirano-Isola d'Istria	–	1944	Dunaj	Vallone Sicciole
76	110	146	Julijska krajina – Юли́йская область – Julian March – La marche Julienne	Geografski inštitut Jugoslavenske armije	1946	Beograd	Piranski Zal., Sičolski Zal.
77	111	147	Narodna republika Slovenija	Geografski inštitut Jugoslavenske narodne armije	1947	Beograd	Piranski Zal., Sičolski Zal.
78	112	147	Italien (Italia), Nordlige Teil	Gyldendal	1951	København	Vallone di Pirano
79	18	42	Ethnical map of the FTT	Geografski inštitut Jugoslavenske narodne armije	1953	Beograd	Piranski zaliv
80	113	148	Topografska zemljevida 45 Trst in 60 Rovinj v merilu 1 : 100.000	Vojnogografski inštitut	1957 (Trst), 1956 (Rovinj)	Beograd	U. Dragonja
81	114	148	Topografska zemljevida 3 Trst in 1 Rovinj v merilu 1 : 50.000	Vojnogografski inštitut	1958 (Trst), 1956 (Rovinj)	Beograd	Piranski zaliv
82	115	149	SR Slovenija	Grafički zavod Hrvatske, Učila	1960	Zagreb	Piranski z. (zaliv)
83	116	149	Piranski zaliv	Leksikografski zavod FNRJ	1960	Zagreb	Piranski zaljev
84	117	150	Istra	Leksikografski zavod FNRJ	1960	Zagreb	Piranski zaljev
85	118	151	Istra	Jugoslavenski leksikografski zavod	1964	Zagreb	Piranski z.
86	119	152	Slovenska obala	Jugoslavenski leksikografski zavod	1964	Zagreb	Piranski z.
87	120	152	Socialistična republika Slovenija	Ivan Selan, Valter Bohinec, France Planina	1964/1965	Ljubljana	Piranski zaliv
88	121	153	Italia (Nord)	Touring club Italiano	1968	Milano	Vallone di Pirano
89	122	153	SR Slovenija	Geodetska uprava SRS	1969	Ljubljana	Piranski zal.
90	123	154	Tršćanski zaliv, List 218	Hydrografski inštitut	1977	Split	Piranski zaliv

91	124	154	Grado – Rovinj 100 – 15	Hydrografski inštitut Jugoslavenske ratne mornarice	1978	Split	Piranski zaliv
92	125	155	Stenski zemljevid SR Slovenije	Ivan Selan, Marko Žerovnik	1985, osnova 1968 oz. 1955	Ljubljana	Piranski zaliv
93	126	155	Atlas Slovenije, listi 192–193 (Piran-Koper) in 208–209 (Umag-Buje)	Mladinska knjiga, Geodetski zavod SR Slovenije	1985	Ljubljana	Piranski zaliv
94	127	156	Slovenija	Marko Žerovnik	1991	Ljubljana	Piranski zaliv
95	128	156	Tršćanski zaljev MK-01	Državni hidrografski inštitut	1998	Split	Piranski zaljev
96	129	157	Satelitski atlas Hrvatske, str. 86	Naklada Ljevak	2001	Ljubljana	Piranski zaljev
97	130	157	Veliki atlas Hrvatske, listi 33–34 (Grado-Koper) in 57–58 (Umag-Buzet)	Mozaik knjiga, Geodetski zavod Slovenije	2002	Ljubljana	Piranski zaljev, Piranski zaliv
98	2	12	Piranski zaliv 02	Geodetski inštitut Slovenije	2004	Ljubljana	Piranski zaliv
99	131	158	Tržaški zaliv 03, 1:75.000	Geodetski inštitut Slovenije	2005	Ljubljana	Piranski zaliv
100	132	158	Istra, T-01 Region UMAG	Mateus	2007	Funtana	Savudrijska vala
101	133	159	Državna pregledna karta Republike Slovenije, Standardizirana slovenska zemljepisna imena	Geodetska uprava Republike Slovenije	2008	Ljubljana	Piranski zaliv
102	134	159	Istra, Kvamer. Turistično-navična karta	Kartografija d. o. o.	2011	Ljubljana	Piranski zaliv
103	135	164	Tršćanski zaljev MK-01	Hrvatski hidrografski inštitut	2013	Split	Piranski zaljev
104	136	165	Tršćanski zaljev MK-01	Hrvatski hidrografski inštitut	2013	Split	Savudrijski zaljev

Slika 37: Coppov zemljevid Istre iz leta 1525 (Novak, Lapaine in Mlinarič 2005, 86).

Že Attilio Degrassi (1924) ugotavlja, da je bil Coppo prvi, ki je posvetil svoje delo opisu Istre, ob tem pa tudi prvi, ki je izdelal poseben zemljevid Istre, o čemer se strinjajo tudi drugi raziskovalci. Coppov zemljevid Istre je dobil naslednike že za časa njegovega življenja. Njegov izdelek je vse do konca 16. stoletja in še celo 17. stoletje veljal za referenčnega. Kopiralo ga je veliko znanih in anonimnih kartografov, bodisi s sklicevanjem na Coppa bodisi brez omembe, da gre za prerisovanje njegove predloge. Njegov zemljevid so povzemali tako glede položajne razporeditve in načina prikaza kot tudi uporabljene zemljepisne imen. Sledove njegovega dela najdemo tudi na poznejših regionalnih zemljevidih Istre, vse do srede 18. stoletja (Sošič 2012).

Najstarejši in prvi znani regionalni zemljevid Istre je bil izdelan z lesorezom in odtisnjen na papir velikosti 44 krat 31 cm. Risba, uokvirjena s črtami debeline 3,5 mm, je velika 336 krat 255 mm. Nad eno črtnim debelim okvirjem je posvetilo v obliki naslova zemljevida: *SERENISSIMO P. & DNO EXELL.M D. ANDREA GRITTI INCLITO DVCI VENETIARVM & C&ISTRIA*. Zemljevid je bil torej posvečen tedanjemu beneškemu Presvetlemu Knezu in najodličnejšemu gospodarju, gospodu Andrei Grittiju, slavnemu beneškemu dožu, ki je zasedal doževski položaj od leta 1523 do leta 1538, ravno med Coppovo največjo kartografsko ustvarjalnostjo. V spodnjem levem kotu zemljevida je signatura avtorja v latinizirani obliki *F. PETRUS COPPUS*, kar pomeni, da ga izdelal Pietro Coppo. V sredini je letnica tiska zemljevida *IMPRESSA ANNO MDXXV*, natisnjen je bil torej leta 1525.

Zemljevid nima ne kartografske mreže ne merila. Na njem so prikazani hidrografske in orografske značilnosti, naselja in toponimika Istre, poti in upravne meje pa niso vrisane. Z znaki in kraticami je označen položaj naselij, rek in manjših vodotokov, jezer, obal, rtov, zalivov, pristanišč, otokov, čeri, plitvin in grebenov, planinskih predelov ter drugih geografskih objektov. Zemljevid ima 303 večinoma čitljivo zapisana zemljepisna imena (Sošič 2012).

Obala dela Jadranskega morja (*PARTE DEL MAR ADRIAN*) je prikazana s tremi poimenovanimi zalivi: *COLFO DE TRIESTE* (Tržaški zaliv), *Largon* (Piranski zaliv) in *COLFO DE CARNER* (Kvarnerski zaliv), ter več neimenovanih zalivi in zalivčki, otoki, otočki, čermi in rti (Sošič 2012). Ime *Largon* v za zdaj še ne povsem razjasnjem pomenu, najverjetneje pa se navezuje na staro različico imena reke Dragonje (glej zapis pri sliki 48 v nadaljevanju) se je obdržalo do začetka 16. stoletja. V nekaj prejšnjih zapisih (Kladnik in Pipan 2008a; Kladnik in Pipan 2008b; Kladnik in Pipan 2009; Kladnik, Orožen Adamič in Pipan 2010; Kladnik in Pipan 2011) smo ga najverjetneje napačno tolmačili v pomenu 'Široki', kar naj bi izhajalo iz italijanskega izraza *largo*. *Largon* je del Tržaškega zaliva (Colfo de Trieste), tega pa prikazuje kot del Jadranskega morja (*Parte del Mar Adria[tico]*) (Lago in Rossit 1981, 36). Na območju Piranskega zaliva najdemo toponime *piran*, s. *maria graziosa* ('milostna sv. Marija'), *saline defasana* ('Fazanske soline'), *saline de sizole* (Sečoveljske soline), *pon. de saluori* (Savudrijski rt) in *por. s. zuan de saluori* ('pristan sv. Ivan Savudrijski', kar bi lahko posodobili v Savudrijski zaliv), nedaleč v notranjosti pa je tudi poimenovanje reke Dragonje (*dragogna f.*). Coppo je uporabljal le velike tiskane črke ali verzalke (na primer *LARGON*, *PIRAN*) in male tiskane črke, vendar brez velike začetnice.

Leta 1529 je Coppo izdelal novejši, manjši, lahko bi rekli posplošen zemljevid Istre v originalni velikosti 137 krat 190 mm, ki pa je bil v Benetkah pri Francescu Bindoniju in Mapheu Pasiniju natisnjen šele leta 1540 (slika 38). Zemljevid je kartografska ilustracija v Coppovem delu 'O položaju Istre' z izvirnim naslovom *Del sito de Listrìa*. Na njem je 112 zemljepisnih imen. Grafika lesoreza je prilagojena vsebini in formatu; ohranila je pglavitne odlike regionalnega zemljevida iz leta 1525, vendar ima več informacij o zahodnem, beneškem delu polotoka, manj pa o osrednjem, avstrijskem delu (Sošič 2012). Na zemljevidu iz leta 1540 sta na območju Piranskega zaliva mareonima *largon* in globlje v njegovi notranjosti *sizol*, ki je očitno postal podlaga poznejšega poimenovanja Sečoveljski zaliv. Toponimov je bistveno manj kot na starejšem zemljevidu, kljub temu pa so ob zalivu in v njegovem bližnjem zaledju poimenovani *piran*, *buie*, *ostaria*, *saline* in *põt. desaluori* (Lago in Rossit 1981, 40).

Analiza je pokazala (Sošič 2012), da so obrisih obeh Coppovih zemljevidov presenetljivo podobni dejanskemu stanju, kar so opazili že prejšnji raziskovalci. Podobnost je osupljiva predvsem glede na dejstvo, da je od izdelave zemljevida preteklo že skoraj pet stoletij, v katerih so se nesluteno razvile

geografske, geodetske in kartografske metode prikazovanja ozemelj. Vendar pa je primerjava razdalj na Coppovem zemljevidu iz leta 1525 in na sodobnih zemljevidih, pri čemer je bila kot izhodiščna razdalja upoštevana razdalja med Trstom in Puljem, razkrila, da so razlike med orientacijo zemljevidov, zarisom hidrografske mreže, ki je nekakšno ogrodje zemljevida, in položajem naselij na primerjanih zemljevidih, kar precejšnje.

9.2 DRUGI ZEMLJEVIDI IZ OBDOBJA BENEŠKE REPUBLIKE

Iz prve polovice 16. stoletja je tudi dvobarvni rokopisni zemljevid Istre (slika 39), ki ga hranijo v arhivu v Benetkah (Lago in Rossit 1981, 71). Njegova originalna velikost je 54 krat 42,8 cm. Glede na prikazane vrvine je najverjetneje nekaj mlajši od Coppovega zemljevida iz leta 1525, izdelan pa je na način, ki dopušča domnevo, da sta zemljevida nastajala neodvisno drug od drugega (Lago in Rossit 1981, 72; Lago 1996a, 72). Med razmeroma težko čitljivimi zapisi zemljepisnih imen, praviloma zapisanimi z velikimi začetnicami, velja najprej navesti mareonima *Mare Adriatico* ('Jadransko morje') in *Colfo de Trieste* ('Tržaški zaliv'). Na območju Piranskega zaliva je napis *Colfo de Largon*, nekoliko bolj v notranjosti pa še napis *Saline*, ki je, zanimivo, od prvega ločen z nestično poševnico. Nedaleč od ustja Dragonje, imenovane *Dragogna F.*[iume], sta dva izrazita otočka, ki najbrž grafično ponazarjata območje solin. Nekoliko v notranjosti je še en zapis *Saline*, ki pa se nanaša na naselbino. Sicer so na območju Piranskega zaliva še toponimi *Piran* in [v]al d' *fassana* na njegovi severni strani, *Bugie* ('Buje') vzhodno ter *Ponta d. Salori* ('Savudrijski rt'), *S. Zuane* ('Sv. Ivan'), *Sipar* (na območju Zambra-tije) in *Humago* ('Umag') južno od njega.

Kar nekaj zemljevidov je nastalo okrog leta 1570. Z vidika poimenovanj Piranskega zaliva je izjemen zemljevid iz leta 1569, ki ga je s posvetilom Alda Manuzia natisnil Ferrando Bertelli (ok. 1525–ok. 1580) (Lago in Rossit 1981, 76–78; Lago 1996a, 92) (slika 40). Na njem je namreč z enako tipografijo kot *Colfo d' Trieste* ('Tržaški zaliv') v notranjosti Piranskega zaliva, a ne povsem na njegovem notranjem robu, zapisano ime *Dragogna*, ime, s katerim je dandanes poimenovana reka Dragonja. Na prvi pogled kaže, da gre za mareonim, kar pa se da izpodbiti s povsem identično v morju lociranim hidronimom *guieto fiume* v pomenu 'reka Mirna'. Sicer pa gre za posodobljeno različico Coppovega zemljevida, kar poudarja tudi Manuzio v posvetilu. Velikost zemljevida je 50,3 krat 32 cm. Najbolj opazni razliki sta drugače, bolj razgibano in plastično izrisan relief ter bolj čitljivo zapisana zemljepisna imena, pri katerih se razmeroma neenotno uporablja tudi velika začetnica. Na območju Piranskega zaliva, znotraj kate-rega ni otočkov, so navedena še zemljepisna imena *Piran*, *S. Maria gratiosa*, *Saline d'Sasano*, *Molini*, *Sizole*, *Saline d' sizole*, *Ponta di saluori*, *S. zuan d' Saluori*, *porto di saluori ruinado*, *sipar*, *ponta dela forcha* in *Humago*.

Leto za Bertellijevim zemljevidom se prvič pojavi poimenovanje *Golfo Largon*, pozneje pa *Golfo Largone* v za zdaj nedoločljivem pomenu, pri čemer je lastnemu imenu *Largon* dodana občnoimenska sestavina *Golfo* v pomenu 'zaliv'. Gre za zemljevid Furlanije v redakciji znamenitega nizozemskega kartografa Abrahama Orteliusa (1527–1598), na katerem je prikazan tudi severozahodni del Istre (slika 43). Piranski zaliv sicer ni izrazito izrisan, je pa njegovo poimenovanje nedvoumno. Na območju zaliva so še toponimi *Piran*, *Dragonja fl.* [latinsko *fluvius* v pomenu 'reka'], *Punta de Saluori* in *Humaga*, zdajšnji Umag. Ortelius je Piranski zaliv enako poimenoval tudi na pri nas bolj znani priredbi Coppovega zemljevida Istre iz istega leta (Kozličič 1995, 104–105) (slika 42), ki naj bi po navedbi v knjigi Pet stolječa geografskih i pomorskih karata Hrvatske (Novak, Lapaine in Mlinarić 2005, 90) leta 1573 izšel tudi v nemščini. Ker je bolj natančen, je na njem več zemljepisnih imen. V notranjost Istre globoko vrezan zaliv ima ime locirano na njegovem zunanem robu. Obrobijajo ga naselja in topografski objekti *Piran*, *S. Maria gratioso*, *Saline di Sasano*, *Moline*, *Sizole*, *Saline*, *S. Zuan di Saluor*, *Put* [verjetno gre za napako, saj bi moralo pisati *Punta*] *di Saluori*, *Sipar* in *Humago*. V notranjosti je nedaleč od izliva Dragonje zapisano njeno ime *Dragogna flu.*[vius]. Oba Orteliusova zemljevida sta v latinščini, zato se Jadransko morje imenuje *Maris Hadriatici Pars*, Tržaški zaliv pa na zemljevidu Furlanije *Tergestinus*

Sinus, na zemljevidu Istre pa ima italijansko ime *Golfo di Trieste*. Ker sta oba zemljevida del atlasa *Theatrum Orbis Terrarum*, imata enaki domenziiji 43 krat 31 cm.

Na obeh zemljevidih beneškega kartografa in prodajalca zemljevidov Giovannijsa Francesca Camocia (iz let 1569 (slika 41) in 1571 (slika 44)) sta še vedno zapisani enobesedni imenski različici *Largon* oziroma *Laron*. Obkrat sta locirani globoko v notranjosti zaliva, kar naj bi po tolmačenju Laga in Rossita (1981, 80 in 83) pomenilo, da sta tako poimenovana otočka pred izlivom Dragonje. Potisnjenost napisa v notranjost je še posebno izrazita na starejšem, s toponimi nekoliko bogatejšem zemljevidu iz leta 1569 (slika 41), izdelanem v formatu 41,8 krat 30,7 cm (Lago in Rossit 1981, 79). Na njem ni imena Sizol, je pa severno od mareonima napis *Saline*, s katerim so najbrž poimenovane kot otok grafično ponazorjene soline, čeprav gre lahko tudi za poimenovanje otočka. Nedaleč v zaledju tega zemljevida je hidronim *Dragogna f.* [fiume], na območju Piranskega zaliva pa so še zemljepisna imena *VAL FASANA*, *Piran*, *Buie*, *Hostaria*, *Ponta de saluori*, *S. Zua d saluori*, *Sipar* in *Humago*. Na dve leti mlajšem Camocijevem zemljevidu (slika 44), izdelanem v precej manjšem formatu 20,8 krat 15,3 cm, sta imeni *Laron* in *Sizol* opazno pomaknjeni v notranjost zaliva, vstran od obeh otočkov, kar nakazuje, da označujeta akvatorij med Piranskim in Savudrijskim polotokom. Dragonja ni poimenovana, na območju Piranskega zaliva pa so izpisana imena *Piran*, *Buce* ('Buje'), *Hostaria*, *Ponta desaluori* in *Humago*. Na obeh zemljevidih se Jadransko morje imenuje *MARE ADRIATICO*, Tržaški zaliv pa *COLFO DE TRIESTE*.

Podobna poimenovanja in njihova prostorska razmerja kot na mlajšem Camocijevem zemljevidu so tudi na zemljevidu, ki ga je leta 1573 izdelal beneški graver in založnik Simone Pinargenti (slika 45). Gre za bakrove velikosti 21 krat 17,1 cm (Kozličič 1995, 136). Tudi na njem sta v notranjosti Piranskega zaliva vrisana otočka, imeni *Laro* [verjetno napačno ime za *Largon* oziroma *Laron*] in *Sizol* pa sta prej kot njuni imeni mareonima, na kar kaže tudi to, da sta izpisani z nekoliko razmaknjenimi črkami. Tudi na Pinargentijevem zemljevidu sta najbolj izpostavljena mareonima *MARE ADRIATICO* in *COLFO DI TRIESTE*, na območju Piranskega zaliva pa najdemo toponime *Pira* [napačno za *Piran*], *Buce* ('Buje'), *Hostaria*, *Ponta de Saluori* in *Humago*.

Proti koncu 16. stoletja je nastal zemljevid *Totius Istriæ* ('Celotna Istra') (slika 46). Njegova natančna datacija ni znana, v formatu 41,5 krat 31 cm pa ga je izdelal bodisi beneški trgovec Francesco Vallegio bodisi njegov sin Nicolò (1560–1598) (Lago in Rossit 1981, 88–89). Na njem je Piranski zaliv poimenovan *Golfo Largon*. Napis je pomaknjen nekoliko navzven, nekako na zveznico med toponimoma *Piran* in *Ponta de Saluori*. Pred izlivom Dragonje, ki pa ni poimenovana, so vrisani kar trije otočki, ob katerih je zapisano ime *Siciole*, ki pa ni locirano ob nobenem izmed njih, ampak je nekoliko pomaknjeno proti severovzhodu. Iz tega lahko sklepamo, da gre morda lahko tudi za poimenovanje notranjega dela Piranskega zaliva, kar pa ostaja vprašljivo, saj so na tem zemljevidu v morju zapisani tudi številni drugi toponimi, na primer *Vmago* (Umag), *Citta nuova* (Novigrad), *Parento* (Poreč), *Rovigno* (Rovinj) in *Fiume* (Reka). Skladno s tem bi lahko ime *Siciole* označevalo tudi naselbino na obali zaliva. Poleg že naštetih zemljepisnih imen so na območju obravnavanega zaliva še imena *S. Zuanne* in *Sipar* na obali ter nekoliko v notranjosti *Bujo* (Buje) in *Momian* (Momjan).

Pred letom 1593 je nastal tudi tiskarski osnutek zemljevida neznanega avtorja, na katerem je ponazorjen zahodni del severnega Jadrana (slika 47). Izdelan je v formatu 36 krat 47,5 cm, hrani pa ga Mestna knjižnica v Trstu (*Biblioteca Civica di Trieste*) (Lago in Rossit 1981, 138). Vtis je, da je zasnovan kot del večjega zemljevida severnega Jadrana, ki ga je nekaj let pozneje natisnil Stefano Scolari. Njegovo datacijo pred leto 1593 narekuje okoliščina, da na njem ni tega leta načrtno zgrajenega trdnjavskega mesteca Palmanove, ki se ga je pozneje zaradi vpadljivosti na zemljevidih podobnih meril vselej prikazovalo. Glede na stilske posebnosti ga strokovnjaki umeščajo v sedemdeseta leta 16. stoletja. Zanimivo je, da je edini poudarjeni mareonim *GOLFO DE TRIESTE* (Tržaški zaliv) pomaknjen povsem ob rob njegove kraške severne obale. Piranski zaliv, poimenovan *Golfo largon*, ni posebej izrazito izrisan. V njegovi neposredni soseščini so navedena zemljepisna imena *Piran*, *Buie*, *Ponta de saluori*, *Sipar* in *Humago*.

Je pa Palmanova prikazana na zemljevidu severnega Jadrana, katerega avtor ni znan, natisnil pa ga je, kot že omenjeno, Stefano Scolari iz Benetk (Lago in Rossit 1981, 135–136; Lago 1996a, 44). V izrezu na sliki 49 je Palmanova že zunaj prikazanega območja, saj smo se zavestno osredotočili na območje Istre. Zemljevid je izdelan v dvobarvni tehniki, z ročno obarvanimi mejami in večjimi naselji ter skrbno prikazanim reliefom, ki, če si ga podrobneje ogledamo, do neke mere odgovarja dejanskemu stanju. Original velikosti 76,1 krat 52 cm je shranjen v zasebni zbirki v Trstu. Usmerjenost zemljevida je prikazana s pomočjo vetrne rože, v njegovem spodnjem delu je tudi kombinirano grafično in številčno merilo v [italijanskih] miljah. Z njegovo pomočjo je mogoče ugotoviti, da je zemljevid narejen v približnem merilu 1 : 550.000. Prek celotnega originala je zapisan mareonim *GOLFO DI VENETIA OVERO MARE ADRIATICO* ('Beneški zaliv ali Jadransko morje'), kar pomeni, da avtor oba pojma nedvoumno enači. Z verzalkami je zapisano tudi ime *GOLFO DE TRIESTE*. Piranski zaliv je izrisan precej neizrazito, vendar je temu krivo predvsem neustrezno razmerje glede na njegovo dejansko širino in dolžino. Poimenovan je *Golfo largon*, napis pa je v bistvu lociran znotraj zaliva. Na območju zaliva najdemo še zemljepisna imena *Piran*, *Buie*, *Dragogna fiu[me]*, *Ponta d Saluori*, *S. Saluori*, *Sipar* in *Humago*.

Pravcata umetnina je zemljevid, ki je leta 1589 izšel v Duisburgu, pripravil pa ga je znameniti flamski kartograf, zvezdoslovec, matematik, filozof in teolog Gerhard Kremer Mercator (1512–1594). Gre za barvni bakrorez formata 47,1 krat 34,7 cm (Kozličič 1995, 172; Lago in Rossit 1981, 132–135), katerega izrez je prikazan na sliki 48. Na zemljevidu so že vrisani shematizirani topografski znaki za naselja in grafično merilo z razdaljami v italijanskih miljah. Ena milja je dolga 1851,85 m (Miglio ... 2014). Zemljepisnih imen, glede na zvrsti poimenovanih pojavov sistematično zapisanih z različnimi pisavami, je veliko. Glavni mareonim je *GOLFO DI VENETIA* (Beneški zaliv), katerega območje Mercator očitno razširja na celotno Jadransko morje, kar se je pozneje odražalo še na mnogih zemljevidih. Zelo natančno locirano in dobro prepoznavno je ime *Golfo de Trieste*. Piranski zaliv je glede na malo merilo zemljevida dokaj izrazito zarezan v istrsko kopnino, prek celotne površine zaliva pa je, očitno povzeto po Bertelliju, izpisano ime *Dragogna*; reka sicer ni poimenovana. Ker so za razliko od Bertellijevega zemljevida na Mercatorjevem imena drugih istrskih rek izpisana na kopnem, je mogoče sklepati, da je ta napis dejansko mareonim. V tem primeru je poimenovan po istoimenski reki.

Pietro Coppo je sicer menil, da je reka Dragonja dobila ime po vijugastem toku ob izlivu v morje, ki spominja na kačastega zmaja (Žitko 1999), vendar novejša etimološka spoznanja razkrivajo, da ime izhaja iz slovanskega **Dorgòn'a*, pri čemer je *d-* ostanek romanskega predloga iz latinskega *ad* v pomenu 'pri, k' (in/ali *dē* v pomenu 'od'), drugi del pa je slovanski nadomestek antičnega imena *Argaon-*. Ime je verjetno predromanskega izvora, tvorjeno domnevno iz indoevropske baze **h₂arg-* v pomenu 'svetleč' (Ramovš 1927, 22; Bezlaj 1956, 147–148; Snoj 2009, 121–122). Čeprav se v hidronimu *Dragonja* gotovo ohranja antično ime *Argaon-*, pa Furlanova opozarja (Furlan 2002, 31), da je bilo ime bolj verjetno izposojeno pozneje, v slovenščino že iz romanske predloge *Dragogna*, ki je iz prvotnega hidronima [*fiume*] *d'Argogna* nastalo po ljudskoetimološki naslonitvi na italijansko *dragone* v pomenu 'zmaj'. Iz razmerja med mareonimom *Largone/Largon* in rečnim imenom [*fiume*] *d'Argogna/Dragogna/Dragnja*, ki jima je skupna osnova *argon-* (Rosamarini 1990, 526), je nadalje mogoče sklepati, da se je prvotno antično rečno ime *Argaon-* v romanski izreki *Argon-* preneslo na poimenovanje zaliva, v katerega se reka izliva, kar je dalo **L'argone* > *Largone*, zato se je rečno ime začelo označevati s predložno zvezo *flumen ad Argonem* v pomenu 'reka ob zalivu Argon' ali *flumen de Argone* v pomenu 'reka zaliva Argon' (Furlan 2014). Sled predložne zveze se še vedno ohranja v vzglasnem soglasniku *Dragonja/Dragnja*.

Čeprav so se po Mercatorjevem zemljevidu pozneje radi zgedovali, se, razen redkih izjem, ta »napaka« na nekoliko mlajših zemljevidih ni ponavljala. Sicer pa so na območju Piranskega zaliva navedeni še toponimi *Piran*, *Molini*, *Buye*, *Saline di Sizole*, *Ponta di Saluori*, *Porto di Saluori ruinado*, *S. Zuan de Saluori*, *Sipar* in *Humago*.

Zadnji, če izvzamemo koprskega škofa Naldinija stoletje pozneje, je poimenovanje *Largon*, brez občnoimenskega levega prilastka *Golfo*, na zemljevidu iz leta 1605 uporabil beneški humanist, geograf, prevajalec, tiskar, bibliofil in polihistor Tommaso Porcacchi (1530–1585) (Tommaso Porcacchi 2014)

(slika 50). Gre za razmeroma majhen zemljevid, izdelan v formatu 17 krat 14,3 cm (Lago in Rossit 1981, 86–87). Hrani ga Mestna knjižnica v Trstu. Na povsem originalno zasnovanem in nenavadno, v smeri zahod-jugozahod–vzhod-severovznod orientiranem zemljevidu z naslovom *DESCRIZIONE DELL'ISTRIA* ('Opis Istre') sta imeni *Largon* in *Saline* izpisani tik ob obeh vrisanih otočkih daleč v notranjosti zaliva, pred izlivom Dragonje. To nakazuje, da po vsej verjetnosti ne gre za mareonima. Drugih imen na območju zelo izrazito vrezanega zaliva ni, ob njem pa so navedeni toponimi *Piran*, *VAL FASANA*, *Dragogna* [fiume], *Buie*, *Hostaria*, *Ponta de saluori*, *S.Zuá d'saluori*, *Sipar* in *Humago*. Glavni mareonim je *MARE ADRIATICO*, v spodnjem delu zemljevida, ki je že zunaj izreza na sliki 50, pa je z večjimi črkami izpisan še mareonim *Golfo Quarner* (Kvarnerski zaliv).

V serijo pocoppovskih kartografskih derivatov lahko uvrstimo tudi zemljevid *HISTRIA* z latinskim naslovnim pripisom *DESCRIPTIO ISTRIC* ('Opis Istre') (slika 51), ki ga je leta 1605 izdelal nizozemski zgodovinar, geograf in pravnik Paulus van Merle (1558–1607), imenovan tudi Paul Merula (Paul Merula 2013). Izdelanega v lesorezni tehniki v formatu 19 krat 12 cm je natisnil nizozemski teolog, zgodovinar, geograf in kartograf Petrus Bertius oziroma Pieter Bert (Kozličič 1995, 198; Petrus Bertius 2014). Naselja na zemljevidu so prikazana s kombinacijo krožcev s pikicami in križcev, ki nakazujejo tamkajšnje cerkve. Na zemljevidu so le štiri mareonimi, poleg *Golfo di Venetia*, *Golfo di Quarnero* in *Golfo di Trieste* še z malce manjšimi in v drugi tipografiji izpisani *Golfo Largon*. Kljub temu je ime izpisano tako poudarjeno, da sega daleč zunaj fizične meje zaliva. Na območju zaliva so še zemljepisna imena *Piran*, *Molinen*, *Dragogna flu[vius]*, *Saline*, *Buie*, *Punta di Salauori*, *Punta dela forcha*, *Sipar*, *Humago* in *Borgo*.

Sledilo je dobro stoletje dolgo razdobje, ko se je za območje Piranskega zaliva dosledno uporabljalo poimenovanje *Golfo Largone* (preglednica 5). Ta imenska oblika je skupaj z različico *Golfo di Largone* zaznamovala vse zemljevide do srede 18. stoletja, povsem pa je izginila šele ob koncu 18. stoletja, ko je Beneška republika propadla. Praviloma gre za zemljevide v malih merilih, na katerih je prikazano veliko območje, zato je na obravnavanem območju zemljepisnih imen malo, na območju obravnavanega zaliva pa je prostora dovolj le za glavni napis. Ponekod ga je tako malo, da napis sega daleč navzven proti sredi Tržaškega zaliva, spet drugje so si izdelovalci pomagali s krajšanjem občnoimenske sestavine *Golfo* (G.). Zanimivo je, da se je s povečevanjem natančnosti prikazov stopnja popačenosti izrisa Piranskega zaliva praviloma povečevala, kar je zelo dobro opazno tudi na Cantelijeve zemljevidu iz okrog leta 1745 (slika 81).

Ime *Golfo Largone* se prvič pojavi na Maginijevem zemljevidu *ISTRIA olim IAPIDIJA* ('Istra, nekdanja Japidija') iz leta 1620 (Lago in Rossit, 1981, 148–149). Italijanski astronom, astrolog, matematik in kartograf Giovanni Antonio Magini (1555–1617) (Giovanni Antonio Magini 2014) je pripravil zanimivo orientiran zemljevid (slika 52), ki ima južni del Istre na vzhodnem robu, torej je polotok zasukan za približno 90 stopinj od dejanske smeri. Najpomembnejši mareonimi so zapisani dvojezično, najprej italijansko in zatem latinsko, pri čemer naj bi latinski zapis ponazarjal njihova nekdanja imena. Tako je na primer Jadransko morje poimenovano *MARE ADRIATICO*, *O GOLFO DI VENETIA*, Tržaški zaliv pa *Golfo di Trieste olim Tergestinus Sinus*. V zelo izrazitem in predimenzionirano vrisanem Piranskem zalivu je tedanje ime *Golfo Largone* zelo natančno umeščeno, tako da sega od njegovega zunanjšega roba globoko v notranjost. Tik pred izlivom Dragonje, imenovane *Dragogna* [fiume], je le še en nejasno izrisan otoček, ki že natančneje nakazuje zdajšnjo lego Sečoveljskih solin. Manjša naselja so prikazana z drobnimi krožci, večja pa s tlorisi, ob katerih so zapisana imena. Na območju Piranskega zaliva so zapisani toponimi *Val Fasana*, *Pirano*, *Sizzola*, *Materada*, *M Cucco*, *Pûta di saluori*, *Putta delle mosche*, *Sipar* in *Vnago*.

Po Lagu in Rossitu (1981, 163) je Maginijev zemljevid med drugimi navdihnil tudi v primerjavi z njim povsem nasprotno orientiran zemljevid *HISTRIA* (slika 53), ki ga je leta 1626 izdelal Iodocus Hondius Junior (?–1629), kar je latinizirano ime flamskega kartografa z imenom Joost de Hondt II. Barvni zemljevid meri 22,7 krat 15,9 cm. Ima tudi grafično merilo z navedbami razdalj v italijanskih miljah. Glavni mareonim na zemljevidu je *Golfo di Trieste*, Piranski zaliv, ki je izrisan kot izrazita zajeda v istrsko kopno, pa je imenovan *G[olfo] Largone*. Povsem v notranjost zaliva pomaknjen napis je izpisan v dveh

vrsticah. Obdajajo ga toponimi *Pirano*, *Isola*, *C. Venere*, *Verteneggio*, *Punta d'Mosche* in *Vmago*, medtem ko je hidronim *Dragogna f.*[iume] zapisan precej v notranjosti, ob zgornjem toku reke.

Naslednji zemljevid v časovnem nizu z zapisanim imenom na območju Piranskega zaliva je izšel leta 1635 in je naslovljen *KARSTIA, CARNIOLA, HISTRIA et WINDORUM MARCHIA* ('Kras, Kranjska, Istra in Slovenska marka') (slika 54). Gre za priredbo Mercatorjevega zemljevida s konca 16. stoletja (slika 12), ki jo je izdelal nizozemski kartograf in založnik Johannes, tudi Jan Janssonius (1588–1664). Obarvani zemljevid, izdelan na bakrorezu formata 49 krat 37 cm (Gerhard Mercator ... 2010) ima tudi kartografska zbirka Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Grafično merilo ima razdalje navedene v italijanskih miljih. Glavna mareonima sta zelo umetelno izpisani *GOLFO DI VENETIA* in *Golfo de Trieste*. Na območju ne preveč izrazito vrezanega zaliva je po Mercatorjevem zgledu pomensko nejasen napis *Dragogna*, reka sicer ni poimenovana, v njegovi soseščini pa so še zemljepisna imena *Piran*, *Molini*, *Saline di Siziole*, *Buye*, *Ponta di Saluori*, *Porto di Saluori ruinado*, *S. Zuan de Saluori*, *Sipar* in *Humago*.

Johannes Janssonius je tudi avtor zemljevida *ISTRIA olim IAPIDIA* ('Istra, nekdanja Japidija') iz leta 1646 (slika 55), ki se več kot očitno naslanja na Maginijev izdelek iz leta 1620. Na njem je zelo podoben nabor prikazanih in poimenovanih topografskih pojavov, ima pa drugače zarisane meje in z drugačnimi črkami zapisana zemljepisna imena. Pri dvojnem grafičnem merilu se ob razdaljah v italijanskih miljih pojavijo še razdalje v nemških miljah (1 nemška milja je dolga 7532,5 m; Miglio ... 2014). Razlike so tudi v reliefnih podrobnostih, ki jih je najlažje prepoznati po drugače izrisanih otočkih, raztresenih povsod ob obalah Beneškega zaliva. Tako na primer na Janssoniusovem zemljevidu na območju Piranskega zaliva otočka pred izlivom Dragonje ni več. Vsi pri obravnavi Maginijevega zemljevida naštetih toponimi so povsem identični, tudi *Golfo Largone*, pri katerem pa je zapis vendarle pomaknjen nekoliko navzven sicer zelo izrazito, kar pretirano veliko zarisane zaliva. Zanimivo je, da ima obliko trapeza. Edina razlika je pri toponimu *Ponta di Saluori*, ki je na Maginijevem zemljevidu najbrž površno zapisan kot *Pūta di saluori*, Janssonius pa je to pomanjkljivost odpravil.

Tik pred letom 1648 je bil pripravljen tudi rokopisni zemljevid (slika 56), katerega avtor je nemški humanist, bibliotekar in geograf Lukas Holste z latiniziranim imenom Lucas Holstenius (1596–1661) (Lukas Holste 2013). Zemljevid brez naslova formata 92 krat 69,2 cm je očitno nedokončan, saj so izgotovljena le območja Istre z otokom Cresom, dve območji vzdolž reke Piave in južni del Padove delte (Lago in Rossit 1981, 153–155). Vpisana nista niti mareonima za Jadransko morje in Tržaški zaliv, tako da je edini pomembnejši mareonim *GOLFO CARNARIO olim SINVS FLANATICVS* (Kvarnerski zaliv). Ker je na zemljevidu v približnem merilu 1 : 300.000 dokončana prav Istra, lahko pregledamo razmere na območju izrazito predimenzioniranega Piranskega zaliva. Zanimiva je njegova oblika, saj ima notranji del širši od zunanje zveznice med Piranom in Savudrijskim rtom. V bližini ustja nepoimenovane Dragonje je zamegljeno vrisan otoček, ki lahko ponazarja soline. Zaliv je poimenovan *Golfo Largone*, napis v dveh vrsticah pa je, četudi malce pomaknjen navzven, korektno umeščen v njegovo notranjost. Na območju zaliva so še zemljepisna imena *Pirano*, *Zuccole*, *Sizzola*, *S. Pietro*, *C. Venere*, *Buie*, *Carsetti*, *Materada*, *M. Cucco*, *Punta di Saluori*, *La madonna de Saluori*, *Punta delle mosche*, *Sipar* in *Vmago*.

Iz sredine 17. stoletja so tudi prvi zemljevidi tega območja v francoskem jeziku. Eden takih je zemljevid *BASSE LOMBARDIE ou sont les ESTATS de VENISE en Italie MANTOVE PARME MODENE TRENTE* ('Spodnja Lombardija, kjer so beneške državnice v Italiji: Mantova, Parma, Modena in Trento'), ki ga je leta 1648 izdelal slavni francoski kartograf Nicolas Sanson d'Abbeville (1600–1667). Zemljevid formata 59,1 krat 42,8 cm v približnem merilu 1 : 850.000 (Lago in Rossit 1981, 179) ima grafični meril z razdaljami v italijanskih in starih francoskih miljih (stara francoska milja je dolga 4452 m; Mile 2014). Glavni mareonimi so *GOLFE DE VENISE*, *GOLFE DE TRIESTE* in pa na drugi strani italijanskega škorinja *MER DE GENES* ('Genovsko morje', ki se v sodobnosti imenuje Ligursko morje). Če se osredotočimo na območje Istre (slika 57), lahko opazimo, da je Piranski zaliv imenovan *Golfo Largone*, napis pa je, tudi zaradi malega merila, postavljen zunaj zaliva. Zaradi malega merila je tudi manj zemljepisnih imen, na območju obravnavanega zaliva le *Pirano*, *Dragogna F*, *Buie*, *Punta di Salvori* in *Vmago*.

Nicolas Sanson d'Abbeville je leta 1657 izdelal tudi zemljevid *HERTZOGTHÖBER STEYER, KARTEN, KRAIN* s podrobnejšim francoskim naslovom v nadaljevanju *DUCHÉS STIRIE, CARINTHIE, CARNIOLE, Comté de Cilley, Marqsat des Windes, et autres Estats Unis e herediataires aux Archiducs d'Autriche* ('Vojvodine Štajerska, Koroška, Kranjska, Celjska grofija, Slovenska marka in druge združene dežele dednega nadvojvodstva Avstrijskega'). Grafično merilo ima razdelke s ponazoritvami razdalj v nemških, francoskih in ogrskih miljah. Glavni mareonimi *GOLFO DI VENETIA*, *Golfo di Trieste* in *Golfo Carnero* so zapisani v italijanščini, tako kot tudi ime *Golfo Largone*, ki je zelo primerljivo umeščeno znotraj v primerjavi s prejšnjimi zemljevidi bolj natančno izrisane akvatorija Piranskega zaliva (slika 58). V njegovi bližini so še zemljepisna imena *Pirano*, *Dragogna fl[uš]*, *C. Venere*, *Momiano*, *Buje*, *Punta di Salvori* in *Umago* (Lago in Rossit 1981, 181).

Med priredbe Mercatorjevega zemljevida spada tudi zemljevid z naslovom *KARSTIA, CARNIOLA, HISTRIA et WINDORUM MARCHIA* ('Kras, Kranjska, Istra in Slovenska marka') (slika 59), ki ga je leta 1662 izdelal nizozemski kartograf Joan Blaeu (1596–1673), znan tudi pod poitalijančenim imenom Giovanni Blavio. Original meri 50 krat 38,5 cm. Grafično merilo je izraženo v italijanskih miljah. Glavna hidronima sta *GOLFO DI VENETIA* in *Golfo de Trieste*. Podobno kot na Mercatorjevem zemljevidu je na območju neizrazito vrezanega zaliva napis *Dragogna*, ki se med preučeni zemljevidi v morebitni vlogi mareonima pojavi zadnjič. Tudi preostali toponimi so tako glede na izbor, razporeditev in tipografijo pisave povsem identični.

Joan Bleu je leta 1663 priredil tudi Maginijev zemljevid *ISTRIA olim IAPIDIJA* iz leta 1620 in ga tudi povsem enako naslovil (slika 60). V primerjavi z originalom je spremenjena, lahko bi rekli posodobljena tipografija pisave, prav tako so nekoliko spremenjene vinjete (okrasne risbe), medtem ko so nabor prikazanih pojavov in njihova imena povsem identični. To velja tudi za merilo. Ime *Golfo Largone* je primerljivo umeščeno v izrazito vrezan zaliv, moti le pika na koncu zapisa, ki so jo v seznamu imen z zemljevida navedli tudi prejšnji preučevalci (Lago in Rossit 1981, 159). Bleu je leta 1680 pripravil še francosko priredbo istega zemljevida, pri čemer pa je spremenil zgolj naslov, ki je na tem zemljevidu *L'ISTRIE* in je umeščen v povsem identično vinjeto (slika 61).

V manjšem merilu približno 1:880.000 je izdelan zemljevid *BASSA LOMBARDIA* ('Spodnja Lombardija'), ki ga je leta 1681 dokončal italijanski graver in kartograf Giacomo Cantelli da Vignola (1643–1695), izdal pa ga je Giovanni Giacomo de Rossi (slika 62). Zemljevid formata 57,3 krat 41,9 cm ima kar štiri grafična merila z razdaljami, izraženimi v italijanskih, piemontskih, francoskih in nemških miljah. Na njem sta imeni dveh morij: *MARE ADRIATICO* in *MARE LAGVSTICO ò di Genoua*, kot se je takrat imenovalo Ligursko morje. Z večjimi črkami sta izpisani tudi imeni zalivov *Golfo di Trieste* in *Golfo Carnario*. Piranski zaliv, ki je globoko vrezan v istrsko kopno, je drugače kot na prejšnjih zemljevidih precej razvejen, kar je vsaj v njegovem južnem delu, ki ima izrazito ravno obalo, navzkriž z dejanskim stanjem. Ime *Golfo Largone* štrli precej navzven, proti sredini Tržaškega zaliva, okrog njega pa so razvrščeni še toponimi *Pirano*, *Dragogna fl[ume]*, *Momiano*, *Buie*, *Vertenaggio*, *P.^{ta} di Saluori*, *P.^{ta} delle Mosche* in *Vmago* (Lago in Rossit 1981, 182).

Giacomo Cantelli da Vignola je tudi avtor zemljevida *LI DUCATI di STIRIA, CARINTIA è CARNIOLA et altri Stati Ereditary che compongono PARTE DEL CIRCOLO D'AVSTRIA* ('Vojvodine Štajerska, Koroška in Kranjska ter druge dedne dežele, ki sestavljajo del ozemlja Avstrije') iz leta 1686, ki ga je tako kot prejšnjega izdal Giovanni Giacomo de Rossi (slika 63). Izdelan je v formatu 42,3 krat 52,8 cm in ima grafična merila z razdaljami v italijanskih, francoskih ter nemških miljah. Glavni mareonim je napis *PARTE DEL MARE ADRIATICO* ('del Jadranskega morja'), poudarjeno je izpisano tudi ime *Golfo de Trieste*, razpotegnjeno vzdolž celotnega zaliva. Globoko vrezan Piranski zaliv se imenuje *G[olfo] Largone*, krajšava pa omogoča, da je v celoti umeščen znotraj pripadajočega akvatorija. Hidronim *Dragogna fl.* je tako kot imena drugih istrskih vodotokov pomaknjen daleč v notranjost, ob zgornji tok reke, na območju zaliva pa so toponimi *Pirano*, *S. Pietro*, *Carcauec*, *Castabona*, *Momiano*, *Buia*, *C. Venere*, *Varteneggio*, *Materata*, *Spiar* (prej je bil vselej Sipar, kar kaže na napako!) in *Vmago* (Lago in Rossit 1981, 184).

Leta 1688 je kar dva zemljevida pripravil beneški kozmograf, založnik in kartograf, sicer frančiškanski menih Vincenzo Maria Coronelli (1650–1718) (Vincenzo Coronelli 2013). Prvi z naslovom *GOLFO DI VENEZIA* ('Beneški zaliv') (slika 64) prikazuje celotno območje Jadranskega morja, ki ga Coronelli istoveti z Beneškim zalivom, kar potrjuje vzdolž njegove celotne dolžine razpotegnjeni hidronim *GOLFO DI VENEZIA, olim ADRIATICUM MARE* ('Beneški zaliv, nekdanje Jadransko morje'), pri čemer je posebej zanimivo, da je območje dejanskega Beneškega zaliva poimenoval *Vltimo Recesso del Golfo de Venezia* ('Poslednji kotiček Beneškega zaliva'). Zemljevid v originalni velikosti 58,7 krat 43,1 cm ima kar šest grafičnih meril z razdaljami, izraženimi v italijanskih, francoskih, španskih, nemških, angleških in morskih miljah. Posebej zanimivo na njem je, da je avtor dele Jadrana prepoznaval kot posebna morja: *MARE D' ISTRIA* ('Istrsko morje'), *MARE DELLA DALMATIA* ('Dalmatinsko morje'), *MARE D'ALBANIA* ('Albansko morje') in *Mare di Puglia* ('Apulijsko morje'). Poudarjeno izpisano je tudi ime *Golfo di Trieste, Tergestinus*., medtem ko je Piranski zaliv kot *G. Largone* izpisan s povsem običajno ležečo pisavo, s kakršno so zapisana tudi imena manj pomembnih naselij in pristanišč, kakršna so bila v očeh Coronellija tudi *Pirano, Saluori, P[orto] Bassanesi* ('Bašanijsko pristanišče') in *Vmago*. Ime zaliva je v celoti zapisano zunaj zaliva, saj je ta zaradi malega merila zemljevida premajhen, da bi bilo lahko vpisano znotraj njega, prav to pa nakazuje njegov nadpovprečen pomen že ob nastanku zemljevida. Poleg naštetih toponimov sta na območju zaliva še hidronim *Dragogna F.[jume]* in krajevno ime *Momiano* (Lago in Rossit 1981, 191; Kozličić 1995, 231 in 235).

Soroden, nikakor pa ne enak, je Coronellijev zemljevid *RISTRETTO DELLA DALMAZIA* ('Zgoščena Dalmacija'), katerega izrez je prikazan na sliki 65. Prikaz na straneh 186 in 187 v knjigi *DESCRIPTIO HISTRIAE* (Lago in Rossit 1981) dokazuje, da gre v bistvu za dvojni, sestavljeni zemljevid, pri katerem se napisi obeh delov medsebojno dopolnjujejo, na primer zapis imena *PARTE DEL GOLFO DI VENEZIA*. Poleg že prej navedenih imen morij se na tem zemljevidu namesto *MARE DELLA DALMATIA* pojavi zapis *MARE DI DALMAZIA, olim ILLIRICUM MARE*. ('Dalmatinsko morje, nekdanje Ilirsko morje'). Zemljevid formata 58,5 krat 43 cm nima navedenega merila. Kljub razmeroma majhnemu merilu približno 1 : 590.000 je tedanje ime Piranskega zaliva *Golfo Largone* izpisano v celoti, vendar je prav zaradi tega pomaknjeno zunaj zaliva. Črke, s katerim je zapisano, so večje kot pri imenih okoliških naselij in drugih poimenovanih pojavov, kot so *Pirano, Zuccole, Fasana, Dragogna F.[jume], S. Pietro, Carcauec, Momiano, Buie, C. Venere, Matarada, P.^a Saluori, P.^o Saluori, Saluori, Ponta Baassanesi, P.^o Umago, Sipar* in *Vmago* (Lago in Rossit 1981, 188).

Značilen predstavnik te dobe je tudi barvni zemljevid *DOMINII VENETI IN ITALIA* ('Beneške posesti v Italiji'), ki ga je kmalu po letu 1688 izdelal nizozemski založnik, bakrorezec in kartograf Frederick de Witt (1629/39–1706) (Frederik de Wit 2014) v približnem merilu 1 : 550.000. Njegov format je 61 krat 49,5 cm. Ima grafična merila v nemških, galskih (francoskih) ter italijanskih miljah in tudi že preprosto legendo s pomensko razvrstitvijo naselij in drugih prikazanih pojavov. Glavna hidronima sta *GOLFO DI VENETIA Sive MARE ADRIATICUM* ('Beneški zaliv oziroma Jadransko morje') in *GOLFO DE TRIESTE*. Tudi na njem je obravnavani zaliv nekoliko prevelik (slika 66), njegovo tedanje ime *Golfo Largone* pa je vanj zelo primerno umeščeno. Zaliv obdajajo toponimi *Pirano, Zuccole, Zizzola, S. Pietro, Carcavec, Momiano, Buie, C. Venere, Materata, Punta di Saluori, P. delle mosche, Sipar* in *Vmago* (Lago in Rossit, 1981, 192).

Leta 1693 je v Parizu izšel francoski zemljevid *LE GOLFE DE VENISE. Avec ses Principaux CAPS PROMONTOIRES & PORTS de MER* ('Beneški zaliv s svojimi glavnimi rti, rtiči in pristanišči'), ki ga je izdelal francoski kartograf in založnik Alexis Hubert Jaillot (1632–1712) (slika 67). Ročno barvani zemljevid je narejen v formatu 73,7 krat 55,9 cm (Novak, Lapaine in Mlinarić 2005, 198). V bistvu gre za priredbo Coronellijevega zemljevida *GOLFO DI VENEZIA* iz leta 1688, prikazanega na sliki 64. Zaradi tega ima tako kot izvirnik šest grafičnih meril, isti glavni mareonim *GOLFE DE VENICE ou MER ADRIATIQUE* ('Beneški zaliv ali Jadransko morje'), na območju dejanskega Beneškega zaliva napis *FIN DU GOLFE DU VENICE* ('Zaključek Beneškega zaliva'), pa tudi imena vseh drugih »notranjih« morij, pri čemer je pri Jaillottu zaznati bolj dodelano tipografsko sistematično. Preveden je tudi mareonim *GOLFE*

DE TRIESTE, ne pa tudi G.[olfo] *Largone*, ki je tako kot na Coronellijevem zemljevidu zapisan zunaj zaliva, z malimi črkami v kurzivi. Nabor toponimov je enak, vendar je tudi pri navedenih zemljepisnih imenih na območju Piranskega zaliva kar nekaj razlik: Dragonja je zapisana kot *Dragogna flu*, namesto *Saluori* na Jailottovem zemljevidu piše *Salvori* in namesto *Vmago Umago*.

Le tri leta pozneje, torej leta 1696, je v francoščini izšel tudi zemljevid z naslovom *PARTIE DU CERCLE D'AUSTRICHE, OU SONT LES DUCHÉS DE STIRIE, DE CARINTHIE, DE CARNIOLE, et autres Estats Hereditaires a la Maison d'Autriche* ('Deli ozemlja Avstrije, kjer so vojvodine Štajerska, Koroška in Kranjska ter druge avstrijske dedne dežele'), ki ga je pripravil francoski dvorni kartograf in geograf Guillaume Sanson (1633–1703), brat Alexisa Huberta Jaillota (Guillaume Sanson 2011). Barvni zemljevid (slika 68) formata 87 krat 56 cm ima šest grafičnih meril z razdaljami v italijanskih, nemških mestnih, velikih nemških, ogrskih, francoskih mestnih in velikih francoskih miljah (slednje po navedbi nad merilom odgovarjajo razdalji, ki se jo prehodi v eni uri). Glavni hidronim je *GOLFE DE VENICE*, za katerega pa zaradi odrezanosti zemljevida proti jugu ni jasno, ali se nanaša na celotno Jadransko morje ali na dejansko območje poimenovanega zaliva. Tu je še mareonim *Golfe de Trieste*, Piranski zaliv, ki ima čedalje bolj verodostojno obliko, pa se imenuje G.[olfo] *Largone*, pri čemer je napis primereno umeščen znotraj akvatorija. V njegovi okolici so razmeščeni toponimi *Pirano*, *S. Pietro*, *Costa Buona*, *Momiano*, *C. Venere*, *Baje* [najbrž napačno za Buje], *Punta di Saluori*, *Punta delle Mosche*, *Sipar*, *Vmage* in *ISTRIE*, francosko ime polotoka Istre.

Zemljevid Fredericka de Witta iz poznih osemdesetih let 17. stoletja je okrog leta 1700 ponatisnil Nizozemec Pieter Mortier (1661–1711) (slika 69). V približnem merilu 1 : 600.000 je izšel z naslovom *DUCATUS CARINTIĆ et CARNIOLC, CILLEIĆ q[ue] COMITATUS* ('Vojvodini Koroška in Kranjska ter grofija Celjska'). Izris ozemlja je skoraj povsem identičen, opravljen pa je bila kar temeljita redakcija zemljepisnih imen, bodisi njihovega nabora bodisi lege zapisa bodisi njihove tipografije. Vendar se spremembe niso dotaknile imena *Golfo Largone*, ki je tako položajno kot oblikovno povsem enako kot na de Wittovem zemljevidu. Na Mortierjevem ponatisu je imen manj, opazno pa je, da so imena obalnih krajev praviloma zapisana na kopnem, medtem ko so bila prej na morju. V zaledju Piranskega zaliva so navedeni toponimi *Pirano*, *Zucole*, *Dragogna flu*, *S. Pietro*, *Berda*, *Vertenaggio*, *M. Cucco*, *Materata*, *Umago* in *ISTRIA*.

Okrog leta 1700 je še en zemljevid prispeval tudi Vincenzo Maria Coronelli. Njegov naslov je *PATRIA DELL FRIULI coll'Isola che gli dipendono* ('Domovina Furlanija s pripadajočimi otoki') (slika 70). Izdelan je v približnem merilu 1 : 420.000, grafično merilo pa ima le v italijanskih miljah. Zemljevid je zelo zanimiv zaradi različnih zapisov, ki opozarjajo na pokrajinsko in krajevno pomembne zgodovinske dogodke. Glavni mareonim je *GOLFO DI VENETIA*, Tržaški zaliv pa ni poimenovan. Piranski zaliv, ki je izrazito vrezan v kopno in ima skoraj kvadratno obliko, je Coronelli poimenoval *Golfo di Largone, ò Siciole* ('Dragonjin ali Sečoveljski zaliv'), s čimer je kot prvi vpeljal novo imensko obliko Sečoveljski zaliv, ki je prevladovala naslednje stoletje, dokončno pa z zornega kota poimenovanja celotnega zaliva zamrla šele v 20. stoletju.

Sečoveljski zaliv je poimenovan po naselju *Sečovlje*, kar je umetno slovenizirano italijansko ime *Sicciole*, ki etimološko ni zadovoljivo pojasnjeno. Najbolj verjetna se zdi iz srednjeveških zapisov izhajajoča razlaga, da izhaja iz množinske oblike od romanskega **Settiola*, kar je videti manjšalnica od latinskega *saepitiō* v pomenu 'ograda', manj verjetno od *sectiō* v pomenu 'rezanje, razdelitev, oddelek' (Snoj 2009, 369).

Pod imenom *Golfo di Largone, ò Siciole* je pripis *oue Fed. Barbaroša furrotto da Veneti*, ki sporoča, da so tu cesarja Svetega rimskega cesarstva in nemškega kralja Friderika Barbarossa (1122–1190) (Friderik I. Barbarossa 2014) porazili Benečani. Na območju zaliva so navedena še zemljepisna imena *Pirano*, *Zucole*, *S. Pietro*, *Carucchi*, *Costabu*, *Berda*, *Momiano*, *Buie*, *Triban*, *S Piet.*, *Vertenegio*, *Materada*, *Dragogna F.[iume]*, *P.^a Saluori*, *P.^a delle Mosche*, *P.^o Saluori*, *Sipar*, *Humago* in *ISTRIA olim JAPIDIA*.

Iz istega časa kot zemljevida de Witta in Coronellija je tudi barvni zemljevid *CIRCULI AUSTRIACI Orientalior Pars; in qua AUSTRIA PROPRIA et abea Dependentes, TUM DUCATUS, STIRIĆ, CARINTIĆ,*

CARNIOLĀ, TUM COMITATUS Hiscē Inclusi. CILLENSIS ET GORITICĀ ('Ozemlje Avstrije, vzhodni del; kjer je Avstrija in ima odvisna ozemlja vojvodine Štajersko, Koroško in Kranjsko ter grofiji Celjsko in Goriško') (slika 71), ki ga je izdelal nizozemski trgovec s slikami in graver Gerard Valck (1652–1726) z latiniziranim imenom Gerardus Valk. Na njem so tri grafična merila z razdaljami v nemških, italijanskih ali angleških ter ogrskih miljah. Z velikimi črkami je izpisan mareonim *GOLFO DI VENETIA Vulgo MARE ADRIATICUM* ('Beneški zaliv, imenovan tudi Jadransko morje'), z manjšimi pa Golfo de Trieste, pomaknjen daleč proti njegovi severni obali. Piranski zaliv je vrisan bolj natančno kot na predhodnih zemljevidih. Njegovo ime G[olfo] *Largone* je malce pomaknjeno navzven, še posebej če upoštevamo, da je v notranjosti zaliva še precej praznega prostora. Zaradi malega merila je v njegovi bližini malo toponimov, le *Pirano, S. Pietro, Materata, Umago, ISTRIA* [kot polotok] in *ISTRIA VENETA* (Beneška Istra).

Dotlej najpodrobnejši zemljevid obravnavanega območja Piranskega zaliva je leta 1700 izdelal avguštinec in koprski škof Paolo Naldini (1632–1713) (slika 72). Je sestavni del monumentalnega dela *Corografia ecclesiastica o'sia descrizione della città e della diocesi di Giustinopoli detto volgarmente Capo d'Istria* ('Cerkveni krajepis ali opis mesta in škofije Justinopolis, ljudsko Koper') in velja za prvi zemljevid neke škofije na Slovenskem (Paolo Naldini 2013). Grafično merilo samo 24 krat 15,6 cm velikega zemljevida s čudovito vinjeto v zgornjem delu ima razdalje izražene v italijanskih miljah. Piranski zaliv je izrisan nenatančno in precej neizrazito, poimenovan pa je s takrat že povsem preživeto imensko obliko *Largon*. V njegovi notranjosti je še ime *Siziole*, za katerega ni jasno, ali gre za mareonim ali morebiti krajevno ime. Na območju zaliva so še zemljepisna imena *Pirano, Villa Nuova, Zuccole, S. Piero, Carcauze, LA DRAGOGNA, Momiano, Oscurus, Buie, La Madoña del Carso* in *Saluore*.

Leto pozneje, torej 1701 je francoski kartograf in založnik Jean-Baptiste Nolin (1657–1708) izdelal zemljevid v francoščini z naslovom *FOND du GOLFE de VENISE ou sont les BOUCHES du PO et de L'ADIGE avec L'ISTRIE dont les VENITIENS possedēt la plus grande Partie L'EMPEREUR Tient a Trieste et la Fiume des Magasins pour son Armeé d'Italie le ROY d'ESPAGNE a dans ce Golfe des Fregates pour empecher le transport* ('Območje Beneškega zaliva, kjer sta ustji rek Pada in Adiže z Istro, ki je v prevladujoči lasti Benečanov, Cesar ima v Trstu in na Reki skladišči za svoje vojaštvo v Italiji; Španski kralj ima v tem zalivu fregate, ki ovirajo plovo') (slika 73). Bakrotisk je bil pripravljen v formatu 45 krat 31 cm (Fond du golfe de ... 2014). Grafična merila so izražena v italijanskih in francoskih miljah ter v eni uri prehojeni poti. Poleg naslovnega glavnega mareonima je z velikimi črkami zapisano tudi ime *GOLFE DE TRIEST*, v francoščini pa je tudi ime Piranskega zaliva *Golfe Largone*, ki štrli daleč navzven iz sicer pretirano razvejeno vrisanega zaliva. V francoščino so prevedene tudi nekatere druge občnoimenske sestavine bližnjih večbesednih toponimov, denimo *Pointe de Saluori, Pointe de la Mosche* in *St. Pietro*. Poleg teh so navedeni še toponimi *Pirano, Val Tasana* [začetnica T je verjetno napačna, saj bi morala biti F], *Costabuona, Carcanec, Dragogna F., Momiano, Buie, Vertenaggio, Materada, Sipar* in *Vmago*.

Zelo dejavni Jean-Baptiste Nolin je le leto zatem pripravil novo različico zemljevida v francoščini (slika 74), ki v primerjavi s prejšnjo obsega nekoliko večje območje, povsem drugačna je tudi njegova grafika; zdi se, da je ta zemljevid natančnejši. Naslovil ga je *LE COURS DU PO ...* ('Tok reke Pad' ...) z dolgim nadaljevanjem, ki nas na tem mestu ne zanima. Bolj zanimiv je uvodni del podnaslova *LE THETRE de la GUERRE en ITALIE* ('Prizorišče vojne v Italiji') (Le Cours Du Po ... 2014; Lago 1996a, 146). Zemljevid ima eno samo grafično merilo brez navedene merske enote. Mareonimi so enaki kot na prejšnjem zemljevidu, vključno z imenom *Golfe Largone*, vendar je zaliv povsem drugače zarisan. Je namreč slabo razvejen in predvsem v notranjem delu bistveno preširok, saj je ta del širši od zunanjega. Nabor toponimov je zelo obsežen, preobsežen, da bi jih veljalo v celoti navajati. Naj omenimo le, da je na primer v francoščino prevedeno krajevno ime *St Pierre* [prej *S. Pietro*], medtem ko sta na prejšnjem zemljevidu zapisani francoski imeni rtov *Pointe de Saluori* in *Pointe de la Mosche* to pot v italijanščini, torej *Ponta de Saluori* in *Ponta della Mosche*. Zanimiv je še poskus dvojezičnega poimenovanja *Umaga*, za katerega je navedeno ime *Vinago ou Humago*.

Leta 1705 je izšel nov podoben zemljevid, ki ga je pripravil nizozemski trgovec z umetninami, bakrorerec in kartograf Carel, tudi Carolus Allard (1648–1709) (slika 75). Njegov naslov je *DOMINII VENETI E*

DUCATUS MANTUŪC; PARTES ORIENTALIORES... ('Beneške posesti in vojvodstvo Mantovsko; vzhodni del ...'). Ker v glavnem kartnem izrezu večji del Istre ni prikazan, je celotna Istra ponazorjena v posebnem, manjšem izrezu v spodnjem desnem delu zemljevida (Lago 1996a, 147). Na zemljevidu so grafična merila z razdaljami v italijanskih, nemških in galskih (francoskih) miljah, precej bogata je tudi legenda levo od izreza s prikazom Istre. Glavni mareonimi so *GOLFO DI VENETIA olim MARE ADRIATICUM, MARE D' ISTRIA* in *GOLFO DI TRIESTE olim Tergestinus Sinus*. Piranski zaliv je izrisan obakrat enako, v duhu slabo stoletje starejših zemljevidov ne preveč natančno in predimenzionirano. Obakrat je tudi enako poimenovan *Golfo di Largone* in napis je obakrat povsem enako, trivrstično postavljen. Tudi na tem zemljevidu je velika gostota poimenovanih objektov in pojavov, imena pa so izključno v italijanščini.

S tem pa »francoske ofenzive« z začetka 18. stoletja še ni bilo konec. Leta 1706 je namreč Alexis Hubert Jaillot (1632–1712) pripravil še zemljevid z naslovom *ESTAT DE LA SEIGNEURIE ET REPUBLIQUE DE VENISE en Italie LES EVECHÉS DE TRENTE ET DE BRIXEN DEDIE AU ROY* ('Država gospostva in Beneške republike v Italiji s Trentinsko in Briksenško škofijo, posvečenima kralju') (slika 76). Njegove dimenzije so 70,5 krat 46 cm, merilo pa približno 1 : 635.000 (Lago in Rossit 1981, 199). Grafična merila imajo prikazane razdalje v italijanskih, francoskih in nemških miljah. V francoščini so le glavna pokrajinska imena, na primer *ISTRIE, COMTE DE GORICE* (Goriška grofija), seveda tudi mareonima *GOLFE DE VENISE ou MER ADRIATIQUE* in *GOLFE DE TRIESTE*. Izrazito vrezani Piranski zaliv je poimenovan s standardnim imenom tistega časa, torej *Golfo Largone*. Tudi drugi toponimi v njegovi okolici kažejo, da jih je avtor zemljevida prepisoval s starejših del in pri tem seveda zagrešil kako napako: *Pirano, Val Fasana, Sizzola, Dragogna F., Carauca, Costabuona, S. Pietro, Momiano, C. Venere, Bue, Verteneggio, Materata, Punta diSaluori, Punta delle Mosche, Sipar in Vmago*. Prikazni zemljevid je bil ponatisnjen leta 1781, kar ponazarja dobro vidna letnica pod merili (Lago in Rossit 1981, 198).

Ime *Golfo Largone* je tudi na zanimivem rokopisnem zemljevidu neznanega avtorja iz okrog leta 1720, na katerem so prikazana območja Istre, južne in jugovzhodne Slovenije, Kvarnerja, Like, Korduna, zahodne Bosne in zdajšnje zahodne Dalmacije (Novak, Lapaine in Mlinarić 2005, 174) (slika 77). Ime za Piranski zaliv je locirano v bližini levega roba zemljevida, ki je bil del zasebne zbirke francoskega geografa Jeana-Baptista Bourguignon d'Anvillea (1697–1782). Poleg tega mareonima sta prepoznavna še *PARS MARIS ADRIATICI* ('del Jadranskega morja') in *Golfo di Querno* (Kvarnerski zaliv).

Okrog leta 1725 je izšel zemljevid *DUCATUS STIRIŪC et CARINTIŪC CARNIOLŪC CILLEIŪC COMITATUS. Nova Tabula que et Pars est Meridionalior CIRCULI, AUSTRIACI*. ('Vojvodine Štajerska, Koroška in Kranjska ter grofija Celjska. Nov zemljevid, ki prikazuje južni del ozemlja Avstrije'), ki sta ga pripravila založnika in kartografa, brata Reinier (1698–1750) in Josua Ottens (1704–1765) iz Amsterdama (slika 78). Pri nas ga hrani Knjižnica Mirana Jarca iz Ljubljane. Na njem so tri grafična merila z razdaljami v nemških, galskih (francoskih) in italijanskih miljah. Vodilna mareonima sta *GOLFO DI VENETIA* in *Golfo di Trieste*, medtem ko je zapis tedanjega imena Piranskega zaliva *Golfo Largone* pomaknjen precej navzven iz površinsko korektno, a glede na obliko ne preveč posrečeno izrisanega zaliva. Zaradi malega merila je nabor toponimov skromen. V okolici obravnavanega zaliva najdemo le imena *Pirano, Zuccole, S. Pietro, Berda, Dragogna Flu*[vuis], *Verteneggio, M. Cucco, Materata, Umago* in *ISTRIA*.

Okrog leta 1745 sta Reiner in Joachim Ottens izdala tudi zemljevid v francoščini z naslovom *FOND DU GOLFE DE VENISE ou sont les BOUCHES du PO et de L'ADIGE avec L'ISTRIE dont les VENITIENS possèdent la plus Grande Partie L'EMPEREUR* ('Območje Beneškega zaliva, kjer sta ustji rek Pada in Adiče z Istro, katere večji del je v lasti Benečanov in [Avstrijskega] cesarstva'), ki ga je izdelal F. de Cantelli (Lago 1996a, 149) (slika 81). Grafični merili imata razdalje v italijanskih in francoskih miljah. Glavni mareonimi so *GOLFE DE VENISE, GOLFE DE TRIESTE, MER D'ISTRIE* in *GOLFE DE CARNARIO*, medtem ko se preostala na območju morja locirana napisa z verzalkami *BOUCHE DE LA RIVIERE DU PO* ('Ustje reke Pad') in *COSTE DE TERRE FERME* ('Obala Terreferme') nanašata na kopenska pojava. Terraferma je bila namreč oznaka za beneško kopno, torej ozemlje zunaj Beneške lagune, na območju prostranega Padskega nižavja in njegovega goratega zaledja (Mainland). Elipsasto oblikovani Piranski zaliv, ki je zelo izrazito zajeden v istrsko kopno, se imenuje *Golfo Largone*.

V njegovi okolici so razporejeni toponimi *Pirano*, *Val Tasana*, *Fasana*, *Zaccole*, *Zizzola*, *S. Pietro*, *Momiano*, *Buie*, *Verteneggio*, *Materada*, *P[unta] Salвори*, *P[ort]o delle Mosche*, *P[ort]o Salвори*, *P[ort]o Bassanese*, *Sipar* in *Umago*.

Kar trije zemljevidi so ugledali luč sveta leta 1752, med njimi tudi zemljevid z naslovom *NOUVELLE CARTE DE L' ISTRIE* ('Novi zemljevid Istre'), delo Benečana Paola Santinija (1729–1793) (slika 79). Izdelan je v pokončnem formatu 22 krat 28,1 cm in ima eno samo grafično merilo z razdaljami v italijanskih miljih. Raba francoščine nakazuje, da je nastal po francoski predlogi. Glavna mareonima na zemljevidu sta *GOLFE DE VENICE* in *GOLFE DEL QUARNERO*. Piranski zaliv ima prvič pravilne dimenzije in obliko, poimenovan pa je *Valle di Siziole* (Sečoveljski zaliv), v njegovem severnem delu pa je glede na velikost črk povsem enakovreden imenski zapis *P[or]to delle Rosse* ('Portoroško pristanišče'), ki se na pregledanih zemljevidih prav tako prvikrat pojavlja. Okrog zaliva so navedni toponimi *PIRANO*, *Saline*, *S. Niccolo*, *Villa Vecchia*, *Villa S. Pietro*, *Costabona*, *Cast Vener*, *BUJE*, pokrajinsko ime *Carso Salvore* ('Savudrijski kras'), *Corsia*, *P^{ta} di Salvore*, *P^{ta} della Bassania*, *P^{ta} di Spian*, *S. Justo*, *B. V. del Carso*, *P^{to} di Omago* in *OMAGO* (Lago in Rossit 1981, 258–259).

De Wittov zemljevid s konca 17. stoletja (slika 66) je bil referenčni vir za bistveno mlajši zemljevid z latinskim naslovom *DOMINII VENETI cum vicinis PARMĀ MUTINĀ MANTUĀ et MIRANDOLĀ STATIBUS* ('Beneške posesti z bližnjimi območji Parme, Modene, Mantove in Mirandole') iz srede 18. stoletja (slika 80), ki ga je leta 1752 izdelal priznani nemški kartograf, bakrorezec in založnik Johann Baptist Homann (1664–1724) (Johann Baptist Homann 2014), znan tudi s poitalijančenim imenom Giovanni Battista Homann. Na njem sta poudarjena mareonima *GOLFO DI VENETIA* in *GOLFO DE TRIESTE*. Gre za enega od zadnjih zemljevidov, na katerem je še zapisano ime *Golfo Largone*, kajti že leto pozneje se je Piranski zaliv na večini kartografskih izdelkov korenito preimenoval. Napis je povsem enako lociran kot na de Wittovem zemljevidu, enaka je tudi njegova tipografija, oboje pa velja tudi za vse bližnje kraje v njegovi okolici.

Leta 1752 je nastal tudi zemljevid z naslovom *PARTIE MÉRIDIONALE DU CERCLE D'AUTRICHE qui comprend LA BASSE PARTIE DU DUCHÉ DE STIRIE, LE DUCHE DE CARINTHIE, divisé en haute et basse, LE DUCHÉ DE CARNIOLE, divisé en haute, moyenne et interiere Carniole, ET L'ISTRIE IMPÉRIALE* ('Južni del ozemlja Avstrije, ki ga sestavljajo nižji del vojvodine Štajerske, vojvodina Koroška, razdeljena na zgornjo in spodnjo, vojvodina Kranjska, razdeljena na Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko, ter cesarska Istra') (slika 82), ki ga je izdelal vodilni francoski kartograf 18. stoletja Gilles Robert de Vaugondy (1688–1766). Zemljevid z dimenzijama 60,8 krat 47,5 cm ima štiri grafična merila, izražena v orometričnih, nemških mestnih, velikih nemških in avstrijskih miljih, izdelan pa je v približnem merilu 1:472.000 (Lago in Rossit 1981, 242 in 244). Glavni mareonimi so *GOLFE DE VENICE*, *GOLFE DE TRIESTE* in *GOLFO QUARNERO*. Piranski zaliv je predimenzioniran, v njegovo notranjost pa daleč z območja zunaj zaliva sega napis *Golfo Largone*. Obdajajo ga toponimi *Pirano*, *Zuccole*, *Sizzola*, *Carcavec*, *S. Pietro*, *Puzele*, *Costabuona*, *Oscurus*, *Berda*, *Momiano*, *Buie*, *S. Pietro di Fratti*, *Verteneggio*, *C. Venere*, *Materata*, *P^a di Salвори*, *Sipar* in *Umago*.

Samo leto zatem, torej leta 1753, je izšel zemljevid *CARTA GEOGRAFICA DELL' ISTRIA* ('Geografski zemljevid Istre'), ki ga je izdelal manj znani kartograf Giovanni Salmon (slika 83). Gre za obarvan bakrorez formata 44 krat 35 cm (Giovanni Salmon ... 2010). Zemljevid z grafičnim merilom, pri katerem so razdalje izražene v italijanskih miljih, je tako kot Maginijev zemljevid iz leta 1620 in zemljevidi Maginijevih posnemovalcev nenavadno orientiran, za približno 90 stopinj od dejanske smeri sever–jug. Na njem ni pomembnih mareonimov, lahko bi celo rekli, da jih sploh ni, če ne bi bilo znotraj izjemno predimenzioniranega Limskega kanala zapisano ime *Vallone della Draga*, nedvoumen mareonim je tudi *Vallone di Palmentore* zahodno od zdajšnje Premanture (Lago in Rossit 1981, 232–235). Globoko znotraj sicer dovolj izrazito, čeprav netočno zarisane zaliva je nedvoumni mareonim *Valle Siziole* (Sečoveljski zaliv), na območju zdajšnjega Portoroža pa še ime *P^o delle Rosse* ('Portoroško pristanišče'). Kljub temu ni jasno, ali je avtor imeni uporabil za poimenovanje celotnega zaliva ali morda le za njegove notranje dele. Ob zalivu in v njegovi bližini so še zemljepisna imena *PIRANO*, *S. Bernardino*,

S. Onofrio, *Dragogna Fiume*, V. S. Pietro, V. Carcauze, Buie, V. Mattaria, C. Venere, V. Matterada, S. Giovanni, P.^a Salvore, Porto Secche, Secche, Sipar, P.^a Pegolotta, Faro, Pa d'Umago in Umago. Na tem zemljevidu so v ustju Dragonje prvič natančno zarisane Sečovelske soline. Po Salmonu so imena povzeli mnogi kartografi iz druge polovice 18. stoletja. Le nekaj let pozneje se je za Piranski zaliv na široko uveljavila imenska različica Valle di Siciole, ime Porto delle Rose pa je začelo nedvoumno označevati njegov severni del.

27 let pozneje, torej leta 1780 je Salmonov zemljevid s spremenjenim naslovom *NOUVELLE CARTE DE L' ISTRIE* ('Novi zemljevid Istre') v nekoliko prenovljeni podobi izšel v delu *Atlas Universel* ('Atlas sveta') Pietra Santinija (slika 84). Format originala je 53,5 krat 71 cm (Santini ...). Od predloge se razlikuje predvsem v grafičnih podrobnostih, medtem ko so imena skoraj povsem identična, četudi je na primer namesto *Dragogna Fiume* zapisano *Dragogna F.* Drugače kot v izvorniku, čeprav na povsem istem mestu, je zapisano tudi ime mareonima globoko v notranjosti Piranskega zaliva: namesto prejšnjega *Valle Siziole* je tokrat navedeno *Valle Seziole*, napis *P.^o delle Rose* pa tako kot vsi drugi toponimi na območju obravnavanega zaliva ostaja nespremenjen (Lago in Rossit 1981, 239).

Zemljevidi so postajali čedalje natančnejši. Med takšne lahko uvrstimo tudi iz dveh delov sestavljeni zemljevid Istre (slika 85), ki ga je leta 1784 izdelal beneški kartograf Giovanni Valle, rojen v Kopru leta 1752. Umrl je leta 1819 v Benetkah (Lago in Rossit 1981, 252). Zemljevid sestavljata severni in južni del, naslovljena *PARTE SETTENTRIONALE DELL' ISTRIA* ('Severni del Istre') in *PARTE MERIDIONALE DELL' ISTRIA* ('Južni del Istre'). V Benetkah ju je natisnil Antonio Zatta. Zemljevida sta izdelana tako, da se ob njuni sestavitvi le težka opazi, da gre za dva izdelka, še posebej, ker ima grafično merilo z razdaljami v italijanskih miljah le severni del. Vodilni mareonimi so *MARE ADRIATICO*, *GOLFO DI VENEZIA* in *GOLFO DEL QUARNER*. Piranski zaliv je zelo natančno izrisan, tako z vidika oblike kot dejanske površine. V njem sta z verzalkami zapisana mareonima *VALLE DI SICIOLE* in *PORTO DELLE ROSE*, pri čemer oba segata nekoliko zunaj dejanskega območja zaliva. Prvi je lociran sredinsko, drugi ob severni obali, z zaključkom znotraj zaliva, ki je na sodobnih zemljevidih poimenovan Portoroški zaliv. Zelo skrben pogled razkrije, da je ime *VALLE DI SIZIOLE* izpisano z nekoliko večjimi črkami, iz česar lahko sklepamo, da ga je imel Valle za najpomembnejšega na območju zaliva. Mareonima sta tudi napisala *Valle Fasan* in *Valle dei Freschi*, vendar je drugi zaradi prostorske stiske v celoti zapisan prek kopnega. Zaradi obilice zemljepisnih imen se v pregledu omejujemo le na tista, locirana v njegovi neposredni bližini: *PIRANO*, P.^{ia} *Mogoran*, S. *Bernardo*, S. *Lorenzo*, S. *Lucia*, *Saline* (na območju Fazana), P.^a *Seccia*, *Saline* [soline so natančno vrisane na območju Sečovelj], S. *Martino*, S. *Onofrio*, *Fiu.*[me] *Dragogna*, S. *Spirito*, *Cast.*[el] *Vener*, S. *Michele*, *Corsia*, B. V. *del Carso*, *Molino*, P.^o *della Mad.*, P. *Dissoto*, P.^a *Lastron*, P.^{ia} *Canegra*, pokrajinsko ime *Carso Salvore* ('Savudrijski kras'), *Lavera*, P.^{ia} *dei Alberi*, *Punta di Salvore* in *Punta della Bassania* (Lago in Rossit 1981, 255–256).

Giovanni Valle je osem let pozneje, torej leta 1792, izdelal nov zemljevid Istre, tokrat v enem samem delu (slika 86). Naslovil ga je *CARTA DELL' ISTRIA* ('Zemljevid Istre'). Njegov format je 62,7 krat 44,7 cm, povsem spodaj narisan grafično merilo pa ima razdalje izražene v geografskih miljah. Vodilna mareonima sta *MARE ADRIATICO* O *GOLFO DI VENEZIA* ('Jadransko morje ali Beneški zaliv'), ki nakazuje, da avtor oba pojma vsebinsko še vedno enači, in *GOLFO DEL QUARNER*. Na območju natančno zarisanega Piranskega zaliva je vodilni mareonim *VALLE DI SICIOLE*, z manjšimi verzalkami je izpisano tudi ime *PORTO DELLE ROSE*. Tako kot na prejšnjem zemljevidu sta vpisana še mareonima *Valle Fasana* in *Valle dei Freschi*, slednji tokrat nad morjem. Čeprav je nabor imen na območju zaliva identičen sistemu na predhodno obravnavanem zemljevidu, je vendarle opaznih tudi nekaj razlik: S. *Bernardo* je preimenovan v S. *Bernardino Riformati*, *Fiu.* *Dragogna* je s preimenovanjem v *TORRENTE DRAGOGNA* dobila status hudournika, pri poimenovanju Savudrijskega rta je ob zapisu *Punta di Salbore* očitno prišlo do napake (črka b namesto v!), povsem na novo pa je vpisano krajevno ime *Salvore* in ob njem vrisan znak za naselbino.

V zadnjih izdihljajih Beneške republike je leta 1797 izšel še prenovljeni Vallejev zemljevid *CARTA DELL' ISTRIA* ('Zemljevid Istre') v približnem merilu 1 : 170.000 (slika 87). Za prenavo je poskrbel Gio-

vanni Antonio de Capellaris (1727–1807). Zelo pregleden zemljevid, ki ga je v Trstu natisnil Giovanni Torricella, ima format 60 krat 44,5 cm (Lago in Rossit 1981, 265). Tako kot poznejši avstrijski jožefinski vojaški zemljevid ima za ambicijo tudi nazoren prikaz rabe tal, ob tem pa še omrežja naselij, prometnic in upravne členitve. Na neposredno navezavo z Vallejevim zemljevidom kaže tudi povsem enaka vinjeta v spodnjem levem delu zemljevida z vrisanim grafičnim merilom. Glavna mareonima sta *MARE ADRIATICO* in *GOLFO DEL QUARNER*, na območju Piranskega zaliva pa je sredinsko postavljeno ime *Valle di Siciole*, ki pa ni zapisano z večjimi črkami kot preostala mareonima *Val de Fraschi* in *V. Fasana*. Imena v neposredni okolici zaliva so skoraj povsem identična kot na novejšem Vallejevem zemljevidu. V oči bode dejstvo, da na de Capellarisovem izdelku ni zapisano ime reke Dragonje.

9.3 OBDOBJE FRANCOSKE NADVLADNE IN ILIRSKIH PROVINCE

Politična sprememba ob propadu Beneške republike je narekovala tudi spremembo poimenovanja zaliva. Ime *Valle di Siciole* je začelo izginjati, vendar se je na posameznih zemljevidih še vedno pojavljalo skozi celotno 19. stoletje, zadnjič kot *Vallone Sicciole* na nemškem vojaškem zemljevidu iz leta 1943 (slika 109), izdelanem na podlagi italijanske predloge iz leta 1926 (shranjen je v kartografski zbirki Zemljepisnega muzeja). Francozi so se že skozi celotno 18. stoletje živo zanimali za ozemlja ob severnem delu Jadranskega morja, o čemer pričajo številni zemljevidi, ki so jih pripravili francoski kartografi. Kratko, a burno obdobje francoske nadvlade z ustanovitvijo avtonomnih Ilirskih provinc (1809–1813) s sedežem v Ljubljani (Gašperič, Orožen Adamič in Šumrada 2012) je čas, ko se je prvič pojavilo poimenovanje zaliva po tamkajšnjem vodilnem naselju Piranu.

Med Napoleonovo vladavino se je v Milanu, v že prej ustanovljeni ustanovi *Deposito generale della guerra* ('Splošni vojaški inštitut'), zbrala skupina inženirjev in geografov pod vodstvom znanega francoskega hidrografa, kapitana korvete, člana Legije časti, člana Francoske akademije znanosti in namestnika direktorja Hidrografskega inštituta Francoske mornarice Charlesa François Beautemps-Beaupréja (1766–1854). Na ukaz »njegovega veličanstva Napoleona, velikega francoskega cesarja in kralja Italije« ter ministra za vojno in mornarico, divizijskega generala Caffarellija, naj bi s pomočjo hidrografskega inženirja Daussyja in mornariškega poročnika Ticiano opravila izmero in kartiranje vzhodne jadranske obale na območjih Istre in Dalmacije, vse do Splita. Beautemps-Beaupré je skupaj s pomočniki od junija do septembra 1806 izvedel hidrografsko in topografsko izmero, na podlagi katere so izdelali rokopiisni atlas, posvečen cesarju in kralju Napoleonu Bonaparteju (Sošič 2012).

Atlas vsebuje štiri pomorske zemljevide, enajst načrtov pristanišč in dve obalni panorami, priloženo pa mu je obsežno poročilo, spisano na 64 straneh, s podpisoma ministra Caffarellija in Beautemps-Beaupréja, kar sta storila v Parizu 1. julija 1807. Njegov naslov je *Reconnaissance hydrographique des Ports du Royaume d'Italie situés sur les côtes du Golphe de Venise. Commencé en 1806* ('Hidrografska spoznanja pristanišč Kraljevine Italije na obalah Beneškega zaliva'). Zemljevide in načrte na listih velikosti 67 krat 100 cm sta izrisala in z akvarelno tehniko obarvala kartografa Paolo Birasco in Ekerlin. Istra je v atlasu prikazana na devetih listih: s posebnim obalnim zemljevidom zahodne obale, z načrti pristanišč Pirana, Mirne, Poreča, Limskega kanala, Pulja in Verude ter s panoramama rta Brancorso (zdajšnji Mužilj) in vhoda v puljsko pristanišče. Obalni zemljevidi in načrti pristanišč v tem atlasu spadajo med prve povsem zanesljive zemljevide Jadranskega morja, saj so znanstveno zasnovani na podlagi sistematičnih meritev (Sošič 2012).

Načrt pristanišča Piran je pripravljen na dveh zelo podrobnih in tudi navzven podobnih, vendar ne povsem identičnih zemljevidih v merilu 1 : 20.000, enem v italijanskem in drugem v francoskem jeziku. Prvi (slika 92), opremljen s štirimi grafičnimi merili z razdaljami, izraženimi v metrih, francoskih miljah, beneških korakih in italijanskih miljah, ima ime zaliva Rada di Pirano v pomenu 'Piransko sidrišče' zapisano le v naslovu *Rada DI PIRANO in Istria* ('Piransko sidrišče' v Istri). Na njem je kot pomembnejši mareonim naveden še *Valle di Sicciole* globoko v notranjosti, v delu, ki se še vedno imenuje Sečoveljski zaliv, kot manj pomembna pa sta navedena *Valle Fasana* in *Valle de Freschi*. Med drugimi zemljepisni-

mi imeni na njegovi obali in v bližnjem zaledju velja izpostaviti zapise *Punta di Pirano*, *PIRANO*, *MONTE MOGORONE*, *Punta di S. Bernardino*, *Porto Rose*, *Saline di Fasana*, *Punta Seccia*, *Monte Seccia*, *Saline di Siccirole*, *Foci del Torrente Dragogna* ('Ustje hudournika Dragonje'), *Coste* [verjetno napaka, saj je italijansko *Costa*] *del Carso*, *Punta di Salvóre* in *Porto di Salvóre*, slednje na območju, ki ga Slovenci še vedno pojmujejo kot Savudrijski zaliv.

Gre torej za prvo poimenovanje zaliva po *Piranu*, katerega ime je verjetno grškega izvora. Zelo verjetno izhaja iz srednjegrškega pridevnika *πύρρανος* v pomenu 'rdeč', kar naj bi se nanašalo na rdečkaste flišne kamnine na območju naselja. Manj verjetne so starejše razlage, iz nekega ženskega grškega osebnega imena *Πυρρα*, izhajajočega iz keltskega **pyrn*, ki se je v rednem jezikovnem razvoju razvil iz **bior-dun* v pomenu 'vrh hriba' ali iz latinskega *pirus* v pomenu 'hruška' (Snoj 2009, 307).

Tudi načrt v francoskem jeziku z naslovom *PLAN DE LA RADE DE PIRANO* ('Načrt Piranskega sidrišča') (slika 93) je bil izdelan leta 1806, vendar je bil objavljen šele leta 1821. Grafično merilo na njem ima razdalje v tako imenovanih trojnih morskih miljah. Mareonim *RADE DE PIRANO* je zapisan prek območja zaliva na način, ki ne dopušča nobenega dvoma, da se nanaša na njegov celoten akvatorij. Zunaj zaliva je naveden še mareonim *GOLFE DE VENISE*. Znotraj zaliva sta zapisana tudi mareonima *Anse Siccirole* v pomenu 'Sečoveljski zaliv' in *Anse Fasana* v pomenu 'Fazanski zaliv'. Toponimov na obali in v neposredni okolici je manj kot na italijanski različici zemljevida, navedeni pa so v francoskem jeziku, čeprav zaradi krajšanja občnoimenskih sestavin tega ni mogoče z gotovostjo trditi. Ime Pirano ostaja v originalnem, italijanskem jeziku.

V obdobju francoske aneksije je leta 1807 izšel tudi podroben načrt Sečoveljskih solin in njihovega bližnjega zaledja z naslovom *CARTA TOPOGRAFICA DELLA VALLE DELLE SALINE DI SICCIROLE* ('Topografski zemljevid doline Sečoveljskih solin') (slika 25), ki ga je pripravil na Hvaru rojeni arhitekt in inženir Lorenzo Vitelleschi (1773–ok. 1850) (Cekol 2002). Grafično merilo ima lestvico z razdaljami v metrih. Zaliv se imenuje *VALLONE DI SIZZIOLE*, ob tem mareonimu pa velja izpostaviti še pokrajinska imena *VALLE INFERIORE* ('Spodnja dolina'), *VALLE SUPERIORE* ('Zgornja dolina') in malce slabše vidno v južnem delu zemljevida *COSTA DEL CARSO* ('Kraška obala').

Piranski zaliv je prikazan in poimenovan tudi na zemljevidu *CARTE des PROVINCES ILLYRIENNES Comprenant LA BOSNIE L'HERZEGOVINE LE MONTÉNÉRO et quelques pays adjacens* ('Zemljevid Ilirskih provinc, ki vključuje tudi Bosno, Hercegovino, Črno goro in še nekatere sosednje dežele') (slika 94), ki ga je leta 1812 v Trstu v samozaložbi izdal vojaški kartograf Gaetano Palma (Gašperič, Orožen Adamič in Šumrada 2012), katerega ime so Francozi podomačili v Gaëtan. Izdelan je v merilu približno 1 : 650.000 in ima tri grafična merila z razdaljami, izraženimi v dalmatinskih, italijanskih in francoskih miljah. Glavni mareonimi na njem so *Mer Adriatique*, [predimenzionirani] *Golfe de Trieste* in *Mer du Quarnero*. Piranski zaliv je obdržal staro italijansko ime *Valle di Siccirole*, napis pa je pomaknjen daleč navzven, saj so v njegovi notranjosti zapisana tudi nekatera druga zemljepisna imena. Na območju zaliva so navedena *Pirano*, *S. Bernardino*, *S. Lorenzo*, *S. Martino*, *Buje*, *Casli Venere*, *Corsia*, *Molino*, *Salvore*, *P.º Omago* in *Omago*.

9.4 OBDOBJE AVSTRIJE IN AVSTRO-OGRSKE

Avstrija si je območje Piranskega zaliva lastila od propada Beneške republike leta 1797 do njegove francoske zasedbe leta 1805, naka je bilo desetletje pod francosko nadoblastjo, po francoskem porazu in ukinitvi Ilirskih provinc pa ga je skladno z določili junija 1815 končanega Dunajskega kongresa znova posedovala do konca prve svetovne vojne, ko je pripadlo Italiji.

Vojaške enote so si za uspešnejše delovanje že od nekdanj prizadevale pridobiti znanje o strateških, topografskih, prometnih, gospodarskih in drugih značilnostih ozemelj, ki bi lahko postala prizorišče vojaških operacij. Marija Terezija je že leta 1763 ukazala vojaško topografsko izmero obsežnega in raznolikega ozemlja avstrijskih dežel. Notranjo Istro, ki je bila avstrijska že od konca 14. stoletja, so lahko kartirali že v sklopu celovite topografske akcije. Ko je bil po mirovnem sporazumu leta 1797 v furlan-

skem kraju Campoformiu, zdajšnjem Campoformidu, Avstriji priključen še preostali del Istre, je nastala potreba, da se na enak način obdela tudi na novo pridobljeno ozemlje. Še v letu sklepanja miru je vrhovno vojaško poveljstvo začelo kartirati ozemlje v Istri in izdelovati zemljevide v merilu 1 : 57.600. Vzrok, da jih niso izdelovali v običajnem vojaškem merilu 1 : 28.800, je bil najbrž želja po čim hitrejšem poteku dela. Zaradi vojskovanj so morali s kartiranjem kmalu prekiniti in so ga lahko nadaljevali šele po mirovnem sporazumu v Lunévilleu februarja 1801. V upanju, da se je začelo daljše obdobje miru, so tokrat uporabljali standardno, podrobnejše merilo. Takrat so dokončali vse sekcije območij, ki dandanes pripadajo Republiki Sloveniji (Rajšp in Trpin 1997, XVII–XVIII).

Z vzpostavitvijo jožefinskega katastra in njegovimi kartografskimi ponazoritvami so se odprle povsem nove kartografske dimenzije. Terenske izmere so omogočile zelo natančno kartografsko upodobitev, veliko merilo pa zapis množice takrat relevantnih zemljepisnih imen.

Na starejšem zemljevidu v merilu 1 : 57.600 iz leta 1797 (slika 88), prvem avstrijskem prikazu tega območja, je za Piranski zaliv še vedno uporabljeno tedanje italijansko poimenovanje *Valle di Siciole*, četudi je z enako velikimi črkami zapisano tudi ime *Porto delle Rose*, ki pa je usmerjeno v severni del zaliva. Znotraj zaliva sta še mareonima *Valle Fasana* in *Walle* [dvojni w je očitna napaka!] *de Frescci*. Znotraj zaliva sta vrisani večje območje Sečoveljskih solin in manjše območje solin v ustju potoka Fazana. Reka Dragonja se imenuje *Torrente Dragogna*, na obali zaliva pa so izpisani še toponimi *Pirano*, *Reformati*, *S. Bernardin*, *S. Cristophor*, *S. Lorenzo*, *Tutti Santi*, *S. Lucia*, *Pa* (Punta) *Seccia*, *S. Martino*, *Osteria*, *S. Olrice*, *Corsia*, *Pa della Madona*, *Pa Lastron*, *Pa Canegra*, *Salvore*, *Pa dei Alberi* in *Pa di Salvore*.

Jožefinski zemljevid v standardnem merilu 1 : 28.800 (slika 91), izdelan leta 1803 (Rajšp 1998, 17), je precej bolj natančen in zato je na njem množica informacij. Na »odprtem morju« je naveden vodilni mareonim *MARE ADRIATICO*, na zunanji strani zaliva, vendar znotraj zveznice rt Madona–Savudrijski rt, pa je v prečni smeri zapisan mareonim *La Rada* v pomenu 'Sidrišče'. To je tudi prvič, da se to poimenovanje pojavi na kakem preučnem zemljevidu, pozneje pa se je preneslo na še nekaj zemljevidov iz obdobja francoske nadvlade (sliki 92 in 93). Pomensko razlago tega imena, ki ima tudi občnoimensko konotacijo in se običajno pojavlja na zunanjem obodu zalivov, gre najbrž iskati v okoliščini, da se večje ladje, ki so priplule v zaliv, zaradi premajhnega ugreza niso mogle povsem približati obalnemu pristanu, v primeru Pirana mandraču, zato so se zasidrle v globlji vodi nekoliko vstran od ciljnega kraja, pri čemer so lahko tudi nadzorovale promet in dogajanje v zalivu. Prek največjega, osrednjega dela zaliva je z enako velikimi črkami kot *La Rada* zapisano ime *Valle di Siciole*, zato razmerje med obema vodilnima imenoma znotraj zaliva ni povsem jasno. V njegovem severnem delu sta navedena še mareonima *Val de Freschi* in *Valle di Fasan*. Tipografija napisov *PORTO DELLE ROSE*, *PORTO DELLA MADONA* in *PORTO DI SALVORE* nakazuje, čeprav so vsi locirani v morju, da ne gre za mareonime, ampak urejena pristanišča. Glede na poudarjeno velik zapis je jasno razvidno, da je najpomembnejše naselje tega območja *PIRANO*. Zelo natančno so vrisane soline, pri čemer so Sečoveljske tudi poimenoval kot *Le Saline di Siciole*.

Prvič je bil natisnjen leta 1834, nato pa v Vojaškogeografskem inštitutu (*Militärgeographisches Institut*), ki je bil ustanovljen leta 1839 na Dunaju, v letih 1842, 1865, 1868 in 1871 ponatisnjen z dopolnitvami. Med obema vojaškima topografskima zemljevidoma sta v prvem obdobju avstrijske nadvlade izšla še dva zemljevida s poimenovanjem Piranskega zaliva.

Kot predzadnji je zanj ime *Largone* v morebitnem pomenu 'Dragonjin' pomenu uporabil avstrijski založnik, kartograf in pisatelj Franz Joseph von Reilly (1766–1820) (Franz Johann Joseph von Reilly 2013) na zemljevidu z naslovom *Die LADSCHAFT ISTRICIEN oder HISTERREICH* ('Pokrajina Istre ali Histerrreicha') iz leta 1799 (slika 89). Izdelan je v merilu približno 1 : 400.000 in ima grafični merili z razdaljami v nemških in italijanskih miljah. Vodilni mareonim na njem je *DAS ADRIATISCHE MEER* (Jadransko morje). Ker je zemljevid v nemškem jeziku, je ime Piranskega zaliva zapisano kot *Meerbusen Largone*, ob njem pa se na območju Portoroža pojavi zemljepisno ime *Hafen Rose* v pomenu 'Portoroško pristanišče', pomembno pri nadaljnjih različicah poimenovanja Piranskega zaliva. Zaradi razmeroma

majhnega merila sta obe imeni zapisani daleč zunaj zaliva in vanj komajda segata. V njegovi okolici so zapisani še toponimi *Pirano*, *Dragogna Fl[uß]*, *Buje*, *Salvore*, *Hafen Umago* in *Umago*.

Leta 1800 je v Nürnbergu izšel zemljevid *DER OESTERREICHISCHE KREIS* ('Avstrijsko okrožje'), ki ga je pripravil nemški geograf in zgodovinar Konrad Mannert (1756–1834) (Konrad Mannert 2013). Na njem sicer ni merila, je pa iz razdalj med kraji mogoče izračunati, da je izdelan v približnem merilu 1 : 765.000 (slika 90). Vodilni, in, če izvzamemo ime *FLANATISCHE MEERBUSEN* južno od Reke ter imena lagun ob Beneškem nižavju, skoraj edini mareonim na njem je *DAS ADRIATISCHE MEER*. S tega zornega kota je še toliko bolj pomemben zapis *Golfo Largone*, ki se na tem zemljevidu po večstoletni rabi pojavi zadnjič. Na zemljevidu ni ne imen za Beneški ne za Tržaški zaliv, kar kaže, da je imel Piranski zaliv v očeh avtorja zelo pomembno strateško vlogo. To še bolj potrjuje njegova velikost, saj je zarisano izrazito predimenzionirano. Mannert je zemljepisna imena povzegal s starejših zemljevidov, a pri njihovem zapisovanju in lociranju ni bil pretirano natančen. Na območju Piranskega zaliva najdemo toponime *Pirano*, *Val Tasana*, *Tasana*, *S.Pietro*, *Zizola*, *Momiano*, *Buje*, *Dragogna F.*, *Matarada*, *C. Salvore*, *Sipar* in *Umago*.

Iz leta 1847 je zemljevid cerkvene razdelitve severne Istre na dekanije in župnije (slika 95), ki ga je pripravil Giovanni Gerin (Gombač 2007, 235; Švagelj 2007). Z njega je med drugim razvidno, da so v tistem času območja Savudrije (*Salvore*), celotnega severnega dela Savudrijskega polotoka in Kašte-la (*Castelvenere*) južno od Dragonje v spodnjem toku pripadala Piranski dekaniji (*Decanato di Pirano*) v Piranskem okrožju (*Distretto di Pirano*). Na zemljevidu so vrisane tudi ladijske linije z navedbami časa plovbe. Če se osredotočimo na mareonime, je vodilno ime na območju zaliva *Rada di Pirano*, zapisano v njegovem zunanjem delu, v notranjosti pa je z nekoliko manjšimi črkami navedeno ime *Valle delle Siziole*. Portoroški zaliv je poimenovan *Valle Fasano*, v njegovem severnem delu pa je vzdolž obale navedeno še ime *Porto Rose*, za katerega pa glede na tipografijo ni jasno, ali se nanaša na pristanišče ali gre morebiti za mareonim.

Pred letom 1850 je zemljevid z naslovom *Strassenkarte des Königreiches ILLYRIEN* ('Cestni zemljevid Kraljevine Ilirije') (slika 96), ki ga Digitalna knjižnica Slovenije datira v leto 1850 (*Strassen-Karte ... 1850*). Če vemo, da je Kraljevina Ilirija kot skupek Kranjske, Koroške, Gradiške in Istre uradno obstajala med letoma 1814 in 1849 (Illyrien 2014; Ilirsko kraljestvo 2013), je ta datacija nekoliko prepozna. Zemljevid je izdelan v približnem merilu 1 : 300.000. Mareonimi na njem so zapisani v italijanskem jeziku, tudi vodilni *Mare Adriatico*. To je edini preučeni zemljevid, na katerem je za poimenovanje celotnega zaliva nedvoumno uporabljeno ime *Valle delle Rose* v pomenu 'Portoroški zaliv'. Slovensko ime *Portorož* je prevzeto iz italijanskega *Portorose*, starinsko *Porto di Rose*, kar dobesedno pomeni 'pristanišče vrtnic' in je drugotno ime, ki temelji na nekdanjem *Santa Maria delle Rose*, prvotnemu imenu tamkajšnje cerkve, posvečene sv. Mariji Rožnovenski (Snoj 2009, 323). Redka imena na zemljevidu so v nemščini, na primer *Triest* za Trst, *Leuchthurm Salvore* ('Savudrijski svetilnik') in tudi hidronim *Dragogna fl.[uß]*, večina pa v italijanščini, na primer *Pirano*, *Castel Venere*, *Madonna del Carso* in *Umago*.

Ime Kraljevina Ilirija pa se, verjetno kot del tradicije, pojavi tudi še na zemljevidu *General – Post – & Strafsenkarte des Königreich ILLYRIEN, bestehend: aus dem Herzogthume Kärnthen, dem Herzogthume Krain, der gefürsteten Grafschaft Görz und Gradisca, und der Markgrafschaft Istrien, so wie der Stadt Triest mit ihrem Gebiete* ('Splošni poštni in cestni zemljevid Kraljevine Ilirije, ki jo sestavljajo vojvodina Koroška, vojvodina Kranjska, poknežena grofija Gorica in Gradiška ter mejna grofija Istra, kot tudi mesto Trst z okolico') (slika 97), ki ga je leta 1870 na Dunaju natisnil R. A. Schulz. Ima štiri grafična merila z razdaljami v geografskih, italijanskih, avstrijskih in ogrskih miljah. Glavna mareonima, zapisana zahodno od Istre, sta *Adriastisches Meer* in *MEERBUSEN VON TRIEST*. Navedena sta torej v nemščini, medtem ko je mareonim *QUARNERO* vzhodno od Istre v italijanščini. Piranski zaliv ohranja italijansko ime *Rada di Pirano*, kar je tudi edini mareonim na območju njegovega akvatorija, saj majhno merilo ne dopušča navajanja drugih tovrstnih imen. So pa v njegovi bližnji okolici zapisani še toponimi *PIRANO*, *Tutti Santi*, *M.[onte] Maglio*, *S. Bartolomeo*, *S. Martino*, *S. Pietro*, *Castelvenere*, *Momiano*, *BUJE*, *Montrino*, *Mad.[ona] del Carso*, *Salvore*, *Basania*, *Zambrattia*, *P^{to} Catoro* in *Umago*.

Mareonimi so na povsem enak način zapisani tudi na zemljevidu *GENERAL KARTE DER HERZOGTHÜMER KÄRNTEN UND KRAIN, DER GEFÖRSTETEN GRAFSCHAFT GÖRZ UND GRADISKA, DER MARKGRAFSAHFT ISTRIEN, der reichsunmittelbaren Stadt Triest sammt ihrem Gebiete und des königlich ungarischen Küstenlandes* ('Splošni zemljevid vojvodin Koroške in Kranjske, poknežene grofije Goriške in Gradiške, mejne grofije Istre, državi neposredno podrejenega mesta Trsta z okolico in kraljevini Ogrski pripadajočih obalnih dežel') iz leta 1872 (slika 98). Predlogo sestavlja 37 listov v merilu 1 : 144.000, izdelanih med letoma 1835 in 1842. Grafično merilo ima razdalje v dunajskih klaftrah (klaftra je dolga 1896,5 metra), v spodnjem levem delu je za tisti čas zelo sodobna in nazorna legenda (Lago 1996a, 184–185).

Okrog leta 1880 je v Weimerju izšel dvobarvni topografsko-hidrogrfski zemljevid z naslovom *Die Herzogthümer Steiermark, Kärnten, Krain* ('Vojvodine Štajerska, Koroška in Kranjska'), izdelan v merilu 1 : 600.000 (slika 99). Na njem sta glavna mareonima *ADRIASTISCHES MEER* in *MEERBUSEN VON TRIEST*, Piranski zaliv pa ima tudi eno samo tovrstno ime, takrat običajno *Rada di Pirano*. Na zemljevidu z zelo malo zemljepisnimi imeni, pa še med temi so imena (zgolj večjih) krajev zapisana le s krajšavami, je poudarek na prikazu razgibanosti površja, ponazorjenega z metodo črtk. Te so po izumitelju, saškemu kartografu Johannu Georgu Lehmannu (1765–1811), ki je leta 1799 natančno določil razmerje med naklonom površja in gostoto črtk (Bratec Mrvar s sodelavci 2011, 87), dobile delovno ime Lehmannove črtke. Zanimivost med hidronimi je, da je na tem zemljevidu kar dvakrat zapisano ime reke *Dragonja*, torej v obliki, ki še vedno velja za njeno ime tako v slovenščini kot hrvaščini.

Leta 1882 je izšel zemljevid *PIANO TOPOGRAFICO DELLA CITTÁ, PORTO E STABILIMENTO SALIFERO DI PIRANO* ('Topografski načrt mesta, pristanišča in solnega obrata Pirana'), ki jasno dokazuje, da je takrat Pirano pripadalo tudi ozemlje na južni obali Piranskega zaliva (slika 32). Celotno območje Piranskega zaliva je poimenovano preprosto *Vallone* v pomenu 'Zaliv'. Na tem območju razen napisa *Porto Rose* ni drugih mareonimov.

Iz druge polovice 19. stoletja so tudi prve »specialke«, prva med temi, ki prikazuje Piranski zaliv, je *Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie im Masse 1:75.000. Zone 23, Col. IX.* ('Specialni zemljevid avstro-ogrske monarhije v merilu 1 : 75.000, cona 23, list IX') iz leta 1889 (slika 100). Njeno grafično merilo je izraženo v metrski lestvici. Glavna mareonima na njej sta *ADRIATISCHES MEER* in *GOLF VON TRIEST*, Piranski zaliv se imenuje *VALLONE DI PIRANO*. Na območju zaliva so poimenovani še njegovi deli *V.[ALLONE] FISINE*, *V.[ALLONE] FASANO* in *PORTO ROSE*, medtem ko je na območju Savudrije zapisano ime *PORTO SALVORE*.

Kot ena zadnjih iz serije avstro-ogrskih »specialk« je leta 1916 izšla *Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie im Masse 1:75.000, Triest. 5751.* ('Specialni zemljevid avstro-ogrske monarhije v merilu 1 : 75.000, list Trst. 5751') (slika 105). Gre za drugo izdajo zemljevida, izdelano na podlagi topografskih znakov iz leta 1894. Zapisa obeh glavnih mareonimov ostajata skorajda identična kot na predhodniku iz leta 1889 (uporabljena je le drugačna tipografija, napis za Jadransko morje je tudi malo drugače usmerjen), razlike pa se pojavljajo v podrobnostih. Piranski zaliv je dobil nemško ime *BAI v.[on] PIRANO*, iz notranjosti zaliva so izginili preostali mareonimi, toponim *Portorose* je tokrat krajevno ime. Najbolj zanimiv na tem zemljevidu je zapis toponima za mesto Piran, ki je naveden dvojezično: najprej in v večji krepki pisavi je zapisano ime *Pirano*, pod njim pa v oklepaju z majhnimi črkami (*Perano*). Ob tem ni jasno, ali gre za poskus uvajanja nemškega imena ali morda za napačno zapisano slovensko ime. Po nemški Wikipediji naj bi bilo namreč njegovo zastarelo nemško ime *Pirian* (Piran 2014).

Če se vrnemo dobri dve desetletji nazaj, se najprej srečamo z splošnim zemljevidom *ÖSTERREICHISCH – UNGARISCHE MONARCHIE.* (Avstro-ogrska monarhija) (slika 101), ki ga je izdelal nemški kartograf Friedrich Handtke (1815–1879), njegov tiskar in založnik pa je bil Carl Flemming. Izdelan je v približnem merilu 1 : 1.900.000, grafični merili imata razdalje v nemških miljah in kilometrih. Glavna mareonima sta *ADRIATISCHES MEER* in *Golf v.[on] Venedig*, Piranski zaliv pa je bil kljub majhnemu merilu in njegovi dejanski majhnosti, saj se ga komajda opazi, očitno dovolj pomemben, da so ga tudi

poimenovali z imenom *Rada di Pirano*. Imenski zapis seveda sega daleč zunaj zaliva, skoraj za polovico razdalje do nasprotne italijanske obale. Na zemljevidu sta prikazani in poimenovani tudi obe naselji ob zunanjih mejah zaliva, *Pirano* na severni strani in *Salvore* (ne pa tudi Umago!) na južni.

Na prelomu iz 19. v 20. stoletje je izšel zemljevid *NIEDER UND OBER-ÖSTERREICH, STEIERMARK, KÄRNTEN, KRAIN UND KÖSTENLAND*. ('Spodnja in Zgornja Avstrija, Štajerska, Koroška, Kranjska in Primorje') (slika 102) v merilu 1 : 1.000.000, ki ima številčno, opisno in grafično merilo izraženo v kilometrih. Poglavitni mareonimi so *ADRIATISCHES MEER*, *Golf von Triest* in *Quarnero*, Piranski zaliv je poimenovan *Vallone di Pirano*. Napis sega daleč zunaj zaliva. V njegovi neposredni okolici so zapisani še toponimi *Pirano*, *P^{ta} Madonna*, *Monte* (Koprška brda), *Dragogna*, *Momiano*, *Buje*, *Castelvenere*, *Salvore*, *P^{ta} Bassania*, *Bassania* in *Umago*, vsa imena torej izključno v italijanščini.

V istem času je bil za popis prebivalstva leta 1900 izdelan preprost zemljevid razdelitve občine Piran na popisne okoliše (Lusa in Knez 2003, 11) (slika 104). Na njem je prikazan le del zaliva, poimenovanega *Rada di Pirano*, ne povsem jasen pa je pomen z zelo velikimi verzalkami izpisanega imena *PORTO ROSE*, ki je locirano na območju zdajšnjega Portoroškega zaliva.

Med prvo svetovno vojno je v italijanskem atlasu v naslovom *Atlante della nostra guerra* ('Atlas naše vojne'), ki ga je pripravila že takrat priznana kartografska hiša De Agostini iz Novare, izšel tudi zemljevid s prikazom vzhodne meje Italije leta 1915 (Gombač 2007, 269). Na njej (slika 103) sta glavna mareonima *MARE ADRIATICO* in *GOLFO DI TRIESTE*, medtem ko je Piranski zaliv poimenovan *Vallone di Pirano*. Znotraj njega je še zapis *Porto Rose*.

9.5 OBDOBJE ITALIJE

Iz obdobja med svetovnimi vojnami, ko je celotna Istra z Reko vred pripadala Italiji, smo preučili le malo virov. Med njimi je bolj kot katerikoli italijanski kartografski izdelek z zornega kota Slovencev zanimiv Zemljevid slovenskega ozemlja, ki ga je po večdesetletnem delu, pri katerem je sodeloval tudi jezikoslovec Maks Pleteršnik (Šivic-Dular 2003), leta 1921 izdala Matica Slovenska (slika 106). V merilu 1 : 200.000 ga je izdelal Vojaški geografski zavod na Dunaju. Ima le številčno in opisno merilo. Tudi na njem sta vodilna mareonima *JADRANSKO – MORJE* [pomen vmesnega pomišljaja ni jasen] in *TRŽAŠKI ZALIV*, oba seveda v slovenščini. Prav tako je na njem prvič zapisano slovensko ime *PIRANSKI ZAL.[IV]*, locirano v njegovem zunanjem delu. Čeprav je ob nastanku zemljevida območje zaliva, katerega notranji del je imenovan *SIČJOLSKI ZAL.[IV]*, spadalo k Italiji, so vsa imena, razen zunaj narodnostnega območja Slovencev, zapisana izključno v slovenskem jeziku. Zanimivo je, da so vsi deli večbesednih zemljepisnih imen zapisani z veliko začetnico, na primer *Strunjski Zaliv*, *Savudrijski Rtič*. V neposredni okolici Piranskega zaliva so navedena zemljepisna imena *Madonski Rtič*, *Piran*, *Sv. Bernardino*, *Magaron*, *Čampolin*, *Sv. Lucija*, *Sv. Bartolo*, *Seca*, *Solarne*, *Sičjole* s pripisom v oklepaju (*Solarne*), *Šempeter*, *Dragonja*, *Kaštel*, *Mazurija*, *Prekop Sv. Ulrika*, *Macerija*, *Korona*, *Sv. Peter*, *Monte*, *Albori*, *Savudrijski Rtič*, *Savudrija*, *Borizija*, *Volperija*, *Savudrijski svetilnik* in *Bašanija*.

Značilen izdelek italijanske kartografske šole je zemljevid *VENEZIA GIULIA* ('Julijska krajina'), ki ga je leta 1928 izdal *Touring Club Italiano* (Gombač 2007, 298) (slika 107). Izdelan je v merilu 1 : 1.250.000 in ima grafično merilo z razdaljami v kilometrih. Gre za splošni zemljevid z državnimi in deželnimi mejami, na njem pa so poleg reliefa, vodovja in omrežja naselij vrisane železnice, tudi znamenita ozkotirna zelo vijugava Parenzana ali Porečanka (Porečanka 2013). Glavna mareonima sta *Golfo di Venezia* in *Golfo di Trieste*. Piranski zaliv je poimenovan s takrat že ustaljenim italijanskim imenom *Vallone di Pirano*, ki pa je zaradi malega merila zapisano daleč navzven. Kljub malemu merilu so v notranjosti zaliva vrisane soline. V bližnji okolici so navedeni toponimi *Pirano*, *Portorose*, *Dragogna*, *Buie*, *Salvore*, *Bassania* in *Umago*.

Istega leta kot italijanski zemljevid, torej leta 1928, je izšel nemški *Andrees Allgemeiner Handatlas* ('Andreesov splošni priročni atlas'), ki ga je izdala založba Velhagen & Klasing. V njem je med drugim zemljevid vzhodnega dela Avstrije v merilu 1 : 1.000.000, na katerem je kot *Vallone di Pirano* poime-

novan tudi Piranski zaliv (slika 108). Vodilni mareonimi so sicer v nemščini navedena *ADRIATISCHES MEER* in *Golf von Triest* ter *Quarnero* v italijanščini. Na območju Piranskega zaliva so navedena tudi zemljepisna imena *Pirano*, *P^a Madonna*, *Monte*, *Dragogna*, *Momiano*, *Buje*, *Castelvenere*, *Salvore*, *P^a Bassania*, *Bassania* in *Umago*.

Čeprav je v drugi svetovni vojni na strani sil osi vpletena Italija kapitulirala že leta 1943, v to podglavje uvrščamo tudi nemški vojaški zemljevid *Deutsche Heereskarte. Blattt-Nr. 53^A III Nord West Umago* ('Nemški vojaški zemljevid, list št. 53^A III severozahod Umag'), ki je v merilu 1 : 25.000 izšel leta 1944 (slika 109). Njegova osnova je bila izdelana leta 1926, dopolnjena izdaja je izšla leta 1940, zadnji popravki pa kažejo stanje v letu 1943. Na njem je sicer prikazan le skrajni južni del Piranskega zaliva, ob obali Savudrijskega polotoka, vendar je iz lege napisa povsem jasno, da se celoten zaliv imenuje *Vallone Sicciole*, to pa je tudi zadnjič, da se to, sicer že pred dobrim stoletjem opuščeno ime, pojavi na zemljevidu.

9.6 OBDOBJE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Ime Piranski zaliv se je v Sloveniji in drugih delih nekdanje Kraljevine Jugoslavije uveljavilo tako v kartografskih kot v pisnih virih. V povsem enaki obliki je zapisano tudi v srbskem jeziku, zato ni čudno, da se je v taki obliki pojavljalo tudi na vseh jugoslovanskih vojaških topografskih zemljevidih neposredno po drugi svetovni vojni.

Takšen je na primer zemljevid Narodne republike Slovenije iz leta 1947, izdelan v merilu 1 : 300.000 (slika 111), na katerem je Piranski zaliv del Svobodnega tržaškega ozemlja. Napis zanj *Piranski Zal.*[iv] je izrazito pomaknjen navzven, velik del notranjosti zaliva pa zaseda s povsem enako pisavo zapisano ime *Sičolski Zal.*[iv], iz česar bi lahko sklepali, da so redaktorji morebiti razlikovali dve vodni telesi. Vodilni mareonim je **TRŽAŠKI ZALIV**. Na območju Piranskega zaliva so navedeni toponimi *Piran*, *Kopališča*, *Portorož*, *Sičole*, *Dragonja*, **ŠAVRINJE**, *Št. Peter*, *Kaštel*, **BUJE**, *Montrilj*, *Krneti*, *Savudrijski Rtič*, *Sv. Ivan*, *Basanija*, *Zambratija* in *Umag*.

Malo drugače so toponimijo Svobodnega tržaškega ozemlja dojemali v drugih državah, kar dokazuje danski *Gyldendals Verdensatlas* ('Gyldendalov zgoščeni atlas'), ki je leta 1951 izšel v Københavnu. V atlasu je v merilu 1 : 1.500.000 prikazana tudi severna Italija (slika 112). Ker so se redaktorji naslanjali na kartografsko bolj dovršene italijanske izdelke tistega časa, nenazadnje upoštevaje aktualno narodno sestavo, je razumljivo, da so tudi v danskem atlasu ohranjena italijanska imena. Vodilna mareonima sta *Golfo di Venezia* in *Golfo di Trieste*. Piranski zaliv je imenovan *Vallone di Pirano*, napis pa sega daleč navzven, proti središču Tržaškega zaliva. Drugi toponimi na območju Piranskega zaliva so *Pirano*, *Portorose*, *Dragogna*, *Buie*, *Salvore*, *Bassania* in *Umago*. Vrisane so tudi Sečoveljske soline.

Na zemljevidu s prikazom etnične sestave Svobodnega tržaškega ozemlja (*ETHNICAL MAP OF THE FTT*) iz leta 1953 (slika 18) se ime **PIRANSKI ZALIV** povsem nedvoumno nanaša na ves akvatorij obravnavanega zaliva, saj je edino zapisano z verzalkami. Podrejeni mareonimi v njegovi notranjosti so *L.[uka]* *Portorož*, *U.[vala]* *Fazan* in *U.[vala]* *Dragonja*. Odtlej je Piranski zaliv vodilni mareonim tega območja na vseh slovenskih zemljevidih. Obravnavani zemljevid je sicer izdelan v merilu 1 : 100.000, glavna mereonima na njem pa sta **JADRANSKO MORE** in **TRŠČANSKI ZALIV**. Enojezično, praviloma srbsko (glej ime *Solana Sičole* za Sečoveljske soline), ki pa je pogosto enako slovenskemu, so zapisani tudi vsi drugi toponimi na zemljevidu; le pri največjih mestih so v oklepajih v traskribirani obliki zapisana imena v italijanščini. Značilni tovrstni zapisi so imenske dvojnice *Tržič (Monfalkone)*, *Trst (Trieste)*, *Milje (Muđa)* in *Koper (Kapodistrija)*.

Slika 38: Coppov zemljevid Istre iz leta 1540 (Lago in Rossit 1981, 41).

Slika 39: Rokopisni zemljevid Istre neznanega avtorja iz okrog leta 1550 (Lago 1996a, 72).

Slika 40: Zemljevid Istre, ki ga je po Coppovi predlogi leta 1569 natisnil Ferrando Bertelli (Lago in Rossit 1981, 76–77).

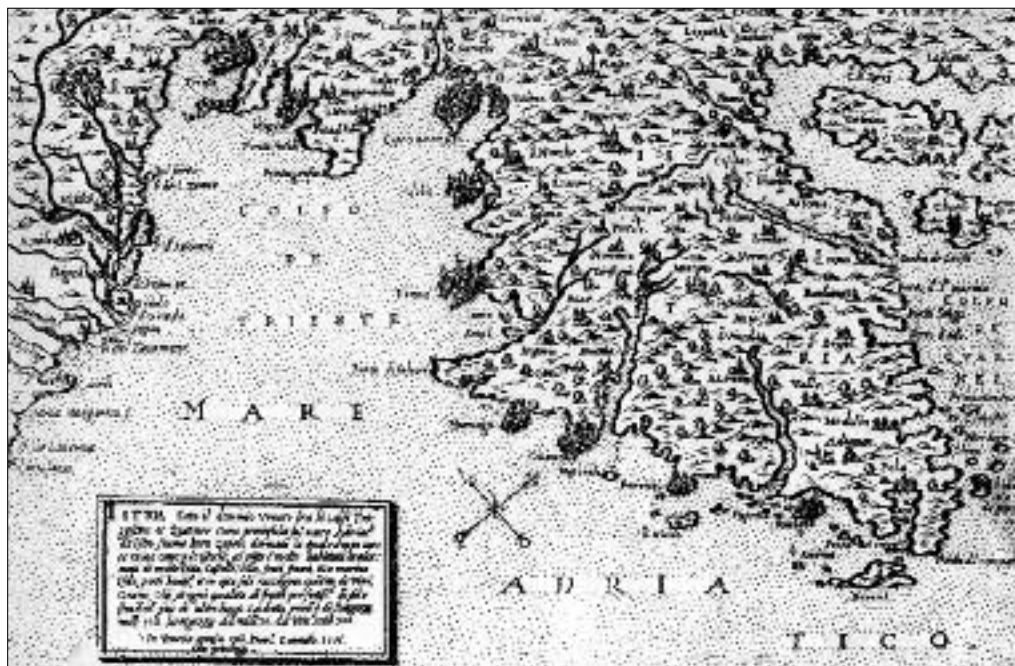
Slika 41: Zemljevid Istre Giovannija Francesca Camocija iz leta 1569 (Lago in Rossit 1981, 80–81).

Slika 42: Coppov zemljevid Istre, ki je izšel leta 1570 v redakciji Abrahama Orteliusa (Novak, Lapaine in Mlinarič 2005, 90).

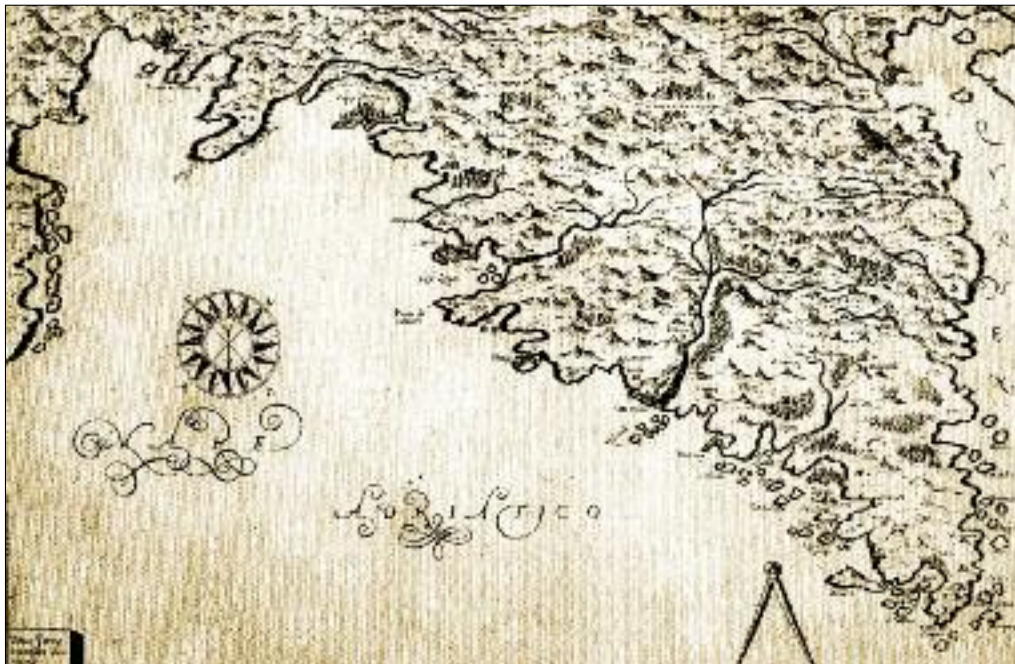
Slika 43: Zemljevid Furlanije, ki je izšel leta 1570 v redakciji Abrahama Orteliusa (Kozličič 1995, 104).

Slika 44: Camocijev zemljevid Istre iz leta 1571 (Lago in Rossit 1981, 82).

Slika 45: Camocijev zemljevid Istre v redakciji Simoneja Pinargentija iz leta 1573 (Kozličić 1995, 137).

Slika 46: Zemljevid Istre, ki ga je proti koncu 16. stoletja natisnil Valeggio (Lago in Rossit 1981, 89).

Slika 47: Zahodni del zemljevida severnega Jadrana neznanega avtorja izpred leta 1593 (Lago in Rossit 1981, 138).

Slika 48: Izrez Mercatorjevega zemljevida Furlanije, Krasa, Kranjske, Istre in Slovenske marke iz leta 1589 (Kozličić 1995, 173).

Slika 49: Zemljevid severnega Jadrana neznanega avtorja, ki ga je okrog leta 1600 natisnil Stefano Scolari (Lago 1996a, 42–43).

Slika 50: Izrez zemljevida Istre, ki ga je leta 1605 izdelal Tommaso Porcacchi (Lago in Rosit 1981, 86–87).

Slika 51: Zemljevid Istre, ki ga je na podlagi Coppove predloge leta 1605 izdelal Paulus van Merle (Lago in Rossit 1981, 119).

Slika 52: Zemljevid Istre, nekdanje Japidije, ki ga je leta 1620 izdelal Giovanni Antonio Magini (Lago in Rossit 1981, 148–149).

Slika 53: Zemljevid Istre iz leta 1626, ki ga je izdelal flamski kartograf Iodocus Hondius mlajši (Lago 1996a, 118–119).

Slika 54: Janssoniusova priredba Mercatorjevega zemljevida Krasa, Kranjske, Istre in Slovenske marko iz leta 1635, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani.

Slika 55: Zemljevid Istre, nekdanje Japidije, ki ga je leta 1646 izdelal Johannes Janssonius, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani.

Slika 56: Rokopisni zemljevid, ki ga je izrisal Lukas Holste tik pred letom 1648 (Lago in Rossit 1981, 155).

Slika 57: Izrez zemljevida Spodnje Lombardije, ki ga je leta 1648 izdelal Nicolas Sanson d'Abbeville (Lago in Rossit 1981, 178).

Slika 58: Izrez zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske, ki ga je leta 1657 izdelal Nicolas Sanson d'Abbeville, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani.

Slika 59: Blaeujeva priredba Mercatorjevega zemljevida Krasa, Kranjske, Istre in Slovenske marke iz leta 1662 – izrez, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani.

Slika 60: Zemljevid Istre, nekdanje Japidije, ki ga je leta 1663 izdelal Joan Blaeu (Lago in Rossit 1981, 160).

Slika 61: Blaeujev zemljevid Istre s francoskim naslovom iz leta 1680 (Gombač 2007, 174).

Slika 62: Zemljevid Spodnje Lombardije, ki ga je leta 1681 izdelal Giacomo Cantelli da Vignola (Cantelli da Vignola 1681).

Slika 63: Izrez zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske, ki ga je leta 1686 izdelal Giacomo Cantelli da Vignola (Lago in Rossit 1981, 185).

Slika 64: Izrez Coronellijevega zemljevida Jadranskega morja, takrat imenovanega Beneški zaliv, iz leta 1688 (Lago in Rossit 1981, 190–191).

Slika 65: Izrez zemljevida Dalmacije Vincenza Marie Coronellija iz leta 1688 (Novak, Lapaine in Mlinarić 2005, 180).

Slika 66: Izrez zemljevida Beneške posesti v Italiji Fredericka de Witta iz okrog leta 1690 (Lago in Rossit 1981, 192–193).

Slika 67: Različica zemljevida Jadranskega morja v francoščini, ki jo je leta 1693 pripravil Alexis Hubert Jaillot (Hubert Jaillot: Le Golfe ...).

Slika 68: Izrez zemljevida Avstrije, ki ga je izdelal Guillaume Sanson (1696).

Slika 69: Izrez zemljevida vojvodin Koroške in Kranjske, ki ga je okrog leta 1700 izdelal Frederick de Witt (Lago in Rossit 1981, 195).

Slika 70: Izrez zemljevida Furlanije, ki ga je okrog leta 1700 izdelal Vincenzo Maria Coronelli (Coronelli 1697).

Slika 71: Izrez zemljevida Avstrije, ki ga je okrog leta 1700 izdelal nizozemski kartograf Gerard Valck (Valck 1680/1702).

Slika 72: Zemljevid Koprščine, ki ga je leta 1700 izdelal koprski škof Paolo Naldini (Lago in Rossit 1981, 204).

Slika 73: Zemljevid območja beneškega zaliva v francoščini, ki ga je leta 1701 izdelal Jean-Baptiste Nolin (Lago 1996a, 128).

Slika 74: Izrez zemljevida spodnjega toka reke Pad, ki ga je leta 1702 izdelal Jean-Baptiste Nolin (Jean Baptiste Nolin: Le Cours Du Po ...).

Slika 75: Izrez zemljevida beneške posesti in vojvodstvo Mantova, ki ga je leta 1705 izdelal Carel Allard (Lago 1996a, 147).

Slika 76: Izrez zemljevida Beneške republike, ki ga je leta 1706 izdelal Alexis Hubert Jaillot (Lago in Rossit 1981, 198).

Slika 77: Rokopisni zemljevid območja Hrvaške neznanega avtorja iz okrog leta 1720 (Novak, Lapaine in Mlinarić 2005, 174).

Slika 78: Izrez zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske, ki sta ga leta 1725 izdelala Reiner in Joachim Ottens (Ducatus Stiriae et Carintiae ... 1700/1800).

Slika 79: Zemljevid Istre Paola Santinija iz leta 1752 (Lago in Rossit 1981, 259).

Slika 80: Izrez zemljevida Beneške posesti, ki ga je leta 1752 izdelal Johann Baptist Homann (Lago in Rossit 1981, 196–197).

Slika 81: Del zemljevida območja Beneškega zaliva, ki ga je okrog leta 1745 izdelal F. de Cantelli (Lago 1996a, 148–149).

Slika 82: Izrez zemljevida južnega dela Avstrije, ki ga je leta 1752 izdelal Gilles Robert de Vaugondy (Lago in Rossit 1981, 242–243).

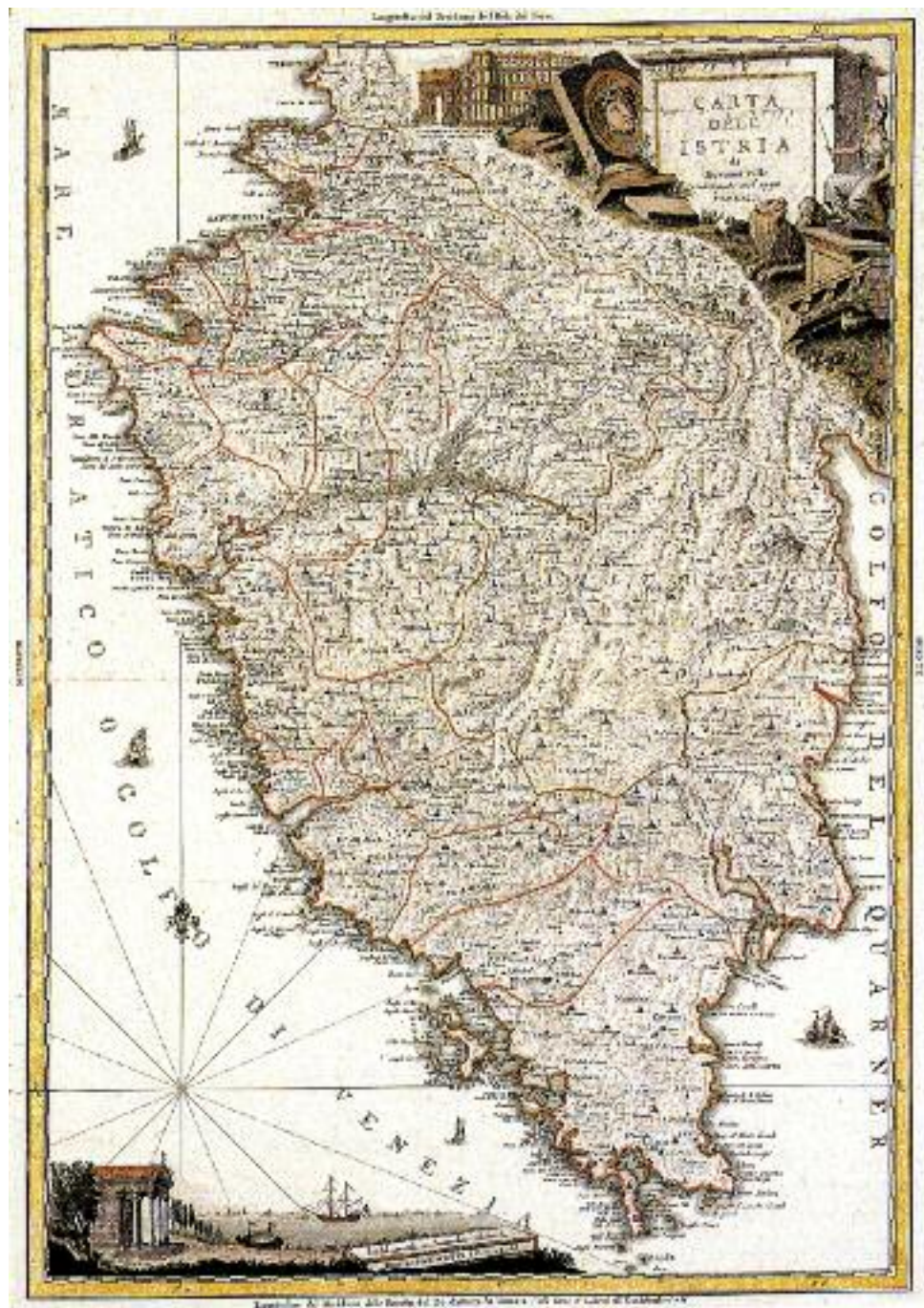
Slika 83: Del zemljevida Istre, ki ga je leta 1753 izdelal Giovanni Salmon (Lago in Rossit 1981, 234).

Slika 84: Novi zemljevid Istre, ki ga je v francoščini izdelal Paolo Santini (1780).

Slika 85: Iz severnega in južnega dela sestavljeni zemljevid Istre Giovannija Valleja iz leta 1784 (Lago in Rossit 1981, 253).

Slika 86: Zemljevid Istre, ki ga je izdelal Giovanni Valle (1792), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Slika 87: Zemljevid Istre, ki ga je izdelal Giovanni Antonio de Capellaris (1797), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Slika 88: Izrez jožefinskega vojaškega zemljevida v merilu 1 : 57.600, izdelanega leta 1797 (Rajšp in Trpin 1997).

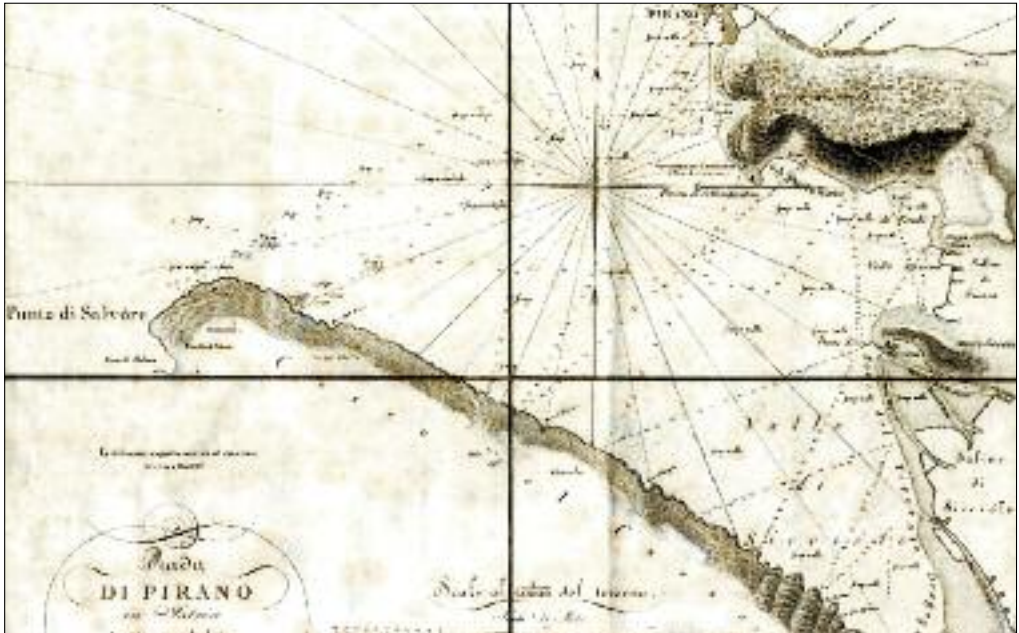
Slika 89: Zemljevid Istre v nemščini, ki ga je leta 1799 izdelal Franz Johann Joseph von Reilly (Lago 1996a, 181).

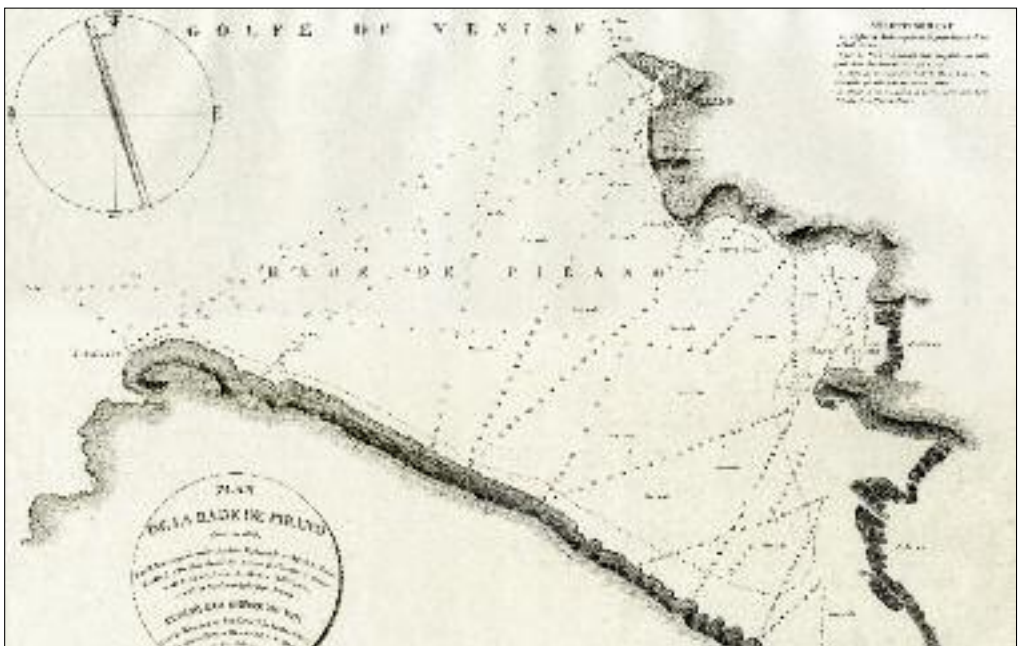
Slika 90: Izrez zemljevida avstrijskih pokrajin Konrada Mannerta iz leta 1800 (Mannert 1800).

Slika 91: Izrez jožefinskega vojaškega zemljevida v merilu 1 : 28.800, izdelanega leta 1803 (Rajšp in Trpin 1997).

Slika 92: Italijanska različica zemljevida Piranskega zaliva, ki ga je izdelal Charles-François Beautemps-Beaupré (1806), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Slika 93: Francoska različica zemljevida Piranskega zaliva, ki ga je leta 1806 izdelal Charles-François Beautemps-Beaupré (1821), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Slika 94: Izrez zemljevida Ilirskih provinc, ki ga je izdelal Gaetano Palma (1812), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

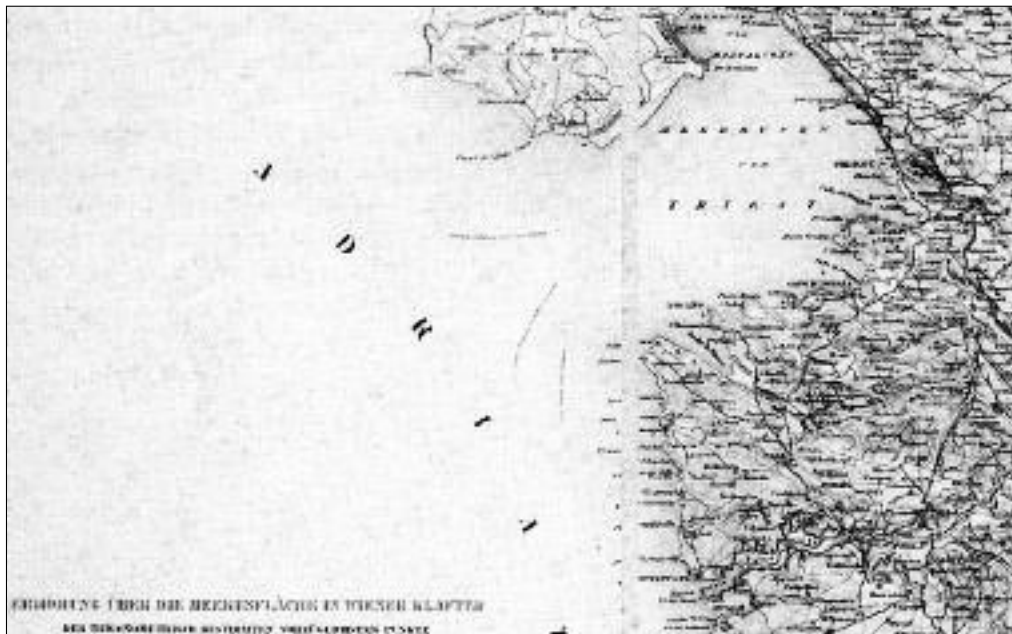
Slika 95: Zemljevid cerkvene razdelitve, ki ga je leta 1847 izdelal Giovanni Gerin (Gombač 2007, 235).

Slika 96: Cestni zemljevid avstrijskega Ilirskega kraljevstva iz okrog leta 1850 (Strassenkarte des Königreiches Illyrien), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani.

Slika 97: Izrez Schulzevega splošnega zemljevida avstrijskega Ilirskega kraljevstva iz leta 1870 (Schulz 1870), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani.

Slika 98: Izrez splošnega zemljevida vojvodin Koroške in Kranjske, grofije Gorice in Gradiške ter mejne grofije Istre iz leta 1872 (Lago 1996a, 184–185).

Slika 99: Izrez topografskega in hidrografskega zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske iz leta 1880 (Die Herzogthümer Steiermark ...), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Slika 100: Izrez avstro-ogrške »specialke« v merilu 1 : 75.000 iz leta 1889 (Spezialkarte der österreichisch-ungarischen ... 1889), hrani jo Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Slika 101: Izrez Handtkejevega zemljevida Avstro-Ogrske iz okrog leta 1890 (Handtke 1890), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Slika 102: Izrez zemljevida Spodnje in Zgornje Avstrije, Štajerske, Koroške, Kranjske in Primorja iz okrog leta 1900 (Nieder und Ober-Österreich ...), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU

Slika 103: Izrez zemljevida iz de Agostinijevega atlasa o prvi svetovni vojni iz leta 1916 (Gombač 2007, 269).

Slika 104: Razdelitev občine Piran na popisne okoliše za izvedbo popisa iz okrog leta 1900 (Lusa in Knez 2003, 11).

Slika 105: Izrez avstro-ogrske »specialke« v merilu 1 : 75.000 iz leta 1916 (Spezialkarte der österreichisch ... 1916).

Slika 106: Izrez Zemljevida slovenskega ozemlja iz leta 1921, na katerem je prvič zapisano slovensko ime Piranski zaliv (Zemljevid slovenskega ozemlja 1921).

Slika 107: Zemljevid Julijske krajine italijanskega Touring kluba iz leta 1928 (Gombač 2007, 298).

Slika 108: Zemljevid vzhodnega dela Avstrije iz leta 1928 (Andrees Allgemeiner Handatlas 1928).

Slika 109: Izrez nemškega vojaškega zemljevida v merilu 1 : 25.000 iz leta 1944 (Deutsche Heereskarte ... 1944).

Slika 110: Izrez jugoslovanskega zemljevida Julijske krajine iz leta 1946, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Slika 111: Izrez zemljevida Narodne republike Slovenije z vrisanim Svobodnim tržaškim ozemljem iz leta 1947, ki ga hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Slika 112: Izrez zemljevida severnega dela Italije v danskem atlasu iz leta 1951 (Gyldendals Verdensatlas).

Slika 113: Sestavljeni izrez jugoslovanskega topografskega zemljevida v merilu 1 : 100.000 iz let 1956 (list Rovinj) in 1957 (list Trst).

Slika 114: Sestavljeni izrez jugoslovanskega topografskega zemljevida v merilu 1 : 50.000 iz let 1956 (list Rovinj 1) in 1958 (list Trst 3).

Slika 115: Izrez zemljevida Socialistične republike Slovenije iz leta 1960, izdelanega na Hrvaškem.

Slika 116: Prikaz območja Piranskega zaliva v 6. knjigi Pomorske enciklopedije, ki je izšla leta 1960 v Zagrebu (Pomorska enciklopedija, 6. knjiga, 105).

Slika 117: Zemljevid Istre v 4. knjigi Enciklopedije Jugoslavije, ki je izšla leta 1960 v Zagrebu (Enciklopedija Jugoslavije, 4. knjiga, nasproti strani 384).

Slika 118: Zemljevid Istre v atlasu jugoslovanske jadranske obale iz leta 1964 (*Jadran – atlas Jugoslavenske jadranske obale ... 1964*).

Slika 119: Zemljevid slovenske obale v atlasu jugoslovanske jadranske obale iz leta 1964 (*Jadran – atlas Jugoslovanske jadranske obale ... 1964*).

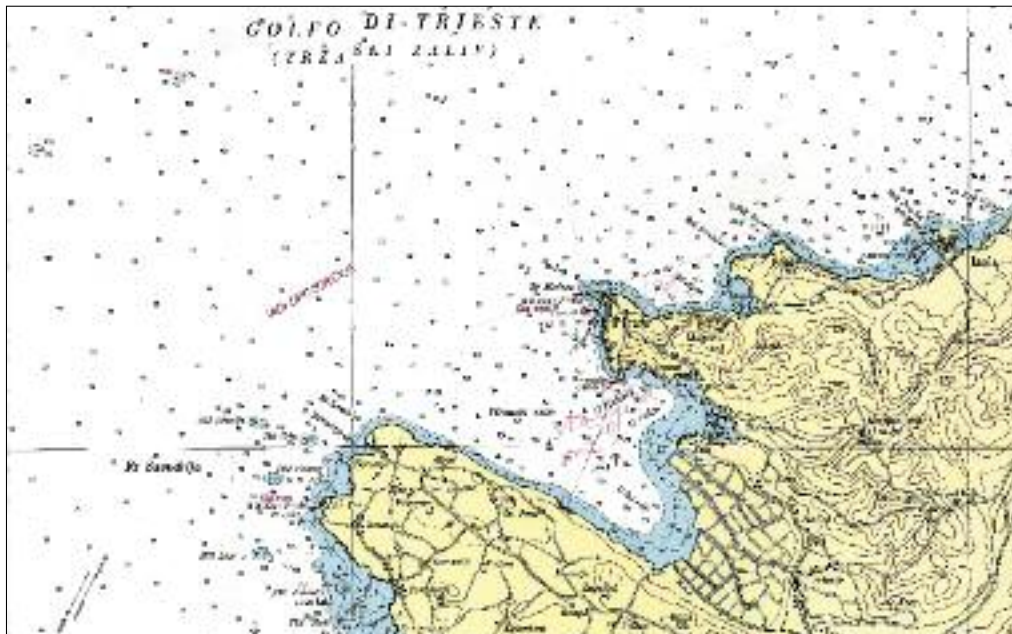
Slika 120: Izrez namiznega zemljevida Socialistične republike Slovenije, ki ga je v letih 1964/1965 izdelal Ivan Selan.

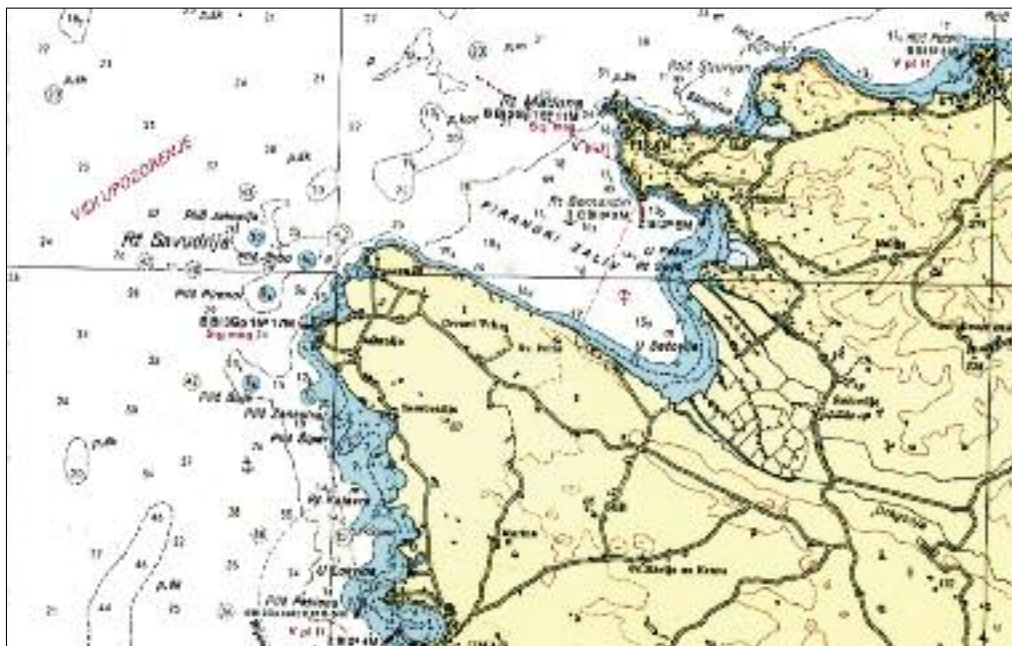
Slika 121: Izrez zemljevida severnega dela Italije v italijanskem atlasu iz leta 1968 (*Atlante internazionale del touring club Italiano* 1968).

Slika 122: Izrez zemljevida Slovenije s poudarjenimi hidrološkimi prvini v merilu 1 : 200.000 (*SR Slovenija ...* 1969).

Slika 123: Izrez jugoslovanskega pomorskega zemljevida območja Tržaškega zaliva (Trščanski zaliv 1977).

Slika 124: Izrez jugoslovanskega pomorskega zemljevida območja zahodne Istre iz leta 1978 (Grado-Rovinj 1978).

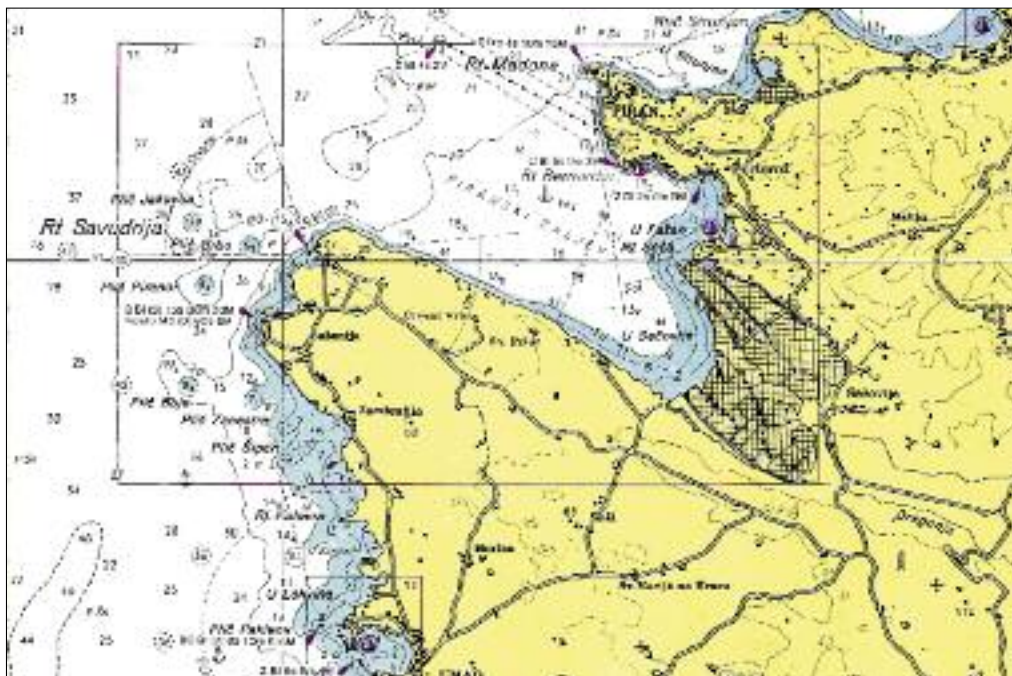
Slika 125: Izrez stenskega zemljevida Socialistične republike Slovenije, ki sta ga leta 1985 izdelala Ivan Selan in Marko Žerovnik.

Slika 126: Območje Piranskega zaliva v prvi izdaji Atlasa Slovenije iz leta 1985 (Atlas Slovenije 1985, listi 192–193 in 208–209).

Slika 127: Izrez namiznega zemljevida Republike Slovenije, ki ga je leta 1991 izdelal Marko Žerovnik.

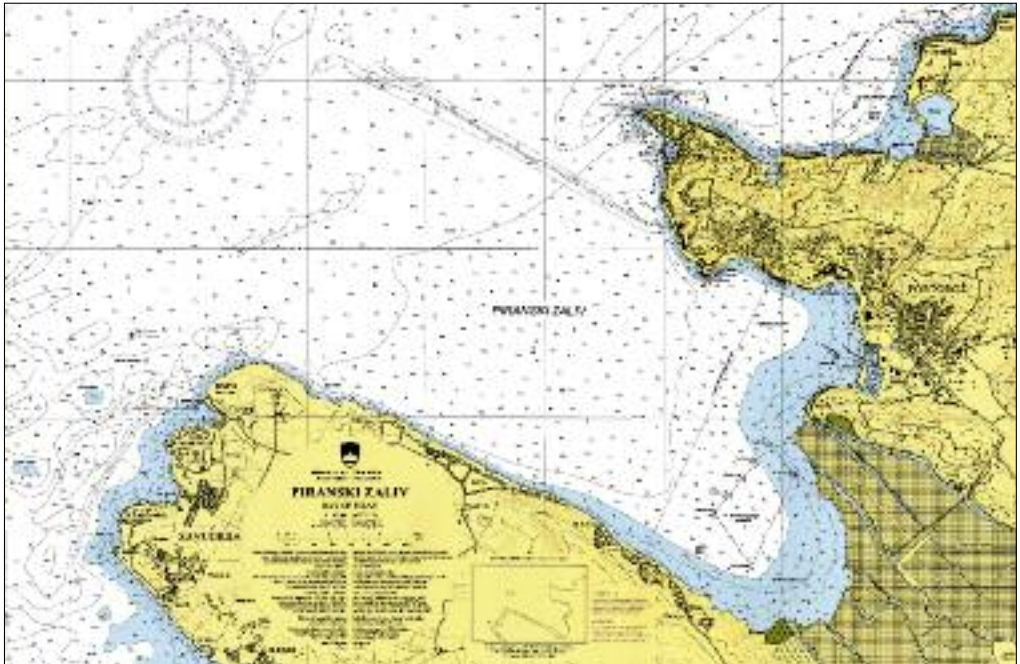
Slika 128: Izrez hrvaškega pomorskega zemljevida območja Tržaškega zaliva (Tršćanski zaljev ... 1998).

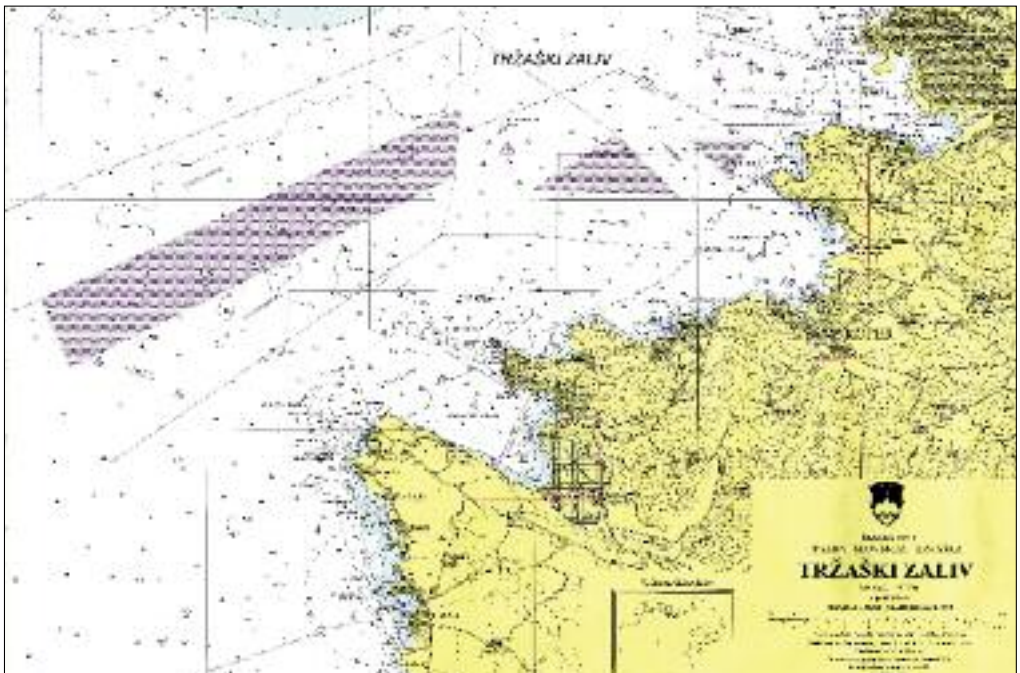
Slika 129: Izrez zemljevida v satelitskem atlasu Hrvaške iz leta 2001 (Satelitski atlas Hrvatske 2001, 96).

Slika 130: Sestavljeni izrezi zemljevidov v velikem atlasu Hrvaške iz leta 2002 (Veliki atlas Hrvatske 2002, listi 33–24 in 57–58).

Slika 131: Slovenski pomorski zemljevid območja Piranskega zaliva iz leta 2004.

Slika 132: Izrez slovenskega pomorskega zemljevida območja Tržaškega zaliva iz leta 2005.

Slika 133: Sestavljen izrez zemljevida območja Umaga, ki ga je leta 2007 pripravilo hrvaško podjetje Mateus (Istra maps T-01 series 2007).

Slika 134: Izrez slovenskega turistično-navtičnega zemljevida Istre in Kvarnerja iz leta 2011 (Istra, Kvarner 2011).

9.7 OBDOBJE POVOJNE JUGOSLAVIJE

Jugoslovanska kartografija je v prizadevanjih za utemeljitev pravične zahodne meje, temelječe na narodnostni sestavi prebivalstva, leto po končani drugi svetovni vojni najprej pripravila kartografsko zelo povprečen izdelek s štirijezičnim naslovom *JULIJSKA KRAJINA – ЮЛИЙСКАЯ ОБЛАСТЬ – JULIAN MARCH – LA MARCHE JULIENNE* (slika 110). Izdelan je v merilu 1 : 300.000 in ima preprosto grafično merilo z razdaljami v kilometrih. Zemljevid ima imena v mešanici slovenskega in srbskega jezika, z nekaj glasovnimi priredbami imen, kakršno je na primer *Ižola*, ki bi lahko bila odraz ljudskega (neslovenskega) izgovora medvokalnega -s (Furlan 2014). Na narodnostno tujih območjih je nekaj zanimivih primerov dvojezičnosti, od zapisa *PULA (Pulj)* z očitnim slovenskim imenom v oklepaju do sloveniziranih in furlansko-italijanskih dvojnic na območju Furlanije, denimo *TRŽIČ (Monfalcon)*, *Gradež (Gau)*, *PÁLME (Palmanova)*, *TAIAMENT – Tilment (Tagliamento)*, *VIDEM (Udin)*, *ČEDAD (Cividat)*, *GLEMONE (Humin)*, *Mueč (Mužac)*, *Tumièz (Tumeč)*, *Kluže (Chiusaforte)*. Glavna mareonima sta po dvakrat zapisana *JADRANSKO MORE* in *KVARNER, TRŽAŠKI ZAL.* [IV] je zapisan s še nekoliko manjšimi črkami. Na območju Piranskega zaliva sta dva mareonima, nekoliko navzven zapisani *Piranski Zal.* [iv], in v notranjost pomaknjeni *Sičjolski Zal.* [iv]. Obkrožajo ga toponimi *Piran, Portorož, Sičole, Dragonja, Št. Peter, Mumjan, Kaštel, Buje, Montrilj, Krneti, Savudrijski Rtič, Sv. Ivan, Basanija, Zambratija in Umag*.

Po priključitvi cone B Svobodnega tržaškega ozemlja Jugoslaviji so za preučevano območje nastali prvi podrobnejši topografski zemljevidi. Uradno predvsem za vojaške potrebe so bili v merilih 1 : 100.000 in 1 : 50.000 pripravljeni v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Imena na njih so praviloma v srbskem jeziku. Za ustrezen prikaz smo jih morali večkrat združiti, saj se robovi posameznih zemljevidov pogosto končajo prav na preučevanem območju. Tako je iz listov *45 Trst in 60 Rovinj* v merilu 1 : 100.000 sestavljen tudi zemljevid na sliki 113. Na njem je na območju raziskovanega akvatorija kot osrednji mareonim zapisan *PIRANSKI ZALIV*, kot podrejeni mareonimi pa so navedeni *L.[uka] Portorož, U.[vala] Fažan in U.[vala] Sečovelje*, medtem ko na območju Savudrijskega rta, razčlenjenega na *Rt Gornja Savudrija, Rt Savudrija in Rt Lako* najdemo mareonim *U.[vala] Savudrija. Sečoveljske soline* so poimenovane *Soline Sečovelje*. V njihovem zaledju so vrisana in poimenovana tudi zdaj sporna naselja oziroma zaselki *Mlini, Bužin in Škedljin*. Vsa ta imena so v povsem enaki obliki, vendar zaradi večjega merila precej bolj pregledno, zapisana tudi na topografskem zemljevidu v merilu 1 : 50.000 (slika 114). Podobno kot prejšnja slika je tudi ta sestavljena iz sekcij *Trst 3 in Rovinj 1*.

Ker v Sloveniji še ni bilo ustreznih kartografskih ustanov, so prve pregledne zemljevide takrat še jugoslovanske republike v slovenščini pripravili v Grafičnem zavodu Hrvatske iz Zagreba. Leta 1960 je izšel zemljevid v merilu 1 : 750.000 (slika 115), na katerem so vodilni hidronimi *JADRANSKO MORJE, Kvarner in Tržaški zaliv*. Obravnavani akvatorij je poimenovan *Piranski z.* [aliv], v njegovi bližini pa so še zemljepisna imena *Piran, Sečovelje, Solarne* (kot so poimenovane grafično prepoznavne Sečoveljske soline), *Dragonja, Buje, Savudrijski rt in Umag*.

Hrvaška oblika imena Piranski zaljev je izpričana na vseh takratnih hrvaških vojaških, pomorskih, turističnih in splošnih zemljevidih, pa tudi v enciklopedijah. Prva tovrstna zapisa segata v leto 1960, ko je bil v šestem zvezku Pomorske enciklopedije objavljen podroben zemljevid območja Piranskega zaliva (slika 116), v četrtem zvezku Enciklopedije Jugoslavije iz istega leta pa zemljevid Istre v merilu 1 : 500.000 (slika 117). Medtem ko je na slednjem razpotegnjeno zapisan le mareonim *Piranski zaljev* (napis se začne krepko zunaj zaliva), je na prvem ime kot del *Trščanskega zaljeva* ustrezno umeščeno znotraj njegovega akvatorija. Zaradi velikega merila 1 : 50.000 je na območju obravnavanega zaliva še več podrejenih mareonimov: *L.[uka] Piran, Stari Portorož, Portorož, Fažan in Sečovelje*. Na tem zemljevidu je zaliv južno od *Rta Gornja Savudrija* poimenovan *L.[uka] Savudrija*. Na zemljevidu Istre je vodilni mareonim *Kvarner*, glede na velikost črk pa so si za njim enakovredni *Trščanski zaljev, Riječki zaljev in Kvarnerić*. Na območju Piranskega zaliva so navedena zemljepisna imena *Piran, Portorož, Malija* (kot vzpetina), *Sečovelje, Dragonja, Momjan, Marušići, Buje, Krase, Rt Savudrija, Savudrija, Bašanija, Rt Katavra in Umag*. Omenimo še, da je v 6. knjigi Enciklopedije Jugoslavije (1965) geselski članek

z naslovom *Piranski zaljev*, v katerem sta omenjena še mareonima *Portoroška draga* in *Sečoveljska draga*.

Tudi na nekoliko mlajšem hrvaškem zemljevidu (Jadran – atlas Jugoslavenske jadranske obale ... 1964) (slika 118) so imena zalivov vzdolž slovenske obale zapisana v hrvaščini, torej *Koperski zaljev*, *Strunjanski z.[aljev]* in tudi *Piranski zaljev*, znotraj katerega sta podrejena mareonima *Sečoveljski z.[aljev]* in *Fažan*. Glavni mareonim na tem zemljevidu je *Tršćanski zaljev*, v okolici Piranskega zaliva pa so zapisani toponimi *Madonski rtič*, *Piran*, *Portorož*, *Malija*, *Sečovlje*, *Kaštel*, *Kaldanija*, *Mazurija*, *Volparija*, *Rt Gornja Savudrija*, *Savudrija*, *Rt Savudrija*, *Bašanija* in *Zambratija*.

Bolj zagonetni so zapisi mareonimov na zemljevidu iz istega atlasa (Jadran – atlas Jugoslavenske jadranske obale ... 1964), ki prikazuje slovensko obalo (slika 119). Ker je občnoimenska sestavina *zaljev* na območju Hrvaške praviloma izpisana v celoti, lahko sklepamo, da je vzdolž slovenske obale okrajšava z morebiti uporabljenega premišljenja, tako jo lahko slovenski uporabnik prebere kot *zaliv*, hrvaški pa kot *zaljev*. Zaradi krajšave zato ni povsem jasno, ali so imena zapisana v slovenskem ali hrvaškem jeziku. Piranski zaliv je torej naveden kot *Piranski z.*, znotraj njegovega akvatorija so še mareonimi *L.[uka]* *Piran*, *Fažan*, *Sečoveljski z.* in *Kras*. Naj omenimo še, da je na tem zemljevidu zaliv južno od *Rta Savudrije* poimenovan *Savudrija*. Da gre za mareonim, ni nobenega dvoma, saj je izpisan v modri barvi, ki se uporablja izključno za poimenovanja hidronimov. Ime *SAVUDRIJA* je tudi pokrajinsko ime, saj je razpotegnjeno vzdolž celotnega polotoka. Poleg imen *Madonski rtič* in *Rt. sv. Lovrenca* je v slovenščini zapisano tudi ime *Sečoveljske soline*, tik nad njimi pa sta ob Dragonji vrisana sporna zaselka *Bužin* in *Škudelin*; njuni imeni sta torej navedeni v hrvaščini, tako kot dvakrat navedeno ime *Ušće Dragonje* na slovenskem ozemlju.

Z datacijo 1964/1965 je izšel prvi (za to raziskavo preučeni) slovenski zemljevid Socialistične republike Slovenije (slika 120), ki ga je izdelal kartograf samouk Ivan Selan (1902–1981), za vsebinsko redakcijo, tudi zemljepisnih imen, pa sta poskrbela izkušena geografa Valter Bohinec (1898–1984) in France Planina (1901–1992). Izdelan je v merilu 1 : 500.000. Glavni mareonimi na njem so *JADRAN*, *TRŽAŠKI ZALIV* in hrvaško-slovenski hibrid *RIJEČKI ZALIV*. Obravnavani zaliv se imenuje *Piranski zal.[iv]*, ime pa je zaradi drugih napisov, ki segajo v zaliv, zelo nerodno locirano, tako rekoč v celoti zunaj akvatorija. V okolici so navedeni toponimi dvojezični *PIRAN (PIRANO)*, *PORTOROŽ*, *LUCIJA*, *Seča*, *Malija*, *Sečovlje*, *Krkavče*, *Dragonja*, *Momjan*, *Buje*, *Kaštel*, *Krase*, *Savudrija*, *Rt Pegolata* in prav tako dvojezični *UMAG (UMAGO)*.

V Italiji so še dolgo po končani drugi svetovni vojni tudi na nekdanjem italijanskem ozemlju, ki je pripadlo Jugoslaviji, uporabljali italijanska zemljepisna imena, seveda ne kot eksonime, zapisane v dvojnica ob uradno veljavnih slovenskih oziroma hrvaških imenih, pač pa kot izključno italijansko imensko obliko. Tako je na zemljevidu severne Italije v merilu 1 : 1.500.000, ki je sestavni del atlasa italijanskega touring kluba iz leta 1968 (*Atlante internazionale ... 1968*) (slika 121) za obravnavani zaliv zapisano ime *Vallone di Pirano*, v njegovi bližnji okolici pa so še toponimi *Pirano*, *Portorose*, *Dragogna*, *Buie*, *P^a Salvore* in *Umago*.

Prvi začetki slovenske topografije so bili skromni. Tako je leta 1969 Geodetska uprava SRS izdala zemljevid v merilu 1 : 200.000, njegov del pa je bila tudi sekcija s prikazom skrajnega jugozahodnega dela Slovenije in njegove soseščine (slika 122). Zemljevid je črno-bel, modro so obarvani le vodni pojavi. Glavni mareonim je *JADRANSKO MORJE*, *PIRANSKI ZAL.[IV]* pa je glede na tipografijo mareonim naslednjega velikostnega reda. V njegovi notranjosti je še mareonim *U.[vala]* *Sečovlje*. Kot hidrološki pojav so opredeljene tudi modro obarvane soline.

Prvi jugoslovanski pomorski zemljevidi so bili pripravljani že kmalu po končani drugi svetovni vojni, njihove prenovljene izdaje pa so izšle v letih 1952 in 1977. Takrat je Hidrografski inštitut Jugoslovanske vojne mornarice (*Hidrografski inštitut Jugoslavenske ratne mornarice*) iz Splita pripravil tudi sekcijo *Tršćanski zaliv* (to ime je očitno v srbskem jeziku), izdelano v merilu 1 : 80.000 (slika 123). Vodilni mareonim na njej *GOLFO DI TRIESTE* ima v oklepaju pod italijanskim imenom zapisano slovensko imensko ustreznico (*TRŽAŠKI ZALIV*). Glede na velikost črk je mareonim drugega reda *GOLFO DI*

PANZANO (*Tržiški zaliv*), medtem ko je Piranski zaliv za nekoliko večje zapisanima mareonimoma *Koperski zaliv* in *Baia di Muggia* (*Miljski zaliv*) mareonim četrtega reda. Znotraj njega so še mareonimi *U.[vala] Portorož*, *U.[vala] Fažan* in *U.[vala] Sečovlje*. Hidrografski inštitut Jugoslovanske vojne mornarice je leta 1978 v merilu 1 : 100.000 izdelal tudi sekcijo Grado-Rovinj (slika 124), na kateri je ime *PIRANSKI ZALIV* izpisano z verzalkami, med podrejenimi mareonimi v njegovi notranjosti pa v primerjavi s sekcijo Trščanski zaliv manjka Uvala Portorož.

Leta 1985 je izšel stenski zemljevid SR Slovenije v merilu 1 : 150.000, ki ga je po začetnih delih Ivana Selana ob pomoči Dušana Logarja dokončal geograf in kartograf Marko Žerovnik (1932–) (slika 125). Glavna mareonima sta *JADRAN* in *GOLFO DI TRIESTE – TRŽAŠKI ZALIV*. Republiška meja med Slovenijo in Hrvaško je zarisana nekako po južni strani *Piranskega zaliva*, katerega ime je zaradi drugih imen znotraj akvatorija pomaknjeno povsem navzven. Za zemljevid je značilna dokaj dosledna raba (uradne) dvojezičnosti, vendar so dvojezična imena zapisana na nekoliko nenavaden način, z vmesnim nestičnim vezajem. Tako lahko na območju Piranskega zaliva najdemo toponime *PIRAN – PIRANO*, *PORTOROŽ – PORTOROSE*, *LUCIJA – LUCIA*, *Seča – Sezza*, *Parecag – Parezzago*, *Sečovlje – Siccirole*, (naselje) *Dragonja – Dragogna*, (reka) *Dragonja*, *Momjan*, *Merišče*, *Kruj*, *BUJE – BUIE*, *Gamboci*, *Kaštel*, *Kaldanija*, *Markovac*, *Marija na Krasu*, *Rujevac*, *Valica*, *Mazurija*, *Lavra*, *Rt Savudrija*, *Savudrija*, *Rt Lako*, *Bašanija*, *Mojmir*, *Zambratija*, *Katoro*, *UMAG – KOMUNELA* in *UMAG – UMAGO*.

Leta 1985 je izšla tudi prva izdaja *Atlasa Slovenije*, ki je pozneje izšel še v štirih izpopolnjenih izdajah (zadnja iz leta 2013 je doživela popravek naslova v Veliki atlas Slovenije), s čimer je postal eden najbolj uspešnih knjižnih projektov v Sloveniji sploh, če ne kar najuspešnejši. Kot tak velja za pomemben referenčni vir. Topografski zemljevidi v njem so izdelani v enotnem merilu 1 : 50.000. Krajevna imena na območjih dvojezičnosti so zapisana dvojezično, tudi ob slovenski in hrvaški istrski obali. Ker je zaradi velikega merila zemljepisnih imen preveč, da bi jih na tem mestu podrobno navajali, se omejimo na precej redkejša mareonime. Na območju obravnavanega zaliva (slika 126) sta le dva, glavni *PIRANSKI ZALIV*, zapisan globoko v njegovi notranjosti, in *PORTOROŠKI ZALIV* v severnem delu. Kot mareonima bi lahko opredelili tudi imenska zapisa *Ustje Dragonje* in *Soline Fazan – opuščeno*.

9.8 OBDOBJE NEODVISNIH SLOVENIJE IN HRVAŠKE

Prvi slovenski namizni zemljevid po osamosvojitvi naše države je izšel leta 1991 (slika 127). Gre pravzaprav za prenovljeno, šesto izdajo zemljevida, ki je luč sveta ugledal leta 1984. V merilu 1 : 500.000 ga je priredil in izdelal Marko Žerovnik. Vodilna mareonima sta *JADRANSKO MORJE* in *TRŽAŠKI ZALIV*. Ime *PIRANSKI ZALIV* je izpisano na njegovi zunanji strani, saj večji del njegove površine prekriva dvojezično krajevno ime *Portorož Portorose*. Poleg tega so na območju zaliva še toponimi *Piran Pirano*, *Lucija Lucia*, *Dragonja*, *Momjan Momiano*, *Buje Buie*, *Kaštel*, *Kaldanija*, *Savudrija Salvore* in *Umag Umago*. Na zemljevidu je na območju Piranskega zaliva vrisan potek nove državne meje, ki teče blizu obale Savudrijskega polotoka in se ob Savudrijskem rtu obrne še bolj proti vzhodu.

Zemljevide posodablja tudi na Hrvaškem. Hidrografski inštitut Jugoslovanske vojne mornarice iz Splita se je preoblikoval v Državni hidrografski inštitut (*Državni hidrografski institut*), ki se je pozneje preimenoval v Hrvaški hidrografski inštitut (*Hrvatski hidrografski institut*). V letih 1997 in 1998 so v njem pripravili prenovljene pomorske zemljevide Jadranskega morja, tudi sekcijo *Trščanski zaljev* v merilu 1 : 100.000 (slika 128). *TRŠČANSKI ZALJEV* je tudi vodilni mareonim na zemljevidu. Piranski zaliv je prvič na izdelkih te kartografske hiše poimenovan z nedvoumnim hrvaškim imenom *PIRANSKI ZALJEV*. Ime je zelo ustrezno locirano v osredje zaliva in usmerjeno vzdolž poteka njegove daljše osi. Na območju zaliva sta še mareonima *U[vala] Fažan* in *U[vala] Sečovlje*. Zelo vpadljivo sta zapisani imeni obeh rtov, ki sta skrajni zunanji točki zaliva, *Rt Madona* na severu in *Rt Savudrija* (ta je precej ponesrečeno lociran več kot 2 km od kopna) na jugu.

Na Hrvaškem sega izključna raba imena Piranski zaljev v prva leta tretjega tisočletja. To dokazujejo poimenovanja na podrobnih zemljevidih v dveh sodobnih hrvaških atlasih, *Satelitskem atlasu Hrvatske*

iz leta 2001 (slika 129) in *Velikem atlasu Hrvatske* iz leta 2002 (slika 130), obeh v merilu 1 : 100.000. V prvem, kjer je *Piranski zaljev* edini mareonim, je po sredini zaliva vrisana državna meja. V Velikem atlasu Hrvatske je ob mareonimu *PIRANSKI ZALJEV* zapisana tudi slovenska imenska različica *PIRANSKI ZALIV*, vendar samo na listih 33–34 (Grado–Koper) v zgornjem delu sestavljenega zemljevida, medtem ko je v spodnjem delu, ki ga sestavljata lista 57–58 (Umag–Buzet), le hrvaško ime. Znotraj zaliva sta še mareonima *Portoroški z.* in *Sečoveljski z.*, za katera pa zaradi krajšave ni jasno, ali sta navedena v slovenskem ali hrvaškem jeziku. Takšna prefinjena dvojezičnost postane razumljiva, če vemo, da je atlas pripravila hrvaška založba Mozaik knjiga, ki spada v skupino največje slovenske založniške hiše Mladinska knjiga.

V prvem desetletju novega tisočletja smo pomorske zemljevide dobili tudi Slovenci. Izdeluje jih Geodetski inštitut Slovenije, izdajatelj pa je ministrstvo za promet oziroma infrastrukturo in prostor Republike Slovenije. Z vidika Piranskega zaliva sta zanimiva dva izdelka. Prvi je sekcija *Piranski zaliv* v merilu 1 : 15.000 (slika 131), izdelan leta 2004, leta 2012 pa je prišla na trg druga izdaja. Na tem zemljevidu je ime *PIRANSKI ZALIV* kot vodilni mareonim zapisano sredi zaliva. Mareonima drugega reda sta *Portoroški zaliv* in *Sečoveljski zaliv*, še z manjšimi črkami pa je že v bližini *Rta Gornja Savudrija* naveden *Zaliv Kras*. Na območju zaliva med rtoma *Zgornja Savudrija* in *Srednja Savudrija* je zapis *Pristan Savudrija*, ki pa glede na njegovo tipografijo ni opredeljen kot mareonim. Leta 2005 je bila izdelana sekcija *Tržaški zaliv 03* v merilu 1 : 75.000 (slika 132), na kateri je zapis *TRŽAŠKI ZALIV* tudi vodilni mareonim. Na preučevanem območju je naveden le mareonim *PIRANSKI ZALIV*, v njegovi bližnji okolici pa so navedena še zemljepisna imena *Rt MADONA*, *PIRAN*, *Portorož*, *Lucija*, *Sečovlje*, *Dragonja*, *Valica*, *Crveni vrh* (beseda vrh bi morala biti zapisana z veliko začetnico!) *Rt SAVUDRIJA*, *Plitvina Jakovlja*, *Plitvina Grbo*, *Plitvina Piranor*, *Savudrija*, *Bašanija*, *Plitvina Buje* in *Zambrattija*.

Novodobno ime Piranskega zaliva *Savudrijska vala* se je, če izvzamemo tematske zemljevide kot priloge hrvaških Narodnih novin (Uradni list), najprej pojavilo na zemljevidu, ki ga je v okviru projekta kartografske ponazoritve Istre kot enega od sekcij (T-01 Region UMAG) izdalo zasebno podjetje Mateus iz Funtane v bližini Vrsarja (slika 133). Zemljevid je izdelan v merilu 1 : 30.000. Na njem je južno od Rta *Zgornja Savudrija* tudi mareonim *L.[uka] Savudrija*, ki ga v Sloveniji enačimo z imenom *Savudrijski zaliv*. Imena večjih naselij na zemljevidu so zapisana dvojezično, na primer *Valica (VALIZZA)*, *Kanegra (CANEGRA)*, *Crveni Vrh (MONTE ROSSO)*, *Savudrija (SALVORE)*, *Bašanija (BASSANIA)* in *Zambrattija (ZAMBRATTIA)*.

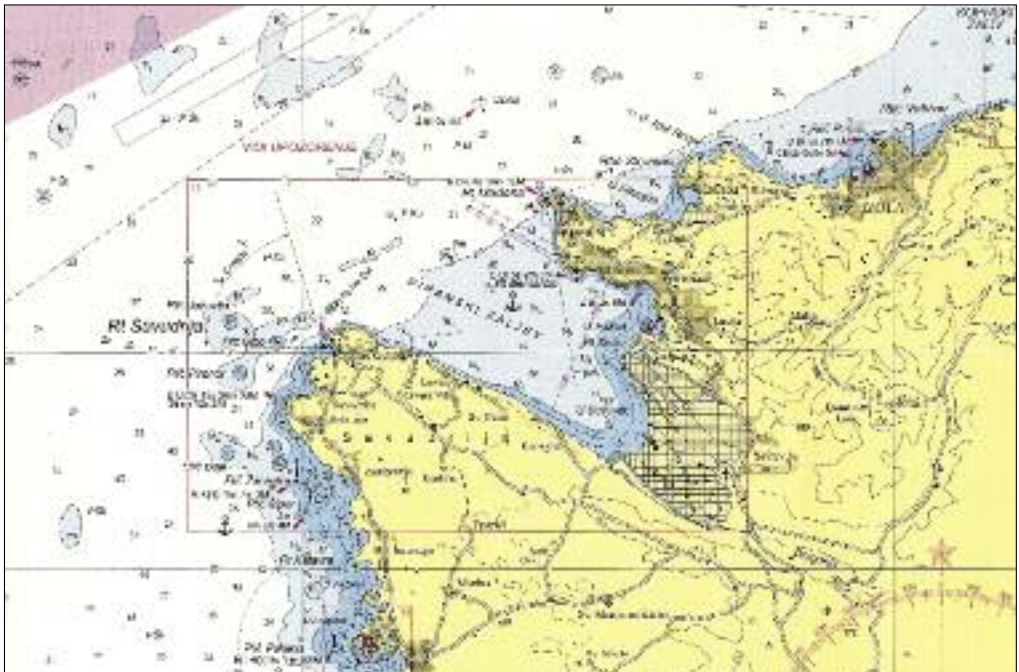
Leta 2008 smo v Sloveniji ime *Piranski zaliv* standardizirali. To je opravila Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije, ko je na *Državni pregledni karti Republike Slovenije* s podnaslovom *Standardizirana slovenska zemljepisna imena*, ki jo je izdala Geodetska uprava Republike Slovenije leta 2008 (slika 2), standardizirala vsa zemljepisna imena znotraj Republike Slovenije in v oklepajih zapisane slovenske eksonime v soseščini. Zemljevid je izdelan v merilu 1 : 250.000. Vodilna mareonima na njem sta *JADRANSKO MORJE* in italijansko-slovenska dvojnica *GOLFO DI TRIESTE TRŽAŠKI ZALIV*. Na preučevanem območju je edini mareonim *PIRANSKI ZALIV*, v njegovi bližnji okolici pa so toponimi *PIRAN/PIRANO*, *PORTOROŽ/PORTOROSE*, *LUCIJA/LUCIA*, *Maliya*, *Seča/Sezza*, *Parecag/Parezzago*, *Sečovje/Sicciole*, *Sv. Peter*, (naselje) *Dragonja/Dragnogna*, (reka) *Dragonja*, *Kaštel*, *Kaldanija*, *Plovanija*, *Sveta Marija na Krasu*, *Valica*, *Rt Savudrija*, *Savudrija*, *Bašanija* in *Zambrattija*. Na zemljevidu je po južni obali Piranskega zaliva vrisana državna meja med Slovenijo in Hrvaško, ki se pri *Savudrijskem rtu* ostro obrne proti jugozahodu. Zarisana je skladno s slovenskimi razmejitvenimi pričakovanji, ki bi naši državi omogočili pomorski stik z mednarodnimi vodami. Na kopnem gre za mejo območij, za katera je Republika Slovenija vodila zemljiški kataster in register prostorskih enot na dan 21. junija 1991, ko je formalno postala neodvisna. S tem vključuje tudi območje spornih naselij oziroma zaselkov na levem bregu *Dragonje* v spodnjem toku.

Oglejmo si še turistično-pomorski zemljevid *Istra, Kvarner* v merilu 1 : 100.000, ki ga je leta 2011 izdalo podjetje Kartografija d. o. o. iz Ljubljane (slika 134). Gre za sodoben izdelek, na katerem so upoštevana najnovejša kartografska spoznanja, kot so upoštevanje standardiziranih zemljepisnih imen,

dvojezičnost, ažurnost, informativnost, preglednost ..., a je na njem kar precej napak, kar je značilno za izdelke zasebnih založnikov, ki v želji po dobičku premalo pozornosti namenjajo preverjanju pravilnosti zapisov imen. Vodilni mareonim na njem je italijansko-slovenska dvojnica *MAR* (manjka črka E!) *ADRIATICO JADRANSKO MORJE, PIRANSKI ZALIV* pa je po pomenu na tretji ravni, saj je njegovo ime zapisano z nekoliko manjšimi črkami kot *KOPRSKI ZALIV*, ki je na večini drugih zemljevidov Piranskemu enakovreden. Znotraj Piranskega zaliva je še mareonim *PORTOROŠKI ZALIV*, v bližnji okolici pa so navedeni toponimi *Rt Madona, PIRAN PIRANO, Rt Bernardin, PORTOROŽ PORTOROSE, Lucija Lucia, Rt Seča, Seča Sezza, Paderno, Parecag Parezzago, KRAJINSKI PARK SEČOVELJSKE SOLINE, Letališče Portorož*, (naselje) *Sečovlje Sicciole*, (mejni prehod) *Sečovlje, Lonzan*, (naselje) *Dragonja Dragogna, Dovin*, (reka) *Dragonja*, (mejni prehod) *Dragonja, Kaštel Castel Venere, Gadari, Montrin, Kaldanija Caldania, Simonitija*, (naselje) *Plovanija Plovania, Markovac*, (mejni prehod) *Plovanija, Kapitanija, Rujevac, Kostijera, Valica Valizza, Mazurija, Crveni Vrh Monte Rosso, Alberi, Rt Savudrija, Plić.[ina] Grbo, Plić.[ina] Piranor, U.[vala] Ravno, Savudrija Salvore, Rt Lako, Bašanija Bassania, Plić.[ina] Zanestra, U.[vala] Crvena, U.[vala] Zambratija in Zambratija Zambrattia*. Državna meja je vrisana le na kopnem, na način, da je sporno območje na levem bregu Dragonje del Republike Slovenije.

9.9 SAVUDRIJSKI ZALJEV – ZGODBA O ZEMLJEVIDU, KI JE IN GA NI

Drugih zemljevidov območja Piranskega zaliva z novodobnima hrvaškima imenoma Savudrijska vala in Savudrijski zaljev, dostopnih na svetovnem spletu (na primer Curać 2014; Gržetić, Filipović in Barić Punda 2014), zaradi preslabe ločljivosti ni mogoče prikazati. Iz tovrstnega gradiva je razvidno, da so mnogi takšni zemljevidi povezani s hrvaško diasporo v Švici, četudi je na nekaterih mogoče prebrati, da naj bi jih izdelal Hrvaški hidrogrfski inštitut iz Splita, ki je seveda uradna ustanova.

Slika 135: Izrez hrvaškega pomorskega zemljevida območja Tržaškega zaliva iz leta 2013 (Male karte ... 2013).

Tu pa se začne naša zgodba o zemljevidu, ki je in ga ni, kot smo zapisali v naslovu podpoglavja. Ko smo v letih 2008–2012 zbirali in raziskovali razpoložljivo kartografsko gradivo poimenovanj Piranskega zaliva, smo se seveda seznanili tudi s spletno stranjo te ugledne hrvaške kartografske ustanove (O institutu), med drugim zadolžene tudi za izdelavo splošnih in pomorskih (navtičnih) zemljevidov. Nekaj njenih izdelkov oziroma izdelkov njenih predhodnikov smo že predstavili v podpoglavjih 9.7 in 9.8 (slike 123, 124 in 128). Na začetku leta 2013 smo na inštitutski spletni strani kot zadnji njegov izdelek na območju Piranskega zaliva spoznali sekcijo Trščanski zaljev MK-01 v merilu 1 : 100.000 iz leta 2012, a je sprva nismo nameravali vključiti v nabor izbranih prikazov poimenovanj zaliva, saj je navedeno, da gre za prenovljen izdelek iz let 1997 oziroma 1998, ki smo ga že predstavili na sliki 128.

Dejansko gre za zelo podoben izdelek (slika 135), ki se od starejšega razlikuje po novo uvedenem torisnem prikazu zazidanih območij, posodobljenem prometnem omrežju, nekaterih popravkih izmerjene globine, dodanih zemljepisnih imenih na kopnem (znotraj vijolično obarvanega pravokotnika so na novo zapisani *Sv. Duh, Borgola, Strunjan, Lucija, Seča, Kanegra, Lavra, Stara Savudrija, Savudrija, Kortina, Fratrići* in na območju Savudrijskega polotoka razpotegnjeno zapisano pokrajinsko ime *Savudrija*) in malce spremenjeni tipografiji, kar je omogočilo kakovostnejši natis. Na območju obravnavanega zaliva je še vedno zapisano ime *PIRANSKI ZALJEV*, ista so tudi poimenovanja njegovih sestavnih delov.

Ko smo pripravljali končni izbor slikovnega gradiva, smo jeseni leta 2013 na spletnem naslovu <http://www.hhi.hr/catalogmaps/viewmap/28> (Pomorske karte 2013) naleteli na očitno dodatno prenovljeno različico tega zemljevida (MK-01 Trščanski zaljev), na kateri smo zaradi slabe ločljivosti predstavljenega izdelka nedvoumno prepoznali mareonim *SAVUDRIJSKI ZALJEV*, pod njim pa v oklepaju zapisano ime, za katerega predpostavljamo, da gre za *PIRANSKI ZALIV* (slika 136). Seveda smo ta zemljevid želeli pridobiti, saj bi dodatno obogatil tako naše slikovno gradivo kot spoznanja o poimenovanjih Piranskega zaliva. Po njem smo poizvedovali v hrvaških pooblaščenih trgovinah, kjer smo

Slika 136: Hrvaški pomorski zemljevid z napisom SAVUDRIJSKI ZALJEV (PIRANSKI ZALIV) iz jeseni 2013, ki je pozneje s portala Hrvaškega hidrografskega inštituta izginil.

izvedeli, da ni v prodaji. Kupili pa smo lahko različico sekcije iz leta 2013. Ker je ta zemljevid sestavni del atlasa *MALE KARTE JADRANSKO MORE – ISTOČNA OBALA*, ga nismo mogli kupiti samostojno, pač pa le kot del celotnega atlasa. Z njegovim nakupom smo lahko območje Piranskega zaliva poskenirali in tako za slikovno ponazoritev v tej knjigi pripravili novo enoto (slika 135).

Gre torej za januarja 2013 dopolnjen zemljevid, ki je pozneje, glede na predstavitev na portalu hidrografskega inštituta, očitno doživel dodatne popravke. Po zemljevidu, ki smo ga še vedno lahko opazovali na spletni strani hidrografskega inštituta, smo še vedno poizvedovali. Ker pri tem nismo dosegli nikakršnega napredka, čeprav smo sklepali, da zemljevid pač mora biti narejen, smo se končno odločili, da se obrnemo neposredno na Hrvaški hidrografski inštitut. Najprej smo jim poslali elektronsko pismo v hrvaščini. Da ne bi bilo kakršnekoli dileme, kaj pravzaprav želimo, smo v priložni priložili skena starega zemljevida in njegove prenovljene različice z napisom Savudrijski zaljev. Ker po dveh tednih čakanja ni bilo odgovora, smo januarja 2014 v hrvaščini na naslov inštituta poslali še običajno pošto z obema skenoma v Wordu, z željo, da nam posredujejo informacije, kje je zemljevid mogoče kupiti, če pa to še ni mogoče, naj nam posredujejo kakovosten sken območja Piranskega zaliva oziroma Savudrijskoga zaljeva in natančne podatke o reviziji.

Na to pismo smo konec meseca le prejeli odgovor, ki ga je podpisal pomočnik ravnatelja doc. dr. Nenad Leder: *»Poštovani, dana 10. 1. 2014. godine zaprimili smo Vaš dopis broja GIAM-DP-14-101 od 7. 1. 2014. godine u kojem navodite da ste na karti MK-1, koja je dio kompleta Malih karata Jadranskog mora – istočna obala zamjetili natpis »Savudrijska vala« [v resnici smo poizvedovali po Savudrijskom zaljevu]. Ovim putem Vas obavještavamo da sve službene pomorske navigacijske karte Hrvatskog hidrografskog instituta koriste toponim »PIRANSKI ZALJEV«.« ('»Spoštovani, dne 10. 1. 2014 smo prejeli vaš dopis št. GIAM-DP-14-101 z dne 7. 1. 2014, v katerem navajate, da ste na zemljevidu MK-1, ki je del kompleta Male karte Jadranskega morja – vzhodna obala, opazili napis »Savudrijska vala« [v resnici smo poizvedovali po Savudrijskom zaljevu]. Obveščamo vas, da se na vseh uradnih pomorskih navigacijskih zemljevidih Hrvaškega hidrografskega inštituta uporablja toponim »PIRANSKI ZALJEV«.«).*

Uradno torej tega zemljevida ni. Je pa zanimivo, da je v dneh medsebojne korespondence s spletnih strani hidrografskega inštituta (za zdaj?) izginila različica sekcije MK-01 Trščanski zaljev z imenom Savudrijski zaljev in se je namesto nje spet pojavil zemljevid iz leta 2012 oziroma 2013 z napisom Piranski zaljev.

10 SINTEZNA SPOZNAVNA POIMENOVANJA ZALIVA

Vse bistvene značilnosti poimenovanja Piranskega zaliva in njegovih spreminjanj so strnjeno prikazane v preglednici 6. V prvem stolpcu so navedene le najbolj običajne imenske različice, podrobnosti pa so predstavljene v preglednici 5. Vključene so tudi nekatere imenske različice v francoskem in nemškem jeziku.

Preglednica 6: Kronologija poimenovanja Piranskega zaliva na preučeni zemljevidih (ime je izpričan kopenski hidronim).

različica imena zaliva	jezik	pomen imena	obdobje rabe imena
Largon	italijanski	nepojasnen	1525–1700
Dragogna*	italijanski	Dragonja*	1569–1662
Golfo Largon	italijanski	nepojasnen	1570–1605
Golfo Largone	italijanski	nepojasnen	1620–1800
Valle di Sic(c)iole	italijanski	Sečoveljski zaliv	1700–1944
La Rada	italijanski	Sidrišče	1780
Rada di Pirano	italijanski	Piransko sidrišče	1806–1900
Rade de Pirano	francoski	Piransko sidrišče	1806
Valle delle Rose	italijanski	Portoroški zaliv	1752–1850
Vallone	italijanski	Zaliv	1882
Vallone di Pirano	italijanski	Piranski zaliv	1898–
Bai von Pirano	nemški	Piranski zaliv	1916–
Piranski zaliv	slovenski	Piranski zaliv	1921–
Piranski zaljev	hrvaški	Piranski zaliv	1960–
Savudrijska vala	hrvaški	Savudrijski zaliv	2007–
Savudrijski zaljev	hrvaški	Savudrijski zaliv	2008–

V zadnjem stolpcu je navedeno razdobje, ko so se na preučeni zemljevidih pojavljale posamezne imenske različice. Opazno je, da so se najprej spreminjale počasneje, potem pa vse hitreje, pri čemer imajo ob sočasni rabi določena imena tudi značaj alonimov. Vsekakor se imena niso spreminjala hipno, ampak postopoma. Iz preglednice je razvidno, da so (bila) najbolj zakoreninjena naslednja imena: *Largon* oziroma *Golfo Largone* (z zaenkrat še nepojasnenim pomenom, ki pa bi se morda lahko glasil 'Dragonjin' oziroma 'Dragonjin zaliv') malo manj kot 300 let, *Valle di Sic(c)iole* (Sečoveljski zaliv) skoraj 250 let in *Piranski zaliv* (v raznih jezikovnih različicah) malo več kot 200 let. Ob tem je treba poudariti, da so se ta imena vsaj v delih njihove časovne rabe pojavljala kot edine imenske oblike, medtem ko so se v drugih delih časovno prekrivala z drugimi imeni in bila s tem alonimi. S tega zornega kota sta hrvaški imenski različici *Savudrijska vala* oziroma *Savudrijski zaljev* izrazito mladi, četudi si s pomočjo sodobnih komunikacijsko-informacijskih tehnologij hitro utirata pot tudi v mednarodni javnosti. O tem je več povedanega v drugem delu naslednjega poglavja.

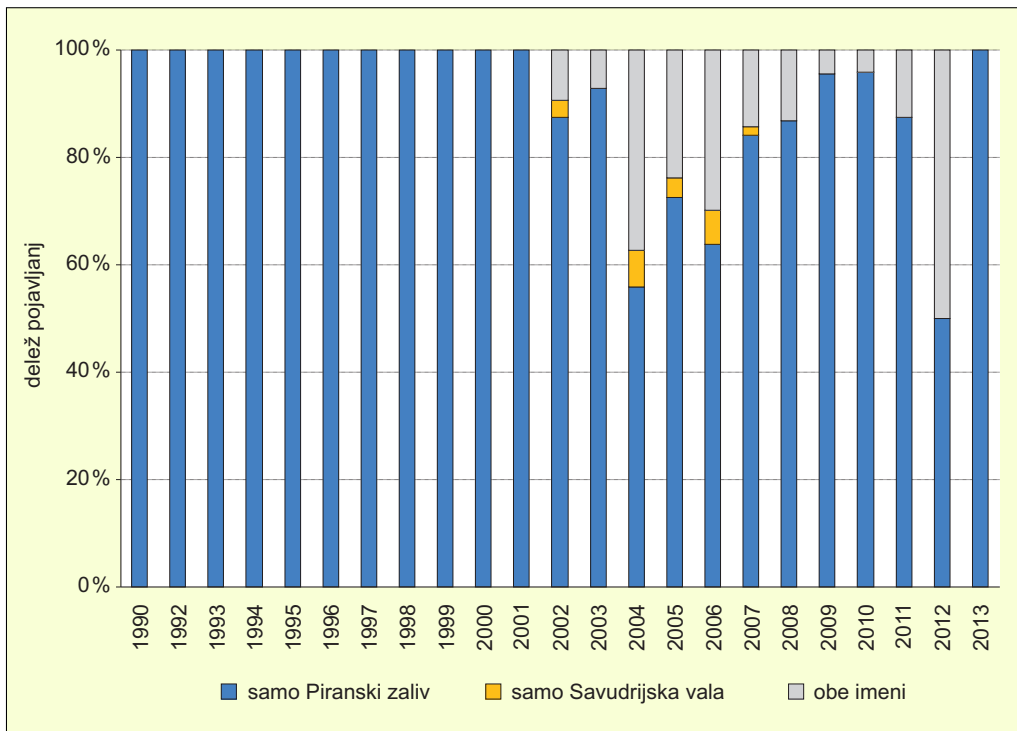
11 RAZMERJE MED IMENI SAVUDRIJSKA VALA/SAVUDRIJSKI ZALJEV IN PIRANSKI ZALIV/PIRANSKI ZALJEV NA PODLAGI MEDIJSKE ANALIZE

Pogostnost pojavljanja določenih imenskih različic v medijih, med katerimi ima posebno težo dnevno časopisje, je zaradi široke odmevnosti in referenčnosti, na kar zagotovo vpliva tudi politika, svojevrsten odsev razpoloženja širokih množic, strokovnih krogov in ne nazadnje dejavnikov odločanja v določeni skupnosti. Tovrstna razmerja smo za sodobna poimenovanja Piranskega zaliva skušali razkriti v slovenskih in hrvaških časnikih. O postopkih dela je več povedanega v poglavju Metode dela. Analizam klasičnega informiranja smo dodali še nekatere vidike, ki jih omogočajo in razkrivajo sodobni elektronski mediji, med katerimi je za ta namen še najbolj pripraven svetovni splet ali medmrežje.

V preučeni medijih sta se med novembrom 1990 in julijem 2013 imenski različici Piranski zaliv in Piranski zaljev pojavili 4051-krat, imenske različice Savudrijska vala, Savudrijska uvala, Savudrijski zaljev in Savudrijski zaliv pa 260-krat, slednja, ki je slovenska, le 17-krat.

Do leta 2002 se ime Savudrijska vala v medijih sploh ni pojavilo. Zatem je nastopila doba njegovega postopnega prodiranja v medije, četudi je opazno, da je za zdaj prevladujoča imenska oblika še vedno Piranski zaliv oziroma Piranski zaljev. Članki, kjer se pojavlja samo ena od novodobnih hrvaških imenskih različic, so v izraziti manjšini, več je takšnih, kjer se takšno ime pojavlja hkrati z imenom Piranski zaliv oziroma Piranski zaljev.

V časnikih se je ime Savudrijska uvala prvič pojavilo v dveh Vjesnikovih člankih izpod peresa novinarja Mirka Uroševića, objavljenih 9. avgusta 2002. Ime Savudrijska vala uporabljajo tudi slovenski novinarji, komentatorji in intervjuvanci, a le v primeru, ko pojasnjujejo, da to uporabljajo njihovi hrvaški

Slika 137: Delež pojavljanj določene različice poimenovanja zaliva po letih.

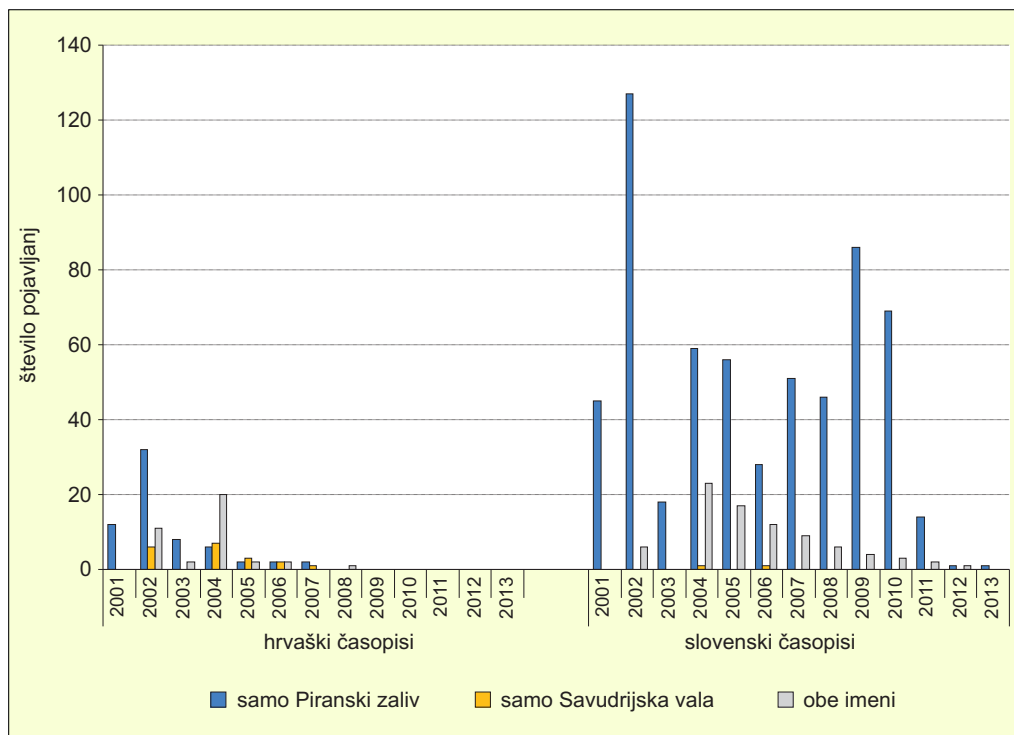
kolegi in da gre za hrvaški novorek. Izjemoma ga nekateri uporabljajo tudi iz slogovnih razlogov, z namenom, da zgodba postane privlačnejša za bralca.

Največji medijski »razcvet« je ime Savudrijska vala doživelo leta 2004, ko so si imeli zaradi zaostrnega političnega položaja slovenski in hrvaški novinarji marsikaj povedati. Nič kaj dosti bolje ni bilo leta 2006, nakar se je položaj v letu 2007 bistveno umiril, tako kar se tiče člankov s pojavljanjem obeh imen, še bolj pa tistih, ki omenjajo le Savudrijsko valo. To še bolje ponazarja naslednji grafikon na sliki 137. V njem smo pojavljanje obeh skupin imen razčlenili po letih glede na medije v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Velik delež pojavljanj obeh imen v letu 2012 gre pripisati dejstvu, da je govora o le dveh člankih, med katerima se članek novinarja Tomaža Švaglja *Meja v sklepnih fazi* (Delo, 16. februar 2012) poglobljeno ukvarja s problematiko poimenovanja Piranskega zaliva.

V grafikonu na sliki 138 smo pojavljanje obeh skupin imen razčlenili po letih izida preučenih virov glede na medije v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Iz grafikona je prav tako razvidno, da se je hrvaška vnema uvajanja imena Savudrijska vala v zadnjih letih nekoliko unesla, kar zbuja določeno upanje. Tudi slovenski mediji so se s poimenovanjem Piranskega zaliva ukvarjali redkeje kot v nekaj predhodnih letih. Zanimivo je, da je na Hrvaškem prišlo do nekakšne polarizacije. Na eni strani so članki, kjer se pojavlja samo ime Savudrijska vala, na drugi pa članki, kjer se uporablja le ime Piranski zaljev. Opazno je tudi, da se je v hrvaškem časopisju ukvarjanje s to tematiko v zadnjih letih izrazito zmanjšalo, kar sicer velja tudi za slovenske medije, a v njih ostaja na razmeroma visoki ravni. Vse to dokazuje globoko prizadetost na slovenski strani, medtem ko se je na Hrvaškem novodobno preimenovanje razširilo navzven, v druge pore vsakdanjega življenja, pa tudi v uradne in neuradne vire, zaslužne za diseminacijo spornega imena.

Slika 138: Delež pojavljanj določene različice imena glede na jezik medija po letih.

Razlog za nazadovanje števila pojavljanj teh imen je tudi dejstvo, da so nekateri časniki, kot so na primer slovenski Mag, Slovenec, Panorama in Gospodarski vestnik ter hrvaški Vjesnik prenehali izhajati. Med njimi je bil za našo raziskavo zagotovo najpomembnejši leta 2012 propadli Vjesnik. Nekdaj je imel najvišjo naklado na Hrvaškem in je bil izrazito provladno usmerjen. Čeprav se je naklada Vjesnika v zadnjem obdobju pred propadom zmanjšala, s tem pa se je zmanjšal tudi njegov pomen, Delova dokumentacija svojih virov ni dopolnila s članki iz leta 1998 ustanovljenega hrvaškega časopisa Jutarnji list.

Pojavljanje imen v hrvaških in srbskih tiskanih medijih, ki so bili na razpolago v Delovi dokumentaciji, je naslednje: v Vjesniku 197-krat, Globusu 19-krat, Politiki 19-krat, Vremenu petkrat ter Danasu in Borbi dvakrat. V vsakem od treh preostalih medijev so se pojavila le po enkrat.

Pojavljanje imen v slovenskih medijih, ki so bili na razpolago v Delovi dokumentaciji, pa je naslednje: v Delu 1019-krat, Delovi Sobotni prilogi 133-krat, Slovenskih novicah 111-krat, Dnevniku 91-krat, Večeru 83-krat, Nedelu 42-krat, Mladini 37-krat, Demokraciji in Primorskih novicah 23-krat, Financah 20-krat, Delovem Magu in Magu 18-krat, Reporterju 16-krat, Slovincu 14-krat, Republiki 11-krat, Nedeljskem dnevniku 10-krat, Dnevnikovem Objektivu, Gorenjskem glasu in časniku Več petkrat, časniku 7 dni, Družini in Panorami trikrat ter Gospodarskem vestniku in Jani dvakrat. V vsakem od osmih preostalih medijev so se pojavila le po enkrat.

Prispevke, v katerih se pojavljajo obravnavana imena, je pripravilo skupno 488 piscev. Med njimi prednjačijo slovenski, predvsem novinarji časopisne hiše Delo, med katerimi je ta imena še največkrat navajal Boris Šuligoj. Sledijo mu Rok Kajzer, Peter Žerjavič, Zoran Potič, na peto mesto se uvrščajo prispevki neznanih avtorjev, ki ji sledita Peter Potočnik in Tanja Starič. Vodilni hrvaški pisec, novinar Marko Barišič, je na osmem mestu. Poleg novinarjev so bili pri objavljanju tovrstnih prispevkov zelo dejavni zunanji pisci; še posebej izstopajo tisti, ki so se razpisali v rubriki *Pisma bralcev*.

Kot zanimivost pri poimenovanju lahko izpostavimo različno prakso dveh uglednih hrvaških pravnikov in akademikov, dr. Vladimira Iblerja in dr. Davorina Rudolfa. Medtem ko Vladimir Ibler v člankih ali intervjujih vselej govori o Piranskem zalivu, Davorin Rudolf uporablja predvsem imeni Savudrijska vala in v novejšem času Savudrijski zaljev. Rudolf, osebni svetovalec nekdanje hrvaške zunanje ministrice Kolinde Grabar Kitarović, že v intervjuju novinarki Tatjani Pihlar z naslovom *Vaš minister me zabava* (Dnevnik, 7. julij 2007) dosledno uporablja poimenovanje Savudrijski zaljev, ki ga je novinarka seveda prevedla v Savudrijski zaliv.

Tovrstno prakso v medijih uporabljajo tudi nekateri visoki hrvaški državni uradniki. Državni sekretar zunanjega ministrstva in namestnik zunanje ministrice Hido Biščević na primer v intervjuju novinarju Igorju Mekini z naslovom *Vse je dražje od arbitraže* (Dnevnik, 14. julij 2007) uporablja obe poimenovanji, Piranski zaljev in Savudrijska vala.

V zadnjem času problematika poimenovanja Piranskega zaliva na Hrvaškem ni več posebno aktualna tema. Tudi hrvaški politiki bolj kot o Savudrijskem govorijo o Piranskem zaljevu. Se je pa to imensko preigravanje preselilo v strokovni svet, o čemer priča najnovejši kartografski izdelek Hrvaškega hidrografskega inštituta (Hrvatski hidrografski institut), na katerem se je leta 2013 pojavilo ime Savudrijski zaljev. O tem je več povedanega pri obravnavi zapisa imena na posameznih zemljevidih.

Pregledali smo tudi pogostnost pojavljanj posameznih različic imena zaliva na medmrežju, natančneje na iskalniku Google. Pri tem smo skušali razlikovati med vsemi zadetki in tistimi, ki se pojavljajo samo v Google Slovenija.

Analiza je razkrila, da je Piranski zaliv še vedno močno prevladujoča imenska različica tako v pisnih kot slikovnih zadetkih, zaradi prizadevnega pojasnjevanja slovenskega videnja prave lege Savudrijskega zaliva ob severozahodni obali Savudrijskega polotoka pa je slovensko ime Savudrijski zaliv na medmrežju skoraj enako pogosto kot hrvaško ime Savudrijska vala za Piranski zaliv, med slikovnim gradivom pa ga celo bistveno prekaša.

V zadnjih nekaj letih se je močno razbohotila raba imena Savudrijski zaljev, ki je glede na način štetja zadetkov v brskalniku Google sicer lahko tudi vsebinsko nepovezana zloženka iz pridevniške oblike

Preglednica 7: Pogostnost pojavljanj (zadetki) določenih različic imena zaliva na medmrežju z iskalnikom Google februarja 2008.

različica poimenovanja zaliva	jezik	Google skupaj	Google Slovenija	slike
Piranski zaliv	slovenski	36.300	33.700	701
Piranski zaljev	hrvaški	29.500	1600	117
Savudrijski zaliv	slovenski	2250	1630	498
Savudrijski zaljev	hrvaški	3340	1100	6
Savudrijska vala	hrvaški	2620	1810	116

Preglednica 8: Pogostnost pojavljanj (zadetki) določenih različic imena zaliva na medmrežju z iskalnikom Google decembra 2011.

različica poimenovanja zaliva	jezik	Google skupaj	Google Slovenija	slike
Piranski zaliv	slovenski	153.000	160.000	65.800
Piranski zaljev	hrvaški	49.900	4430	1080
Savudrijski zaliv	slovenski	160.000	38.800	4900
Savudrijski zaljev	hrvaški	546.000	21.100	138
Savudrijska vala	hrvaški	42.800	6240	1300

savudrijski in občnega imena zaljev. To potrjuje tudi skromno število slik, ki se »skrivajo« za tem imenom. Na drugi strani pa natančnejši pregled posameznih prispevkov, kjer se pojavlja »osmišljeno« ime Savudrijski zaljev razkriva, da to ime Hrvatje čedalje bolj zavzeto uporabljajo v medsebojnem komuniciranju. Zlasti tesno je povezano s priznanim hrvaškim strokovnjakom za meje dr. Davorinom Rudolfom.

Piranski zaliv se kot geselski članek poleg slovenščine in hrvaščine pojavlja tudi v devetnajstih jezikovnih različicah Wikipedije. Pred šestimi leti je bil obravnavan v le osmih jezikovnih različicah, pred tremi pa šestnajstih. Pred šestimi leti je bilo v sedmih jezikovnih različicah navedeno le poimenovanje Piranski zaliv, samo v nizozemskem jeziku (Baai van Piran 2008) se je poleg imena *Baai van Piran* in razlage, kakšna so njegova originalna slovensko ime (*Piranski zaliv*), hrvaško ime (*Piranski zaljev*) in italijansko ime (*Baia di Pirano*), ob hrvaškem imenu Piranski zaljev pojavilo še njegovo najnovejše alternativno ime *Savudrijska vala*. To ime je zdaj (januar 2014) v hrvaški različici Wikipedije kar geselska iztočnica, medtem ko je v skoraj vseh drugih jezikovnih različicah, tudi v slovenski, navedeno kot alternativno, v latvijski različici celo kot edino hrvaško ime. Izjema je le geselski članek *Baie de Piran* v francoščini, v katerem sta navedena samo francoska alonima *Baie de Piran* in *Golfe de Piran*, originalne imenske oblike v slovenskem, hrvaškem in italijanskem jeziku pa za razliko od preostalih petnajstih prispevkov niso navedene. To je dokaz, da se novo poimenovanje hitro širi navzven in postaja mednarodno prepoznavno, ob množičnejši rabi pa lahko postane tudi povsem vsakdanje.

12 IME PIRANSKI ZALIV NEKOLIKO DRUGAČE

Naj kot posebno zanimivost navedemo dejstvo, da se zemljepisno ime *Piranski zaliv* pojavlja tudi daleč stran od naše domovine, in kar je najbrž še bolj nenavadno, v Karakorumu, eni najvišjih gorskih skupin na svetu. S tem ima značaj homonima, zemljepisnega imena, ki v povsem enaki obliki označuje različne topografske objekte, na primer *Marburg* za nemško mesto in nemški eksonim za naš Maribor ali pa *Idrija* za znamenito slovensko rudarsko mesto in mejno rečico na Kambreškem (Kladnik 2007, 17).

Med 4. avgustom in 1. oktobrom 2006 se je namreč v pakistanski Karakorum, natančneje v granitne stolpe Trango (Trango Towers, 6286 m) (Trango Towers 2014) severno nad ledenikom Baltoro odpravila slovenska plezalna odprava Trango Towers 2006. V devetčlanski odpravi, ki jo je vodil Matjaž Jeran, so bile štiri plezalne naveze. Žensko so sestavljale Tina Di Batista, Tanja Grmovšek in Aleksandra Voglar, moške pa Andrej Grmovšek in Silvo Karo, Matjaž Jeran in Matevž Kunšič ter Aleš in Nejc Česen. Po devetih dneh potovanja in pohoda so plezalci prispeli v bazni tabor na višini 4000 metrov. Po začetnem obdobju lepega vremena in nekaj uspešnih vzponih je sledilo daljše obdobje slabega vremena z obilnim dežjem in snegom. Kljub slabemu vremenu se plezalci niso predali malodušju, ampak so v redkih kratkih vmesnih lepših obdobjih lepšega vremena plezali v nižjih stenah okrog baznega tabora.

Neposredno nad baznim taborom se dviga ogromna, dokaj položna stena, v kateri je bila prej preplezana le ena robna smer z imenom Oceano Trango. V tej steni sta 31. avgusta 2006 Silvo Karo in Andrej Grmovšek v osem ur trajajočem vzponu preplezala prvenstveno smer in jo poimenovala Piranski zaliv (V+, 7a, 650 m višinske razlike, dolžina 800 m). Odlikuje jo psihično zahtevno prosto plezanje s posameznimi mesti, ki dosegajo osmo težavnostno stopnjo (Jakofčič 2006; Grmovšek 2007a in 2007b; Pakistan 2006 – Trango Towers 2007).

Steno na nadmorski višini približno 4700 metrov sta »krstila« z angleškim imenom *Base camp slabs*, kar lahko poslovenimo kot '(Granitne) plošče baznega tabora'. Ker pa je alpinista stena spominjala na »morje gladkega granita«, pa tudi zaradi poimenovanja obstoječe smeri v steni, sta tudi za njuno na novo preplezano smer začela razmišljati o »morskem« imenu. Najprej jima je padlo na pamet ime Jadransko morje, ki pa jima ni bilo preveč všeč. Potem sta se domislila imena Piranski zaliv. Blizu jima je bilo predvsem zaradi čustvenega pomena, ki ga je pridobilo v mejnem sporu med Slovenijo in Hrvaško. Čeprav takrat nista razmišljala o njegovi globlji simboliki, jo je mogoče zlahka najti, saj je plezalna smer na območju, ki si ga po nastanku in pridobitvi neodvisnosti leta 1947 v mejnem sporu lastita tako Pakistan kot Indija (Grmovšek 2009).

Spor med državama je morda manj znan po najdlje trajajočem oboroženem spopadu v gorah in bojišču na najvišji nadmorski višini na svetu. Poteka namreč tudi območju ledenika Siachen v Karakorumu, na najsevernejšem odseku črte prekinitve ognja med Indijo in Pakistanom. Ledenik Siachen obdaja kar 32 vrhov, visokih več kot 7000 m, s 75 kilometri dolžine pa velja za najdaljši nepolarni ledenik na svetu.

Korenine konflikta segajo v leto 1948, v čas delitve Kašmirja. Do ledenika vodijo trije prelazi prek pogorja Saltoro. Potem, ko je leta 1984 indijska vojska zasedla dva prelaza, pakistanska pa tretjega, so se vojaki obeh strani vkopali na položajih nad ledenikom, na nadmorski višini od 5000 do 7000 m, kjer so nameščeni čez celo leto. Leta 1999 je med pakistanskim napadom na mesto Kargil v indijskem okrožju Ladak obstajala celo nevarnost jedrskega spopada med državama.

Po ocenah vojaških analitikov naj bi konflikt na območju ledenika Siachen do zdaj na obeh straneh terjal med 3000 in 5000 življenj. Poleg ozeblin zaradi nizkih temperatur, ki se spustijo tudi do -55°C , so glavni razlogi smrtnih žrtev pljučni endem zaradi pomanjkanja kisika, neposredni sovražnikov ogenj in kot najpomembnejši snežni ter zemeljski plazovi. Mnoge med njimi so namenoma sprožili z letalskim in topniškim obstreljevanjem, da bi presekali oskrbovalne poti nasprotnika (Acosta 2003; Adiga in McGirk 2005; Castella in Mariani 2005; Ganguly 2002; Margolis 2002; Raghvan 2002; Sharad 2007).

ANDREJ GRMOVŠEK

Slika 139: Granitna stena nad baznim taborom v skupini Trango Towers z vrisano plezalno smerjo, imenovano Piranski zaliv.

13 SKLEP

Imena Piranskega zaliva so se skozi zgodovino spreminjala bolj, kot je v navadi za mareonime podobnih dimenzij. Celu večini Slovencev je malo znano in obenem presenetljivo, da se je nekoč imenoval drugače kakor danes. Ime Piranski zaliv je namreč med ljudmi tako močno zakoreninjeno, da se zdi samo po sebi umevno, še zlasti ker se navezuje na edino zgodovinsko pomembno mesto na njegovi obali. Sklepajo, da je tako že od nekdaj, torej vsaj od srednjega veka dalje.

Preučitev razpoložljivega kartografskega gradiva je razkrila, da je ime Piranski zaliv prevod italijanskega imena *Rada di Pirano* oziroma *Vallone di Pirano*, to pa je šele pred stoletjem dokončno izpodrinilo ime *Valle di Sicciole* (Sečoveljski zaliv), ki se je namesto prvotnih imen *Largon* oziroma *Golfo Largon* (v za zdaj še ne zanesljivo določenem pomenu) uveljavilo proti koncu 18. stoletja. Zanimivo je tudi spoznanje, da se je spreminjalo tudi poimenovanje Jadranskega morja. Ob tem smo ugotovili tudi, da so zemljepisna imena sprva razmeroma neenotno zapisovali na zemljevide, pri čemer bodejo v oči zlasti različni zapisi imen istih poimenovanih pojavov. Sčasoma so se razlike začele zmanjševati in zapisi so postali poenoteni. Do razlik prihaja le ob dejanskem preimenovanju poimenovanih topografskih objektov in geografskih pojavov.

Resolucije OZN priporočajo, da se uveljavljenih in na široko rabljenih imen ne spreminja. Zato so hrvaške težnje po uveljavitvi umetnih skovank *Savudrijska vala* in še novejše *Savudrijski zaljev* v nasprotju z dobro prakso sodobnega ravnanja z zemljepisnimi imeni. Seveda so tudi v nasprotju s primernim ravnanjem z zemljepisnimi imeni, kot jo uveljavljajo priporočila UNGEGN-a (Kadmon 2000; Kladnik 2007).

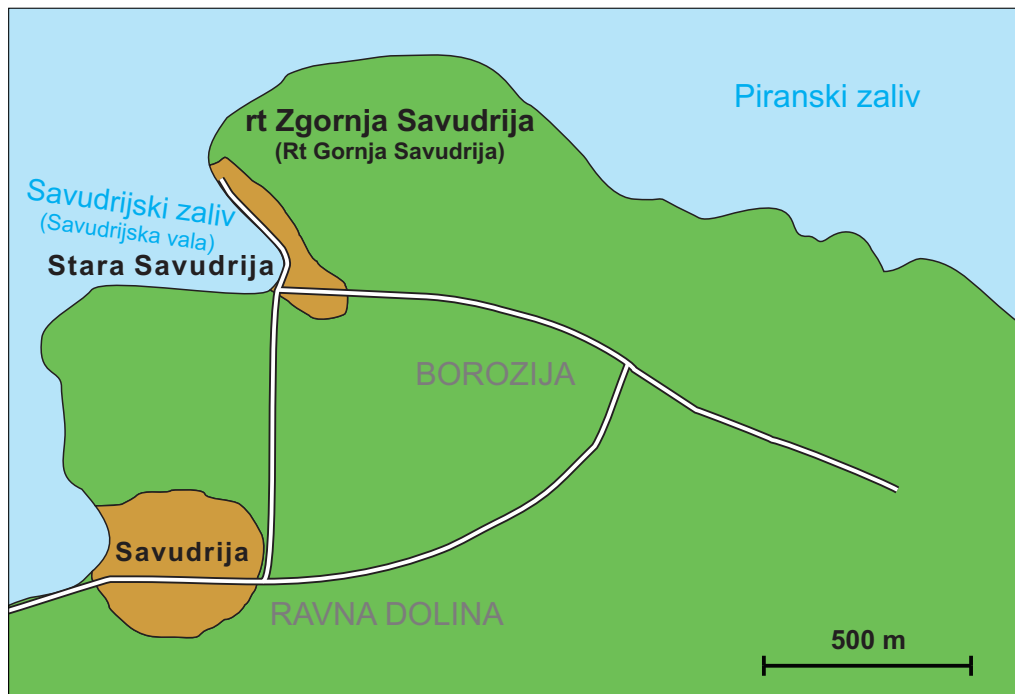
Ime Savudrijska vala so leta 2002 vpeljali hrvaški ribiči. Za njimi so ga začeli uporabljati hrvaški desničarski politiki, nato strokovnjaki za mednarodno pravo in na koncu takratni vodja vodilne hrvaške stranke HDZ Ivo Sanader v vlogi predsednika vlade. Ime Piranskega zaliva so spreminjali tudi novinarji in uredniki. Glavni vzrok za poskuse njegovega preimenovanja je najbrž diplomatsko zbadanje Ljubljane in jezikovno prisvajanje koščka morja. Verjetno je namen tudi, da se mednarodni javnosti dokaže pripadnost dela zaliva Hrvaški (Kladnik in Pipan 2008a).

Pri imenu Savudrijska vala seveda ne gre za hrvaško različico poimenovanja po mestu Piran, ki ga Hrvati še vedno imenujejo povsem enako kot Slovenci, temveč za prenos identitete zaliva na drugo mesto, na sicer obstoječi kraj, ki je vstran od Pirana, na s hrvaške perspektive bližji Savudriji. Takšna preimenovanja poleg političnih nesoglasij povzročajo tudi zmešnjave in težave pri vsakdanji komunikaciji, razumevanju zemljevidov in drugih informacij.

Z zornega kota Slovencev imena Savudrijska vala, Uvala Savudrija oziroma Savudrijski zaliv predstavljajo poimenovanja majhnega zaliva, vrezanega v skrajni severozahodni del Savudrijskega polotoka, južno od rta Zgornja Savudrija. Ta mareonim je v italijanskem in hrvaškem jeziku v raznih oblikah zapisan na mnogih starejših in sodobnih podrobnih zemljevidih obravnavanega območja.

Ker so Hrvati v zadnjem času očitno ugotovili, da z vidika etimologije občnoimenska sestavina *vala* v pomenu 'uvala, draga' za poimenovanje širokega in dokaj obsežnega zaliva ni najbolj ustrezna, so začeli uveljavljati ime Savudrijski zaljev, ki naj bi bilo kot alonim enakovredno Piranskemu zalivu. Zaradi nekontrolirane diseminacije na svetovnem spletu so v svojem početju razmeroma uspešni.

Hrvaška politika imeni Savudrijska vala in Savudrijski zaljev uveljavlja tudi v uradnih dokumentih. Tako je na primer *Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske* ('Ministrstvo za kmetijstvo Republike Hrvatske') v letih 2005 in 2007 v *Narodnih novinah* ('Uradni list') objavilo načrt spremljanja kakovosti morja na območju školjišč v Jadranu (Kladnik in Pipan 2009, 89). Ob tem je zanikalo, da bi z objavo zemljevidov, ki so načrtu priloženi, kakorkoli skušalo prejudicirati potek državne meje v zalivu, čeprav je ta vrisana po njegovi sredini. Načrtu je priloženo več zemljevidov in kar dva sta povezana s Piranskim zalivom. Čeprav ministrstvo v dokumentu navaja izključno ime Savudrijska vala, je na obeh zemljevidih, če izvzamemo legendo, kjer prav tako piše Savudrijska vala, še vedno uporabljeno ime *Piranski zaljev*.

Slika 140: Lega Savudrijskega zaliva oziroma Savudrijske vale, kot si jo predstavljamo v Republiki Sloveniji (prirejeno po Savudrija ... 2007).

Ob rabi imena Savudrijska vala se med mnogimi politiki pojavlja sočno sprenevedanje. Tako je na primer Slovenija ob sprejetju novega hrvaškega pravilnika o mejah morskega ribolovnega območja na Hrvaško naslovila protest, v katerem je tedanji veleposlanik v Zagrebu dr. Milan Orožen Adamič opozoril, da slovenska stran za izraz Savudrijska vala ne ve, kaj naj bi ta predstavljal. Na njegova stališča se je odzvalo nekaj hrvaških politikov. Mate Granič, bivši dolgoletni hrvaški zunanji minister je med drugim dejal, da je v diplomatskih pogovorih vedno uporabljal oba izraza [ob Savudrijski vali še Piranski zaliv], saj sta se uveljavila oba. Zatrdil je tudi, da je hrvaška stran Piranski zaliv vselej imenovala Savudrijska vala. Slovenski ministri so sicer v pogovorih vedno uporabljali izraz Piranski zaliv, on pa Savudrijska vala, in odlično naj bi se razumeli. Poslanec Hrvaške stranke prava Tonči Tadić pa je dejal, da sicer ne ve, od kdaj se uporablja izraz Savudrijska vala, da pa je očitno, da se uporablja že dovolj dolgo, če zaliv vsi tako imenujejo. Ne ve pa, kaj da je Piranski zaliv (Šuligoj 2005).

Čeprav je povsem jasno, da se obravnavani zaliv v zgodovini ni nikoli imenoval Savudrijska vala oziroma Savudrijski zaljev, se je treba zavedati, da tisočkrat izrečena neresnica sčasoma lahko postane vsakdanje dejstvo! To potrjuje tudi nenavadna praksa hrvatenja imen nekaterih znamenitih osebnosti, med njimi tudi imena kartografa Pietra Coppia, ki v življenju zagotovo ni imel kaj dosti opraviti niti s slovenskim niti s hrvaškim življenjem, a ga v hrvaškem prevodu knjige Imago Adriae (Stare karte Jadrana; Lago 1996b) prevajalec Srđa Orbanič sistematično navaja z imenom *Petar Kopic*. Ko slabše poučeni bralec to večkrat prebere, dobi lažno predstavo, da gre za Hrvata in ne za Benečana. Ker se takšna praksa prenaša na mladi rod, je nevarnost tovrstnega prilagajanja oziroma potvarjanja zgodovine še toliko večja (Kladnik in Pipan 2009, 88).

Neustrezna praksa ravnanja z zemljepisnimi imeni zagotovo prispeva k zastrupljanju dobrih sosedskih odnosov. Z vstopom Hrvaške v Evropsko unijo so se razmere vendarle nekoliko izboljšale,

19
KARTA ADRIJANSKOG ZALJEVA (CARTA
DEL GOLFO ADRIANO) PETRA KOPČIĆA

Ovaj otisak iz drvoreza koji nosi ime Petra Kopicća ima se smatrati, kako se čini po posebnostima u tisku, naučkim dokumentom Jadranskog mora. Radi se o jedinom sačuvanom primjercu iz zbirke od petnaest karta otisnutih iz drvoreza, datiranih između 1524. i 1526. godine, koje su pridodate rukopisnom kudelcu naslovljenom *Petra Coppo De Sarmata totius orbis* (Pregled cijelog svijeta Petra Kopicća) koji se čuva u Pomorskom muzeju S. Mišera u Piranu. Sinteza je namom navedenog dijela. Karta je sastavljena od dva lista, 97 i 98 i kao karta XV nalazi se na koncu ove dragocjene zbirke.

20
KARTA ISTARSKOG POLUOTOKA U DJELU
"PORTOLANO" PETRA KOPČIĆA (1528)

Ovaj Kopicćev utisak ima iu originalnu projekciju dokumenta iz 1525. godine, ali u očetini izgleda sirovo, shematično i sadržajem je mnogo gori.

Slika 141: V mnogih hrvaških knjigah in medijih je ime kartografa Pietra Coppo sistematično pohrvateno v Petar Kopic (Lago 1996b).

čprav hrvaška stran še vnaprej, le nekoliko bolj strokovno domišljeno, enostransko vsiljuje novo imensko skovanko Savudrijski zaljev. Upati je, da se bodo razmere postopoma umirile in bo prevladal razum, saj je bilo tudi za predvideno mednarodno arbitražo treba pripraviti dokumente, ki nedvoumno opredeljujejo in poimenujejo predmet obravnave, z imenom pa se bosta morali strinjati obe vpleteni državi.

14 SEZNAM VIROV IN LITERATURE

- A Concise Atlas of the Republic of Croatia & of the Republic of Bosnia and Hercegovina. Zagreb, 1993.
- A historical overview of the name »Sea of Japan«. Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2006.
- Acosta, P. M. 2003: High Altitude Warfare – The Kargil Conflict & the Future. Magistrska naloga, Department of National Security Affairs, Naval Postgraduate School. Monterey. Medmrežje: <http://www.ccc.nps.navy.mil/research/theses/Acosta03.pdf> (26. 5. 2008).
- Adiga, A., McGirk, T. 2005: War at the Top of the World, Siachen Galcier. Time. Medmrežje: <http://www.time.com/time/asia/covers/501050711/story.html> (22. 5. 2008).
- Alderman, D. 2011a: Naming as a civil rights issue: teaching spatial justice and the politics of remembering Martin Luther King, Jr. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Alderman, D. 2011b: Recent trend in naming East Sea and Dokdo in atlases and geography textbooks. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Andrees Allgemeiner Handatlas. Bielefeld, Leipzig, 1928.
- Arbitražni sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške. 2009. Medmrežje: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2010/Arbitrazni_sporazum/_10.b_ARBITRA_216NI_SPORAZUM_slo_.pdf (15. 4. 2014).
- Arhiv Slovenije, 1402: Fran Žwitter. Ljubljana.
- Atlante internazionale del touring club Italiano, 8. izdaja. Milano, 1968.
- Atlas Slovenije, 1. izdaja. Ljubljana, 1985.
- Atoui, B. 2011: 'Donghae', 'Nihon Kai', 'Sea of Japan' or 'East Sea': Is it a question of qualification and categorization in exonym, endonym, allonym, or translated name? The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Atoui, B. 2012: The United nations Group of Experts on Geographical Names and the names of shared features. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Baai van Piran. Wikipedia, De vrije encyclopedie. 2008. Medmrežje: http://nl.wikipedia.org/wiki/Baai_van_Piran (15. 5. 2008).
- Baluh, S. 2012: Italijanska narodna skupnost. Urad Vlade RS za narodnosti. Ljubljana. Medmrežje: http://www.arhiv.uvn.gov.si/si/manjsine/italijanska_narodna_skupnost/ (20. 1. 2014).
- Barber, S. J. 2014: Dokdo – Takeshima Island. Medmrežje: <http://www.dokdo-takeshima.com/> (6. 2. 2014).
- Beautemps-Beaupré, C. F. 1806: Plan de la Rade de Pirano. Paris.
- Beautemps-Beaupré, C. F. 1806: Rada di Pirano in Istria.
- Bela knjiga o meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško. Ljubljana, 2006.
- Benatar, M. 2012: The Former Yugoslav Republic of Macedonia v. Greece: Litigating a Naming Dispute before the World Court. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Beneška republika. Wikipedija, Prosta enciklopedija. 2014. Medmrežje: http://sl.wikipedia.org/wiki/Bene%C5%A1ka_republika (10. 2. 2014).
- Benkovič Krašovec, M. 2006: Vloga centralnih naselij prve in druge stopnje pri razvoju slovenskega podeželja. Doktorska disertacija, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Bezljaj, F. 1956: Slovenska vodna imena, 1. del (A–L). Dela, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za filološke in literarne vede 9. Ljubljana.
- Blaeu, J. 1662: Karstia, Carniola, Histria et Windorumm Marchia. Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Ljubljana.
- Blake, G. H., Topalović, D. 1996: The Maritime Boundaries of the Adriatic Sea. Maritime Briefing 8-1. Boka kotorska. Wikipedija, Slobodna enciklopedija. 2014. Medmrežje: http://hr.wikipedia.org/wiki/Boka_kotorska (5. 2. 2014).
- Bonin, F. 1992: Pod Benetkami in Avstrijo. Muzej solinarstva. Katalog 7. Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran. Piran.

- Bonin, F. 2001: Proizvodnja soli v piranskih solinah od 16. do druge polovice 18. stoletja. *Annales, Series historia et sociologia* 11-1.
- Bonin, M. 2002: Pridobivanje soli na solnem fondu Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran. Razi-skovalna naloga za Gibanje znanost mladini, Gimnazija Piran. Piran.
- Bossche, Van den K. 2012: The Concept of EU Waters Explained. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Bratec Mrvar, R., Birsak, L., Fridl, J., Kladnik, D., Kunaver, J. 2011: Kocenov srednješolski atlas kot didaktična prelomnica. *Geografija Slovenije* 22. Ljubljana.
- Bufon, M. 2001: Osnove politične geografije II: meddržavni odnosi, globalizacija, problematika prostorskega in družbenega razmejevanja, politične meje in mejni spori, meje v Sloveniji, maritimne meje ter politična geografija prihodnosti. Ljubljana.
- Cantelli da Vignola, G. 1681: Bassa Lombardia. Medmrežje: <http://www.bergbook.com/images/24990-01.jpg> (30. 9. 2013).
- Capellaris, G. A. 1797: Carta dell'Istria. Narodna in univerzitetna knjižnica. Ljubljana.
- Castella, M., Mariani, F. 2005: Siachen: a war for ice. Film, An Iceberg production.
- Cekol, S. 2002: Bogato izdanje. *Vijenac* 10-229. Medmrežje: <http://www.matica.hr/vijenac/229/Bogato%20izdanje/> (18. 2. 2014).
- Celar, B. 2002: Slovenija in njene meje. Ljubljana.
- Chang, W. L. 2012: Maritime Boundary Delimitation in the East Sea and its Impact on the Naming Issue between Korea and Japan. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Cheng, L. 2010: Yuan Wei (1794–1857), his research and maps about East Sea. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Choi, J. 2011: Recent trend in naming East Sea and Dokdo in atlases and geography textbooks. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Choo, C. 2011: Geopolitics and naming controversies: with specific focus on the sea between Korea and Japan. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Choo, S. 2010: Current status of the naming issue East Sea/Sea of Japan. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Choo, S. 2012: Some alternatives of resolving naming controversies: Seeking for an agreeable naming of the sea between Korea and Japan. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Cohen, B. S., Kliot, N. 1992: Place-names in Israel's Ideological Struggle over the Administered Territories. *Annals of the Association of American Geographers* 82.
- Colombo, F. 2011: Le saline dell'Istria. Medmrežje: <http://www.circoloistria.it/public/saline%20colombo.pdf> (15. 10. 2013).
- Coronelli, V. M. 1697: Patria dell Friuli coll'Isole che gli dipendono. Medmrežje: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-ZCIEC7OA> (15. 11. 2013).
- Curać, M. 2014: Granica sa Slovenijom na Dragonji. Hrvatska kulturna zajednica u Švicarskoj. Medmrežje: http://www.hkz-kkv.ch/granica_na_dragonji.php (20. 2. 2014).
- Črnivec, V., Pipan, P., Žabjek, I. 2006: Zgodba o soli – The story about salt. Videoposnetek, Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran. Piran.
- Darovec, D. 1992: Pregled zgodovine Istre. Koper.
- Darovec, D. 2001: Solarstvo v severozahodni Istri od 12. do 18. stoletja. *Annales, Series historia et sociologia* 11-1. Koper.
- Darovec, D., Gosar, A. 2004: Borders in Istria. Meje v jugovzhodni Evropi. *Historia* 7. Ljubljana.
- Degrassi, A. 1924: Du Pietro Coppo e delle sue opere. Trieste.
- Deutsche Heereskarte, Italien 1 : 25.000, Blattt-Nr. 53^A III Nord West Umago. Wien, 1944.
- Die Herzogthümer Steiermark, Kärnten, Krain. Geographisches Institut. Weimar, 1880.
- Diver, C. 2011: Top 10 Controversal Territorial Disputes. *Our World. Random List*. Medmrežje: <http://listverse.com/2011/09/02/top-10-controversal-territorial-disputes/> (7. 2. 2014).

- Dokdo-or-Takeshima? 2014. Medmrežje: <http://dokdo-or-takeshima.blogspot.com/> (6. 2. 2014).
- Dormels, R. 2010: Practise and policies of the use of binominals, endonyms and exonyms in the naming of sea bodies. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Dormels, R. 2011: Dual naming of oceans and seas: theory and praxis. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Dragonja. Wikipedija, Prosta enciklopedija. 2014. Medmrežje: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Dragonja> (25. 1. 2014).
- Državna pregledna karta Republike Slovenije 1 : 250.000, Standardizirana slovenska zemljepisna imena. Geodetska uprava Republike Slovenije. Ljubljana, 2008.
- Ducatus Stiriae et Carintiae Carniolae Cillieiae et Comitatus. Amsterdam, 1700/1800. Medmrežje: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-VQJQ3F9F> (15. 11. 2013).
- Enciklopedija Jugoslavije, 4. knjiga. Zagreb, 1960.
- Ethnical map of the FTT. Geografski institut Jugoslavenske narodne armije. Beograd, 1953.
- Fatur, D. 2008. Dušan Fatur, Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije (osebni vir, 2008).
- Fond du golfe de Venise ou sont les bouches du Po et de l'Adige; Kartenmaterial; avec l'Istrie dont les Venetiens possede[n]t la plus gran de partie, l'empereur tient à Trieste et a Fiume des magasins pour son armé d'Italie, le roy d'Espagne a dans ce golfe des fregates pour empecher le transport; avec privilege du roy; dressé par I. B. Nolin geogra. ordin. du roy. Europeana. Medmrežje: <http://www.europeana.eu/portal/record/9200109/797D35E2FE01815819BB609E17E1BD67FCCB-71B8.html> (17. 2. 2014).
- Franckx, E., Benatar, M., Nkeiru, J., Bossche, Van den K. 2010: The naming of maritime features viewed from an international law perspective. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Franckx, E., Boone, L. 2012: The Northeast Passage and the Northern Sea Route: Unity in Division? The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Franz Johann Joseph von Reilly. Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. 2013. Medmrežje: http://de.wikipedia.org/wiki/Franz_Johann_Joseph_von_Reilly (18. 2. 2014).
- Frederik de Wit. Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. 2014. Medmrežje: http://de.wikipedia.org/wiki/Frederik_de_Wit (16. 2. 2014).
- Friderik I. Barbarossa. Wikipedija, Prosta enciklopedija, 2014. Medmrežje: http://sl.wikipedia.org/wiki/Friderik_I._Barbarossa (17. 2. 2014).
- Friha, N. 2011: The Tunisian Mediterranean Sea waters and islands: Naming issues. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Furlan, M. 2002: Predslovenska substratna imena v slovenščini. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Furlan, M. 2014: Metka Furlan, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (osebni vir, 19. 3. 2014).
- Ganguly, S. 2002: Conflict Unending. India-Pakistan Tensions since 1947. New York.
- Gašperič, P., Orožen Adamič, M., Šumrada, J. 2012: Zemljevid Ilirskih provinc iz leta 1812 = Carte des Provinces Illyriennes de 1812. Ljubljana.
- Geopedia, zemljevid Geodetske uprave Republike Slovenije. Medmrežje: <http://www.geopedia.si/> (20. 12. 2011).
- Gerhard Mercator – Karta Krasa, Kranjske, Slovenske Marke i Istre. Collectio Felbar. 2010. Medmrežje: http://www.felbar.com/cro/story.asp?story_id=515 (16. 2. 2014).
- Gestrin, F. 1998: Solna trgovina. Enciklopedija Slovenije, 12. knjiga. Ljubljana.
- Giljanović, S., Koštić, R. 2014: Narečno besedje piranskega podeželja: Nova vas nad Dragonjo, Padna, Sveti Peter. Koper.
- Giovanni Antonio Magini. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2014. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Antonio_Magini (15. 2. 2014).
- Giovanni Salmon – Karta Istre. Collectio Felbar. 2010. Medmrežje: http://www.felbar.com/cro/story.asp?story_id=462 (17. 2. 2014).
- Gogala, R. 1992: Slovenci v vojnah 593–1918. Ljubljana.

- Gombač, B. 2007: *Atlante storico dell' Adriatico orientale*. Pontedera.
- Gosar, A. 2013: The border puzzle in The Balkans: The case of the Adriatic Sea border delimitation between Bosnia and Herzegovina and EU's Croatia. The 19th International Seminar on Sea Names. Istanbul.
- Gosar, A., Klemenčič, M. 2000: The problems of the Italo-Croato-Slovene border delimitation in the Northern Adriatic. *Geojournal* 52-2.
- Gradiščan 2010: *Poplave – Dragonja* 17. 10.–18. 10. 2010. Vremensko društvo Zeus. Medmrežje: <http://forum.zevs.si/index.php?topic=3291.0> (5. 1. 2014).
- Grado-Rovinj, 100-15. *Zemljevid v merilu 1 : 100.000*, Hidrografski institut Jugoslavenske ratne mornarice. Split, 1978.
- Grafični podatki RABA za leto 2005. Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano. Ljubljana.
- Grmovšek, A. 2007a: Uli Byapun; Uli Biaho Great Spire, first ascent; Base Camp Slabs, Piranski zaliv; Trango Tower, Eternal Flame, one-day ascent. *The American Alpine Journal* 49-81.
- Grmovšek, A. 2007b: Trango Group, Various Activity. *Alpinist Magazine* (19. 3. 2007). Medmrežje: <http://www.alpinist.com/doc/ALP19/climbing-notes-trango> (8. 6. 2009).
- Gržetič, Z., Filipović, V., Barič Punda, V. 2014: O morskim granicama u sjevernom Jadranu od 1968. do 2009. – kronološki kartografski prikaz. Hrvatski portal u Švicarskoj. Medmrežje: <http://croatia.ch/tjedan/091213.php> (20. 2. 2014).
- Guček, M. 1959: *Počakaj do prihodnje pomladi*. Koper.
- Guillaume Sanson. Wikimedia Commons, the free media repository, 2011. Medmrežje: http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Guillaume_Sanson (16. 2. 2014).
- Gyldendals Verdensatlas. København, 1951.
- Handtke, F. okrog 1890: *Österreichisch-Ungarische monarchie*. Carl Flemmings Generalkarten 22. Glogau.
- Harley, J. 2001: *The New Nature of Maps: Essay in the History of Cartography*. Baltimore.
- Hausner, I. 2010: Names as witnesses of our cultural heritage on the national and the international level. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Hausner, I. 2012: Motifs for naming waters: A cultural-historical and linguistic excursion into the world of inland waters, oceans and seas (The Central European dimension). The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Helleland, B. 2006: *The social and cultural values of geographical names. Manual for the national standardization of geographical names*. New York.
- Hishiyama, T., Nagaoka, M. 2003: Changing in the Name of the »Japan Sea«. *Bulletin of the Geographical Survey Institute* 49-3.
- Holz, E. 2001: Sol kot državni monopol, Od cesarice Marije Terezije do marčne revolucije leta 1848. *Annales, Series historia et sociologia* 11-1.
- Hrvatini, M., Perko, D., Petek, F. 2006: Land use in selected erosion-risk areas of Tertiary low hills in Slovenia = Raba tal na izbranih erozijsko ogroženih območjih terciarnih gričevij v Sloveniji. *Acta Geographica Slovenica* 46-1.
- Hubert Jaillot: *Le Golfe De Venise, Avec ses Principaux Caps, Promontoires, & Ports de ... 1693*. Barry Lawrence Ruderman Antique Maps Inc. Medmrežje: <https://www.raremaps.com/gallery/detail/27431/> (6. 12. 2013).
- Ilešič, S. 1979: *Pogledi na geografijo: teoretsko-metodološki prispevki, razprave in poročila*. Ljubljana.
- Ilirik (rimska provinca). Wikipedija, Prosta enciklopedija. 2013. Medmrežje: [http://sl.wikipedia.org/wiki/Ilirik_\(rimska_provinca\)](http://sl.wikipedia.org/wiki/Ilirik_(rimska_provinca)) (10. 2. 2014).
- Ilirsko kraljestvo. Wikipedija, Prosta enciklopedija. 2013. Medmrežje: http://sl.wikipedia.org/wiki/Ilirsko_kraljestvo (18. 2. 2014).
- Illyrien. Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. 2014. Medmrežje: <http://de.wikipedia.org/wiki/Illyrien> (18. 2. 2014).
- International Seminar on Sea Names. The Society for East Sea, The Northeast Asian History Foundation. 2014. Medmrežje: <http://koreaipm.hubweb.net/seanames/index.asp> (2. 1. 2014).
- Istarski egzodus. Wikipedija, Slobodna enciklopedija. 2014. Medmrežje: http://hr.wikipedia.org/wiki/Istarski_egzodus (20. 1. 2014).

- Istra maps T-01 series. Region Umag. Zemljevid v merilu 1 : 30.000. Funtana, 2007.
- Istra, Kvarner. Turistično-pomorski zemljevid v merilu 1 : 100.000. Ljubljana, 2011.
- Ivanc, S. 2001. Za Slovenijo najtrši oreh meja ob Dragonji. Delo (26. 7. 2001).
- Jadran – atlas Jugoslavenske jadranske obale od Kopra do Ulcinja, 1. izdaja. Zagreb, 1964.
- Jakofčič, T. 2006: Trango. Planinski vestnik 111-11.
- Janssonius, J. 1635: Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia. Amsterdam. Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Ljubljana.
- Janssonius, J. 1646: Istria olim lapidia. Amsterdam. Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Ljubljana.
- Japan's Consistent Position on the Territorial Sovereignty over Takeshima. Ministry of Foreign Affairs of Japan. 2014 Medmrežje: <http://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/takeshima/> (6. 2. 2014).
- Jean Baptiste Nolin: Le Cours Du Po ... [Eastern Sheet - Gulf of Venice, Padua, Vincenz, Feltre, Friouli, Carniola, Istria]. Barry Lawrence Ruderman Antique Maps Inc. Medmrežje: <https://www.raremaps.com/gallery/detail/22548> (10. 12. 2013).
- Johann Baptist Homann. Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. 2013. Medmrežje: http://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Baptist_Homann (17. 2. 2014).
- Jordan, P. 2010: Is 'exonym' an appropriate term for names of features beyond any sovereignty? The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Jordan, P. 2011: The endonym: name from within a social group. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Jordan, P., Bergmann, H., Cheetham, C., Hausner, I. (ur.) 2009: Geographical Names as a Part of the Cultural Heritage. Wiener Schriften zur Geographie und Kartographie 18. Wien.
- Joyce, J. 2011: Geographical place names in a changing world: the cartographic challenge. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Julijska krajina – Юлийская область – Julian March – La marche Julienne. Beograd, 1946.
- Kadmon, N. 2000: Toponymy: The Lore, Laws and Language of Geographical Names. New York.
- Kerfoot, H. 2009: Geographical names and cultural heritage: background information from United Nations (UNCSGN/UNGEGN) materials. Geographical Names as a Part of the Cultural Heritage. Wiener Schriften zur Geographie und Kartographie 18. Wien.
- Kim, S. 2010: 10 Models of Mare Orientale. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Kim, S. 2011: A study on the naming of East Sea. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Kim, S. 2012: East Sea and seas of Europe. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Kim, Y. H. 2010: In the name of identity: the East Sea, not the Sea of Japan. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Kladnik, D. 1999: Leksikon geografije podeželja. Ljubljana.
- Kladnik, D. 2007: Pogledi na podomačevanje tujih zemljepisnih imen. Georitem 2. Ljubljana.
- Kladnik, D., Ciglič, R., Hrvatinić, M., Perko, D., Repolusk, P., Volk, M. 2013: Slovenski eksonimi. Geografija Slovenije 24. Ljubljana.
- Kladnik, D., Orožen Adamič, M., Pipan, P. 2010: Mediterranean example of problematic treatment of geographical names: Piranski zaliv (Bay of Piran) or Savudrijska vala (Bay of Savudrija)? The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Kladnik, D., Perko, D. 2005: Svet. Ljubljana.
- Kladnik, D., Perko, D. 2007: Problematična imena držav v slovenskem jeziku. Geografski vestnik 79-2.
- Kladnik, D., Perko, D. 2013: Slovenska imena držav. Geografija Slovenije 25. Ljubljana.
- Kladnik, D., Pipan, P. 2008a: Bay of Piran or Bay of Savudrija? An example of problematic treatment of geographical names = Piranski zaliv ali Savudrijska vala? Primer problematičnega ravnanja z zemljepisnimi imeni. Acta Geographica Slovenica 48-1.

- Kladnik, D., Pipan, P. 2008b: Kričeč primer slabe prakse pri ravnanju z zemljepisnimi imeni: Piranski zaliv in Savudrijska vala. Delo (10. 7. 2008).
- Kladnik, D., Pipan, P. 2009: The Bay of Piran (Piranski zaliv): an example of political controversy in geographical names as an expression of cultural relations. *Geographical Names as a Part of the Cultural Heritage*. Wiener Schriften zur Geographie und Kartographie 18. Wien.
- Kladnik, D., Pipan, P. 2011: Poimenovanje Piranskega zaliva skozi čas in njegove sodobne medijske razsežnosti. *Slovensko-hrvaško sosodstvo*. Koper.
- Klemenčič, M. 2013: Maritime disputes and geographical names in the Adriatic Sea. *The 19th International Seminar on Sea Names*. Istanbul.
- Klemenčič, M., Schofield, C. 1995: Croatia and Slovenia: The »four Hamlets« Case. *Boundary and Security Bulletin* 2–4.
- Kobold, M. (ur.) 2012: Hidrološki letopis 2009. Medmrežje: <http://www.arso.gov.si/vode/publikacije%20in%20poro%C4%8Dila/letopisi.html> (25. 1. 2014).
- Konrad Mannert. Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. 2013. Medmrežje: http://de.wikipedia.org/wiki/Konrad_Mannert (18. 2. 2014).
- Korea under Japanese rule. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2014. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Korea_under_Japanese_rule (5. 2. 2014).
- Kozler, P. 1853: Zemljovid Slovenske dežele in pokrajini. [Dunaj].
- Kozličić, M. 1995: Kartografski spomenici hrvatskoga Jadrana, Izbor karata, planova i veduta do kraja 17. stoleća. Zagreb.
- Kristen, S. 2002: Istrsko vprašanje. Ljubljana.
- Kristen, S. 2006: Meje in misije. Dileme slovensko-hrvaške razmejivne v Istri v vojaškem, političnem, diplomatskem in obveščevalnem metožu II. svetovne vojne. Ljubljana.
- Križan, B. 1990: Preobrazba Sečoveljskih solin ter varstvo naravne in kulturne dediščine. Primorje, Zbornik 15. zborovanja slovenskih geografov. Ljubljana.
- Lago, L. 1996a: *Imago Adriae: La patria del Friuli, L'Istria e la Dalmazia nella cartografia antica*. Trieste.
- Lago, L. 1996b: *Stare karte Jadrana*, Prevod dela *Imago Adriae*. Pula.
- Lago, L., Rossit, C. 1981: *Descriptio Histriae – La Penisola Istriana in alcuni momenti significativi della sua tradizione cartografica sino a tutto il secolo XVIII*. Trieste.
- Lago, L., Rossit, C. 2006: *Pietro Coppo Le »Tabulae«*. Trieste.
- Lavallee, J. 1802: *Voyage pittoresque et historique de l' Istrie et Dalmatie*. Paris.
- Le Cours Du Po... [Eastern Sheet – Gulf of Venice, Padua, Vincenz, Feltre, Friouli, Carniola, Istria]. Barry Lawrence Ruderman Antique Maps Inc. Medmrežje: <https://www.raremaps.com/gallery/detail/22548> (17. 2. 2014).
- Lee, C. W. 2011: Japan's territorial disputes and conflicts over relevant names: with special reference to the Diaoyudao issue. *The 17th International Seminar on Sea Names*. Vancouver.
- Lee, K. S., Kim, S., Soh, J. C., Lee, S. T. 2004: East Sea in Old Western Maps with Emphasis on the 17–18th Centuries. Seoul.
- Lee, S. T. 2010: Sea of Chosun appeared in old Japanese maps. *The 16th International Seminar on Sea Names*. Den Haag (The Hague).
- Lee, S. T. 2011: Japan's Attempt to name East Sea on East China Sea. *The 17th International Seminar on Sea Names*. Vancouver.
- Lee, Y. C. 2011: East Sea in Korean lives through the ages. *The 17th International Seminar on Sea Names*. Vancouver.
- Li, J. M. 2011: From Sea of Japan to East Sea/Sea of Japan (on websites) and Sea of Japan (East Sea) (on some map): story of the movement for promoting the name East Sea. *The 17th International Seminar on Sea Names*. Vancouver.
- Lipej, L. 2007: *Vretenčarji. Živi svet porečja Dragonje*. Maribor.

- List of Cases referred to the Court since 1946 by date of introduction, International Court of Justice. 2014. Medmrežje: <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=2> (7. 2. 2014).
- Lukas Holste. Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. 2013. Medmrežje: http://de.wikipedia.org/wiki/Lukas_Holste (16. 2. 2014).
- Lusa, S., Knez, K. (ur.) 2003: *Toponomastica Piranese. Piran/Pirano*. Mainland. Venice and its lagoons. Medmrežje: <http://www.venicethefuture.com/schede/uk/172?aliusid=172> (17. 2. 2014).
- Male karte, I. dio, Jadransko more – istočna obala. Hrvatski hidrografski institut. Split, 2013.
- Mannert, K. 1800: *Der Oesterreichische Kreis ohne die Vorlande*. Medmrežje: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-F9V5NDDI> (15. 11. 2013).
- Margolis, E. 2002: *War at the Top of the World: The Struggle for Afghanistan, Kashmir and Tibet*. New York.
- Marin, L. 1998: Dogovor o organizacijsko-teritorialni (vojaškopravni) razmejitvi je ostal temelj za poznejšo mejo med republikama. Vprašanje oblikovanja slovenskega etničnega in državnega prostora s poudarkom na slovensko-hrvaški meji v Istri, Zbornik referatov okrogle mize. Ljubljana.
- Mekina, I. 2007: Vse je dražje od arbitraže. *Dnevnik* (14. 7. 2007).
- Memorandum o Piranskem zalivu. 1993. Medmrežje: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2010/Arbitrazni_sporazum/2_Memorandum_o_Piranskem_zalivu.pdf (15. 4. 2014).
- Merljak, Z. S. 2007: *Delo dokumentacija, Promocijska zloženka*. Ljubljana.
- Miglio (unità di misura). Wikipedia, L'enciclopedia libera. 2014. Medmrežje: [http://it.wikipedia.org/wiki/Miglio_\(unit%C3%A0_di_misura\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Miglio_(unit%C3%A0_di_misura)) (16. 2. 2014).
- Mihelič, D. 1994: *Piran, Zgodovina*. Enciklopedija Slovenije, 8. knjiga. Ljubljana.
- Mihelič, D. 2007: Ribič, kje zdaj tvoja barka plava? Piransko ribolovno območje skozi čas. *Koper*.
- Mihelič, D. 2008: Sredinske meje v Piranskem zalivu nikoli ni bilo. *Delo, Znanost* (23. 10. 2008).
- Mihelič, D. 2009: Nacionalov diletantizem ali zlonamerno zavajanje. *Delo, Sobotna priloga* (21. 2. 2009).
- Mile. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2014. Medmrežje: <http://en.wikipedia.org/wiki/Mile> (16. 2. 2014).
- Ministry of Foreign Affairs of Japan 2008: *10 Issues of Takeshima*. Tokyo.
- Munro, D. 2012: Northern Europe's East Sea: The challenge of so many names for one sea. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Mužič, J. 2012: Sečovlje obujalo spomin na rudnik. Medmrežje: <http://www.regionalobala.si/novica/secovlje-obujale-spomin-na-rudnik> (8. 2. 2014).
- Myers, A. G. 1996: Naming and placing the other: Power and the urban landscape in Zanzibar. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 87.
- Nadeždin, N. I. 1837: Opjiti istoričeskoj geografii ruskogo mira. Statija pervaja/Biblioteka dlja čtenija, T. 22, č. 2, odd. 3.
- Narodna republika Slovenija. Beograd, 1947.
- Natek, K. 1990: Erozija v porečju Dragonje. *Primorje. Zbornik 15. zborovanja slovenskih geografov*. Ljubljana.
- Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.–2001. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Zagreb. Medmrežje: <http://www.dzs.hr/Hrv/pxweb2003/database/Naselja%20i%20stanovništvo%20Republike%20Hrvatske/Naselja%20i%20stanovništvo%20Republike%20Hrvatske.asp> (15. 1. 2013).
- Navtični vodnik slovenskega morja in obale. Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. Medmrežje: <http://www.hidrografija.si/> (15. 12. 2011).
- Nguyen Q. N. 2012: East Sea (Bien Dong) Vietnam: Conception and denominating process. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Nieder und Ober-Österreich, Steiermark, Kärnten, Krain und Küstenland. *Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU*. Ljubljana.
- Novak, D., Lapaine, M., Mlinarič, D. (ur.) 2005: *Pet stolječa geografskih i pomorskih karata Hrvatske*. Zagreb.

- O institutu. Hrvatski hidrografski institut. Medmrežje: <http://www.hhi.hr/staticpages/index/oinstitutu> (20. 2. 2014).
- Odlok o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline. Uradne objave občin Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Piran, Postojna in Sežana. Primorske novice 5 (26. 1. 1990). Koper.
- Odlok o ureditvi ljudskih sodišč Istrskega okrožja. Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora 1-1/1947. Koper.
- Ormeling, F. 2010: Changing Indonesian sea names. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Ormeling, F. 2012: Names of the sea between Korea and Japan: Based on Jason Hubbard's forthcoming *Iaponiae Insulae* (2012) on Western printed maps of Japan up to 1800. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Orožen Adamič, M. 1980: Geografske značilnosti poplavnega sveta ob Dragonji in Drnici. Geografski zbornik 19.
- Orožen Adamič, M. 1981: Prispevek k poznavanju izoblikovanosti podvodnega reliefa slovenske obale. Geografski vestnik 53.
- Orožen Adamič, M. 1996a: Bužini. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 1996b: Škodelin. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 1996c: Škrilje. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 1998: Solinarstvo. Slovenija – pokrajine in ljudje. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 2002: Geomorfološke značilnosti Tržaškega zaliva in obrobja. Dela 18. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 2004: The use of exonyms in Slovene language with special attention on the sea names. The tenth International Seminar on the Naming of Seas, Special Emphasis Concerning International Standardization of the Sea names. Paris.
- Orožen Adamič, M., Kladnik, D. 2010: Place names dilemmas and international relations. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Orožen Adamič, M., Perko, D., Kladnik, D. (ur.) 1996: Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M., Rejec Brancelj, I. 1998: Morje. Geografski atlas Slovenije. Ljubljana.
- Pakistan 2006 – Trango Towers. Slovenski alpinizem 2006, Zbornik komisije za alpinizem PZS. Ljubljana, 2007. Medmrežje: http://www.pzs.si/javno/ka_dokumenti/Slovenski_alpinizem_2006.pdf (31. 1. 2014).
- Palma, G. 1812: Carte des Provinces Illyriennes comprenant la Bosnie, l'Herzégovine, le Monténéro et quelques pays adjacens. Narodna in univerzitetna knjižnica. Ljubljana.
- Paolo Naldini. Wikipedia, Prosta enciklopedija. 2013. Medmrežje: http://sl.wikipedia.org/wiki/Paolo_Naldini (17. 2. 2014).
- Park, N. 2010: International norms on the naming features common to two or more states. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Park, N. 2011: Sovereignty in naming maritime geographical features. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Paul Merula. Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. 2013. Medmrežje: http://de.wikipedia.org/wiki/Paul_Merula (15. 2. 2014).
- Pavlovec, R. 1977: Geološki sprehod po Goriških brdih. Planinski vestnik 77-4.
- Persian Gulf naming dispute. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2014. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Persian_Gulf_naming_dispute (18. 1. 2014).
- Petrus Bertius. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2014. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Petrus_Bertius (15. 2. 2014).
- Piano Topografico della Citta, porto e stabilimento salifero di Pirano. Pirano, 1882. Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran.
- Pihlar, T. 2007: Vaš minister me zabava. Dnevnik (7. 7. 2007).
- Pihlar, T. 2009: Tudi za kondominij oziroma sovladje v Piranskem zalivu sta potrebna dva. Dnevnik (6. 8. 2009).

- Pipan, P. 2004: Čezmejno sodelovanje ob slovensko-hrvaški meji v Istri kot zunanji meji Evropske unije. Diplomsko delo, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Pipan, P. 2007: Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991 = Čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško v Istri po letu 1991. *Acta geographica Slovenica* 47-2.
- Pipan, P. 2008: Border dispute between Croatia and Slovenia along the lower reaches of the Dragonja River = Mejni spor med Hrvaško in Slovenijo ob spodnjem toku reke Dragonje. *Acta geographica Slovenica* 48-2.
- Pipan, P. 2009: Praktični vidik zunanje meje EU in Schengena v Istri. Razvojne priložnosti obmejnih območij Slovenije = Development opportunities of Slovenian border regions. Koper.
- Pipan, P. 2010: Sečoveljske soline. Dedi – enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem. Medmrežje: <http://www.dedi.si/dediscina/430-secoveljske-soline> (15. 12. 2013).
- Piran. Wikipedia. Die freie Enzyklopädie. 2014. Medmrežje: <http://de.wikipedia.org/wiki/Piran> (19. 2. 2014).
- Piranski zaliv 02. Zemljevid v merilu 1 : 15.000. Ljubljana, 2004.
- Pirjevec, J. 2008: Trst je naš. Boj Slovencev za morje (1848–1954). Ljubljana.
- Piry, I. 1985: Narodnostno mešana območje v Slovenski Istri. Narodnostno mešana območja v Sloveniji. *Geographica Slovenica* 16. Ljubljana.
- Pleničar, M, Polšak, A, Šikič, D. 1973: Tolmač Osnovne geološke karte SFRJ, List 33-88, Trst. Beograd.
- Podatki o največjih mesečnih in letnih vrednostih visokih voda 2005. Arhiv Agencije Republike Slovenije za okolje. Ljubljana.
- Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji. 2001. Medmrežje: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2010/Arbitrazni_sporazum/4.a_Sporazum_Drnov%C5%A1ek-Ra%C4%8Dan_-_parafiran.pdf (15. 4. 2014).
- Pogodba o skupni državni meji (Sporazum Drnovšek-Račan). 2001. Medmrežje: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2010/Arbitrazni_sporazum/4.a_Sporazum_Drnov%C5%A1ek-Ra%C4%8Dan_-_parafiran.pdf (15. 4. 2014).
- Pokoly, B. 2010: The dual naming of English Channel/La Manche and Sea of Japan/East Sea. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Pokoly, B. 2011: Dual and multiple hydronyms of features beyond a single sovereignty with special attention to sea names. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Pomorska enciklopedija, 6. knjiga. Zagreb, 1960.
- Pomorske karte, MK-01 Tršćanski zaljev. Hrvatski hidrografski institut. Medmrežje: <http://www.hhi.hr/catalogmaps/viewmap/21> (30. 9. 2013).
- Popis prebivalstva 1991. Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana, 1992.
- Popis prebivalstva 2002. Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana. Medmrežje: <http://www.stat.si/doc/statinf/05-si-007-1001.pdf> (10. 1. 2014).
- Popis stanovništva 1991. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Zagreb, 1992.
- Popis stanovništva 2001. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Zagreb, 2002.
- Popis stanovništva 2011. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Zagreb. Medmrežje: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf (10. 1. 2014).
- Porečanka. Wikipedija, Prosta enciklopedija, 2013. Medmrežje: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Pore%C4%8Danka> (19. 2. 2014).
- Požeš, M. 1996a: Piran. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Požeš, M. 1996b: Portorož. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Požeš, M. 1996c: Lucija. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Požeš, M. 1996d: Seča. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Požeš, M. 1996e: Parecag. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Požeš, M. 1996f: Sečovlje. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Požeš, M. 1996g: Dragonja. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. Uradni list RS 111/2004. Ljubljana.

- Prebivalstvo, podrobni podatki, Slovenija 1. julij 2011 – končni podatki. Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana. Medmrežje: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (10. 1. 2014).
- Pregled lovišta. Ministarstvo poljoprivede. 2014. Medmrežje: https://lovistarh.mps.hr/lovstvo_javnost/Lovista.aspx?mode=2&zup=18 (10. 4. 2014).
- Prostor, prostorski portal. Medmrežje: <http://e-prostor.gov.si/> (20. 12. 2012).
- Pucer, A. 2013: Istrske štorije. Padna.
- Que, W. 2011: World heritage perspective on East Sea (Sea of Japan). The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Radinja, D. 1990a: Dimenzije Tržaškega zaliva in slovenskega morja ter njihov regionalni pomen. Primorje, Zbornik 15. zborovanja slovenskih geografov. Ljubljana.
- Radinja, D. 1990b: Jadransko morje. Enciklopedija Slovenije, 4. knjiga. Ljubljana.
- Radinja, D. 1994: Piranski zaliv. Enciklopedija Slovenije, 8. knjiga. Ljubljana.
- Raghavan, V. R. 2002: Siachen: Conflict Without End. Penguin Books India.
- Rajšp, V. 1998: Državna meja in upravna razdelitev Istre na zemljevidih 18. stoletja. Vprašanja oblikovanja slovenskega etničnega in državnega prostora s posebnim poudarkom na slovensko-hrvaški meji v Istri. Zbornik referatov okrogle mize, Portorož, 21. februar 1998. Ljubljana.
- Rajšp, V., Trpin, D. 1997: Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787 (1804), 3. knjiga. Ljubljana.
- Ramovš, F. 1927: O naravi psl. tort- in tert- v praslovenščini. Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino 6.
- Raos, M. 2002: Tajna Piranskog trokuta. Rijeka.
- Raper, E. P. 2012: Is the East Sea a feature beyond a single sovereignty? The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Razavi, A. 2012: The Persian Gulf. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Rebec, D. 2004: Danimir Rebec, Policijska uprava Koper (osebni vir, 21. 5. 2004).
- Red Sea. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2014. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Red_Sea (18. 1. 2014).
- Repe, B. 2006: Svetovna klasifikacija prsti. Geografski obzornik 53-1.
- Repolusk, P. 1996: Koprsko Primorje. Regionalnogeografska monografija Slovenije, 4. del – Submediteranski svet. Elaborat, Geografski inštitut Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Ljubljana.
- Repolusk, P. 1998: Koprška brda. Slovenja – pokrajine in ljudje. Ljubljana.
- Rosamani, E. 1990: Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella regione giuliano-dalmata quale essa era stata costituita di comune accordo tra i due stati interessati nel Convegno di Rapallo del 12-XII-1920. Trieste.
- Ryu, Y. T. 2011: Reflections on the IHO S-23 and the naming of East Sea. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Sanson d'Abbeville, N. 1657: Hertzogthüber Steyer, Karnten, Krain, & Duchés Stirie, Carinthie, Carniole, Comté de Cilley, Marqsat des Windes, et autres Estats Unis a herediataires aux Archiducs d'Austriche. Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Ljubljana.
- Sanson, G. 1696: Partie du Cercle d'Austriche, ou sont Les Duches de Stirie, de Carinthie, de Carniole et autres Estats Hereditaires a la Maison d'Austriche. Paris. Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Ljubljana.
- Santini, P. 1780: Nouvelle carte de l'Istrie. Medmrežje: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG081LTQRK> (15. 11. 2013).
- Santini: Zemljovid Istre. Antikvarijat Biblos. Medmrežje: <http://antikvarijat-biblos.hr/zemljovid-istre-proizvod-1943/> (17. 2. 2014).
- Satelitski atlas Hrvatske. Zagreb, 2001.
- Savnik, R. 1951: Solarstvo Šavrinskega primorja. Geografski vestnik 22.

- Savudrija_SavudrijskiZaliv.gif. 2007. Medmrežje: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Savudrija_SavudrijskiZaliv.gif (22. 2. 2014).
- Schulz, R. A. 1870: General – Post & Strassenkarte des Königreich Illyrien. Wien.
- Scotcher, N. 2012: Spitsbergen or Svalbard: Treaty area or state territory. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Sea of Japan naming dispute. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2014. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Sea_of_Japan_naming_dispute (6. 2. 2014).
- Selan, I., Bohinec, V., Planina, F. 1964/1965: Socialistična republika Slovenija, Zemljevid v merilu 1 : 500.000. Ljubljana.
- Selan, I., Žerovnik, M. 1985: Stenski zemljevid SR Slovenija v merilu 1 : 150.000. Ljubljana.
- Sharad, J. 2007: Siachen: A Ridge Too Far. Foreign Policy in Focus. Medmrežje: <http://www.fpf.org/fpifxt/4704> (22. 5. 2008).
- Shim, J. B., Yun, J. H. 2011: Research on dual naming cases of the East Sea area in world's old maps. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Short, R. J. 2010: Colonial/postcolonial namings and the East Sea/Sea of Japan. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Simović, A. (ur.) 1960: Pomorski leksikon. Zagreb.
- Slovenski veliki leksikon. Ljubljana, 2007.
- Snoj, M. 2009: Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen. Ljubljana.
- Soh, J. C. 2011: Sea name, old maps and exonym/endonym: an onomastic approach. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Sošič, A. 2012: Kartografija Istre s posebnim poudarkom na razvoju kartografskega izražanja. Doktorska disertacija, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie im Masse 1 : 75.000. Zone 23, Col. IX. Militärgeographisches Institut. Wien, 1889.
- Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie im Masse 1 : 75.000, Triest, 5751. Militärgeographisches Institut. Wien, 1916.
- SR Slovenija. Zemljevid v merilu 1 : 200.000. Geodetska uprava SRS. Ljubljana, 1969.
- SR Slovenija. Zemljevid v merilu 1 : 750.000. Učila. Zagreb, 1960.
- Starec, R. 2001: Življenje in delo v istrskih solinah. Annales, Series historia et sociologia 11-1.
- Staut, M. 2004: Recentni erozijski procesi v porečju Dragonje. Diplomsko delo, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Stoltman, J. 2011: Geographic naming and geographic education. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Strassen-Karte des Königreiches Illyrien, 1850. Medmrežje: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:img-AS3EKPWG> (18. 2. 2014).
- Strassenkarte des Königreiches Illyrien, pred 1850. Zemljepisni muzej Geografskega inštituta ZRC SAZU.
- Stravisi, F. 2000: La temperatura del mare a Trieste. Hydrores 20.
- Stravisi, F. 2003: Caratteristiche meteorologiche e climatiche del Golfo di Trieste. Manuale del conduttore-motorista alla pesca locale professionale. Hydrores. Trieste.
- Sveto rimsko cesarstvo. Wikipedija, Prosta enciklopedija. 2014. Medmrežje: http://sl.wikipedia.org/wiki/Sveto_rimsko_cesarstvo (10. 2. 2014).
- Šifrer, M. 1965: Nova geomorfološka dognanja v Koprskem primorju. Geografski zbornik 9.
- Šivic-Dular, A. 1988: K normiranju slovenskih zemljepisnih imen. XXIV. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Zbornik predavanj. Ljubljana.
- Šivic-Dular, A. 2003: Pleteršnikova zbirka zemljepisnih imen pri Slovenski matici. Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika – Slovenska zemljepisna imena. Pišeece.
- Škerl, F. 1965: Znanstveni inštitut. Zgodovinski časopis 19–20.
- Šlamberger, V. 2001: Ugodnjeje za mejaše. Delo (23. 7. 2001).

- Šuligoj, B. 2001: Meja in odnosi s Hrvaško. Delo (21. 7. 2001).
- Šuligoj, B. 2005: Se prav piše Piranski zaliv ali Savudrijska vala? Delo (23. 12. 2005).
- Švigelj, T. 2007: Popolna hrvaška pasivnost v zvezi z Istro. Delo, Književni listi (28. 11. 2007).
- Švigelj, T. 2009: Kako končati spor o istrski meji: »Važen odsek na južnem koncu že itak okrnjene obale«. Delo, Sobotna priloga (11. 4. 2009).
- Švigelj, T. 2012: Meja v sklepni fazi. Delo (16. 2. 2012).
- Tanabe, H., Yaji, M., Takizawa, Y., Watanabe, K. 2010: Origin and functions of geographical names: Study on the geographical name »Japan Sea«. Tokyo.
- Territorial disputes in the South China Sea. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2014. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Territorial_disputes_in_the_South_China_Sea (7. 2. 2014).
- The 19th International Seminar on Sea Names: Sea, Sea Names and Mediterranean Peace. Istanbul, 2013. Medmrežje: http://ataturkilkeleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2013/08/Seminar_on_Sea_Names.pdf (2. 1. 2014).
- The Historical Precedent for the »East Sea«. Seoul, 2000.
- Tikunov, V. 2011: Geographical naming in the digital era. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Titl, J. 1965: Socialnogeografski problemi na koprskem podežlju. Koper.
- Tommaso Porcacchi. Wikipedia, L'enciclopedia libera. 2014. Medmrežje: http://it.wikipedia.org/wiki/Tommaso_Porcacchi (15. 2. 2014).
- Rovinj 1. Topografski zemljevid, merilo 1 : 50.000. Vojnogeografski institut. Beograd, 1956.
- Trst 3. Topografski zemljevid, merilo 1 : 50.000. Vojnogeografski institut. Beograd, 1958.
- Trst, 45. Topografski zemljevid, merilo 1 : 100.000. Vojnogeografski institut. Beograd, 1957.
- Rovinj, 60. Topografski zemljevid, merilo 1 : 100.000. Vojnogeografski institut. Beograd, 1956.
- Trango Towers. Wikipedia, The Free Encyclopedia, 2014. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Trango_Towers (25. 1. 2014).
- Trobec, T. 2010: Dragonja. DEDI – digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem. Ljubljana. Medmrežje: <http://www.dedi.si/dediscina/359-dragonja> (25. 1. 2014).
- Trščanski zaliv. Zemljevid v merilu 1 : 80.000. Hidrografski institut. Split, 1977.
- Trščanski zaljev MK-01. Zemljevid v merilu 1 : 100.000. Državni hidrografski institut. Split, 1998.
- Tržaški zaliv 03. Zemljevid v merilu 1 : 75.000. Geodetski inštitut Slovenije. Ljubljana, 2005.
- United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea. 1982. Medmrežje: http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/part2.htm (23. 1. 2014).
- Uredba o določitvi območja ribolovnega morja Republike Slovenije. Uradni list RS 2/2006. Ljubljana.
- Uredba o ekološko pomembnih območjih. Uradni list RS 48/2004. Ljubljana.
- Uredba o Krajinskem parku Sečoveljske soline. Uradni list RS 29/2001. Ljubljana.
- Valck, G. 1680/1702: Circuli Austriaci. Medmrežje: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-1RA36-AX5> (15. 11. 2013).
- Valle, G. 1792: Carta dell' Istria. Venezia. Narodna in univerzitetna knjižnica. Ljubljana.
- Veliki atlas Hrvatske. Zagreb, 2002.
- Velkavrh, G. 1998: Meja med Slovenijo in Hrvaško v Istri na kopnem in na morju. Vprašanje oblikovanja slovenskega etničnega in državnega prostora s poudarkom na slovensko-hrvaški meji v Istri, Zbornik referatov okroglega mize. Ljubljana.
- Vincenzo Coronelli. Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2013. Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Vincenzo_Coronelli (16. 2. 2014).
- Vitteleschi, L. 1807: Carta topografica della Valle delle saline di Sicciole. Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran. Piran.
- Vprašanje oblikovanja slovenskega etničnega in državnega prostora s poudarkom na slovensko-hrvaški meji v Istri, Zbornik referatov okroglega mize 21. februarja 1998. Portorož.
- Vrišer, I. 1967: O centralnih naseljih. Geografski vestnik 39.

- Vrišer, I. 1998: Središčna (centralna) naselja. Geografski atlas Slovenije. Ljubljana.
- Waack, C. 2013: Bordering Eastern Europe – European Union's Integration and local impacts. The 19th International Seminar on Sea Names. Istanbul.
- Watanabe, K. 2010: Study on the geographical name »Japan Sea«. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Watanabe, K. 2011: English wording of 'Mare de Japā' and '동해' (Donghae). The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Webber, B. 2011: Naming of Salish Sea. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Woodman, P. 2010: Maritime feature names: The role of UNGEGN during its first decade. The 16th International Seminar on Sea Names. Den Haag (The Hague).
- Woodman, P. 2011: Attitudes towards the name East Sea. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Woodman, P. 2012: Contextual naming of the sea between Japan and Korea: Reconciling parallel realities. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Yaji, M. 2011: Naming of the Japan Sea in Japan until the end of 19th Century. The 17th International Seminar on Sea Names. Vancouver.
- Zagórski, R. B. 2012: Sea names of the Arab World as a system. The 18th International Seminar on Sea Names. Brussels.
- Zagórski, R. B. 2013: Sea names of the Arab World as a system. *Onomastica* 57.
- Zakon o morskem ribištvu. Uradni list RS 58/2002. Ljubljana.
- Zakon o območjih okrajev in občin. Uradni list Ljudske Republike Slovenije 12–24/1955. Ljubljana.
- Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju. Uradni list RS 63/2001. Ljubljana.
- Zakon o razglasitvi zaščitne ekološke cone in epikontinentalnem pasu Republike Slovenije (ZRZECEP). Uradni list RS 93/2005. Ljubljana.
- Zakon o razširitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih predpisov na Koprsko območje. Uradni list Ljudske Republike Slovenije 11–43/1954. Ljubljana.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij. Uradni list Republike Slovenije 69/1994. Ljubljana.
- Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij. Uradni list Republike Slovenije 60/1994. Ljubljana.
- Zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, na katero se je z mednarodnim sporazumom razširila civilna uprava Federativne Ljudske republike Jugoslavije. Uradni list Ljudske republike Slovenije 10–45/1954. Ljubljana.
- Zapisnik V. rednega zasedanja Istrskega okrožnega ljudskega odbora, ki se je vršilo 29. VI. 1948 v Piranu. Uradni list vojne uprave JA, jugoslovanske zone STO in Istrskega okrožnega ljudskega odbora 2–6/1948. Koper.
- Zapisnik VIII. rednega zasedanja Istrskega okrožnega ljudskega odbora, ki se je vršilo v dneh 17. in 18. julija 1949 v gledališču Ristori v Kopru. Uradni list vojne uprave JA, jugoslovanske zone STO in Istrskega okrožnega ljudskega odbora, 4-1/1950. Koper.
- Zaščitni ekološko-ribolovni pojas Republike Hrvatske (ZERP). Wikipedija, Slobodna enciklopedija. 2014. Medmrežje: http://hr.wikipedia.org/wiki/Za%C5%A1ti%C4%87eni_ekolo%C5%A1ko-ribolovni_pojas (15. 4. 2014).
- Zemljevid slovenskega ozemlja. Matica Slovenska. Ljubljana, 1921.
- Zona_economica_esclusiva. Wikipedia, L'enciclopedia libera. 2011. Medmrežje: http://it.wikipedia.org/wiki/Zona_economica_esclusiva (30. 12. 2011).
- Zorn, M. 2008: Erozijski procesi v slovenski Istri. *Geografija Slovenije* 18. Ljubljana.
- Zorn, M. 2009: Erosion processes in Slovene Istria – part 1: Soil erosion = Erozijski procesi v slovenski Istri – 1. del: erozija prsti. *Acta Geographica Slovenica* 48-1.

- Zupančič, J., Pipan, P. 2012: Slovensko morje in obala: Severni Jadran v geopolitični perspektivi ter problemi razmejevanja med Italijo, Slovenijo in Hrvaško. Geografija stika Slovenske Istre in Tržaškega zaliva. GeograFF 12. Ljubljana.
- Žagar, Z., Mihelič, D. 1998: Solinarstvo. Enciklopedija Slovenije, 12. knjiga. Ljubljana.
- Žerovnik, M. 1991: Slovenija. Zemljevid v merilu 1 : 500.000. Ljubljana.
- Žitko, S. 1999: Pietro Coppo: O položaju Istre. Stari krajepisi Istre. Koper.
- Žokalj Jesih, B. 2005: Dobro izkoristiti adute. Naš pogovor z mag. Dušanom Faturjem, geografom in poznavalcem historiata nastajanja slovenskih meja. Svobodna misel 20.
- Žumer, J. 2004: Odkritje podmorskih termalnih izvirov pred Izolo. Geografski obzornik 51-2.

15 SEZNAM SLIK

Slika 1: Piranski zaliv je razmeroma majhno vodno telo, ki se mu je z nastankom Slovenije in Hrvaške izredno povečal strateški pomen, tako da ta daleč presega njegove dejanske razsežnosti.	11
Slika 2: Poimenovanje Piranski zaliv je kot standardizirano zemljepisno ime prvič zapisano na Državni pregledni karti Republike Slovenije iz leta 2008 (Geodetska uprava Republike Slovenije 2008).	12
Slika 3: Zapis Golfo Largone na zemljevidu milanskega kartografa Abbateja Lonatija, ki je predelal dela Vicenza Coronellija. Datum nastanka ni znan, glede na kartografske značilnosti ga lahko umestimo v prvo polovico 18. stoletja (Lago 1996a, 157).	15
Slika 4: Pogostnost člankov z omembami imenskih različic Piranskega zaliva v letih 1990–2013.	17
Slika 5: Morje med Japonskim otočjem in Korejskim polotokom na sodobnem zemljevidu, z vpisanim imenom, kakršnega si tudi v mednarodni javnosti želijo uveljaviti Korejci (The Historical Precedent for the »East Sea« 2000).	20
Slika 6: Sporno ime Japonsko morje naj bi bilo najprej zapisano na Riccijevem zemljevidu iz leta 1602 (Tanabe s sodelavci 2010, 29).	22
Slika 7: Na zemljevidu Roberta Dudleyja iz leta 1661 se pojavljajo imena Korejsko morje, Severno Japonsko morje, Japonsko morje (dvakrat) in Vzhodnojaponsko morje (Tanabe s sodelavci 2010, 41).	22
Slika 8: Robert de Vaugondy je na zemljevidu Japonskega cesarstva iz leta 1750 uporabil imeni Korejsko in Japonsko morje (Tanabe s sodelavci 2010, 75).	23
Slika 9: Zemljevid Japonske in Koreje iz Ilustriranega atlasa in sodobne zgodovine sveta iz leta 1851 (Tanabe s sodelavci 2010, 99).	23
Slika 10: Zapis mareonima Japonsko/Vzhodno morje je politično vse bolj kočljivo dejanje (Kladnik in Perko 2005).	24
Slika 11: Sporna otočka Takeshima oziroma Dokdo v južnem delu Japonskega morja (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2008).	26
Slika 12: Slovenska morje in obala (Orožen Adamič in Rejec Brancelj 1998, 97).	30
Slika 13: Piranski zaliv je vodno telo med flišno in akumulacijsko slovensko obalo v ospredju in ravno hrvaško obalo zakraselega Savudrijskega polotoka v ozadju.	33
Slika 14: Območje Piranskega zaliva (Geopedija, zemljevid Geodetske uprave Republike Slovenije).	34
Slika 15: Po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške je slovenski ribolov močno nazadoval.	36
Slika 16: Značilna terasirana pokrajina flišnih Koprskih brd v zaledju Piranskega zaliva.	38
Slika 17: Geološka členitev zaledja Piranskega zaliva.	40
Slika 18: Izrez zemljevida etnične sestave na območju Svobodnega tržaškega ozemlja, kot ga je na podlagi zanjo ugodnih podatkovnih virov pripravila Jugoslavija (zeleno = Italijani, rdeče = Slovenci in Hrvati) (Ethnical map of the FTT, 1953).	42
Slika 19: Pogled na Piran iz letala.	44
Slika 20: Večerni pogled na Piran.	44
Slika 21: Znameniti Savudrijski svetilnik na najbolj zahodni točki Savudrijskega rta.	47
Slika 22: Na bregu Dragonje, v tem delu vrezane v razgaljene flišne sklade.	50
Slika 23: Pogled na meliorirana zemljišča s sadovnjaki in vinogradi v izteku doline Dragonje; v ozadju so Sečoveljske soline in za njimi Savudrijski polotok.	52
Slika 24: Sporno območje dvojne evidence Slovenije in Hrvaške ob spodnjem toku reke Dragonje (Pipan 2008, 340).	55
Slika 25: Zemljevid Sečoveljskih solin, ki ga je izdelal Lorenzo Vitelleschi (1807), hrani ga Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran.	57

Slika 26: Panoramski pogled na Sečoveljske soline.	58
Slika 27: Sečoveljske soline na stari razglednici (Arhiv Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran).	58
Slika 28: Piranski solinarji skupaj s svojimi družinami (Arhiv Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran).	60
Slika 29: Delo v solnih bazenih (Arhiv Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran).	60
Slika 30: Solinar med vzdrževanjem solnega bazena (Arhiv Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran).	61
Slika 31: Piranski solinarji leta 1962 (Arhiv Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran).	61
Slika 32: Območje Sečoveljskih solin zgodovinsko obsega tudi območje južno od Kanala sv. Odorika oziroma zdajšnje struge Dragonje (Piano Topografico ... 1882). Na tem zemljevidu je Piranski zaliv poimenovan preprosto Vallone (Arhiv Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran).	62
Slika 33: Opuščeni del Sečoveljskih solin je kulturno in naravno pomembna vrednota.	64
Slika 34: Zgodovinsko daleč najpomembnejše naselje na obali zaliva je slikovito srednjeveško mesto Piran (Lavallee 1802) (Zasebna zbirka Boruta Žuniča).	68
Slika 35: Predlog razmejitve med Slovenijo in Hrvaško v Istri, kot ga je pripravil Fran Zwitter (Arhiv Republike Slovenije, 1402).	72
Slika 36: Izrez zemljevida iz priloge knjige Cadastre national de l'Istrie (1946; v Darovec 1992, 74).	73
Slika 37: Coppov zemljevid Istre iz leta 1525 (Novak, Lapaine in Mlinarič 2005, 86).	84–85
Slika 38: Coppov zemljevid Istre iz leta 1540 (Lago in Rossit 1981, 41).	106
Slika 39: Rokopisni zemljevid Istre neznanega avtorja iz okrog leta 1550 (Lago 1996a, 72).	106
Slika 40: Zemljevid Istre, ki ga je po Coppovi predlogi leta 1569 natisnil Ferrando Bertelli (Lago in Rossit 1981, 76–77).	107
Slika 41: Zemljevid Istre Giovannija Francesca Camocija iz leta 1569 (Lago in Rossit 1981, 80–81).	107
Slika 42: Coppov zemljevid Istre, ki je izšel leta 1570 v redakciji Abrahama Orteliusa (Novak, Lapaine in Mlinarič 2005, 90).	108
Slika 43: Zemljevid Furlanije, ki je izšel leta 1570 v redakciji Abrahama Orteliusa (Kozličič 1995, 104).	108
Slika 44: Camocijev zemljevid Istre iz leta 1571 (Lago in Rossit 1981, 82).	109
Slika 45: Camocijev zemljevid Istre v redakciji Simoneja Pinargentija iz leta 1573 (Kozličič 1995, 137).	109
Slika 46: Zemljevid Istre, ki ga je proti koncu 16. stoletja natisnil Valeggio (Lago in Rossit 1981, 89).	110
Slika 47: Zahodni del zemljevida severnega Jadrana neznanega avtorja izpred leta 1593 (Lago in Rossit 1981, 138).	110
Slika 48: Izrez Mercatorjevega zemljevida Furlanije, Krasa, Kranjske, Istre in Slovenske marke iz leta 1589 (Kozličič 1995, 173).	111
Slika 49: Zemljevid severnega Jadrana neznanega avtorja, ki ga je okrog leta 1600 natisnil Stefano Scolari (Lago 1996a, 42–43).	111
Slika 50: Izrez zemljevida Istre, ki ga je leta 1605 izdelal Tommaso Porcacchi (Lago in Rossit 1981, 86–87).	112
Slika 51: Zemljevid Istre, ki ga je na podlagi Coppove predloge leta 1605 izdelal Paulus van Merle (Lago in Rossit 1981, 119).	112
Slika 52: Zemljevid Istre, nekdanje Japidije, ki ga je leta 1620 izdelal Giovanni Antonio Magini (Lago in Rossit 1981, 148–149).	113
Slika 53: Zemljevid Istre iz leta 1626, ki ga je izdelal flamski kartograf Iodocus Hondius mlajši (Lago 1996a, 118–119).	113

- Slika 54: Janssoniusova priredba Mercatorjevega zemljevida Krasa, Kranjske, Istre in Slovenske marke iz leta 1635, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani. 114
- Slika 55: Zemljevid Istre, nekdanje Japidije, ki ga je leta 1646 izdelal Johannes Janssonius, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani. 114
- Slika 56: Rokopisni zemljevid, ki ga je izrisal Lukas Holste tik pred letom 1648 (Lago in Rossit 1981, 155). 115
- Slika 57: Izrez zemljevida Spodnje Lombardije, ki ga je leta 1648 izdelal Nicolas Sanson d'Abbeville (Lago in Rossit 1981, 178). 116
- Slika 58: Izrez zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske, ki ga je leta 1657 izdelal Nicolas Sanson d'Abbeville, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani. 116
- Slika 59: Blaeujeva priredba Mercatorjevega zemljevida Krasa, Kranjske, Istre in Slovenske marke iz leta 1662 – izrez, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani. 117
- Slika 60: Zemljevid Istre, nekdanje Japidije, ki ga je leta 1663 izdelal Joan Blaeu (Lago in Rossit 1981, 160). 117
- Slika 61: Blaeujev zemljevid Istre s francoskim naslovom iz leta 1680 (Gombač 2007, 174). 118
- Slika 62: Zemljevid Spodnje Lombardije, ki ga je leta 1681 izdelal Giacomo Cantelli da Vignola (Cantelli da Vignola 1681). 118
- Slika 63: Izrez zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske, ki ga je leta 1686 izdelal Giacomo Cantelli da Vignola (Lago in Rossit 1981, 185). 119
- Slika 64: Izrez Coronellijevega zemljevida Jadranskega morja, takrat imenovanega Beneški zaliv, iz leta 1688 (Lago in Rossit 1981, 190–191). 120
- Slika 65: Izrez zemljevida Dalmacije Vincenza Marie Coronellija iz leta 1688 (Novak, Lapaine in Mlinarić 2005, 180). 120
- Slika 66: Izrez zemljevida Beneške posesti v Italiji Fredericka de Witta iz okrog leta 1690 (Lago in Rossit 1981, 192–193). 121
- Slika 67: Različica zemljevida Jadranskega morja v francoščini, ki jo je leta 1693 pripravil Alexis Hubert Jaillot (Hubert Jaillot: *Le Golfe ...*). 121
- Slika 68: Izrez zemljevida Avstrije, ki ga je izdelal Guillaume Sanson (1696). 122
- Slika 69: Izrez zemljevida vojvodin Koroške in Kranjske, ki ga je okrog leta 1700 izdelal Frederick de Witt (Lago in Rossit 1981, 195). 122
- Slika 70: Izrez zemljevida Furlanije, ki ga je okrog leta 1700 izdelal Vincenzo Maria Coronelli (Coronelli 1697). 123
- Slika 71: Izrez zemljevida Avstrije, ki ga je okrog leta 1700 izdelal nizozemski kartograf Gerard Valck (Valck 1680/1702). 123
- Slika 72: Zemljevid Koprščine, ki ga je leta 1700 izdelal koprski škof Paolo Naldini (Lago in Rossit 1981, 204). 124
- Slika 73: Zemljevid območja beneškega zaliva v francoščini, ki ga je leta 1701 izdelal Jean-Baptiste Nolin (Lago 1996a, 128). 125
- Slika 74: Izrez zemljevida spodnjega toka reke Pad, ki ga je leta 1702 izdelal Jean-Baptiste Nolin (Jean Baptiste Nolin: *Le Cours Du Po ...*). 125
- Slika 75: Izrez zemljevida beneške posesti in vojvodstvo Mantova, ki ga je leta 1705 izdelal Carel Allard (Lago 1996a, 147). 126
- Slika 76: Izrez zemljevida Beneške republike, ki ga je leta 1706 izdelal Alexis Hubert Jaillot (Lago in Rossit 1981, 198). 126
- Slika 77: Rokopisni zemljevid območja Hrvaške neznanega avtorja iz okrog leta 1720 (Novak, Lapaine in Mlinarić 2005, 174). 127

Slika 78: Izrez zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske, ki sta ga leta 1725 izdelala Reiner in Joachim Ottens (Ducatus Stiriae et Carintiae ... 1700/1800).	127
Slika 79: Zemljevid Istre Paola Santinija iz leta 1752 (Lago in Rossit 1981, 259).	128
Slika 80: Izrez zemljevida Beneške posesti, ki ga je leta 1752 izdelal Johann Baptist Homann (Lago in Rossit 1981, 196–197).	129
Slika 81: Del zemljevida območja Beneškega zaliva, ki ga je okrog leta 1745 izdelal F. de Cantelli (Lago 1996a, 148–149).	130
Slika 82: Izrez zemljevida južnega dela Avstrije, ki ga je leta 1752 izdelal Gilles Robert de Vaugondy (Lago in Rossit 1981, 242–243).	130
Slika 83: Del zemljevida Istre, ki ga je leta 1753 izdelal Giovanni Salmon (Lago in Rossit 1981, 234).	131
Slika 84: Novi zemljevid Istre, ki ga je v francoščini izdelal Paolo Santini (1780).	131
Slika 85: Iz severnega in južnega dela sestavljeni zemljevid Istre Giovannija Valleja iz leta 1784 (Lago in Rossit 1981, 253).	132
Slika 86: Zemljevid Istre, ki ga je izdelal Giovanni Valle (1792), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.	133
Slika 87: Zemljevid Istre, ki ga je izdelal Giovanni Antonio de Capellaris (1797), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.	134
Slika 88: Izrez jožefinskega vojaškega zemljevida v merilu 1 : 57.600, izdelanega leta 1797 (Rajšp in Trpin 1997).	135
Slika 89: Zemljevid Istre v nemščini, ki ga je leta 1799 izdelal Franz Johann Joseph von Reilly (Lago 1996a, 181).	135
Slika 90: Izrez zemljevida avstrijskih pokrajin Konrada Mannerta iz leta 1800 (Mannert 1800).	136
Slika 91: Izrez jožefinskega vojaškega zemljevida v merilu 1 : 28.800, izdelanega leta 1803 (Rajšp in Trpin 1997).	136
Slika 92: Italijanska različica zemljevida Piranskega zaliva, ki ga je izdelal Charles-François Beautemps-Beaupré (1806), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.	137
Slika 93: Francoska različica zemljevida Piranskega zaliva, ki ga je leta 1806 izdelal Charles-François Beautemps-Beaupré (1821), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.	137
Slika 94: Izrez zemljevida Ilirskih provinc, ki ga je izdelal Gaetano Palma (1812), hrani ga Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.	138
Slika 95: Zemljevid cerkvene razdelitve, ki ga je leta 1847 izdelal Giovanni Gerin (Gombač 2007, 235).	138
Slika 96: Cestni zemljevid avstrijskega Ilirskega kraljestva iz okrog leta 1850 (Strassenkarte des Königreiches Illyrien), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani.	139
Slika 97: Izrez Schulzevega splošnega zemljevida avstrijskega Ilirskega kraljestva iz leta 1870 (Schulz 1870), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v Ljubljani.	139
Slika 98: Izrez splošnega zemljevida vojvodin Koroške in Kranjske, grofije Gorice in Gradiške ter mejne grofije Istre iz leta 1872 (Lago 1996a, 184–185).	140
Slika 99: Izrez topografskega in hidrogrfskega zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske iz leta 1880 (Die Herzogthümer Steiermark ...), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.	140
Slika 100: Izrez avstro-ogrske »specialke« v merilu 1 : 75.000 iz leta 1889 (Spezialkarte der österreichisch-ungarischen ... 1889), hrani jo Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.	141
Slika 101: Izrez Handtkejevega zemljevida Avstro-Ogrske iz okrog leta 1890 (Handtke 1890), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.	141

Slika 102: Izrez zemljevida Spodnje in Zgornje Avstrije, Štajerske, Koroške, Kranjske in Primorja iz okrog leta 1900 (Nieder und Ober-Österreich ...), hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU	142
Slika 103: Izrez zemljevida iz de Agostinijevega atlasa o prvi svetovni vojni iz leta 1916 (Gombač 2007, 269).	142
Slika 104: Razdelitev občine Piran na popisne okoliše za izvedbo popisa iz okrog leta 1900 (Lusa in Knez 2003, 11).	143
Slika 105: Izrez avstro-ogrske »specialke« v merilu 1 : 75.000 iz leta 1916 (Spezialkarte der österreichisch ... 1916).	144
Slika 106: Izrez Zemljevida slovenskega ozemlja iz leta 1921, na katerem je prvič zapisano slovensko ime Piranski zaliv (Zemljevid slovenskega ozemlja 1921).	144
Slika 107: Zemljevid Julijske krajine italijanskega Touring kluba iz leta 1928 (Gombač 2007, 298).	145
Slika 108: Zemljevid vzhodnega dela Avstrije iz leta 1928 (Andrees Allgemeiner Handatlas 1928).	145
Slika 109: Izrez nemškega vojaškega zemljevida v merilu 1 : 25.000 iz leta 1944 (Deutsche Heereskarte ... 1944).	146
Slika 110: Izrez jugoslovanskega zemljevida Julijske krajine iz leta 1946, hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.	146
Slika 111: Izrez zemljevida Narodne republike Slovenije z vrisanim Svobodnim tržaškim ozemljem iz leta 1947, ki ga hrani ga Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.	147
Slika 112: Izrez zemljevida severnega dela Italije v danskem atlasu iz leta 1951 (Gyldendals Verdensatlas).	147
Slika 113: Sestavljeni izrez jugoslovanskega topografskega zemljevida v merilu 1 : 100.000 iz let 1956 (list Rovinj) in 1957 (list Trst).	148
Slika 114: Sestavljeni izrez jugoslovanskega topografskega zemljevida v merilu 1 : 50.000 iz let 1956 (list Rovinj 1) in 1958 (list Trst 3).	148
Slika 115: Izrez zemljevida Socialistične republike Slovenije iz leta 1960, izdelanega na Hrvaškem.	149
Slika 116: Prikaz območja Piranskega zaliva v 6. knjigi Pomorske enciklopedije, ki je izšla leta 1960 v Zagrebu (Pomorska enciklopedija, 6. knjiga, 105).	149
Slika 117: Zemljevid Istre v 4. knjigi Enciklopedije Jugoslavije, ki je izšla leta 1960 v Zagrebu (Enciklopedija Jugoslavije, 4. knjiga, nasproti strani 384).	150
Slika 118: Zemljevid Istre v atlasu jugoslovanske jadranske obale iz leta 1964 (Jadran – atlas Jugoslavenske jadranske obale ... 1964).	151
Slika 119: Zemljevid slovenske obale v atlasu jugoslovanske jadranske obale iz leta 1964 (Jadran – atlas Jugoslavenske jadranske obale ... 1964).	152
Slika 120: Izrez namiznega zemljevida Socialistične republike Slovenije, ki ga je v letih 1964/1965 izdelal Ivan Selan.	152
Slika 121: Izrez zemljevida severnega dela Italije v italijanskem atlasu iz leta 1968 (Atlante internazionale del touring club Italiano 1968).	153
Slika 122: Izrez zemljevida Slovenije s poudarjenimi hidrološkimi prvinami v merilu 1 : 200.000 (SR Slovenija ... 1969).	153
Slika 123: Izrez jugoslovanskega pomorskega zemljevida območja Tržaškega zaliva (Trščanski zaliv 1977).	154
Slika 124: Izrez jugoslovanskega pomorskega zemljevida območja zahodne Istre iz leta 1978 (Grado-Rovinj 1978).	154
Slika 125: Izrez stenskega zemljevida Socialistične republike Slovenije, ki sta ga leta 1985 izdelala Ivan Selan in Marko Žerovnik.	155
Slika 126: Območje Piranskega zaliva v prvi izdaji Atlasa Slovenije iz leta 1985 (Atlas Slovenije 1985, listi 192–193 in 208–209).	155

Slika 127: Izrez namiznega zemljevida Republike Slovenije, ki ga je leta 1991 izdelal Marko Žerovnik.	156
Slika 128: Izrez hrvaškega pomorskega zemljevida območja Tržaškega zaliva (Trščanski zaljev ... 1998).	156
Slika 129: Izrez zemljevida v satelitskem atlasu Hrvaške iz leta 2001 (Satelitski atlas Hrvatske 2001, 96).	157
Slika 130: Sestavljeni izrezi zemljevidov v velikem atlasu Hrvaške iz leta 2002 (Veliki atlas Hrvatske 2002, listi 33–24 in 57–58).	157
Slika 131: Slovenski pomorski zemljevid območja Piranskega zaliva iz leta 2004.	158
Slika 132: Izrez slovenskega pomorskega zemljevida območja Tržaškega zaliva iz leta 2005.	158
Slika 133: Sestavljen izrez zemljevida območja Umaga, ki ga je leta 2007 pripravilo hrvaško podjetje Mateus (Istra maps T-01 series 2007).	159
Slika 134: Izrez slovenskega turistično-navtičnega zemljevida Istre in Kvarnerja iz leta 2011 (Istra, Kvarner 2011).	159
Slika 135: Izrez hrvaškega pomorskega zemljevida območja Tržaškega zaliva iz leta 2013 (Male karte ... 2013).	164
Slika 136: Hrvaški pomorski zemljevid z napisom SAVUDRIJSKI ZALJEV (PIRANSKI ZALIV) iz jeseni 2013, ki je pozneje s portala Hrvaškega hidrografskega inštituta izginil.	165
Slika 137: Delež pojavljanj določene različice poimenovanja zaliva po letih.	168
Slika 138: Delež pojavljanj določene različice imena glede na jezik medija po letih.	169
Slika 139: Granitna stena nad baznim taborom v skupini Trango Towers z vrisano plezalno smerjo, imenovano Piranski zaliv.	173
Slika 140: Lega Savudrijskega zaliva oziroma Savudrijske vale, kot si jo predstavljamo v Republiki Sloveniji (prirejeno po Savudrija ... 2007).	175
Slika 141: V mnogih hrvaških knjigah in medijih je ime kartografa Pietra Coppa sistematično pohrvateno v Petar Kopic (Lago 1996b).	176

16 SEZNAM PREGLEDNIC

Preglednica 1: Primerjava rezultatov japonskih (JAP) in korejskih (KOR) raziskav spornega poimenovanja vodnega telesa med Japonskim otočjem in Korejskim polotokom na starih zemljevidih z navedbo števila pojavljanj posameznih imen po stoletjih (prirejeno po Wikipedia, The Free Encyclopedia 2014).	25
Preglednica 2: Dozdajšnji mednarodni seminarji o imenih morij ali mareonimih (International Seminar on Sea Names 2014; The 19th International Seminar on Sea Names 2013).	27
Preglednica 3: Število prebivalcev občin ob Piranskem zalivu med letoma 1991 in 2011 (Vira: Statistični urad Republike Slovenije in Državni zavod za statistiko Republike Hrvatske)	41
Preglednica 4: Raba tal v na vodozbirnem območju Sečovljskih solin (Grafični podatki RABA za leto 2005).	53
Preglednica 5: Pregledani viri, v katerih smo našli poimenovanja akvatorija Piranskega zaliva (*imena na zemljevidih so zapisana bodisi z verzalkami bodisi z malimi začetnicami; **ime je izpričan kopenski hidronim).	78
Preglednica 6: Kronologija poimenovanja Piranskega zaliva na preučeni zemljevidih (*ime je izpričan kopenski hidronim).	167
Preglednica 7: Pogostnost pojavljanj (zadetki) določenih različic imena zaliva na medmrežju z iskalnikom Google februarja 2008.	171
Preglednica 8: Pogostnost pojavljanj (zadetki) določenih različic imena zaliva na medmrežju z iskalnikom Google decembra 2011.	171

Seznam knjig iz zbirke Geografija Slovenije

- 1 Milan Natek, Drago Perko: 50 let Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU
- 2 Jerneja Fridl: Metodologija tematske kartografije nacionalnega atlasa Slovenije
- 3 Drago Perko: Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa
- 4 Uroš Horvat: Razvoj in učinki turizma v Rogaški Slatini
- 5 Mimi Urbanc: Kulturne pokrajine v Sloveniji
- 6 Miha Pavšek: Snežni plazovi v Sloveniji
- 7 Maja Topole: Geografija občine Moravče
- 8 Drago Kladnik, Marjan Ravbar: Členitev slovenskega podeželja
- 9 Damir Josipovič: Dejavniki rodnostnega obnašanja v Sloveniji
- 10 Irena Rejec Brancelj, Aleš Smrekar, Drago Kladnik: Podtalnica Ljubljanskega polja
- 11 Franci Petek: Spremembe rabe tal v slovenskem alpskem svetu
- 12 Aleš Smrekar: Zavest ljudi o pitni vodi
- 13 Blaž Komac: Dolec kot značilna oblika dolomitnega površja
- 14 Drago Kladnik: Podomačena tuja zemljepisna imena v slovenskih atlasih sveta
- 15 Blaž Komac, Matija Zorn: Pobočni procesi in človek
- 16 Janez Nared: Prostorski vplivi slovenske regionalne politike
- 17 Lučka Ažman Momirski, Drago Kladnik, Blaž Komac, Franci Petek, Peter Repolusk, Matija Zorn: Terasirana pokrajina Goriških brd
- 18 Matija Zorn: Erozijski procesi v slovenski Istri
- 19 David Bole: Ekonomska preobrazba slovenskih mest
- 20 Blaž Komac, Karel Natek, Matija Zorn: Geografski vidiki poplav v Sloveniji
- 21 Brigita Jamnik, Aleš Smrekar, Borut Vrščaj: Vrtičkarstvo v Ljubljani
- 22 Rožle Bratec Mrvar, Lukas Birsak, Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Jurij Kunaver: Kocenov srednješolski atlas kot didaktična prelomnica
- 23 Bojan Erhartič: Geomorfološka dediščina v Dolini Triglavskih jezer
- 24 Drago Kladnik, Rok Ciglič, Mauro Hrvatini, Drago Perko, Peter Repolusk, Manca Volk: Slovenski eksonimi
- 25 Drago Kladnik, Drago Perko: Slovenska imena držav
- 26 Mateja Breg Valjavec: Nekdanja odlagališča odpadkov v vrtačah in gramoznicah
- 27 Drago Kladnik, Primož Pipan, Primož Gašperič: Poimenovanja Piranskega zaliva

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Naslov: Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: gi@zrc-sazu.si

Medmrežje: <http://giam.zrc-sazu.si>

Inštitut je leta 1946 ustanovila Slovenska akademija znanosti in umetnosti in ga leta 1976 poimenovala po akademiku dr. Antonu Meliku (1890–1966). Od leta 1981 je sestavni del Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Leta 2002 sta se inštitutu priključila Inštitut za geografijo, ki je bil ustanovljen leta 1962, in Zemljepisni muzej Slovenije, ustanovljen leta 1946. Ima oddelke za fizično geografijo, socialno geografijo, regionalno geografijo, naravne nesreče, varstvo okolja, geografski informacijski sistem in tematsko kartografijo, zemljepisno knjižnico ter zemljepisni muzej. V njem je sedež Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije.

Njegovi raziskovalci se ukvarjajo predvsem z geografskimi raziskavami Slovenije in njenih pokrajin ter pripravo temeljnih geografskih knjig o Sloveniji. Sodelujejo pri številnih domačih in mednarodnih projektih, organizirajo znanstvena srečanja, izobražujejo mlade raziskovalce, izmenjujejo znanstvene obiske. Inštitut izdaja znanstveno revijo *Acta geographica Slovenica*/Geografski zbornik ter znanstveni knjižni zbirki Geografija Slovenije in Georitem. V sodih letih izdaja knjižno zbirko GIS v Sloveniji, v lihih letih knjižno zbirko Regionalni razvoj, vsako tretje leto pa knjižno zbirko Naravne nesreče.

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 27

ISSN 1580-1594

9 789612 547011

20 €